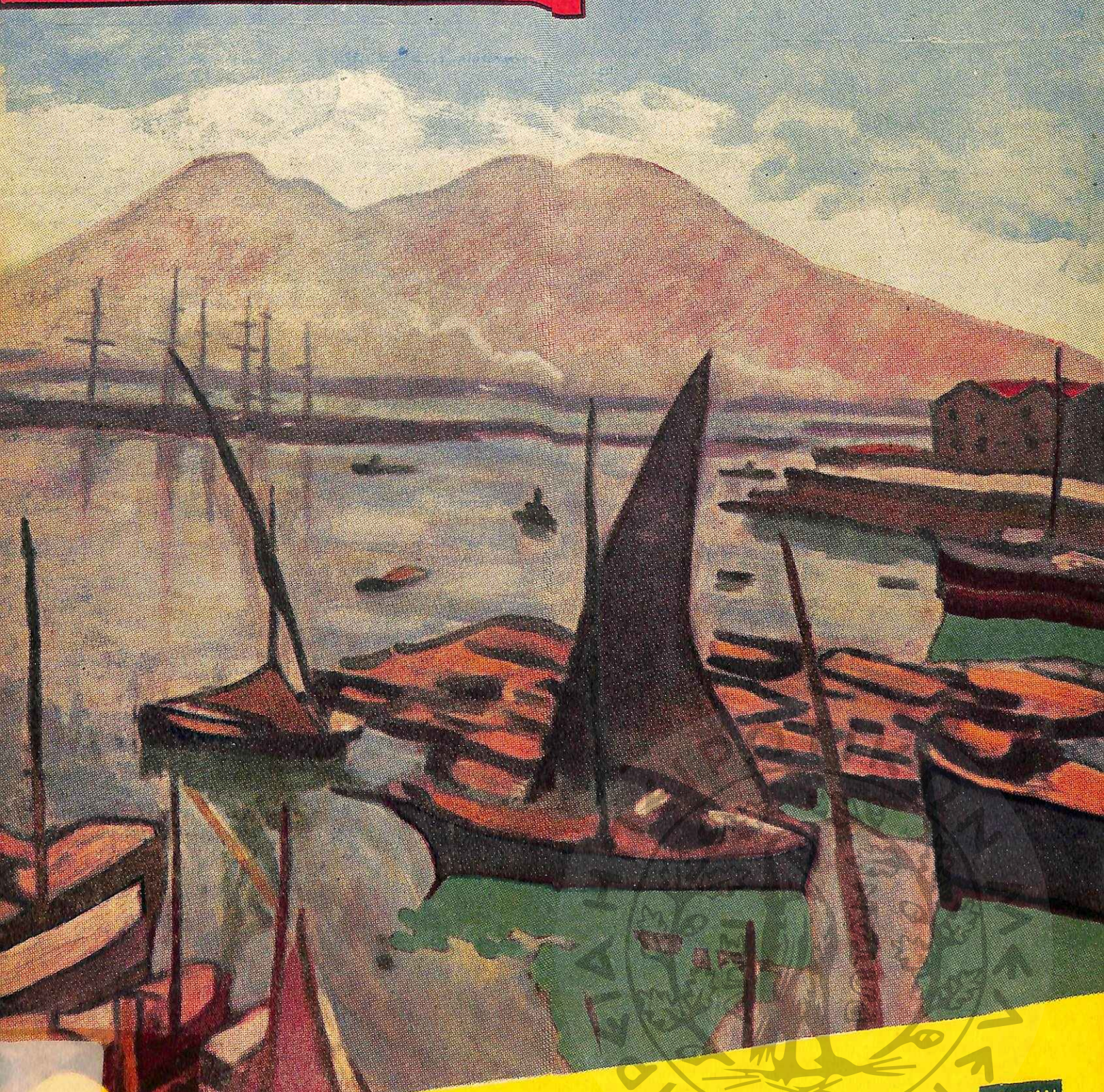

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

62

Ο ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΩΜΑΤΩΝ

Η ΣΑΧΑΡΑ ΘΑ ΤΡΟΦΟΔΟΤΕΙ
ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

ΔΡΑΧΜΑΙ

4

Μέ το Φερετζόσι

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

ΔΕΝ θα παραξενευτεί κανείς αν αφιερώσουμε δύο, ίσως και τρία χρονογραφήματα στο ελληνικό καλοκαίρι, στη φυσιογνωμία του ελληνικού υπαίθρου και του ελληνικού καιρού. Θ' αποτελούσε παράδειγμα αν οι χρονογράφοι με τα απλά τους μέσα και οι ποιητές με τη σοβαρή «ψυχική τους γραφή» αγνοούσαν το μεγάλο θέμα του γεμάτου από ευαίσθητες ποικιλίες ελληνικού καλοκαιριού, που συνδέεται με τη γη και τη διανοητική διαύγεια των ανθρώπων που την κατοικούν. Δεν θόπερε να το θεωρήσει κανείς υπερβολή, αν έγραφα: «Το ελληνικό καλοκαίρι σε συνδυασμό με την ελληνική γη, αποτελεί ένα είδος ψυχικής πραγματικότητας». Είναι αλήθεια πως πουνενά άλλο δεν θα μπορούσε κανείς να ιδεί ν' αλαφρώνει ή ύλη από το βάρος της ως αυτό το σημείο. Κι' η αλήθεια είναι αναμφισβήτητη. Όσο πιο πολύ ο κόσμος και ο έαυτός μας αλαφρώνονται από το υλικό τους βάρος, τόσο πιο πολύ ευτυχισμένοι νοιώθουμε.

Το σώμα μας είναι μια μηχανή που αποτελείται από χιλιάδες εξαρτήματα και που το συντηρούν αναρίθμητες επί μέρους λειτουργίες, από την καρδιά μας ως την τελευταία τρίχα του κεφαλιού μας. Κι' όμως εμείς δεν αισθανόμαστε κανένα βάρος. Υγεία θα πει να μην αισθανόμαστε πως έχουμε σώμα. Όταν αρραστήσουμε τότε καταλαβαίνουμε πως έχουμε σώμα. Ο πόνος μας κάνει να το ανακαλύψουμε. Όλες μας οι προσπάθειες τείνουν στο να λυτρωθούμε από την αρρώστεια ή από την καχεξία, ή από τα γεράτια, να ζούμε μέσα στο σώμα μας χωρίς να νοιώθουμε πως υπάρχει. Το ίδιο και μια φύση αλαφρώμενη, σχεδόν εξαλλωμένη, μας ελευθερώνει την ψυχή από την καταθλιψη, μας κάνει ψυχικότερα υπαρκτούς, μέσα σ' έναν πίο άνετο χώρο. Μας απομακρύνει από την αίσθηση της φθοράς, μας ξεκουράζει με την ψευδαίσθηση ενός είδους αιωνιότητας. Κάνει το χρόνο και τις φυσικές αλλαγές, να μοιάζουν σαν να μην είναι παρά μόνον όμορφα, αιώνια όμορφα μάλιστα.

Το ελληνικό καλοκαίρι κυριαρχεί έξω απ' τις πόρτες κι' έξω απ' τις πόλεις μας. Θάλασσες με απεριγρίπτα χρώματα, θουνά που αλλάζουν αποχρώσεις, μοιάζοντας σάμπως να συγκαλλάζουν φορεσιές, πευκόνες που το πράσινό τους σου φωτίζει τα χέρια, σε καλούν να κερδίσεις λίγο χρόνο από τον καθημερινό σου μόχθο, να ζήσεις λίγη ζωή, να ξεχάσεις, κοντά σ' έναν κόσμο απαλλαγμένο σχεδόν από το υλικό του βάρος. Η ελληνική ζωή, ή ζωή που μας ξεκουράζει και μας εμπνέει πίστη κι' αισιοδοξία, αποτελεί μια ευκαιρία, που δεν πρέπει να την χάνει κανείς. Ό,τι καλύτερο μένει στο ενεργητικό της ζωής,

εμάς των εργαζομένων, είναι οι μικρές ευκαιρίες που διακόπτουν το μόχθο μας, όταν γνωρίζουμε να τις έπωφεληθούμε. Μικρές ευκαιρίες, που μας αποζημιώνουν για όλη τη σκληρή μας ζωή.

Θόρυβος μηχανών, αντιμόνιο, ή-μίκως, πιασμένη αναπνοή. Μπορεί να γίνει ένα διάλειμμα και για τον διευθυντή του περιοδικού μας. Μια μικρή ευκαιρία που μπορεί να την έπωφεληθεί μια και το γνωρίζει πως ο «Κόσμος» θα βγει στην όρα του. Έχω την ιδιότητα να γνωρίζω τους δρόμους, να γνωρίζω τα καραβάκια που φέρουν στα κοντινά νησάκια του Σαρωνικού. Φεύγουμε. Νοιώθουμε την άρμυρα της θάλασσας στα ρούθουνια μας, σαν κάτι παράξενο. Ο αέρας πηγαίνει πιο βαθιά μέσα μας. Ο ήλιος λούζει τα γυμνά μας πρόσωπα και τα γυμνά μας χέρια με το αποστειρωτικό του φως, νοιώθουμε σάμπως να μαστε θυσιζόμενοι κάπου πολύ βαθιά και ν' ανεβάζουμε τώρα σε μια παράξενη επιφάνεια.

Το λιμανάκι της Αίγινας, ή μικρή αόριστη πόλη, το λεωφορείο, ο δρόμος και τέλος ο ναός της Ά-δρας παρακαλώ, τί ώρα είναι; Ο άλλος βγάζει το στυλό του, το κυττάζει και απαντά: — Σάββατο. — Α, ωραία! φωνάζει ο πρώτος. Έ-δω ακριβώς ήθελα να κατεβώ!

Στο δικαστήριο: — Δεν συλλογίστηκες τον κακομοιρη τον πατέρα σου, την ώρα που έκλεβες το κοστούμι από το κατάστημα; — Τον συλλογίστηκα, κύριε πρόεδρε, αλλά δεν βοήθα κανένα κοστούμι στα μέτρα του... — Ο σύζυγος προσπαθεί να επιβληθεί στη γυναίκα του: — Όποτε επιμένεις να πᾶς στο πάρ-τυ; — Βεβαίως. — Κι' αν στο απαγορεύσω; — Θα πάω όπωσδήποτε! — Και τι ώρα θα γυρίσεις; — Ό,τι ώρα μου αρέσει! — Έστον... Άλλα πρόσεξε... όχι αργότερα!

Δύο τρελλοί φθάνουν μπροστά σ' έναν ψηλό τοίχο. — Τί να υπάρχει άραγε, πίσω απ' αυτόν τον τοίχο; ρωτά ο ένας. — Δεν ξέρω, απαντά ο άλλος. Άλλα θα κυττάξω. Άνεβαίνει λοιπόν στην πλάτη του άλλου και σκαρφαλώνει στον τοίχο. — Ω, δὲ, φωνάζει, είναι γυμνιστάι! — Άνδρες ή γυναίκες; — Πού θες να ξέρω; Δεν φορούν ρούχα...

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Η άπλοϊκή ύπνερτρια επιστρέφει απ' το νεκροταφείο, όπου πηγαίνει συχνά για να προσευχηθεί στους τάφους των συγγενών της.

— Πώς έχουν στην υγεία τους οι νεκροί; την ρωτά η κυρία της, θέλοντας να κάνει πνεύμα.

— Πολύ καλά, κυρία, τὸ... αὐτὸ ἐπιθυμῶν καὶ δι' ὡμᾶς!

Ρώτησαν κάποτε τὸν Μπέρναρ Σὼ: — Τί σὰς ἀρέσει περισσότερο ἀπὸ τὴν γυναίκα;

— Τὸ στόμα της.

— Καὶ πὼς τὸ, προτιμᾶτε; Βαμμένο ἢ φρεσκο;

— Κλειστό!

Συζητοῦν δύο γνωστοὶ ἐπὶ διαφόρων θεμάτων. Σαφηνά, ρωτᾷ ὁ ἕνας: — Δὲν μοῦ λές, πόσοι ἡλίθιοι ὑπάρχουν στὴν πόλη, ἐκτὸς ἀπὸ σένα;

— Τί θὰ πεί ἐκτὸς ἀπὸ μένα; φωνάζει ὁ ἄλλος θυμωμένα.

— Καλὰ ντέ, μὴ θυμώνεις. Δὲν τὸ εἶπα γιὰ τὸ σέ προσβάλλω. Ἄν ἐπιμένεις — βάλε καὶ τὸν ἑαυτὸ σου στὸ μέτρομα!

Στὸ λεωφορεῖο, δύο τρελλοὶ κάθονται πλάι-πλάι. — Συγγνώμη, λέει ὁ ἕνας, μοῦ λέτε σὰς παρακαλῶ, τί ὥρα εἶναι;

— Ο ἄλλος βγάζει τὸ στυλό του, τὸ κυττάζει καὶ ἀπαντᾷ: — Σάββατο.

— Α, ὦραϊ! φωνάζει ὁ πρῶτος. Ἐ-δὼ ακριβῶς ἤθελα νὰ κατεβῶ!

Στὸ δικαστήριον: — Δὲν συλλογίστηκες τὸν κακομοιρὴ τὸν πατέρα σου, τὴν ὥρα ποὺ έκλεβες τὸ κοστούμι ἀπὸ τὸ κατάστημα;

— Τὸν συλλογίστηκα, κύριε πρόεδρε, ἀλλὰ δὲν βοήθα κανένα κοστούμι στὰ μέτρα του...

Ὁ σύζυγος προσπαθεῖ νὰ ἐπιβληθεῖ στὴ γυναίκα του: — Ὅποτε ἐπιμένεις νὰ πᾶς στὸ πάρ-τυ;

— Βεβαίως.

— Κι' ἂν στὸ ἀπαγορεύσω;

— Θὰ πάω ὅπωσδήποτε!

— Καὶ τί ὥρα θὰ γυρίσεις;

— Ὅ,τι ὥρα μοῦ ἀρέσει!

— Ἐστον... Ἄλλα πρόσεξε... ὄχι ἀργότερα!

Δύο τρελλοὶ φθάνουν μπροστὰ σ' ἕναν ψηλὸ τοῖχο. — Τί νὰ ὑπάρχει ἄραγε, πίσω ἀπ' αὐτὸν τὸν τοῖχο; ρωτᾷ ὁ ἕνας.

— Δὲν ξέρω, ἀπαντᾷ ὁ ἄλλος. Ἄλλα θὰ κυττάξω.

Ἄνεβαίνει λοιπὸν στὴν πλάτη τοῦ ἄλ-λου καὶ σκαρφαλώνει στὸν τοῖχο.

— Ω, δὲ, φωνάζει, εἶναι γυμνιστάι!

— Ἄνδρες ἢ γυναῖκες;

— Πού θες νὰ ξέρω; Δὲν φοροῦν ρούχα...

ΕΤΟΣ Β' 2] ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 6

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ ΕΒΔΟ-ΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Έκδότης — Διευθυντής
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Διευθυντής συντάξεως
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ

Επιμελητής ὁλης
ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ

Γραφεῖα — Τυπογραφεία
Πατησίων 63β τηλ. 813.180
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 4
ΑΘΗΝΑΙ

2-9 Αύγουστου 1960

ΚΑΘΕ προσπάθεια που τείνει στην πραγματοποίηση μιας εύρύτερης συνομοσπονδίας κρατών, σ' οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, είναι προς το συμφέρον ολόκληρης της ανθρωπότητας. Άνεξάρτητα από τα συγκρουόμενα συμφέροντα, τις ιστορικές ψυχώσεις που ασκούν διαβρωτική επίδραση στην ψυχολογία των λαών, τις μοιραίες αντιθέσεις που ανακύπτουν από την αναπροσαρμογή των πολιτικών και οικονομικών συνθηκών, ή γενικότερη ωφέλεια που προκύπτει είναι, πράγματι, αποφασιστική στη διαμόρφωση γενικών συνθηκών ειρήνης και ευημερίας.

Ο ΚΟΣΜΟΣ, ο βασανισμένος από τις αντιθέσεις και την αλληλοεξόντωση, ο κόσμος ο σακατεμένος από την αγωνία και την εξασθίωση, χαιρετίζει μ' έμπιστοσύνη κάθε πρωτοβουλία, που εύρυνει τα σύνορα των κρατών και τους όριζόντες των ανθρώπων. Κάθε ξεκίνημα για την υπερφαλάγγιση ενός παρελθόντος φυλετικών συγκρούσεων, μίσους και προκαταλήψεων είναι δύσκολο, αλλά επιβεβλημένο. Γι' αυτό οι άνθρωποι που έχουν ξεπεράσει στη συνείδησή τους τα παλιά, τα άγονα, τα έθνοκτόνα μίση της ιστορίας αποβλέπουν με πολλή αισιοδοξία σε κάθε πρωτοβουλία, που εξυπηρετεί ανυστερόβουλα το μέλλον της ανθρωπότητας — πέ-ρα και έξω από τον διχασμό που μας κληροδότησαν οι αιώνες. Ά-πό τη σκοπιά αυτή, οι συζητήσεις του στρατηγού Ντέ Γκὼλ με τον καγκελάριο Άντενάουερ έχουν ιδιαίτερη σπουδαιότητα για

τα πεπρωμένα της Ευρώπης και άμεσον αντίκτυπο στην Ελλάδα.

Ε ΠΕΙΔΗ, όμως, βρισκόμαστε στην αύγη μιας νέας ιστορικής εποχής, όπου η συναδέλφωση των ανθρώπων, χωρίς τις καλές διακρίσεις, τείνει ό-πωσδήποτε να πραγματοποιηθεί σ' εύρύτατη κλίμακα, γι' αυτό η ήγεσία των μικρών λαών πρέ-πει να συλλάβει σ' όλη την έκ-ταση το νόημα, αλλά και τις δυσχέρειες του νέου αυτού ιστο-ρικού έγχειρήματος, που μας έχουν προπαρασκευάσει με τις επιτεύ-ξεις τους ή έπιστήμη και ή τεχνι-κή. Άν τα μικρά κράτη δεν κα-τοχυρώσουν την άπόλυτη ίσοτιμία με τα μεγάλα και τα ισχυρά μέ-σα στα πλαίσια των όμοσπον-διών που προετοιμάζονται, κι' αντίθετα διαστρεβλώσουν την έ-θνη τους φυσιογνωμία και έγ-καταλείψουν την πολιτιστική τους εισφορά, τότε υπάρχει ό κίνδυ-νος να πραγματοποιηθούν μέν ευ-ρύτατοι πολιτικοί και οικονομι-κοί όργανισμοί, αλλά πληκτικά όμοιόμορφοι σε κάθε έκδηλώσή τους, χωρίς τη βαθύτερη έκείνη προσωπικότητα που υπογραμμί-ζει, αλλά και δικαιώνει την πολυ-μορφία και την ποίηση της ζωής. Κι' άκριβώς, από την πλευρά αυτή, ή Ελλάδα πρέπει να προσέ-ξει πολύ. Η Ευρώπη έχει κάθε συμφέρον να υποδοθήσει τη δι-είσδυση της ιδιομορφίας του έλ-ληνικού πολιτιστικού στοιχείου μέσα στα έκτατομύρια των κα-τοίκων της.

Ε ΝΑΣ επισκέπτης μας υπέ-βαλε την ιδέα να σχηματι-σθούν πυρήνες από τους πραγματικούς και ένθουσιώδεις φίλους του «Κόσμου», που ν' ανα-λάβουν μια συντονισμένη δράση στο ζήτημα της αύξήσεως της κυκλοφορίας. Η εισήγηση είναι άσφαλώς αξιόλογη και έφ' όσον θα μπορούσε να εφαρμοσθεί, τα άποτελέσματα θα ήταν, πράγμα-τι, έκαιρετικά. Μια όμαδική κι-νητοποίηση με συγκεκριμένους στόχους τα σωματεία, τους ύ-παλλήλους, τους έπιστήμονες — γενικά το καλλιεργημένο κοινό, θα σημείωνε έντυπωσιακή έπιτυ-χία. Το ζήτημα δέβαια είναι: Ποιοι θ' αναλάβουν την πρωτο-βουλία να σχηματίσουν τοπικούς συνδέσμους φίλων του «Κόσμου» με την προοπτική ν' αναπτυχθούν σε Μορφωτικά Σωματεία, όπου θα συζητούνται τα μεγάλα προ-βλήματα που άπασχολούν την έ-ποχή μας;

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Το λιμάνι της Νεαπόλεως, ένα από τα καλύτερα ζωγραφικά έργα του Άλμπερ Μαρκέ είναι το χαρα-κτηριστικό στή σύνθεση και τα ζωρικά του μέλη του ΜΑΡΚΕ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Φρ. Τζιβά

ΗΜΕΡΟΜ. 4-6-92

ΑΡΙΘ. 45573

ΕΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ

ΙΠΤΑΜΕΝΟΙ ΔΙΣΚΟΙ

Για πρώτη φορά, χωρίς προκατα-λήψεις, με συνείδηση έπιστημονική, παρουσιάζονται όλες οι πληροφο-ρίες και άπόψεις σχετικά με τὸ ά-νεξήγητο φαινόμενο των ιπταμένων δίσκων. Οι κυβερνήσεις, ώστόσο, κρατούν τὸ μυστικό μακριά από τούς λαούς. Τὸ σημερινὸ μας άρθρο άποκαλύπτει τὴν πραγματικότητα.

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Έπικαιρότητες

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ: Καλοκαίρι Σελ. 2
ΕΙΔΙΚΟΥ: Τὸ τέλος τοῦ πο-
λέμου » 4

★ Η Σαχάρα θὰ τροφοδοτή-
σει τὴν Ευρώπη με ένέρ-
γεια » 14

Έπιστήμη καὶ Τεχνική

★ Ποιὸς ἀνεκάλυψε τὸ μηδε-
νικό » 13

★ Μπορεῖ νὰ ἐγκληματήσει
«καίς, ἀφοῦ ὑπνωτισθεῖ; » 16

ΝΙΛΣ ΖΕΡΝ: Τὰ ἀντισώματα » 19

★ Η «άριστοκρατική» αἰμο-
φιλία » 24

ZAN ΝΟΣΕ: Ἰπτάμενοι δίσκοι » 26

★ Τὰ θαύματα τοῦ ξύλου » 33

★ Κουκουβάγια, ή «Δέσποινα
της Νύχτας» » 40

★ Όταν ὁ Β. Πόλος βρισκό-
ταν στὸν Εἰρηνικό » 47

Ιστορία καὶ Τέχνη

ΝΙΚ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Ἰωάννης
Γρουπάρης » 22

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Τὸ Ρωμαντικό
Μπαλλέτο » 34

ΠΑΡΙ Σ. ΚΕΛΑΪΔΗ: Τὸ «Άρ-
κάδι» » 39

ZAK ΣΑΣΤΕΝΕ: Λέων Γαμ-
βέτας » 43

Διάφορα άρθρα

ΧΡ. ΛΕΒΑΝΤΑ: Οι γυναίκες
τοῦ λιμανιοῦ » 8

★ Η τραγική Κυρά της Σπέ-
τσας » 17

★ Μη σὰς τρομάζει τὸ νερό » 21

★ Ξεχνιέται ή πρώτη άγάπη; » 36

★ Διαλέξτε με προσοχή τὰ
γυαλιά τοῦ ἡλιου » 42

Άναγνώσματα

ΙΡΒΙΚ ΓΑΝΤΛΕΡ: Πὼς άρχισε
καὶ τί εἶναι ή ζωή (2. Η
θεωρία της εξέλιξης καὶ
της φυσικής ἐπιλογής) » 11

Μυθιστορήματα

ΑΡΘΟΥΡ ΚΟΝΑΝ ΝΤΟΥΛ:
Χαμένος Κόσμος » 31

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Μουλὲν Ρουζ » 37

ΕΝΤΓΚΑΡ ΑΛΛΑΝ ΠΟΕ: Η
Λιγεία (διήγημα) » 45

ΤΑΦΟΒΕΡΑ ΟΠΛΑ ΠΟΥ ΘΑ ΣΚΟΤΩΣΟΥΝ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

«'Από εξη χιλιάδες χρόνια ο πόλεμος είναι προσφιλής στους φιλέριδες λαούς...» είπε ο ποιητής. Και από εξη χιλιάδες χρόνια οί λαοί λαχταρούν νά καταργήσουν τόν πόλεμο. Τό παλιό αυτό όνειρο είναι, ίσως, τώρα πιθανό νά πραγματοποιηθεί. Πώς; Χάρη στά νεώτατα όπλα, πού έχουν τέτοια δύναμη κρούσεως καί αντιπoinών, ώστε κανένας μεγαλομανής νά μη δοκιμάσει πιά ποτέ τόν πειρασμό νά έπιτεθεί έναντίον του γείτονά του ή όποιουδήποτε άλλου λαού.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Τά έπιτεύγματα της 'Επιστήμης έκμηδενίζουν τις πιθανότητες μιās έξοντωτικής αλληλοσφαγής.

Έρευνα του ΕΙΔΙΚΟΥ

ΓΙΝΕΤΑΙ λόγος για έναν αϊφνιδιαστικό πόλεμο πού, με τό πάτημα ενός κουμπιού, θά προκαλούσε μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα τό θάνατο πολλών εκατομμυρίων ανθρώπων. Καινούργια όπλα, με τρομακτική δύναμη καταστροφής, πολύ μεγαλύτερη από τή δύναμη τής βόμβας υδρογόνου, έτοιμάζονται — όπως αποκαλύπτουν πολυάριθμοι επιστήμονες.

Οί πληροφορίες αυτές πρέπει νά δημιουργήσουν αγωνιώδεις ανησυχίες ή, αντίθετα, όσο κι' αν αυτό φαίνεται στην άρχή απάνθρωπο καί παράδοξο, μπορούν νά γενήσουν λογική έλπίδα για αιώνια ειρήνη. Με άλλα λόγια, τά τρομακτικά νεώτατα όπλα είναι ικανά νά σκοτώσουν τόν πόλεμο.

Βασίζόμενοι στο γεγονός ότι ή κατασκευή των ατομικών καί υδρογονικών βομβών έχει έπιφέρει ως τώρα, παρά τόν ψυχρό πόλεμο, μιā πραγματική ειρηνική «καθήλωση» τής διεθνούς καταστάσεως, πολλοί στρατιωτικοί, πολιτικοί καί έμπειρογνώμονες απαντούν:

— Ναι, τά τρομακτικά όπλα φέρνουν τήν έλπίδα ότι μπορούν νά καταργήσουν για πάντα τόν πόλεμο.

Μερικοί, μάλιστα, προχωρούν περισσότερο καί βεβαιώνουν:

— 'Ο πόλεμος έγινε αδύνατος, άφ' ότου υπάρχει ή βόμβα υδρογόνου. 'Η βόμβα αυτή είναι ένα όπλο πού συγκρατεί. Γιατί καί μιā αϊφνιδιαστική έπίθεση δέν θά είναι άποφασιστική, γιατί κι' οί δύο αντίπαλοι είναι τόσο ισχυροί, ώστε τά αντίποινα θά ήσαν τόσο τρομακτικά καί στο τέλος κανένας δέν θά έβγαине νικητής.

Ωστόσο υπάρχουν καί άλλοι πού βεβαιώνουν ότι ένας πυρηνικός πόλεμος δέν θά απέλγη σε όλοσχερή καταστροφή των αντίπαλων, γιατί ολόκληρες περιοχές θά σώζονταν από τόν όλεθρο. Τά

πυρηνικά όπλα κάνουν άπίθανο τόν πόλεμο, αλλά δέν τόν αποκλείουν ολότελα. Μόνον όπλα, πολύ πιό ισχυρά — υπό τόν όρο ότι θά τά έχουν καί οί δύο αντίπαλοι — μπορούν ν' άποτελέσουν μιāν άνασχετική δύναμη άδιαφιλονίκητη έναντίον του πολέμου — έκτός αν οί άνθρωποι παραφρονήσουν.

Η επικίνδυνη περίοδος

ΕΝΑ είναι βέβαιο: ότι μιā ανήσυχη, επικίνδυνη περίοδος χωρίζει τήν έποχή τής βόμβας υδρογόνου από τήν έποχή των νέων, τρομακτικών όπλων. Τά τελευταία — πού είναι ικανά νά σκοτώσουν τόν πόλεμο — βρίσκονται σήμερα στο στάδιο των μελετών. Πόσος καιρός θά χρειασθεί για νά είναι έτοιμα; Κανένας δέν τό ξέρει με βεβαιότητα.

Οί περισσότεροι επιστήμονες υπολογίζουν ότι τά όπλα αυτά θά είναι έτοιμα για δράση έπειτα από δέκα χρόνια. Στο διάστημα αυτό, λοιπόν, ή βόμβα υδρογόνου θά είναι τό ύψ' άρ. 1 όπλο των μεγάλων κρατών. Τά αντίποινα όμως με τά πυρηνικά όπλα μπορούν νά πιάσουν νά φοβίζουν ένα κράτος από τή στιγμή πού αυτό θά έχει κατασκευάσει ένα αντιπυρηνικό βλήμα, ικανό νά καταστρέψει έναν διηπειρωτικό πύραυλο στον άέρα, άμέσως σχεδόν μετά τήν έκτόξευσή του. Τό κράτος πού θά έχει τά αντιπυρηνικά βλήματα, μπορεί τότε νά εξαπολύσει αϊφνιδιαστική έπίθεση, άφου θά είναι σε θέση νά εξουδετερώσει τά αντίποινα του αντίπαλου. 'Η βεβαιότητα ότι είναι άτρωτο μπορεί νά οδηγήσει ένα κράτος σε πυρηνικό πόλεμο.

Τό ερώτημα, λοιπόν, είναι αν, πριν άπό τήν — ύποθετική — προθεσμία των δέκα χρόνων πού χρειάζεται για νά είναι έτοιμα τά νέα τρομακτικά όπλα, είναι δυνατό νά κατασκευασθούν αντιπυρηνι-

κά βλήματα, ικανά νά καταστρέφουν στον άέρα τους διηπειρωτικούς πυρηνικούς πυραύλους.

Οί 'Αμερικανοί έχουν ήδη έκτοξεύσει ένα αντιπυρηνικό βλήμα πού έπληξε στον άέρα έναν υπερηχητικό πύραυλο. 'Από τήν άλλη πλευρά οί Ρώσοι έχουν βεβαιώσει ότι τό αντιπυρηνικό βλήμα είναι άπόλυτα δυνατό. 'Υπολογίζεται, ωστόσο, ότι θά χρειασθούν έπτά χρόνια για νά συγκροτήσουν οί 'Ην. Πολιτείες καί ή Σοβ. Ένωση πραγματική δύναμη αντιπυρηνικών βλημάτων. Έτσι ένα χρονικό διάστημα κινδύνου για τήν ειρήνη χωρίζει τό στάδιο τής βόμβας υδρογόνου από τό στάδιο των νέων τρομακτικών όπλων πού θά έχουν τήν άπόλυτη δύναμη νά κάνουν τόν πόλεμο αδύνατο. 'Η πραγματικότητα του κινδύνου αυτού υπογραμμίζεται, άλλωστε, από τις γιγαντιαίες εγκαταστάσεις πού έχουν γίνει καί στις 'Ην. Πολιτείες καί στη Σοβ. Ένωση για νά έπισημαίνονται όσο τό δυνατό γρηγορώτερα κι' όσο τό δυνατό σε μεγαλύτερη άπόσταση οί έκτοξεύσεις πυραύλων από τόν αντίπαλο. Οί εγκαταστάσεις αυτές τελειοποιούνται συνεχώς καί έπιτρέπουν νά έπισημαίνεται σχεδόν άμέσως αϊφνιδιαστική έπίθεση του έχθρου.

Τά « σχεδόν άπόλυτα » όπλα

Ο ΔΥΝΑΤΟΣ κίνδυνος γίνεται πραγματικώτερος γιατί, πριν μπούμε στην έποχή των «υπέρτατων» όπλων, άπόλυτων αυτή τή φορά, θά περάσουμε από τή φάση των «σχεδόν άπόλυτων» όπλων, πού ή καταστρεπτική τους δύναμη θά μπορούσε νά βάλει σε πειρασμό ένα κράτος.

Ανάμεσα στα όπλα αυτά αναφέρουμε τους τεχνητούς δορυφόρους τής Γής πού θά είναι έφωδιασμένοι με βόμβα υδρογόνου καί πού ή πραγματοποίησή τους θά είναι δυνατή, μόλις λυθεί τό πρόβλημα τής επιστροφής τους στη Γή. Όταν λυθεί αυτό τό πρόβλημα, μιā χώρα θά μπορεί κυριολεκτικά ν' αποθηκεύσει θερμοπυρηνικά όπλα στο Διάστημα καί νά τό εξαπολύσει σαν κεραυνούς στο στόχο καί τή στιγμή πού θέλει.

Φαντασθήτε ότι μιā χώρα έχει υποστεί έπίθεση κι' έχει καταληφθεί. Αυτό δέν θά σημαίνει ότι νικήθηκε — αν διαθέτει τεχνητούς δορυφόρους έξωπλισμένους με βόμβες υδρογόνου. Θά ήταν αρκετό νά έχει κάπου — έστω καί έξω από τό έδαφός της — έναν σταθμό τηλεκατευθύνσεως, άπ' όπου θά μπορούσε νά εξαπολύσει τις βόμβες των τεχνητών δορυφόρων της έναντίον του έχθρου. Έτσι μιā χώρα πού θά είχε καταληφθεί καί θά φαινόταν νικημένη, δέν θά είχε καθόλου εξουδετερωθεί καί θά μπορούσε νά συνεχίσει τόν άγώνα.

Οί 'Αμερικανοί προσπαθούν ήδη νά κατασκευάσουν ένα τηλεκατευθυνόμενο βλήμα, πού θά έπισημαίνει καί θά καταστρέφει τους έχθρικούς τεχνητούς δορυφόρους. Στην 'Αμερική, έπίσης, γίνονται προσπάθειες νά κατασκευασθεί ένας έντελώς καινούργιος τύπος ατομικής βόμβας. Τό όπλο αυτό θά έχει προορισμό νά προκαλεί ραδιενέργεια σ' άκτίνα ενός χιλιόμετρου από τό σημείο τής έκρήξεώς του. Δέν θά έχει μεγάλη δύναμη καταστροφής κι' οί ραδιενεργές έπιπτώσεις του θά είναι πολύ αδύνατες. 'Αλλά, προ-

Τό Σύμβολο τής Ειρήνης

οριζόμενη κυρίως νά πλήξει τό έμφυχο υλικό, ή βόμβα αυτή θά εκπέμπει ραδιενέργεια (νετρόνια), πού ή ενέργειά της θά ήταν αρκετή για νά διαπεράσει τους τοίχους των κτιρίων καί τους μεταλλικούς θώρακες πού χρησιμοποιεί ο αντίπαλος.

Ένα άλλο «σχεδόν άπόλυτο» όπλο, είναι ή βόμβα υδρογόνου πού δέν χρησιμοποιεί τήν ατομική βόμβα για έπικρουστήρα. Οί βόμβες αυτές πού δέν προκαλούν ραδιενέργεια σε παγκόσμια κλίμακα, δέν συνεπάγονται ούτε τόν κίνδυνο νά έξοντώσουν τήν ανθρωπότητα, ούτε τήν άπειλή νά απλώσουν τή ραδιενέργειά τους καί στη χώρα πού τις εξαπολύει. Γι' αυτό ή βόμβα υδρογόνου χωρίς ατομική βόμβα για έπικρουστήρα, αυξάνει σημαντικά τόν κίνδυνο πολέμου.

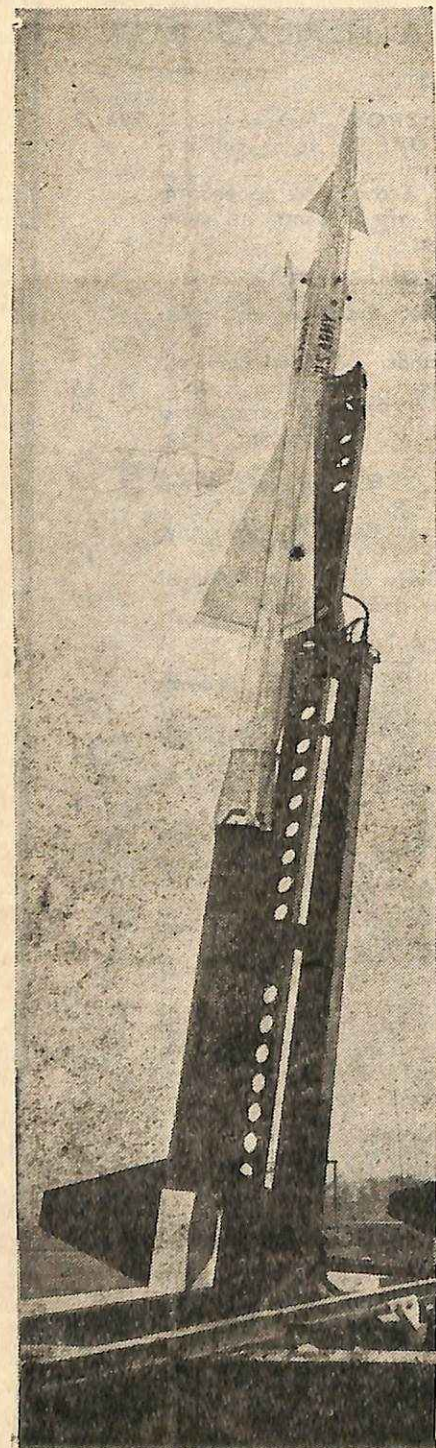
Μιā τρομακτική έφεύρεση

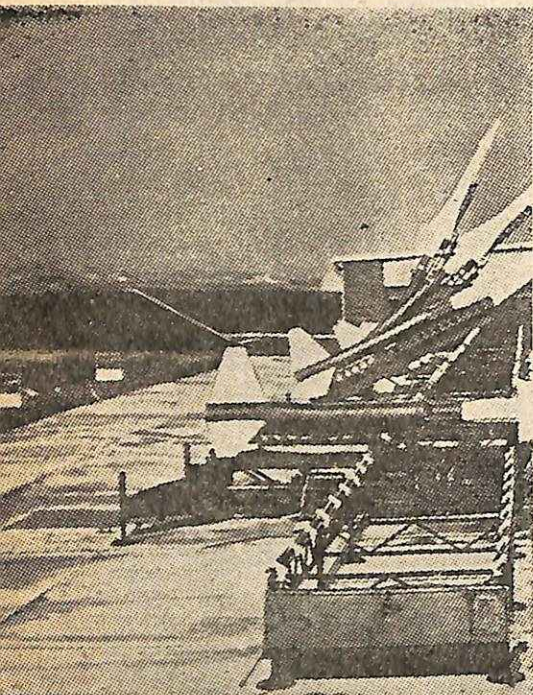
ΕΡΧΟΜΑΣΤΕ τώρα στα 100% «άπόλυτα» όπλα, πού ή ύπαρξή τους έχει άποκαλυφθεί από τή δόλωση του Κρούστσεφ, τόν περασμένο 'Ιανουάριο. Μερικοί καλā πληροφορημένοι έμπειρογνώμονες, πιστεύουν ότι τό όπλο πού είχε ύπαινηθεί ο Κρούστσεφ είναι

ένα «όπλο άντηχέσεως». Γίνονται, άλλωστε, σ' όλες σχεδόν τις χώρες έργασίες για τήν μοριακή καί πυρηνική άντηχέση. Γιατί για νά βρεθούν τά «άπόλυτα» όπλα, είναι ανάγκη νά προχωρήσουν σήμερα οί επιστήμονες ως τά έσχατα όρια τής φυσικής.

Τό φαινόμενο τής άντηχέσεως συμβαίνει, όταν ένα δονούμενο σύστημα, πού ύπόκειται σε περιοδική δύναμη, κάνει δονήσεις πού τό πλάτος ταλαντώσεώς τους μεγαλώνει όσο ή συχνότητα τής ερεθιστικής περιοδικής δυνάμεως πλησιάζει τή φυσική συχνότητα του συστήματος αυτού. 'Ο όρισμός αυτός φαίνεται πολύ σκοτεινός στους μη ειδικούς, άν περνά έπάνω της ένα πλήθος πού βαδίζει με ρυθμικό δόμα (ερεθιστική περιοδική δύναμη).

Παντού, όμως, βρίσκονται «δονούμενα συστήματα». Τά μόρια καί τά άτομα, πράγματι, χαρακτηρίζονται κι' αυτά από μικροσκοπικές φυσικές δονήσεις, ταλαντεύσεις. Έτσι, λοιπόν, ο άνθρωπος μπορεί νά ενεργήσει κατά τρόπο πού τά άνοίγματα γωνίας των δονήσεων αυτών νά μεγαλώσουν καί ν' άπολήξουν σε καταστροφή, προκαλώντας σπάσιμο του

Μια πυροβολαρχία αντιαεροπορικών πυραύλων τύπου «Νίκη», κάπου στις 'Ην. Πολιτείες, σε τάξη μάχης.

δονούμενου συστήματος (μορίου ή ατόμου). Το πρόβλημα είναι, λοιπόν, να εκπνευθεί ένα ηλεκτρομαγνητικό κύμα (που δεν χρειάζεται πολλή ενέργεια) με τέτοια χαρακτηριστικά, ώστε, θύμα του φαινομένου της άντηχίσεως, ένας καθωρισμένος τύπος μορίων ή ατόμων να εκραγεί. Είναι, λοιπόν, δυνατό, ξεκινώντας από αυτό το σύστημα, να κατασκευασθούν φυσικές βόμβες νέου τύπου.

Δεν είναι όμως μόνον αυτό. 'Εφ' όσον ο άνθρωπος οργανισμός αποτελείται από μεγάλη ποικιλία κατηγοριών μορίων και ατόμων, έπεται άμέσως ότι ο Έλεγχος μερικών φαινομένων άντηχίσεως οδηγεί επίσης δόξια στη δημιουργία αυτού που ονομάζεται «ακτίνες του θανάτου».

Αν μπορούμε να επενεργήσουμε από απόσταση ώστε να προκαλέσουμε διάσπαση, στις δονήσεις ενός ατόμου νατρίου λ.χ. ή στις δονήσεις ενός οποιουδήποτε μορίου ώρισμένων πρωτεϊνών, ο άνθρωπος οργανισμός καταστρέφεται γρήγορα κάτω από την επίδραση της έσωτερικής αυτής διασπάσεως.

Μπαίνουμε, λοιπόν, στην εποχή των αθένητων ακτίνων θανάτου.

Οι βόμβες αντί—ύλης

Οι έπιστήμονες θεωρούν επίσης δυνατή την κατασκευή «υπερπλουτωνιακών» βομβών, βασισμένων, δηλαδή, στην έκρηκτική άλυσωτή αντίδραση ενός στοιχείου βαρύτερου από το πλουτώνιο. Μια «υπερπλουτωνιακή» βόμβα θα είχε τεράστια απόδοση.

Η «βόμβα αντί—ύλης» θα είναι αφάνταστα πιο καταστρεπτική. Οι φυσικοί ανέκαλυψαν τα τελευταία χρόνια ότι κάθε πυρηνικό σωματίδιο (έχουν έπιστημονική περί τα τριάντα) έχει το «άντισωματίδιό» του. Υπάρχει λ.χ. το πρω-

Αν οι έπιστήμονες κατασκευάσουν τα «άντι—σωματίδια» τότε ανοίγεται ο δρόμος για την κατασκευή της «βόμβας αντί—ύλης» του πιο καταστρεπτικού όπλου που μπορεί να διανοηθεί ή ανθρώπινη φαντασία

τόνιο και το αντιπρωτόνιο. Αυτό που λέμε «ύλη» μπορεί, λοιπόν, να βρεθεί απέναντι σε μιαν «άντι—ύλη». Αν γίνει αυτό, ή συνάντησή τους προκαλεί την έκμηδένιση και των δύο, με μια τρομακτική σύγκρουση που αποδεσμεύει άνηκουστη ποσότητα ενέργειας.

Οι έπιστήμονες προσπαθούν τώρα να κατασκευάσουν αυτά τα «άντι—σωματίδια», αυτή την «άντι—ύλη». Αν το επιτύχουν — και είναι σχεδόν βέβαιο — θα είναι τότε δυνατό να κατασκευασθεί βόμβα «άντι—ύλης» όπου — κατά την εξαπόλυσή της — θα έπροκαλείτο συνάντηση (με συνέπεια τρομακτική έκρηξη) μιάς κατηγορίας σωματιδίων με την κατηγορία των αντίστοιχων αντί—σωματιδίων.

Ανοίγουν, έξ άλλου, διάφοροι δρόμοι στο καταπληκτικό αυτό πεδίο. Οι πυρηνικοί έπιστήμονες έχουν παρατηρήσει ά-

χουν ήδη γίνει, πολλοί φυσικοί προβλέπουν σήμερα ότι είναι πιθανό να δημιουργηθεί ένα σύστημα που ν' αποτελείται από ένα πρωτόνιο κι' από ένα αντί—πρωτόνιο. Θα ήταν ένα σύστημα σταθερό ή, ακριβέστερα, θα μπορούσε να μείνει σταθερό άρκετο διάστημα ώστε να μπορεί να γίνει πολεμική χρησιμοποίησή του. Προκαλώντας τη διάσπαση της συνοχής που υπάρχει σ' ένα τέτοιο σύστημα, θα ήταν δυνατό να επιτευχθεί άκαριαία μια άνηκουστη αποδέσμευση ενέργειας, δηλαδή μια έκρηξη που ή δύναμή της ξεπερνά κάθε φαντασία.

Ενώ σήμερα χρειάζονται 30 βόμβες υδρογόνου των 100 μεγατόνων για να αποδιοργανωθεί όλοτετα μια χώρα σαν τη Γαλλία και 200 τέτοιες βόμβες για να καταστραφεί έντελώς το έδαφός της (500.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα) το ίδιο αποτέλεσμα θα ήταν δυνατό με 10 μόνο βόμβες «άντι—ύλης».

Το έλαιόλαδο κατά της ραδι ενέργειας

Σε περίπτωση ατομικού πολέμου υπάρχουν πολλές πιθανότητες να γλυτώσουμε από τις θανάσιμες επιδράσεις της ραδιενέργειας, άρκει να διαθέτουμε μια ποσότητα έλαιόλαδου!

Η ανάκλυψη αυτή οφείλεται στους 'Ιάπωνες έπιστήμονες.

Πειραματόζωα (ποντίκια) που έξετέθησαν σε θανάσιμες δόσεις ραδιενεργών ακτινοβολιών δεν έπαθαν τίποτα, χάρη στις ένεσεις κοινού επιτραπέζιου έλαιόλαδου άλάμικτου μ' έλάχιστες ποσότητες χημικών ελαίων συνθετικώς καθαρών. Τα 90% των ποντικών επέζησαν παρά τις θανάσιμες ακτινοβολίες και χαιρούν άκρας υγείας.

Η μέθοδος αυτή φαίνεται πολύ πιο αποτελεσματική από τα «χάπια κατά της ραδιενέργειας» που δοκιμάσθηκαν πρόσφατα. Έχει το πλεονέκτημα ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί μετά την προσβολή από τις ραδιενεργές ακτινοβολίες, ενώ τα χάπια πρέπει να ληφθούν εκ των προτέρων.

πὸ 15 χρόνια περίπου την ύπαρξη ενός περιεργού συστήματος που αποτελείται από ένα κανονικό ήλεκτρονιο — δηλαδή άρνητικό — κι' από ένα θετικό ήλεκτρονιο. Έξ άλλου, οι έπιστήμονες έρευνούν συστηματικά το πεδίο όλων των σωματιδίων που πάνε κατά ζεύγη με τα αντίστοιχα αντισωματίδιά τους.

Ξεκινώντας από διαπιστώσεις που έ-

ΠΛΑ άρχικά παριστάνουν σήμερα έναν ολοκληρωτικό πόλεμο και τα όπλα που θα χρησιμοποιηθούν σ' αυτόν. Μια τέτοια σύρραξη είναι ο πόλεμος Α.Β.Χ. (άτομικός, βιολογικός, χημικός). Τα μέσα είναι τα όπλα Χ.Β.Ρ. (χημικά, βιολογικά, ραδιενεργά).

Τὸ ένδεχόμενο πολέμου Α.Β.Χ. φάνηκε τόσο τρομερό, ώστε 26 έπιστήμονες από

όκτώ χώρες — ανάμεσα στις οποίες οι 'Ην. Πολιτείες, ή Σοβ. Ένωση, ή Αγγλία κι' ή Γαλλία — συνήλθαν στο Πάγκους της Νέας Σκωτίας σε συνέδριο, αφιερωμένο στις δυνατότητες ενός βιολογικού και χημικού πολέμου. Γιατί τα νέα βιολογικά και χημικά όπλα θ' αποτελέσουν, με τις τεράστιες προόδους που πραγματοποιούνται κάθε μέρα στη βιολογία, στη βακτηριδιολογία και στη χημεία, μια τέταρτη κατηγορία τρομακτικών όπλων. Οι έμπειρογνώμονες ξε-ρουν ότι σε ώρισμένα κέντρα των 'Ην. Πολιτειών, της Αγγλίας και του Καναδά γίνονται έρευνες για όπλα Χ.Β.Ρ.

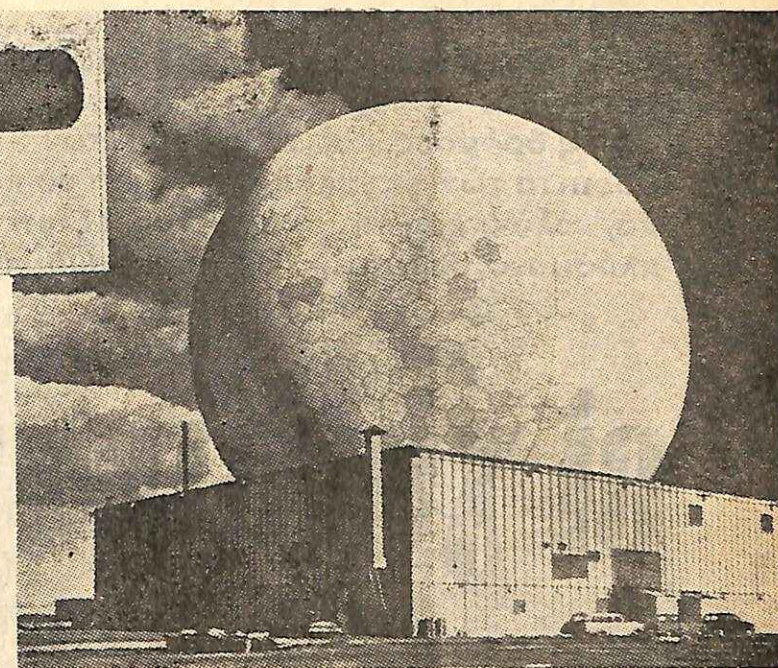
Ας δούμε πρώτα τα βιολογικά όπλα. Σοβιετικοί έπιστήμονες έχουν βεβαιώσει ότι τα βιολογικά όπλα που έχουν άνακαλυφθεί τελευταία είναι πολύ φονικότερα από τα πυρηνικά, τα θερμοπυρηνικά και τα χημικά. Τέσσερα κιλά βοτουλικής τοξίνης λ.χ. που θα σπέρνονταν σε λεπτότατη σκόνη, επάνω σε μια χώρα, θα έξωντωναν τον πληθυσμό της σε λίγες ώρες.

Ο βοτουλισμός είναι τρομερή άρρώστεια αλλά σπανιώτατη, που την παθαίνει κανένας αν τρέφεται με κονσέρβες. Η βοτουλική τοξίνη παρασκευάζεται εύκολάτα και δεν στοιχίζει άκριβά. Αποτελεί το γνωστότερο βιολογικό όπλο, είναι όμως δυνατό να χρησιμοποιηθούν και ή γρίπη, ή χολέρα, ο τύφος, ή ψιτάκωση κλπ. Είναι δυνατό να γίνουν τρομακτικά μίγματα ιών και τοξινών. Είναι θεωρητικά δυνατό — άκόμα και πρακτικά — ν' αύξηθεί ή ένταση των άσθενειών αυτών σε τέτοιο σημείο, ώστε τα κλασικά έμβόλια να είναι χωρίς αποτέλεσμα έναντίον τους. Πράγματι πρόσφατοι πρόσδοι της μικροβιολογίας και της γενετικής κάνουν πιθανή την παραγωγή μικροβιακών ποικιλιών πολύ πιο τοξικών από τις υπάρχουσες. Με άλλα βακτηριδιολογικά και άρμονικά προϊόντα είναι δυνατό επίσης να καταστραφούν όλα τα ζώα και όλη ή έσοδεία μιάς χώρας.

Τα βιολογικά όπλα προκαλούν άγωνία στα Έπιτελεία. Δεν επιτρέπουν, πρα-

Ενώ το «καρνιστρόν», γαλλικός ήλεκτρονικός σωλήνας, χρησιμοποιείται για να φέρει σύγχυση και διαταραχές στα ραντάρ, οι 'Ην. Πολιτείες κτίζουν αυτή την τεράστια έγκατάσταση που θα έπισημαίνει τους πυραύλους από απόσταση 3.000 χιλιομέτρων.

γματικά, να διαχωρισθεί μια αϊφνιδιαστική επίθεση από την εμφάνιση μιάς επιδημίας. Κι' όταν άκόμα διαπιστωθεί ότι οι θάνατοι προκαλούνται από βιολογικά όπλα, δεν είναι δυνατό να γίνει άμέσως γνωστό και με βεβαιότητα ποιά χώρα τα έχει χρησιμοποιήσει. Οι περισσότεροι έπιστήμονες που μελετούν τα προβλήματα των όπλων, λένε ότι ο έξοπλισμός προστασία έναντίον των βιολογικών δμιάς χώρας δεν μπορεί να δώσει καμιά πλαν κι' ότι τα μέσα αντιποίνων δύσκολα θα μπορούσαν να είναι αποτελεσματικά.

Τα έξοντωτικά άέρια

ΠΑΡΧΟΥΝ, τέλος, και τα άέρια. Αυτά ήταν γνωστά και στο παρελθόν. Τελευταία, όμως, έχουν τε-

λειοποιηθεί σ' έπικίνδυνο βαθμό. Οι τοξικόλόγοι έχουν καταλήξει σε παρασκευάσματα για τα όποια δεν έχουν βρεθεί αντίδοτα. Όρισμένα από τα άέρια αυτά έπιφέρουν γρήγορα το θάνατο, καταστρέφοντας το νευρικό σύστημα. Άλλα προκαλούν παράλυση. Άλλα προκαλούν παραισθήσεις και αλλοιώνουν παροδικά τις λειτουργίες του έγκεφάλου. Η παροδική επενέργειά τους τα έχει κατατάξει στα «άνθρωπιστικά(!) άέρια».

Ο ύψηλότετος βαθμός τοξικότητας των διαφόρων κατηγοριών των αερίων αυτών που άνακαλύφθηκαν τελευταία, έπιτρέπει να συγκριθεί ή έκταση των αποτελεσμάτων τους με την έκταση των αποτελεσμάτων των πυρηνικών όπλων.

Σ' όλα τα έκδοιμηχανισμένα κράτη, χωρίς εξαίρεση, παρά την συντριπτική υπεροχή των μεγαλύτερων απ' αυτά στον ένα ή τον άλλο τομέα του έξοπλισμού, υπάρχει σήμερα ένα δυναμικό καταστροφής πολύ ποικίλο και σημαντικό. Και το δυναμικό αυτό τελειοποιείται κάθε μέρα.

Μια χώρα, έστω και μικρή, μπορεί ν' άρνηθεί σήμερα μέχρι θανάτου, χρησιμοποιώντας κάθε τι που διαθέτει, δηλαδή συχνά τρομακτικά όπλα, όπως ραδιενεργά κατάλοιπα από ατομικούς αντιδραστήρες, βακτηριδικές τοξίνες που στοιχίζουν φθηνά, άέρια κλπ.

Και τα τρομακτικά όπλα γίνονται καθημερινώς πιο ισχυρά, πιο καταστρεπτικά, πιο θανατηφόρα. Σε λίγα χρόνια — σε δέκα ίσως — θα είναι τόσο έξοντωτικά, τόσο άσυνανώνιστα, τόσο άπόλυτα στην όλότητα ισχύ τους, ώστε κανένα κράτος δεν θα τολμήσει να τα χρησιμοποιήσει από το φόβο έξ' ίσου καταστρεπτικών αντιποίνων. Τα «άπόλυτα» αυτά όπλα θα καταργήσουν άριστικά τον πόλεμο, γιατί πόλεμος δεν θα μπορεί πια να γίνει χωρίς να εξαφανισθεί το ανθρώπινο γένος από τη Γη.

Τα «ταμπού» δεν έχουν σύσσει...

Τὸ υπερφυσικό άσκει άκόμα ισχυρές επιδράσεις σε ώρισμένες περιοχές του κόσμου. Παράξενα ταμπού επιδραδύνουν τη διάδοση των καινούργιων αντιλήψεων για την υγίειη και τις καλλιεργητικές μεθόδους...

Οι Ιθαγενείς της Πολυνησίας χρησιμοποιούσαν τη λέξη «ταμπού», που σημαίνει κάτι το «άπαγορευμένο», συνήθως μια πράξη ή μια λέξη. Από τότε που οι άνθρωπολόγοι διέδωσαν τον όρο στις δυτικές χώρες, ή έννοια του «ταμπού» διευρύνθηκε για να περιλάβει κάθε τι που άπαγορεύουν οι κοινωνικοί κανόνες. Π. χ. το να τρώμε με τα δάχτυλά μας.

Υπό τη στενή του έννοια, άστόσο, το ταμπού συνεπάγεται έναν υπερφυσικό κίνδυνο που άπειλεί τον παραβάτη της άπαγορεύσεως. Η παράβαση ενός ταμπού σημαίνει ότι ο ένοχος θα τιμωρηθεί άναπόφευκτα από μια υπερφυσική δύναμη. Όλες οι προλήψεις που έπιζούν στο σύγχρονο πολιτισμένο κόσμο έχουν την πηγή τους σ' ένα πρωτόγονο ταμπού. Π. χ. πολλοί θεωρούν ως χρυσουζιά να περάσουν κάτω από μια σκάλα, ν' ανοίξουν μια όμπρελα μέσα στο σπίτι κλπ. Πιστεύουν ότι κάτι κακό θα τους συμβεί αν παραβούν αυτά τα παλιά ταμπού.

Στα νησιά Μαρκέζες του Ειρηνικού το πρωτότοκο παιδί μιάς οικόγενειας έχει τη δύναμη να επιβάλει ταμπού. Ο άνθρωπολόγος Λίντον άφηγείται ότι στο Πουαμάου γνώρισε τον άρχηγό μιάς φυλής που ζούσε μαζί με την οικογένειά του στην αλή του σπιτιού γιατί ο πρωτότοκος γιός του, ηλικίας όχτώ χρονών, είχε κηρύξει το σπίτι «ταμπού» και κανείς δεν τολμούσε να το πλησιάσει!

Ένα από τα μεγαλύτερα και ασφαλώς τα πιο δραματικά προβλήματα της εποχής μας είναι οι συχνές αυτοκτονίες των γυναικών, που περιδιαβάζουν τα βράδια στους δρόμους, και τα κέντρα των λιμανιών. Ξεκινούν από τα χωριά και τα χαμόσπιτα των μεγαλοπόλεων, για να κατέβουν σιγά — σιγά, από πολλά περιστατικά, ολόκληρη τη σκάλα του εξευτελισμού, ανθρώπινα κουρέλια, σακατεμένα πλάσματα, βυθισμένα σε μιάν απύθμενη κόλαση, με μοναδική λύτρωση: το θάνατο.

ΟΙ ΧΥΝΑΙΜΕΣ ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ

ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ

ΕΧΕΙ και το Πειραικό «ιμάνι τ' άνθη του: Ένα άμαρτωλό γυναικομάνι, που ζει κι' άνασαινει πλάι στα μουράγια του κυρίως στα τετράγωνα της Τρούμπας, περιοχή που πάνε κι' άράζουνε τα ξένα μεγάλα ποστάλια, κι' άκόμα, άλλα μεγάλα βαπόρια με παρδαλόχρωμες «παντιέρες» στις πρύμες τους. Λογής - λογής πλοία που φτάνουν στα νερά του από μακρινά λιμάνια, από τις θάλασσες του βορρά, μα κι' από το Νότο. Ένα «άμαρτωλό» γυναικομάνι, που έχει τη δική του ζωή και τα δικά του δράματα. Γυναίκες εξαθλιωμένες όλων των ηλικιών και όλων των προελεύσεων, που γεμίζουν αυτά τα τετράγωνα και προσφέρουν τον εφήμερο έρωτά τους στα κοπάδια των ξένων ναυτικών.

Τις βλέπετε, καθώς κατεβαίνετε την όδο Σκουζέ και διασχίζετε την όδο Νοταρά στη γλώσσα της στεριάς που τα δρόσμά της αντικρύζουν τα μουράγια της Τρούμπας, να στέκονται στα κατώφλια χαμόσπιτων ή στις πόρτες των κέντρων, που είναι διάσπαρτα στην περιοχή, με έκδηλα στα πρόσωπά τους τα σημάδια μιάς σερνόμενης ζωής, που εκ-

μηδενίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και κατεβάζει πολύ χαμηλά τη στάθμη του κοινωνικού μας πολιτισμού.

Πρόσωπα χλωμά, απ' την ανηλεότητα της νύχτας, από τις άμαρτωλές και άχαρες αγρύπνιες, από τις στερήσεις, πρό-

ωρα ρυτιδωμένα, γερασμένα και κορμιά πλασαρά, ρουφηγμένα, δασανισμένα. Ένα γυναικομάνι πολυσύνθετο και πολύχρωμο με τα φανταχτερά χρώματα στο προκλητικό του ντύσιμο, που καθώς το αντικρύζετε, αισθάνεστε μέσα σας κάτι βαρύ, μιάν άνειπώτη κατάθλιψη...

Στους παλιούς καιρούς αυτό το γυναικομάνι ήταν διαφορετικό. Άλλοι νόμοι, άλλες συνήθειες κι' άλλα ήθη ρύθμιζαν τη ζωή του. Μερικά ξενοδοχεία φτηνά και κοκόφμα στέγαζαν ένα μέρος απ' τις γυναίκες του λιμανιού. Κι' άκόμα υπήρχαν στα τετράγωνα της Τρούμπας μερικά σπιτία της άμαρτίας, που στέγαζαν τον εφήμερο έρωτα. Σ' αυτά τα σπιτία, έρχονταν οι ναυτικοί όλων των χρωμάτων και των φυλών — θαλασσινοί από τις βορεινές χώρες, ξανθοί, άσπροι, από άλλα κλίματα, μαύροι, μελαψοί, κι' από γωνιές της Άσίας κίτρινοι και κοντόσωμοι — διψασμένοι για έρωτα — έναν άχαρο έρωτα — να περάσουν μια ώρα κοντά στα ανθρώπινα αυτά κουρέλια, τις «πάνδημες Άφροδίτες» του Πειραικού λιμανιού.

Κι' άλλοι, γέμιζαν τα «καφέ» — «σαντάν», τα «καμπιρέ», τα «καφέ — άμάν» που υπήρχαν στα τετράγωνα της άμαρτωλής αυτής περιοχής, να ζήσουν τη στεριανή νύχτα τους — αυτή τη νύχτα που λαχταρούσαν σαν πάλευαν με τις ρανιασμένες θάλασσες — να μεθύσουν, να χαρούν, τη φτηνή χαρά και τον πληρωμένο έρωτα...

Πολλές φορές, αυτή η φτηνή χαρά κι' αυτός ο πληρωμένος έρωτας, είχε σ' εκείνα τα χρόνια τον πιο τραγικό επίλογο. Μέσα στην αποχαυνωτική άτμοσφαιρα των «μπουρδουνάους» του λιμανιού — καθώς ονοματίζουν όλα αυτά τα κέντρα στη γλώσσα τους οι ναυτικοί — μέσα στο μεθύσι και στο ξαναμένο πάθος, άναβε ο καυγός για το τίποτα και άστραφτε ή κόψη κάποιας λάμας, για να κάνει να ξεσκισθούν σάρκες και να βαφεί το δάπεδό τους με αίμα.

Οι φτωχές, οι άμαρτωλές γυναίκες του λιμανιού, που έμπορεύονταν το χάδι, το χαμόγελο και την τυρανισμένη τους

σάρκα, πλήρωναν όχι σπάνια και μ' αυτή τη ζωή τους, το σιχαμερό τους επάγγελμα...

★

ΥΣΤΕΡΑ όμως απ' τον πόλεμο και συγκεκριμένα, το 1955, έπληθε μιá ριζική άλλαγή στα ήθη και τη ζωή της Τρούμπας.

Μιά άλλαγή που, αντί να οδηγήσει στο καλύτερο, πλάτυνε την άμαρτωλή κοίτη της. Έτσι, γέμισαν τα τετράγωνα της απ' τα άμαρτωλά «άπόνερα»...

Η πολιτεία καθώς και σε άλλες περιπτώσεις, θέλησε να ενδιαφερθεί γι' αυτό το κακό, γι' αυτή την κοινωνική μάστιγα, με μιá μονοκοντηλιά. Με μέτρα επιφανειακά, ξένα προς τα αίτια και τη ρίζα του άπάνθρωπου φαινομένου. Ντελάλησε πως είχε αποφασίσει να καταργήσει την «πορνεία», μα αντί να ιδεί το φαινόμενο σ' όλο το κοινωνικό πλάτος του και ν' αναζητήσει λύσεις που θα θέραιναν τη μεγάλη αυτή πληγή ή θα περιόριζαν τουλάχιστον τις έκμηδενιστικές για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια συνέπειές της πήρε ένα μονάχα μέτρο: Κατάργησε τα «σπιτία του άγοραίου έρωτα», που τελούσαν κάτω από την εκμετάλλευση προσώπων που τα συντηρούσαν επιχειρηματικά, μα που λειτουργούσαν και κάτω από την άστυνομική φροντίδα και άφησε να ξεχυθεί το άμαρτωλό περιεχόμενο τους στους δρόμους. Από τότε, δηλαδή με το Νόμο 3310/55, κάθε άμαρτωλή γυναίκα, κάθε πάνδημη ιέρεια της Άφροδίτης, έχει το δικαίωμα να έχει τη δική της στέγη και να άσκει λεύτερα το επάγγελμά της...

Μιά άλλοκοτη «Λευτεριά»

ΚΕΙΝΟ που άπαγορεύεται είναι ή λειτουργία σαν επιχείρηση των κακόφημων οίκων και ή δημόσια χρησιμοποίηση μεθόδων για την πρόσκληση πελατείας...

Η άμαρτωλή γυναίκα μπορεί να έμπορεύεται τη σάρκα της, αλλά αυτό δεν πρέπει να γίνεται προς στο κοινό μάτι.

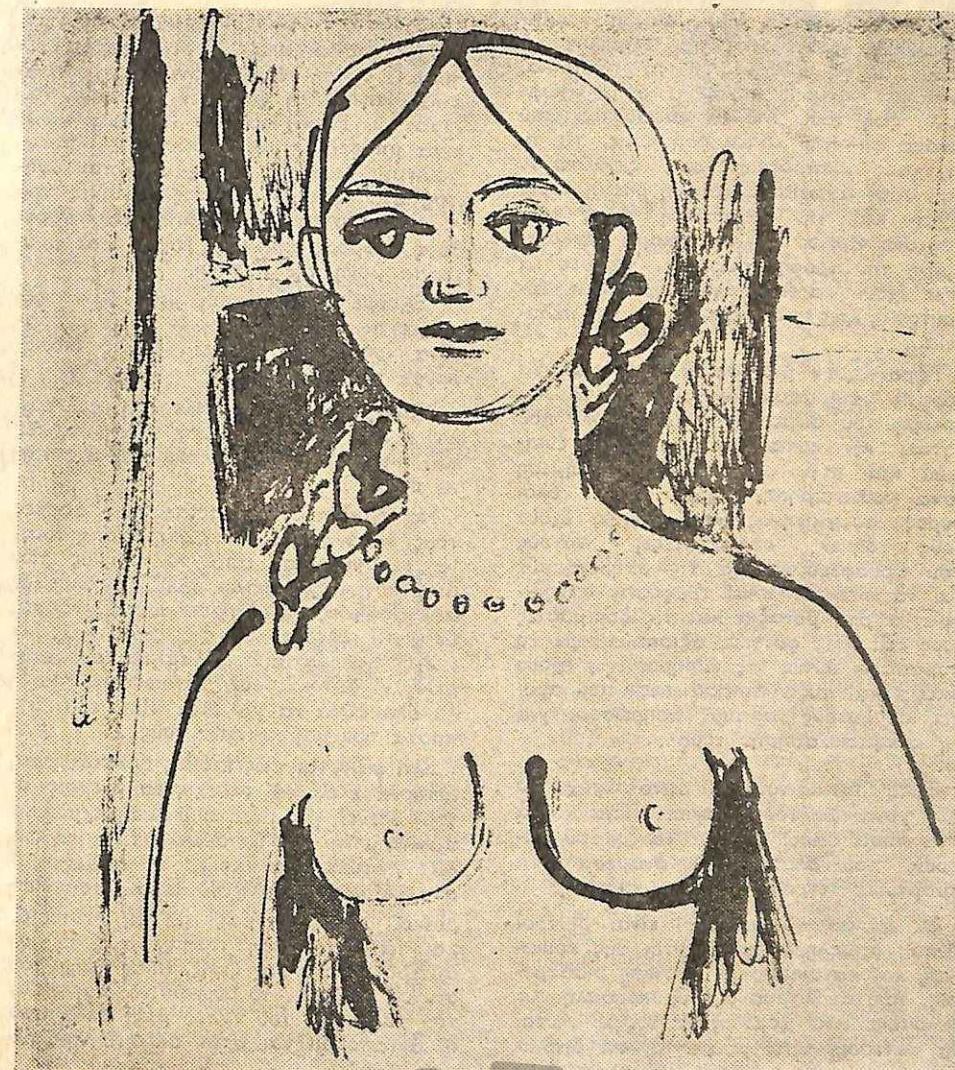
Δεν επιτρέπεται δηλαδή, να προβάλλει ξεγυμνωμένη στο κατώφλι της και να καλεί στα φανερά τους πελάτες με τους προκλητικούς τρόπους της, κείνους που περνούν κάτω από τη στέγη της.

Κατά τα άλλα είναι «λεύτερη» και να ταπεινώνεται και να δοκιμάζεται και να άναυμώνεται στη λάσπη της... Είναι λεύτερη άκόμα και να πεινάει ή να άναζητάει στο θάνατο τη λύτρωση σαν νοιώθει χαλαρωμένα τα νεύρα της κι' άηδιασμένη την ψυχή της.

Μπορεί σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις να είναι βέβαιη ότι ή πολιτεία θάχει άλλου στραμμένο το βλέμμα... Ότι κανένας άνθρωπος της έξουσας δεν θα πατήσει στο κατώφλι της και κανείς δεν θα ζητήσει να περιορίσει την τέτοια λευτεριά της...

Έπαψε άκόμα ή πολιτεία, να ενδιαφέρεται και για τον «χαρακτηρισμό» της. Κανείς δεν θα της δώσει πιά βιολιάριο, ούτε κανείς θα την υποχρεώσει σε οποιαδήποτε εξέταση, άκόμα και Ιατρική.

Μπορεί τώρα ή γυναίκα της άμαρτίας, το ανθρώπινο αυτό κουρέλι που ή ύπαρξή του είναι χωρίς άλλο ντροπή

Σχέδιο Γ. Σικελιώτη

για τον πολιτισμό του τόπου, νάχει και τον δικό της γιατρό και να τον πληρώνει μάλιστα απ' τα... έσοδά της.

Η πολιτεία, δεν έχει καμιά δουλειά να παρέμβει. Αυτή έκανε το χρέος της: Της έδωσε δική της, κατά δική της, τη λευτεριά!

Κι' άληθινά ποτέ από τότε δεν το παραδίασε...

Κι' άρχισαν ν' άποζητούν το θάνατο για λύτρωση...

ΔΕΝ το παραδίασε το χρέος της ή πολιτεία, έστω κι' αν στα τετράγωνα της Τρούμπας άρχισαν να γράφονται σιωπηλές τραγωδίες, αν ή ζωή των γυναικών του λιμανιού, έγινε πιο δραματική και πιο μαύρη. Τόσο μαύρη, που από καιρό σε καιρό φτάνουν και μέχρι τις στήλες των έφημερίδων τα μηνύματά της... «... άπαιτηράθη ν' αυτοκτονήσει λαθούσα τρίμματα ύαλου ή δεινά — έτών 24 ιεροδούλος, διαμένουσα επί της όδου Νοταρά. Μετεφέρθη εν άφασία εις Τζάνειον...».

«...Άπό το μπαλκόνι της τάδε οικίας επί της όδου Σκουζέ, έρρίφη χθές στο κενό, με άποτελεσμα να τραυματισθί θανασίμως και να μεταφερθή εν κρίσιμω καταστάσει εις το Κρατικό

Νοσοκομείον, ή Α.Μ. έτών 23 νέα έλευθερίων ήών κλπ...».

Μηνύματα λιγόλογα, μερικές άράδες σε κάποια άκρη της έφημερίδας, που όμως μάς μιλάνε με την τραγική ευγνωμία τους, για τις τραγωδίες, τα σπαραχτικά δράματα που γράφονται άνάμεσα στα τετράγωνα της Τρούμπας, κεί που χαμοσέρνεται, που άνασαινει το άμαρτωλό γυναικομάνι του Πειραικού λιμανιού...

Μηνύματα άπόγνωσης που δεν άπολείπουν από τον ήμερήσιο Τύπο — τον τελευταίο καιρό έρχονται μέρες που έχουμε δυό και τρεις παρόμοιες περιπτώσεις στο είκοσιτετράωρο, με τα πιο χειρότερα μέσα — και που και μάς άκόμα, χάρη στο νόμο περί Τύπου που άπαγορεύει τη δημοσίευση περισσότερων λεπτομερειών, μάς κρατάνε άσυγκίνητους κι' άδιάφορους...

Στην Τρούμπα ή μέρα είναι θορειά...

ΕΚΕΙ κάτω, πεθαίνει ή γυναίκα του λιμανιού, χίλιες φορές τη μέρα. Να πως μεταφράζεται ή «λευτεριά» που δόθηκε από την πολιτεία στο άμαρτωλό γυναικομάνι. Οι γυναίκες του λιμανιού, πριν από την έφαρμογή του «καθεστώτος» αυτού στην έμπορία της σάρκας,

Οι «πλασσιέδες» αυτοί είναι οίκτροι τύποι, άποκληροι κι' έτούτοι της κοινωνίας και κατακαθιά με φυσικές διαστροφές, που άναλαγμάνουν να κουβαλήσουν πελατεία στα χαμοσπιτά τους... Αυτοί θα κατεβουν στα μουράγια, θα διπλωρώσουν ξένους ναυτικούς και πληρώματα ξένων πολεμικών και θα προσπαθήσουν να τους «ψαρέψουν» και να τους φέρουν

Καί φαίνεται πώς έτούτη ή άπάνθρωπη ιστορία έτσι θα συνεχίζεται μέχρις ότου βρεθεί μιá κοινωνία πραγματικά πολιτισμένη που θα δώσει στις άμαρτωλές γυναίκες και κοντά σ' αυτές και στο ελεύθερό αυτό γυναικομάνι του Πειραικού λιμανιού, μαζί με τή λευτεριά, και τά μέσα μιáς τιμίας, μιáς περισσότερο άνθρωπινής ζωής. Μιáς ζωής που δεν θα άτιμάζει τό ανθρώπινο όνομα, άλλόν πολιτισμό τοú τόπου μας, άλλα που θ' άνταποκρίνεται στον άληθινό προορισμό τους!

Ο γάμος είναι ένας σημαντικός παράγων στην έρωτική ζωή των ηλικιωμένων. Μόνο 7% των ανθρώπων που έχουν χάσει το νόμιμο σύντροφό τους, διατηρούν την έρωτική τους δραστηριότητα στη γεροντική ηλικία. (Τα αίτια σ' αυτή την περίπτωση δεν είναι βιολογικά, αλλά κοινωνικά). Από τους γέροντες που έχουν ακόμα ένα νόμιμο σύντροφο, τα 54% διατηρούν έρωτικές σχέσεις που ποικίλλουν σε συχνότητα από έξη φορές το χρόνο ως τρεις φορές την εβδομάδα.

★
Κατά τη γνώμη του καθηγητή Μάκ Κλού από το Πίτσμπουργκ όλα τα σοβαρά παγκόσμια προβλήματα οφείλονται στην άπνεια έφ' όσον οι περισσότεροι μεγάλοι ηγέτες της ανθρωπότητας υποφέρουν από την αρρώστεια αυτή. "Επειτα από δέκα χρόνια έρευνών ο διαπρεπής Άμερικανός έπιστήμων κατέληξε, ότι δεν υπάρχει παρὰ μοναχα ένα φάρμακο! Ή κοινό! Νάι, μόνο ή κούνια των μαρών μπορεί νά σώσει τους μεγάλους. Ό άπνους άνθρωπος στρεφογυρίζη στο κρεβάτι του προσπαθώντας νά διώξη την κούρση από τò σώμα του. Τò άποτέλεσμα είναι ότι κουράζεται περισσότερο. Στην κούνια ή κούραση εξαφανίζεται χωρίς προσπάθει γιατί οι λικνιστικές κινήσεις έχουν ναρκωτική επίδραση στό έγκέφαλο. Ό καθηγητής Μάκ Κλού συνιστά στις βιομηχανίες ν' αρχίσουν νά κατασκευάζουν κούνες γιά ένηλίκους. Κούνια πάμας κούναγε...

11

σμοί αποτελούνται από πολλά κύτταρα. Σε μερικούς, τα κύτταρα είναι απλώς γείτονες, που βρίσκονται πλάι - πλάι, αλλά που το καθένα ζει τη δική του ζωή. Στα περισσότερα από τα μεγαλύτερα φυτά και ζώα τα κύτταρα εργάζονται σαν συνεργείο, που αποτελούνται από διάφορες ομάδες από κύτταρα, που ή κάθε μία κάνει ειδική εργασία για να κρατά ζωντανή ολόκληρη την κοινότητα των κυττάρων στο σώμα. Μέσα σε κάθε κύτταρο υπάρχει ένα πολύπλοκο μίγμα χημικών ουσιών, που ονομάζεται **πρωτόπλάσμα**. Η ζωή συνίσταται στις δραστηριότητες και τις διαδικασίες — τα «προσές» — μέσα στο χημικό αυτό μίγμα. Οι ίδιες κύριες διαδικασίες γίνονται στο πρωτόπλάσμα όλων των ζωντανών πραγμάτων, από τα μικρότερα μονοκύτταρα φυτά και ζώα ως τα μεγαλύτερα, που συγκροτούνται από δισεκατομμύρια κύτταρα.

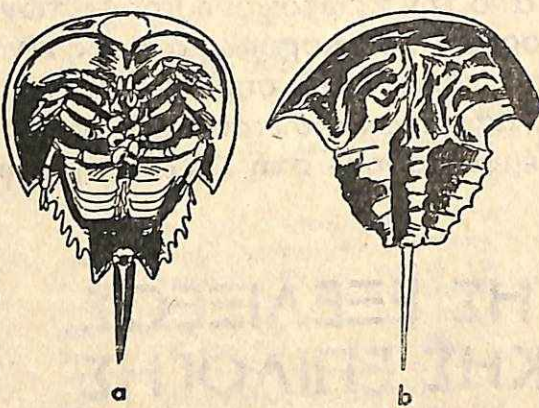
Μια άλλη γραμμή αποδείξεων αποτελούν τα **απολιθώματα**. Αυτά είναι τα λείψανα φυτών και ζώων που έζησαν στο παρελθόν. Τα σώματα πολλών από αυτά έχουν σκεπασθεί με λάσπη ή άμμο στον πυθμένα της θάλασσας ή σε κοίτες ποταμών. Ένω τα μαλακώτερα μέρη των σωμάτων τους έλυωσαν, τα σκληρά μέλη, όπως τα κόκκαλα και τα άστρακα, διατηρήθηκαν μερικές φορές. Σε κάποιες περιπτώσεις ολόκληρο το σώμα σάπισε, άφησε όμως τα ίχνη του στη λάσπη ή στην άμμο. Στο μεταξύ ή λάσπη κι' ή άμμος σκλήρυναν και πέτρωσαν και σε μερικά μέρη ή πέτρα βγήκε έξω από το νερό. Τα βράχια που περιέχουν απολιθώματα βρίσκονται σε αλλεπάλληλα στρώματα. Τα παλαιότερα στρώματα είναι στο βυθό. Τα νεώτερα είναι κοντά στην κορυφή. Ταξιθετώντας τα απολιθώματα σύμφωνα με την ηλικία των βράχων, όπου βρέθηκαν, οι επιστήμονες έχουν σχηματίσει μιάν εικόνα του πώς έχει αλλάξει ή ζωή στο πέρασμα των εποχών.

Η εξέλιξη των ζώων

ΟΛΑ τα πολύπλοκα φυτά και ζώα της σημερινής εποχής είναι απόγονοι απλών μονοκυττάρων οργανισμών, που έζησαν πριν από δύο δισεκατομμύρια χρόνια. Τα πρώτα μονοκύτταρα φυτά και ζώα ζούσαν στη θάλασσα: Μεγάλωναν και πολλαπλασίαζαν τους αριθμούς τους με επανειλημμένες διχοτομήσεις. Απλώθηκαν σ' ολόκληρο τον κόσμο όπου εύρισκαν πολλές διαφορετικές συνθήκες για την ύπαρξή τους.

Κάτω από τις διαφορετικές αυτές συνθήκες, άλλαξαν κατά πολλούς τρόπους. Οι απόγονοι μερικών εξακολούθησαν να ζουν σαν μεμονωμένα κύτταρα, όπως τους βρίσκουμε σήμερα. Οι απόγονοι άλλων άρχισαν να ζουν σε συγκεντρωμένα κυτάρια και να λειτουργούν, να εργάζονται σαν συνεργείο. Μερικά από τα συνεργεία αυτά έμειναν στο νερό, μερικά βγήκαν στη στεριά, άλλα ανέβηκαν στον αέρα. Στη διαδρομή εκατομμυρίων χρόνων άλλαξαν σιγά - σιγά τη μορφή τους. Μερικές παλιές μορφές, όπως οι **βελόνες**, **εξοφάνισθες** **δολότελα**. Μερικές όπως ο **κάβουρας**, **επέζησαν** ως σήμερα, στην ίδια σχεδόν

μορφή που είχαν οι πρόγονοί τους πριν από εκατομμύρια χρόνια. Στο σχεδιάγραμμα που δημοσιεύεται, α είναι το κάτω μέρος ενός σημερινού κάδουρα και β είναι το επάνω μέρος ενός κάδουρα που βρέθηκε σε βράχο ηλικίας 250.000.000 χρόνων. Άλλες μορφές ζωής εξακολουθούσαν ν' αλλάζουν σταθερά, έτσι που

οι σημερινοί απόγονοί τους διαφέρουν ολότελα από τις μορφές ζωής απ' όπου έχουν προέλθει.

Μια τρίτη σειρά αποδείξεων βρίσκεται στην πρώτη περίοδο της ζωής των πιο πολύπλοκων φυτών και ζώων. Όλα τα μεγαλύτερα φυτά και ζώα αρχίζουν τη ζωή σαν ένα μοναδικό κύτταρο. Το κύτταρο μεγαλώνει και διχοτομείται πολλές φορές και σχηματίζει τον μεγάλο αριθμό κυττάρων που αποτελούν το συνεργείο στον πλήρη οργανισμό. Στο πρώτο στάδιο της ζωής του ο οργανισμός ονομάζεται **εμβρυο**. Στα θηλαστικά — όπου εξοικονομείται κι' ο άνθρωπος — το έμβρυο αναπτύσσεται, ως τη γέννησή του, μέσα στο σώμα της μητέρας του.

Το έμβρυο ενός πουλιού αναπτύσσεται μέσα σ' ένα αυγό, ως ότου επωασθεί. Οι οικογενειακές ομοιότητες ανάμεσα σε ζώα ή σε φυτά, δείχνονται με τις ομοιότητες στον τρόπο που αναπτύσσονται τα έμβρυα. Το έμβρυο κάθε είδους φαίνεται να επαναλαμβάνει τα κύρια βήματα, με τα οποία τα είδη αναπτύχθηκαν από τους κοινούς προγόνους όλων των ζωντανών πραγμάτων. Όλα τα έμβρυα των θηλαστικών, λ.χ., περνούν από ένα στάδιο όπου έχουν βράγχια, όπως τα ψάρια, πράγμα που δείχνει ότι τα θηλαστικά κατάγονται από ψαροειδείς προγόνους.

Μια τέταρτη γραμμή αποδείξεων βρίσκεται στην πείρα του ανθρώπου, σαν κτηνοτρόφου και σαν γεωργού. Από το αρχικό στάδιο φυτών και ζώων που εξημέρωσε πριν από έπτα περίπου χιλιάδες χρόνια, έχει αναπτύξει πολλά νέα είδη, που διαφέρουν πολύ από τους προγόνους τους. Οιλλαγές που έκανε ο άνθρωπος στις μορφές των ζωντανών πραγμάτων, χρησιμοποιούν σαν πρότυπο σε μικρή κλίμακα των μεγαλύτερων αλλαγών που πραγματοποιήσε ή φύση σε δύο δισε-

κατομμύρια χρόνια εξέλιξης.

Η φύση κάνει επιλογή

ΚΑΝΕΝΑ ζωντανό πράγμα δεν ζει αιώνια. Άλλα τα ζώα και τα φυτά παράγουν απογόνους σαν τον εαυτό τους. Έτσι, μολονότι κάθε οργανισμός πεθαίνει, το είδος του επιζεί στους απογόνους του. Ωστόσο τα παιδιά, μολονότι μοιάζουν στους γονείς τους, δεν είναι ποτέ ακριβώς όμοια μ' αυτούς ή μεταξύ τους. Διαφέρει ο υν κατά πολλούς τρόπους. Ανάμεσα σε κουταβάκια της ίδιας γέννας, λ.χ., ένα μπορεί να έχει μακρύτερα αυτιά από τα άλλα. Αν άνθρωποι που μεγάλωναν σκυλιά τα προτιμούσαν με μακρύτερα αυτιά, χώριζαν τα σκυλιά με τα πιο μακρύτερα αυτιά από τα άλλα και τα διασταύρωναν μεταξύ τους. Επαναλαμβάνοντας τη διαδικασία αυτή επί πολλές γενιές, επιλέγοντας σε κάθε φορά για τη διασταύρωση τα σκυλιά με τα μακρύτερα αυτιά, παρήγαγαν σκυλιά με ολόένα μακρύτερα αυτιά. Η αλλαγή από τη μία γενιά στην άλλη ήταν μικρή.

Επειτα, όμως, από πολλές γενιές, όλες οι μικρές αλλαγές σχηματίσαν προσθετικά μία μεγάλη. Αν άλλοι άνθρωποι προτιμούσαν σκυλιά με μακρύ τρίχωμα, διάλεγαν τα σκυλιά με το μακρύτερο τρίχωμα για διασταύρωση και παρήγαγαν σκυλιά με ολόένα μακρύτερο τρίχωμα.

Μ' αυτό τον τρόπο οι κυνόφιλοι παρήγαγαν πολλές διαφορετικές διασταυρώσεις σκυλιών από το αρχικό στόκ.

Κατά τον ίδιο τρόπο, ή φύση παρήγαγε τα πολλά είδη ζωντανών πραγμάτων που βλέπουμε σήμερα. Κάθε γενιά παρήγαγε απογόνους σαν τον εαυτό της, αλλά διέφεραν ελαφρά μεταξύ τους κι' από τους γονείς τους. Επειτα, ή φύση διάλεξε μερικούς από τους απογόνους για διασταύρωση και εξόντωσε τους άλλους. Η φύση, όμως, δεν μοιάζει με κτηνοτρόφο που διαλέγει επίτηδες τα σκυλιά με τα χαρακτηριστικά που του άρδουν. Η φύση διαλέγει αυτόματα και χωρίς σκοπό, ή επιλογή της είναι αποτέλεσμα του **αγώνα για ύπαρξη**. Στον κόσμο των ζωντανών πραγμάτων επικρατεί σκληρός ανταγωνισμός για τροφή, φως και αέρα. Ζώα τρώνε φυτά και μερικά ζώα τρώνε άλλα ζώα. Ένα φυτό ή ζώο πρέπει να επιζήσει από πολλούς κινδύνους για να ζήσει αρκετά ώστε να αναπαραχθεί.

Όσα έχουν κάποια σοδαρή αδυναμία πεθαίνουν νέα, πριν προλάβουν ν' αποκτήσουν απογόνους. Τα χαρακτηριστικά τους, που τους δημιουργούν μειονεκτήματα, πεθαίνουν μαζί τους. Όσα έχουν μερικά πλεονεκτήματα απέναντι στους ανταγωνιστές τους ή στους εχθρούς τους, επιζούν κι' αναπαράγουν και μεταβιβάζουν το πλεονέκτημα αυτό στα παιδιά τους. Η φυσική επιλογή σβύνει τα ακατάλληλα και διατηρεί τα ικανά. Μ' αυτό τον τρόπο κάθε γενιά γίνεται, για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ζει, κάπως ικανότερη παρά ή προηγούμενη. Ελαφρές αλλαγές σε ικανότητα δημιουργούν συσσωρευτικά μεγάλες αλ-

λαγές στη διαδρομή εκατομμυρίων χρόνων. Τί είναι, όμως, ή ικανότητα, εξαρτάται από για ποιές συνθήκες είναι το ζώο ικανό. Μερικά ζώα αναπτύσσουν ικανότητα να κολυμπούν στη θάλασσα. Άλλα έγιναν ικανά για να σκάσουν τη γη. Άλλα, τέλος, ήσαν ικανά για ζωή επάνω στη γη — μερικά ικανά να έρπον, μερικά να τρέχουν και μερικά να πετούν στον αέρα.

Η πορεία της ζωής

Η ΖΩΗ υπάρχει πιθανότατα στη γη από δύο δισεκατομμύρια χρόνια. Στα πρώτα τρία τέταρτα αυτού του χρόνου, αναπτύχθηκε από απλά κύτταρα σε μικρά, μαλακά, πολυκύτταρα φυτά και ζώα που ζούσαν στη θάλασσα. Δεν έχουν βρεθεί σχεδόν καθόλου απολιθώματα της περιόδου αυτής, είτε γιατί τα μαλακά σώματα των οργανισμών σάπισαν ολότελα, είτε γιατί τα βράχια όπου μπορεί να υπάρχουν είναι θαμμένα πάρα πολύ βαθιά ή έχουν φαγωθεί από ρεύματα και πλημμύρες. Υπάρχουν όμως πολλά απολιθώματα στα βράχια που είχαν σχηματισθεί κατά τα τελευταία πεντακόσια εκατομμύρια χρόνια και μίας δείχνουν την πορεία που ακολούθησε ή εξέλιξη. Πριν από πεντακόσια εκατομμύρια χρόνια, τα ζωντανά πράγματα χωρίζονταν ήδη σε δύο τύπους: φυτά και ζώα. Τα φυτά αντιπροσωπεύονταν από πολλά φύκια που βρίσκονταν στη θάλασσα.

Τα ζώα είχαν αναπτύξει πολλές μορφές χωρίς σπονδυλική στήλη, όπως σφουγγάρι, σκουλήκια, μέδουσες κλπ. Τα φυτά εισέβαλαν στη στεριά πριν από 360.000.000 χρόνια, υπό μορφή μούσλας και φτέρης, που κυριάρχησε στο τοπίο μόνο έπι 100.000.000 χρόνια. Πριν από 225.000.000 χρόνια περίπου τα κωνοφόρα φυτά έκαναν την πρώτη εμφάνισή τους και πριν από 165.000.000 χρόνια παρουσιάστηκαν τα φυτά που δαίνουν λουλούδια. Στο μεταξύ και τα ζώα παρήγαγαν επίσης πολλές διαφορετικές μορφές. Ζώα με σπονδυλική στήλη, άρχισαν να εμφανίζονται πριν από 425.000.000 χρόνια. Έκατο εκατομμύρια χρόνια αργότερα, όταν τα φυτά είχαν ήδη εισβάλει στη στεριά, τα ζώα τα άκολουθούσαν έξω από τη θάλασσα. Έντομα, το ανώτατο είδος ζώων χωρίς σπονδυλική στήλη, άρχισαν να εμφανίζονται πριν από 280.000.000 χρόνια. Τα πρώτα ζώα με σπονδυλική στήλη που άρχισαν να ζουν στη στεριά, ήσαν μόνο ως ένα βαθμό στεριανά ζώα. Ήσαν τα **αμφίβια** που, όπως οι βάτραχοι, περνούσαν ένα μέρος της ζωής τους στο νερό και ένα μέρος στη στεριά. Μερικοί από τους απογόνους τους έγιναν μόνιμα στεριανά ζώα, πρώτα υπό τη μορφή **έρπετων**. Αμφίβια και έρπετα κατέκλυζαν τη γη ως πριν από 75.000.000 χρόνια. Τότε άρχισαν να υποχωρούν στα θηλαστικά και στα **πρωτόνια**. Επειτα, πριν από ένα εκατομμύριο χρόνια, τα θηλαστικά παρήγαγαν τον **άνθρωπο**.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Η αρχή της ζωής — Η δραστηριότητα της ζωής.

ΤΟ ΜΗΔΕΝΙΚΟ

Ποιος ανέκαλυψε το μηδενικό, που ενώ ταυτίζεται με το τίποτε, είναι ωστόσο «κάτι».

Η εισαγωγή του μηδενικού, ως μαθηματικού συμβόλου, στο δυτικό κόσμο υπήρξε σημαντική συμβολή στη σύγχρονη τεχνολογική ανάπτυξη. Η ιδέα της συμβολικής παραστάσεως του «τίποτα» στο αριθμητικό μας σύστημα θεωρείται ως ένα από τα υψηλότερα επιτεύγματα του ανθρώπινου πνεύματος.

Πολλοί λαοί σε διάφορες εποχές χρησιμοποίησαν αριθμητικά συστήματα χωρίς το σύμβολο του μηδενός. Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποίησαν τα γράμματα του αλφαβήτου για να παραστήσουν τους αριθμούς από το ένα ως το 10 καθώς και τα πολλαπλάσια του δέκα. Κάθε αριθμός που δεν μπορούσε να παρασταθεί από ένα μοναδικό γράμμα συμβολιζόταν με την παράθεση πολλών γραμμάτων. Για παράδειγμα, ο αριθμός 238 έπρεπε να παρασταθεί με τα γράμματα που σημαίνει 200 (Σ), 30 (Α) και 8 (Η). Μ' όλο που ο αριθμός αυτός απαιτούσε μόνο τρία γράμματα (ΣΑΗ = 238) για να παρασταθεί, ή μνήμη θα έπρεπε να καταβάλει κάποια προσπάθεια για να συνδέσει όλα τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου με τους διάφορους αριθμούς που συμβόλιζαν. Και επειδή τα 24 γράμματα του αλφαβήτου δεν έφταναν, οι Έλληνες αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν και τρία πρόσθετα σύμβολα: το «στήγμα» για το 6, το «κόπτα» για το 90 και το «σανπί» για το 900.

Το ρωμαϊκό αριθμητικό σύστημα είχε όρισμένα πλεονεκτήματα και όρισμένα μειονεκτήματα απέναντι του ελληνικού. Πλεονεκτήματα του ήταν ότι χρησιμοποιούσε μόνο έφτα γράμματα του λατινικού αλφαβήτου (I, V, X, C, D, L, M) αντί των ελληνικών 24-3, πράγμα που διευκόλυνε την απομνημόνευση. Άλλ' είχε το μειονέκτημα ότι χρειαζόταν πολλά γράμματα για να εκφράσει μεγάλους αριθμούς. Για παράδειγμα, ο αριθμός 238 που εκφράζεται στο ελληνικό σύστημα με τρία γράμματα, ΣΑΗ, στο ρωμαϊκό χρειάζεται έννεα γράμματα CC XXX V I I I. Και αν θέλουμε να εκφράσουμε τον αριθμό 3338 θα πρέπει να γράψουμε M M M C C X X X V I I I.

Είναι φανερό πως ένα τέτοιο σύστημα δεν διευκόλυνε τις γρα-

πτές αριθμητικές πράξεις, γι' αυτό και στην καθημερινή ζωή χρησιμοποιούσαν τον «άδακα», ένα πλάσιο με χάνδρες περασμένες σε παράλληλα σύρματα, που χρησιμοποιείται ακόμη σήμερα στα νηπιαγωγεία.

Το μηδενικό που γνωρίζουμε σήμερα άρχισε να χρησιμοποιείται γύρω στο 500 μ. Χ. στις Ίνδους. Από το 800 μ. Χ. ή χρήση του είχε επικρατήσει στη Βαγδάτη απ' όπου διαδόθηκε σ' όλο το μουσουλμανικό κόσμο. Οι αραβικοί αριθμοί και το μηδενικό ήταν γνωστοί στην Ευρώπη από το 1.000 μ. Χ., αλλά εξ αιτίας της ισχυρως παραδόσεως του ρωμαϊκού αριθμητικού συστήματος οι αραβικοί αριθμοί δεν επεκράτησαν πριν από τα τέλη του 14ου αιώνα.

Εκτός από τους Ίνδους, δυο άλλοι πολιτισμοί φαίνεται πως έφτασαν στην ιδέα του μηδενός ως μαθηματικού συμβόλου, τελειως ανεξάρτητος ο ένας από τον άλλον.

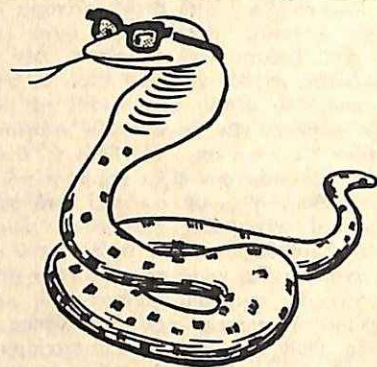
Γύρω στο 500 π. Χ. οι Βαβυλώνιοι άρχισαν να χρησιμοποιούν ένα σύμβολο για το μηδέν. Άλλ' ο βαβυλωνιακός πολιτισμός έσβυσε λίγους αιώνες αργότερα και μαζί του ξεχάστηκε και ή μεγαλύτερη αυτή ιδέα.

Οι Ένδοιόδομοι Μάγια της Κεντρικής Αμερικής άρχισαν να χρησιμοποιούν το μηδέν γύρω στις αρχές της Χριστιανικής Χρονολογίας. Έτσι, γνωρίζοντας τη χρήση και τη σημασία του συμβόλου αυτού περίπου χίλια πεντακόσια χρόνια πριν από τους Έσπανούς κατακτητές τους, φαίνεται πως ή μαθηματική τους επιστήμη ήταν εξαιρετικά προωδευμένη.

Αντιπολόγιστα είναι τα ευρετήματα που αντίκει ο σύγχρονος πολιτισμός από τη χρήση του μηδενικού, τόσο στο πρακτικό, όσο και στο θεωρητικό επίπεδο. Π. χ. κυττάεστε πως πέφτουν οι αριθμοί, ο ένας δίπλα στον άλλο, σ' ένα ταξίδεμπο. Κανένα άλλο σύστημα δε θα επέτρεπε τη λειτουργία ενός τέτοιου μηχανήματος. Μ' ένα μηδενικό δίπλα στο 1 πληθύνετε 10 δραχμές. Με δυο μηδενικά πληθύνετε 100 δραχμές. Και ανακαλύπτετε εκπληκτος ότι αυτό το κυλικό σημάδι που σημαίνει «τίποτα» μπορεί ν' αδειάσει την τσέπη σας για να γεμίσει την τσέπη ενός άλλου.

Με τὰ κοιτάσματα πετρελαίου καὶ μεθανίου, πού κρύβει στὰ σπλάχνα της ἡ Σαχάρα, ἀποτελεῖ τὴ δεξαμενὴ ἐνεργείας πού θὰ τροφοδοτήσῃ τὰ προσεχῆ χρόνια τὴν Εὐρώπη. Προηγουμένως, ὅμως, πρέπει νὰ διαφωτίσει τοὺς εἰδικούς ἓνας μαθηματικός τύπος — χρησμός.

ΣΑΧΑΡΑ

Κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ «διαβάσει» τὸν ὑποχθόνιο μεταλλειολογικὸ χάρτη τῆς Σαχάρας, πού εἶναι κρυμμένος κάτω ἀπὸ τὴν ἀχανὴ κι' ἀνέκφραστη ἄμμο της. Ἡ μεγάλη ἔρημος ἔχει πλουσιώτατα κοιτάσματα πετρελαίου καὶ μεθανίου, πού μποροῦν νὰ τροφοδοτοῦν συνεχῶς με ἐνέργεια τὴν Εὐρώπη. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀντληθοῦν ὅλες αὐτὲς οἱ ἀνυπολόγιστες ποσότητες καυσίμων ὑλῶν, πρέπει προηγουμένως νὰ λυθεῖ ἓνα πρόβλημα. Τὸ πρόβλημα τοῦ νεροῦ καὶ τῆς χλωρίδας, πού θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἐπιβίωση τῶν ἀνθρώπων πληθυσμῶν στὶς ἐκμεταλλεύσιμες περιοχές. Ἀλλοίως, ὁ ὑπόγειος πλοῦτος τῆς Σαχάρας θὰ παραμείνει μοιραία ἀνεκμετάλλετος στὸ μεγαλύτερο μέρος του.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΦΤΕΡΗ ΕΡΗΜΟ Α- ΝΑΠΗΔΟΥΝ ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΧΑΣΣΙ Μασσαούντ» σημαίνει: «Πηγὰδι τῆς εὐτυχίας». Σ' αὐτὴ τὴν τοποθεσίᾳ τῆς Σαχάρας, ὅπου ὑπῆρχε ἄλλοτε ἓνας μικρὸς σταθμὸς στὴ γραμμὴ τῶν καραβανίων πού πήγαιναν ἀπὸ τὴν Οὐάργκλα στὴ Φλάττερς, ζοῦν σήμερὰ κάπου πέντε χιλιάδες ἄτομα. Δυὸ ἐταιρίες, ἡ Γαλλικὴ Ἐταιρία Πετρελαίων με κεφάλαια κυρίως ἰδιωτικὰ καὶ ἡ Ἑθνικὴ Ἐταιρία Ἀναζήτησεως Πετρελαίου, με κεφάλαια ἰδίως κρατικά, ἔχουν μοιραστεῖ αὐτὴ τὴν περιοχή.

Τὰ κοιτάσματα τοῦ πετρελαίου βρίσκονται σὲ βάθος τριῶν με τριῶμιση χιλιάδων μέτρων κάτω ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Ἡ ἀνακάλυψή τους δὲν στάθηκε εὐκόλη. Δὲν εἶναι, ὅμως, εὐκόλη οὔτε ἡ ἐξαγωγή τοῦ πολυτίμου ὑγροῦ. Τὸ πετρέλαιο εἶναι ἐλαφρὸ, χωρὶς θεῖαφι. Εἶναι, ὅστόσο, ἀπ' εὐθείας χρησιμοποίησιμο, ὅστερὰ ἀπὸ μιὰ πρόχειρη διύλιση. Χρησιμοποιεῖται κι' ἐπὶ τόπου γιὰ τὴν τροφοδότηση τῶν κινητῶν Νηήζελ. Περιέχει ἀέρια σὲ μεγάλο ποσοστὸ. Ἀλλὰ ἡ ἀπορρόφησή του γίνεται με πολὺ ἀργὸ ρυθμὸ. Ἐκεῖ κανεὶς τὴν ἐντύπωση ὅτι ἐκεῖ πέρα ἀδειάζουν με τὸν κουβὰ μιὰ θάλασσα.

Ἡ ἐτήσια παραγωγή φτάνει τὰ εἴκοσι πέντε ἑκατομμύρια τόνων. Ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες, ἔχει θεθεῖ σὲ λειτουργίαν ἓνας ἄλλος ἀγωγός, πού καταλήγει στὴν πόλη Μπουζί κι' εἶναι ἱκανὸς νὰ μεταφέρει δεκατέσσερα ἑκατομμύρια τόνων τὸ χρόνο. Τὸ μέκος του πού εἶναι 660 χιλιόμετρα, ἡ διάμετρος του 60 πόντοι κι' ἔχει τέσσερις σταθμοὺς ἀντλήσεως. Ὑπολογίζεται ὅτι σὲ πέντε χρόνια, ἡ παραγωγή τοῦ «Χασσί Μασσαούντ» θὰ μπόρῃ νὰ φτάσῃ τὰ πένητα ἑκατομμύρια τόνων ἑτησίως. Τότε, ἡ Ἀλγερία θὰ ἔχει καταστῇ μιὰ ἀπὸ τὶς σημαντικότερες πετρελαιοπαραγωγικὲς χώρες τοῦ κόσμου, με ἓνα εἰσόδημα κάπου ἑκατὸ δισεκατομμυρίων φράγκων τὸ χρόνο. Τὰ

πηγάδια, πού θὰ εἶναι σὲ πλήρῃ ἐνεργεία, θὰ ἔχουν φτάσῃ τὸν ἀριθμὸ τῶν πενήντα, δηλαδὴ θὰ ἔχουν διπλασιασθεῖ. Ἐχουν ἤδη ὅλα ἀνακαλυφθεῖ, μ' ἓνα μέσο ὁρο τύχης, πού ἀποτελεῖ σωστὸ ρεκόρ: ἑκατὸ «βολιδσκοπήσεις», ἐνενηνταεξὶ ἐπιτυχίες.

Ἰδεώδεις συνθήκες διαβιώσεως

ΜΙΑ ἄλλη πετρελαιοπαραγωγὸς ἐταιρία, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δυὸ τοῦ «Χασσί Μασσαούντ», ἐκμεταλλεύεται τὰ κοιτάσματα τοῦ Ἐντζελέχ, κοντὰ στὰ σύνορα τῆς Τυνησίας. Εἶναι ἓνας ἰδιωτικὸς ὁμιλος, πού τὰ κεφάλαιά του ἀνήκουν κατὰ 65% σὲ Γάλλους καὶ κατὰ 35% σὲ Ὁλλανδοὺς. Ὁ τίτλος της εἶναι: «Ἐταιρία Ἐξαγωγῆς Πετρελαίου τῆς Σαχάρας» καὶ συνεργάζεται με τὴ γαλλικὴ «Σέλλ».

Ὡς ἐδῶ καὶ μερικὸν μῆνες, ὅταν ὁ πετρελαιοαγωγὸς ἔφτανε μόνον ὡς τὸ Τουγκούρτ, τὸ πετρέλαιο συνέχιζε πέρα κάτω τὸ ταξίδι του σιδηροδρομικῶς. Τὸ 1958, εἶχε παραχθεῖ πετρέλαιο μόνον ὡς δεκά θεγονίων, πενήντα κυβικῶν μέτρων τὸ καθένα. Τώρα ἡ παραγωγή ἔχει φτάσῃ τὶς 460 χιλιάδες τόνους, γιὰ τὴν ἀγωγὸς διευκολύνει ἰδεωδῶς τὴν ἐγκαιρὴ διακίνηση τοῦ πετρελαίου.

Στὸ «Χασσί Μασσαούντ» τὸ προσωπικὸ δουλεύει τρεῖς ὁλόκληρες ἑβδομάδες τὸ μῆνα, μαζί με τὶς Κυριακές, κι' ἀκολουθεῖ μιὰ ἑβδομάδα ἀναπαύσεως στὸ Ἀλγέρι, με τὸ ταξίδι πληρωμένο. Κάθε ἐργάτης κερδίζει ἑκατὸ χιλιάδες φράγκα τὸ μῆνα κι' ἔχει δωρεὰν τροφὴ καὶ στέγη. Ὅλο τὸ προσωπικὸ μένει σὲ ἀτομικὲς παράγκες, πού εἶναι ἐφωδιασμένες με ὅλα τὰ κομφορ. Δὲν λείπουν οὔτε οἱ ἐγκαταστάσεις κλιματισμοῦ. Δυὸ κινηματογράφοι, ἐπίσης ἐφωδιασμένοι με «αἶρ κοντίσιονινγκ», προσφέρουν τρεῖς παρα-

Ἡ Σαχάρα ἀρχίζει νὰ ἐξευρωπαίζεται

στάσεις τὴν ἡμέρα, χωρὶς νὰ λείπουν κάπου - κάπου ἀκόμα καὶ παρισινὸ βίασοι πού ἔρχονται στὸ «Χασσί Μασσαούντ» γιὰ νὰ ψυχαγωγῇσιν ὅλο αὐτὸ τὸν κόσμον.

Τὸ νερὸ εἶναι ἄφθονο. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι τὸ πηγὰδι τῆς εὐτυχίας ἔχει ἀπὸ καιρὸ ξεραθεῖ, ἀλλὰ σὲ μετὰξὺ ἀνακαλύφθηκαν ἀρκετὰ ἄλλα, με βάθος γύρω στὰ σαράντα μέτρα. Στὸ «Χασσί Μασσαούντ» ὑπάρχουν δυὸ πολυτελέστατα ξενοδοχεῖα, ἀρκετὰ ρεστοράν, ἓνα σωρὸ καταστήματα, ἓνα ποδηλατοδρόμιο, μιὰ ἐκκλησίᾳ καὶ δυὸ πισίνες.

Τὸ μέλλον τοῦ Ἀρζιού

ΑΛΛΑ ἡ ἱστορία τοῦ πετρελαίου τῆς Σαχάρας δὲν ἔχει μόνον τὰ δυὸ αὐτὰ «σημεῖα ἀφετηρίας» πού ἀναφέραμε πέρα πάνω. Ἀς κάνουμε ἓνα πηδῆμα ὡς τὴ μεσογεικὴ ἀκτὴ. Ὑπάρχει ἐκεῖ ἓνα μικρὸ λιμάνι: τὸ Ἀρζιού. Κατὰ πάσα πιθανότητα, πρώτη φορὰ ἀκούτε αὐτὸ τὸ ὄνομα. Κι' ὅμως, τὸ λιμάνι αὐτὸ τὸ περιμένει ἓνα παραμυθῆνιο μέλλον, με τὸ ὁποῖο θὰ συνδέονται τὰ συμφέροντα σχεδὸν ὁλόκληρης τῆς Εὐρώπης. Τὸ Ἀρζιού ἔχει σήμερὰ κίνηση 250 χιλιάδων τόνων τὸ χρόνο, οἱ κάτοικοί του ἀνέρχονται σὲ δεκατρεῖς χιλιάδες κι' εἶναι γραφικὸτατο ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἀλλὰ τὸ μεγάλο του πλεονέκτημα εἶναι ὅτι ἀποτελεῖ ἓνα ἰδεώδες φυσικὸ λιμάνι, πού χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια. Τὸ χρησιμοποίησαν Φοίνικες, Ρωμαῖοι, Ἀραβες. Τὸ χρησιμοποίησε καὶ τὸ γαλλικὸ πολεμικὸ ναυτικὸ, ἀλλὰ ὅχι σὲ μεγάλο βαθμὸ, γιὰ τὸ πίσω ἀπὸ τὸ Ὁράν, πρὸς τὰ δυτικά, ἐτοιμάζεται πυρετωδῶς μιὰ τεράστια ναυτικὴ βάση, ἡ βάση τοῦ Μέρλ—Ἐλ—Κεμπέρ.

Ἐπειδὴ ἀκριβῶς βρισκόταν κοντὰ στὸ Ὁράν καὶ τὸ Μέρλ—Ἐλ—Κεμπέρ, ὡς ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ δὲν εἶχε γίνει συνε-

δητὴ ἡ ἀξία τοῦ Ἀρζιού, Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ παραγνώριση πήρε τώρα τέλος. Τὸ μέλλον αὐτοῦ τοῦ μικροῦ λιμανίου προδιαγράφεται ἀφάνταστα σπουδαῖο. Μέσα σὲ λίγα χρόνια, ὑπολογίζεται ὅτι ὁ πληθυσμὸς του θὰ φτάσῃ τὶς ἑκατὸ χιλιάδες.

Ἐνα δισεκατομμύριο κυβικὰ τὸ χρόνο

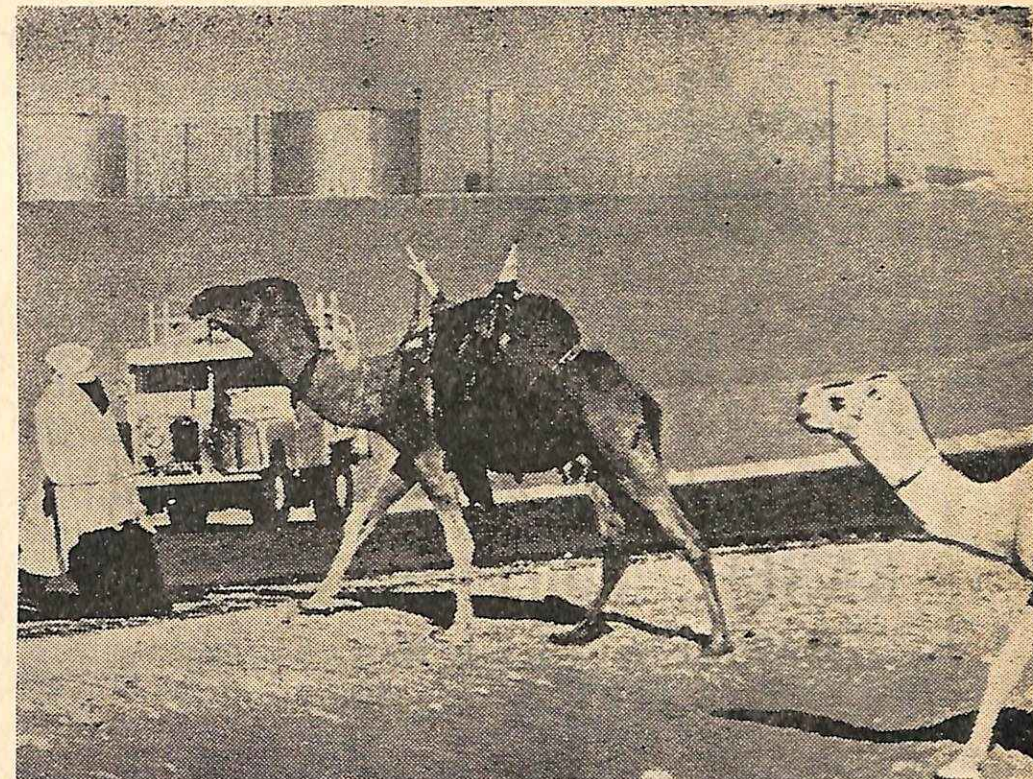
Τὸ μέλλον αὐτὸ θὰ ὀφείλεται κυρίως στὸ Χασσί Ρ' Μέλ, μιὰ περιοχή πού βρίσκεται βορειοδυτικὰ τοῦ Χασσί Μασσαούντ κι' ἀπέχει 450 χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Ὁράν καὶ σχεδὸν ἄλλα τόσα ἀπὸ τὸ Ἀρζιού. Τὸ Χασσί Ρ' Μέλ εἶναι ἡ δευτέρη θαυμαστὴ πηγὴ τῆς Σαχάρας, μιὰ πηγὴ πού ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως δὲν εἶναι κατώτερη ἀπὸ τὰ πενήντα πηγὰδια πετρελαίου τοῦ Χασσί Μασσαούντ.

Τὶ ἀκριβῶς ἀντιπροσωπεύει τὸ Χασσί Ρ' Μέλ, κανεὶς ἀκόμα δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ καθορίσῃ ἐπακριβῶς. Πρόκειται γιὰ ἓνα πελώριο κοιτάσμα μεθανίου κάτω ἀπὸ ἰσχυρὴ πίεση, πλούσιο σὲ συμπεκνωμένα προϊόντα, πού τὰ ἀποθεμάτα του, κατὰ τοὺς εἰδικούς, τὸ τοποθετοῦν στὴν πρώτη σειρὰ κοιτασμάτων τοῦ κόσμου.

Ἐνας ἀνώτατος ἐκπρόσωπος τῆς γαλλικῆς ὑπηρεσίας ἐρευνῶν γιὰ τὰ πετρελαιοεἶδη τῆς Σαχάρας δήλωσε πρόσφατα σὲ ἔξο δημοσιογράφου: «Τὸ Ἀρζιού, στὸ προσεχές μέλλον, θὰ ἐξάγει ἓνα δισεκατομμύριο κυβικὰ μέτρα τοῦ ἀερίου αὐτοῦ τὸ χρόνο. Ἐπίσης εἶναι πολὺ πιθανόν, ὅτι στὸ Ἀρζιού θὰ καταλήξῃ κι' ἓνας ἄλλος πετρελαιοαγωγός, ἂν ἐκείνος πού φτάνει ὡς τὸ Μπουζί ἀποδειχθεῖ ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ διοχετεύῃ ἐγκαίρως τὸ πετρέλαιο τοῦ Χασσί Μασσαούντ».

Οἱ ὑποβρύχιοι ἀγωγοί

ΑΛΛΑ ἂς ποῦμε δυὸ λόγια γι' αὐτὸ τὸ δισεκατομμύριο κυβικῶν μέτρων μεθανίου, πού θὰ ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ Ἀρζιού γιὰ νὰ καταλήξῃ στὶς ἀγορὲς τῆς Εὐρώπης. Εἶναι ἀσύλληπτα ἀπὸ τὴ φαντασίᾳ ὁ πλοῦτος, ὁ ὄγκος κι' ἡ ποικιλία τῶν ἐγκαταστάσεων, πού θὰ χρειασθεῖ νὰ πραγματοποιηθοῦν στὸ λιμάνι τοῦ Ἀρζιού γι' αὐτὸν τὸ σκοπὸ. Οἱ τεχνικοὶ ἔστησαν κυριολεκτικὰ τὸ μυαλὸ τους γιὰ νὰ βροῦν τὴν ἀκριβῶς πρέπει νὰ εἶναι αὐτὲς οἱ ἐγκαταστάσεις. Ἡ πιὸ λογικὴ λύση εἶναι ἐκείνη πού ἡ μελέτη τῆς ἀνατέθηκε σὲ μιὰ συνηθισμένη ἐταιρία. Τὸ σχέδιο αὐτὸ βασίζεται στὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴν χρησιμοποίησιν πλωτῶν δεξαμενῶν μεθανίου, πού θὰ βρίσκονται μέσα καὶ λίγο πιὸ ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Ἀρζιού. Ἀλλὰ αὐτὸ θὰ εἶναι ἀπλῶς ἡ πρώτη φάση. Ἡ δευτέρη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ φάση τῆς ἀερίου σὲ εἰδικὰ καράβια, προβλέπει τὴν κατασκευὴ ὑποβρυχίων ἀγωγῶν, πού θὰ καταλήγουν στὴν Εὐρώπη. Ἐνα γαλλικὸ ὑδρογραφικὸ πλοῖο, ἡ «Καλυψώ», κάνει ἀπὸ καιρὸ βυθομετρήσεις κι' ὑπέδειξε ἤδη τὸ καταλληλότερο ἀντίστοιχο λιμάνι στὴν ἀπέναντι ἡπειρῶν τικὴ ἀκτὴ. Πρόκειται γιὰ τὴν Κερθαγὴν τῆς Ἰσπανίας. Ὁ μεγαλύτερος, λοιπόν, ἀγωγός, κατὰ πάσα πιθανότητα, θὰ ἐκτελεσθῇ τὸ Ἀρζιού με τὴν πόλιν αὐτὴν, κατεβαίνοντας σὲ ὀριζήματα τῆς ὑποβρυχίας διαδρομῆς του μέχρι βάθους 2.600 μέτρων.

Οἱ γκαμήλες ἔχουν πάντα τὴν προτεραιότητα στοὺς δρόμους τῆς Σαχάρας ὅπου συχνὰ διασταυρῶνεται ἡ παλιὰ παράδοση με τὴ σύγχρονη τεχνικὴ πρόοδο.

Ἀφοῦ φτάσῃ στὴν Κερθαγὴν, τὸ μεθάνιο θὰ συνεχίξῃ τὸ ταξίδι του στὴν Εὐρώπη μέσῳ ἐνὸς ἄλλου, ἐπίγειου ἀγωγῶ, πού θὰ διασχίξῃ τὰ Πυρηναῖα, θὰ ἀκολουθεῖ τὴν κοίτη τοῦ Ροδανὸ κι' ἀπὸ τῆς Γαλλίας θὰ διακλαδίζεται στὴν Ἑλβετία, τὴ Γερμανία, τὰ κράτη τῆς «Μπενελούξ» καὶ ποῖος ξέρει πού ἄλλου ἀκόμα.

Τὰ κοιτάσματα τῶν ἀερίων τοῦ Χασσί Ρ' Μέλ δίνουν τὴν εὐκολία στὴ γαλλικὴ κυβέρνησιν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν χρησιμοποίησιν τους στὴ χαμηλότερη τιμὴ τοῦ κόσμου γιὰ τὶς τοπικὲς διομηχανίες. Τὸ μέσο ὕψος αὐτῆς τῆς τιμῆς εἶναι 3,30 φράγκα τὸ κυβικὸ μέτρο. Ἐπίσης, χάρις στὰ κοιτάσματα αὐτά, κατασκευάσθηκε κιόλας ἓνα κολοσσιαῖο κεντρικὸ ἐργοστάσιο παραγωγῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας στὸ γειτονικὸ Χαούντ—Ἐλ—Χαρνέρα, πού θὰ τροφοδοτεῖ με ρεῖμα σχεδὸν ὅλη τὴν ἔρημο. Γίνεται ἐπίσης λόγος καὶ γιὰ ἓνα ἄλλο ὑποβρυχίον ἀγωγὸ μεθανίου, πού θὰ καταλήγῃ στὴ Σικελία.

Ὁ μαθηματικὸς τύπος - χρησμός

ΑΛΛΑ γιὰ νὰ τύχῃ ἐκμεταλλεύσεως σὲ πλατειὰ κλίμακα αὐτὴ ἡ ἀχανὴς «δεξαμενὴ ἐνεργείας», πού εἶναι ἡ Σαχάρα, πρέπει νὰ λυθεῖ ἓνα βασικὸ πρόβλημα. Τὸ πρόβλημα τοῦ νεροῦ. Οἱ περιοχές τῆς ἀπ' ὅπου θὰ βγαίνει αὐτὴ ἡ ἐνέργεια, πρέπει νὰ καταστοῦν αὐτάρκειες σὲ νερὸ κι' ἡ χλωρίδα τους εἶναι ἀνάγκη νὰ μεγαλώσῃ καὶ ν' ἀπλωθεῖ, ἰδιαίτερα κάτω ἀπὸ τὴ μορφὴ τῆς καλλιέργειας ἐπισιτιστικῶν προϊόντων. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων πού θὰ συγκεντρωθεῖ σ' αὐτὲς τὶς περιοχές, γιὰ νὰ ζήσει, θὰ ἔχει ἀνάγκη αὐτῶν τῶν δύο προϋποθέσεων: τοῦ νεροῦ καὶ τῆς χλωρίδας.

Οἱ στατιστικοὶ πού ἀσχολήθηκαν με τὸ πρόβλημα αὐτό, προσκολλήθηκαν σ' ἓναν κλασικὸ μαθηματικὸ τύπο, πού χρησιμοποιοῦν οἱ Ἀμερικανοὶ συνάδελφοί τους ὅταν πρόκειται νὰ ποῦν τὴ γνώμη τους σὲ ἀνάλογες περιπτώσεις, δηλαδὴ γιὰ τὸν οἰκισμὸ ἀγρῶν περιοχῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὅπου ἀνακαλύπτεται ὑπερᾶφικος πλοῦτος. Ὁ τύπος αὐτὸς εἶναι ὁ ἑξής:

$$H = K \times tm \times jm.$$

Τὸ Κ εἶναι μιὰ μεταβλητὴ παράμετρος ἀπὸ 0,6 ὡς 0,85 ἐξαρτωμένη ἀπὸ τὸ εἶδος καὶ τὴ φύση τῶν καλλιεργειῶν. Τὸ tm εἶναι ἡ μέση μηνιαία θερμοκρασία κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀρδεύσεως. Τὸ jm εἶναι ὁ μέσος μηνιαίος ἀριθμὸς τῶν ἡμερησίων ὥρῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀρδεύσεως, ἐν σχέσει με τὸ ἐτήσιο σύνολο αὐτῶν τῶν ὥρῶν.

Ἐφαρμόζοντας αὐτὸ τὸν τύπο, ἔχει κανεὶς τὴν ἀναγκαίαν ποσότητα (H), τοῦ νεροῦ πού χρειάζεται σὲ μιὰ δεδομένη καλλιεργησίμῃ ἐκτασῇ. Ὁ ὑπολογισμὸς θὰ γίνῃ κατὰ περιοχὰς καὶ θὰ κάνῃ μιὰ ἀπ' αὐτὲς θὰ εἶναι δυνατό νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἐπιβίωση τῶν πληθυσμῶν, πού θὰ συγκεντρωθοῦν συνολικὰ με τὴν ἐξέλιξη τῆς πετρελαιοπαραγωγῆς.

Τὸ πρόβλημα αὐτὸ δὲν λύθηκε ἀκόμα. Οἱ ὑπολογισμοὶ κι' οἱ μελέτες συνεχίζονται με πυρετῶδη ρυθμὸ καὶ τὰ τελικά πορίσματα, πού θὰ ἐξαχθοῦν, θὰ δώσουν τὴν ἀπάντησιν στὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημα: θὰ μπόρῃ οἱ ἄνθρωποι νὰ παραμείνῃ πάντως στὴ Σαχάρα τόσο καιρό, ὅσο θὰ χρειάζεται γιὰ νὰ ἐξαντλήσῃ τὰ ὑποχθόνια ἀποθεμάτα της; Ἡ τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπ' αὐτὰ θὰ ἐγκαταληφθεῖ; Οἱ εἰδικὸι περιμένουν τὴ χρησιμοδότησιν ἀπὸ τὸν μαθηματικὸν τύπον πού ἀναφέραμε.

Ψυχίατροι, νευρολόγοι και νομικοί απασχολούνται πάλι σήμερα με το έρώτημα που ηλέκτρισε τὰ πνεύματα στὰ τέλη του περασμένου και τις αρχές του τωρινού αιώνα. Μπορεί νὰ υπαγορευθεί ἀποτελεσματικά με τὸν ὑπνωτισμὸ τὸ ἐγκλημα σ' ἓνα ἄτομο; Ἐνα κροῦσμα ποὺ ἀναφέρουν τὰ σύγχρονα δικαστικά χρονικά τῆς Δανίας, ἔρχεται νὰ ἐνισχύσει τὴ θεωρία ποὺ ἀπαντᾷ καταφατικά σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα.

ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΗΣΕΙ ΚΑΝΕΙΣ, ΑΦΟΥ ΥΠΝΩΤΙΣΘΕΙ;

Οἱ ἀντικρουόμενες θεωρίες τοῦ Σαρκό καὶ τοῦ Μπερνχάϊμ

ΣΤΑ τέλη τοῦ περασμένου αἰώνα καὶ στὸ κατώφλι τοῦ εἰκοστοῦ, πολλοὶ ἐπιστήμονες, ἰδίως γιανοί, προσπαθοῦσαν νὰ βροῦν καὶ νὰ καθορίσουν τίς πρακτικὲς ἐφαρμογές, ποὺ θὰ ἦταν δυνατόν νὰ ἔχει ὁ ὑπνωτισμὸς στὸν τομέα τῆς ἐιδικότητός τους.

Ὁ δόκτωρ Ἑσντάηλ, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ περίφημου νοσοκομείου «Μέσμερικ» τῆς Καλκούττας, εἶχε ἀποδείξει ὅτι πολλὲς δυσκολίες χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως μπορούσαν νὰ διεξαχθοῦν ἀνετα γιὰ τὸν χειρουργὸ καὶ ἐντέλως ἀνώδυνα γιὰ τὸν ἀρρωστο, ὅταν αὐτὸς ὁ τελευταῖος ὑπνωτιζόταν. Ὁ διάσημος, ἐξ ἄλλου, Σαρκό, ἀφού καθόρισε τὴν κλινικὴ εἰκόνα τῆς μεγάλης ὑστερίας, εἶχε ἀποδείξει, μὲ μιὰ σειρά πειραμάτων στὸ νοσοκομεῖο τῆς Σαλπετριέρ, ὅτι σὲ πολλὰ ἄτομα, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ «τεχνητοῦ» ὕπνου, μπορούσε νὰ υπαγορευθεῖ ὁποιαδήποτε πράξη καὶ ἐνέργεια. Ὡστόσο, ἂν ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἦταν ἐγκληματικὴ χαρακτηριστῆρα, τὸ ὑπνωτισμένο ἄτομο ἀντιδρούσε τὴν τελευταία στιγμή. Πλησίαζε στὸ θῆμα, κρατώντας σφιχτὰ στὸ δάκτυλό του τὸ ὅπλο, ἀλλὰ τὴ στιγμή ἀκριβῶς ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ χτυπήσει, σταματοῦσε ξαφνικά καὶ ἀρχίζει νὰ τρέμει ἢ ἔπειρε σὲ μιὰ παροδικὴ «συγκοπή», δίνοντας στοὺς παρισταμένους τὴν ἐντύπωση μιᾶς ἰσχυρῆς νευρικῆς κρίσεως.

Ἀπεναντίας, ἓνας ἄλλος κορυφαῖος γιανὸς τῆς ἐποχῆς, ὁ Μπερνχάϊμ, ποὺ ζοῦσε στὸ Νανσύ, ὑποστήριξε, βασίζομενος σὲ δικὰ του πειράματα, ὅτι ἡ ἀντίδραση αὐτὴ δὲν ἐπῆρχε στὶς πλεονεκτήσεις περιπτώσεις. Τὰ «πειραματόζωα» τοῦ Μπερνχάϊμ κρατοῦσαν ψεύτικα ὅπλα, φυσικά ἐν ἀγνοία τους, καὶ χτυποῦσαν τὸ θῆμα τους, χωρὶς νὰ ἀναστέλλεται ἡ ἐγκληματικὴ πράξη ἀπὸ τὴ νευρικὴ κρίση, γιὰ τὴν ὁποία ἔκανε λόγο ὁ Σαρκό.

★

Τὸ πρόβλημα, λοιπόν, ἔμενε ἄλυτο. Ὁ ὑπνωτισμὸς ὁδηγεῖ στὸ ἐγκλημα ἢ ὄχι; Φυσικά, γιὰ τὴ λύση του, ἐνδιαφερόνταν πολλοὶ καὶ οἱ νομικοί. Θὰ μπορούσε

νὰ καταλογισθεῖ εὐθύνη σ' ἓνα ἄτομο, ἂν ὑπῆρχαν ἐνδείξεις ὅτι διέπραξε φόνον σὲ κατάσταση ὑπνώσεως, ἀπακούοντας τὴν ἐντολὴ ποὺ τοῦ ἔδωσε ὁ ὑπνωτιστὴς του; Θὰ μπορούσαν ἀκόμα νὰ ἔχουν ἰσχύ διαθήκες καὶ συμβόλαια, ποὺ ὑπογράφθηκαν τυχόν σὲ κατάσταση ὑπνώσεως;

Οἱ συζητήσεις διήρκεσαν πολὺ, ὥσπου ὁ ἀκαδημαϊκὸς Μωρίς Γκαρσὸν ἀντιμετώπισε τὸ θέμα στὸν περίφημο ἔργο του «Τὸ μυστήριον τοῦ ποινικοῦ Κώδικα». Ὁ κορυφαῖος, λοιπόν, αὐτὸς Γάλλος ποινικολόγος παραδέχθηκε ὅτι ἡ κατάσταση ὑπνώσεως — ὅταν ἀποδειχθεῖ — πρέπει νὰ ταυτίζεται μὲ τίς συνθήκες ἀσκήσεως ψυχολογικῆς βίας, ποὺ ἀπαλλάσσει τὸ ἄτομο ἀπὸ τὴν οὐσιαστικὴ ἐνοχλή.

Ὁ λόγος γύρω ἀπ' αὐτὸ τὸ θέμα κόπασε λίγο ἀργότερα, ὅταν ἡ λατινικὴ ἀπόχτησε ἓνα καινούργιο κλάδο, τὴν ἀναισθησιολογία, καὶ βρέθηκαν διάφορα φάρμακα ποὺ προκαλοῦν τὰ ἴδια ἀποτελέσματα μὲ τὸν ὑπνωτισμὸ. Ἐξ ἄλλου, στὰ δικαστικά χρονικά, δὲν εἶχε καταγραφεῖ καμμιά ἐντυπωσιακὴ περίπτωση διαπράξεως ἐγκλήματος ἀπὸ ὑπνωτισμένο ἄτομο, ἐκτὸς ἐκείνης τοῦ Ἀνρὺ Σαμπίς, ποὺ ποτὲ δὲν ἐξακριβώθηκε ἂν εἶχε πράγματι ἢ ὄχι τὸ στοιχείο τοῦ ὑπνωτισμοῦ.

Ὁ Σαμπίς, ποὺ ἀπόκτησε καὶ κάποια φιλολογικὴ δόξα, χάρις στὸ διβλίο του «Ἡ διάσπαση καρδιάς», ἦταν ἓνας ἀνθρώπος ἀναμφισβήτητα νευροπαθής. Ὡστόσο, ἀπὸ τὴν φιλοσοφικὴ του κατάρτιση καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερευαίσθητη ἰδιοσυγκρασία του, εἶχε βυθισθεῖ στὸν μυστικισμὸ, ποὺ τὸν ἱκανοποιούσε μὲ τίς ἰδεατὲς εἰκόνας τὴν ἐρωτικὴ ἀνάγκη. Ὅταν, ὅμως, ἐγκατεστάθηκε στὴν Κωνσταντῆ τῆς βορείου Ἀφρικῆς, γνώρισε ἐκεῖ μιὰ νεαρή καὶ ὁμορφὴ γυναίκα, διαμαρτυρομένη στὸ θρήσκευμα, ποὺ ἦταν παντρεμένη, ἀγαποῦσε τὸν ἄνδρα τῆς τρυφερά καὶ ἦταν μητέρα δυὸ παιδιῶν. Ὁ Σαμπίς τὴν ἐρωτεύθηκε παρὰ ποῦ. Ἐπειδὴ ἐκείνη ἀπέκρουσε τὸ αἰσθημά του, μμυόμενος τὸν Βέρθερο τοῦ Γκαίτε, τῆς ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ ἐφευγε

σὲ μακρὸν ταξίδι καὶ δὲν θὰ γύριζε. Ὡστόσο, ἀκριβῶς ὅπως ὁ Βέρθερος, ξαναγύρισε καὶ ὅσπερ ἀπὸ πολλὰς προσάψεις, κατάρθηκε νὰ συνδεθεῖ μαζί της ἐρωτικά.

Μιὰ μέρα, οἱ δυὸ τους μίλησαν σ' ἓνα ἀμάξι καὶ πῆγαν στὸ γειτονικὸ Σιντι — Μαλμπρούκ. Ἐφθάσαν σὲ μιὰ βίλλα καὶ μίλησαν ἐκεῖ μέσα, λέγοντας στὸν ἀμαξῶ νὰ τοὺς περιμένει. Εἶχαν περάσει κάπου δυὸ ὥρες καὶ ὁ ἀμαξῶς περιμένε ἀκόμα, ὅταν, ξαφνικά, ἀκούσε δυὸ πυροβολισμούς. Ὁρμησε, λοιπόν, μέσα καὶ βρῆκε τὴ μὲν γυναίκα νεκρή, τὸν δὲ Σαμπίς τραυματισμένο. Ὁ καθένας τοὺς εἶχε καὶ ἀπὸ μιὰ σφαῖρα στὸ κεφάλι.

Ὁ Σαμπίς ἐπέζησε καὶ στὴ δίκη ποὺ ἐπακολούθησε ἰσχυρίσθηκε ὅτι ἡ φίλη του εἶχε δεχθεῖ ν' αὐτοκτονήσει μαζί του, μιὰ καὶ δὲν ὑπῆρχε ἐλπίδα νὰ πάρει διαζύγιο καὶ νὰ παντρευτοῦν. Ἀλλὰ, κατὰ τὴ δίκη, ἓνας φίλος τοῦ κατηγορουμένου, κατέθεσε ὅτι ὁ Σαμπίς τοῦ εἶχε ἐκμυστηρεῦναι πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ τὴν ἀλήθεια, ποὺ ἦταν ἀρετὰ διαφορετικὴ ἀπὸ ἡσά εἶχε πει στὴν ἀπολογία του. Κατὰ τὴν κατάθεση αὐτή, ὁ κατηγορούμενος εἶχε ὑπνωτίσει τὴν ἄτυχη γυναίκα καὶ τὴν εἶχε διατάξει ν' αὐτοκτονήσει πρὶν ἀπ' αὐτόν.

★

ΗΤΙΘΘΕΣΗ Σαμπίς ἀνακαλεῖται τώρα στὸ προσκήνιο μὲ τὴν εὐκαιρία μιᾶς καινούργιας συζητήσεως, ποὺ ἀνοίξε ἀνάμεσα στοὺς ἐπιστήμονες ὡς πρὸς τὸ κατὰ πόσο μπορεῖ νὰ διαπραχθεῖ ἐγκλημα σὲ κατάσταση ὑπνωτισμοῦ.

Σ' ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα τῆς «Βρετανικῆς Ἱατρικῆς Ἐφημερίδος», τρεῖς διάσημοι σύγχρονοι ψυχίατροι, ὁ Κέννεντυ, ὁ Σπινούρας καὶ ὁ Φράντ ἀναφέρουν ὠρισμένα στοιχεῖα ποὺ μάζεψαν ἀπὸ μακροχρόνιες παρατηρήσεις τους καὶ ποὺ ἀφῆνον νὰ υποθέσει κανεὶς ὅτι δὲν ἀποκλείεται ἡ ἀποτελεσματικὴ υπαγόρευση μιᾶς ἐγκληματικῆς πράξεως σὲ ὑπνωτισμένο ἄτομο. Ἀνάλογα στοιχεῖα παρουσίασε σ' ἓνα πρόσφατο εἰδικὸ συνέδριο στὸ Παρίσι, ὁ διευθυντὸς φημῆς Γάλλος ὑπνωτιστὴς Ζὰν Ντωδέν. Παράλληλα, ὅπως καὶ κατὰ τὴν πρώτη φάση τὸν συζητήσεων, ποὺ ἀναφέραμε, δημιουργήθηκε, ὅπως ἦταν ἐπόμενο, ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ πρόβλημα καὶ στοὺς κύκλους τῶν νομικῶν.

Τὰ σύγχρονα δικαστικά χρονικά ἔχουν μιὰ δεύτερη ἐνπόθεση Σαμπίς νὰ προσφέρουν γιὰ ἐνίσχυση τῆς ὑπόθεσης, ὅτι δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι λανθασμένη ἡ θεωρία τοῦ Σαρκό, καὶ ἀληθινὴ ἡ θεωρία τοῦ Μπερνχάϊμ. Ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ, μιὰ συμμορία εἶχε ἐπιχειρήσει νὰ ληστεύει κάποια τράπεζα στὴν Κοπεγχάγη. Ἀνάμεσα στοὺς κακοποιούς, ποὺ ἡ ἀστυνομία πρόλαβε νὰ συλλάβει, ἦταν καὶ κάποιος νεαρὸς, ὀνόματι Χάλντερ, ὁ ὁποῖος κατέδωσε τὸν ἀρχηγὸ τῆς συμμορίας καὶ πρόσθεσε ὅτι εἶχε ὑπνωτισθεῖ ἀπ' αὐτόν καὶ ἔτσι εἶχε μετᾶσχει στὴ ληστεία. Οἱ ψυχίατροι ὅμως καὶ οἱ νευρολόγοι ποὺ ἐξήτασαν τὸν Χάλντερ, καὶ τὸν ὑποτιθέμενο ὑπνωτιστὴ του, δὲν συμφώνησαν ὅλοι. Οἱ δυὸ παραδέχθηκαν τὴ διαβεβαίωση τοῦ νεαροῦ κακοποιοῦ καὶ οἱ ὑπόλοιποι τρεῖς γνωμάτευσαν ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἓνα ἀνυπόστατο ἰσχυρισμὸ.

Τὸ ξύλινο ἄγαλμα τῆς Ἀταλάντης στὸ Ναυτικὸ Μουσεῖο τῆς Σπέτσας.

ΟΓΛΥΠΤΗΣ Πυγμαλίων, λέει ἡ ἐλληνικὴ μυθολογία, ἐρωτεύθηκε τὸ ἄγαλμα μιᾶς ὁμορφῆς γυναίκας, ποὺ εἶχε σμιλεῖ με τὰ ἴδια του τὰ χεῖρα. Ἐπὶ χιλιάδες χρόνια ἡ ἱστορία τοῦ Πυγμαλίωνος ἔμεινε αὐτὸ ποὺ ἦταν: ἓνας μῦθος. Κανεὶς δὲν ἐπίστεψε ποτὲ πὼς ἦταν δυνατό νὰ ἐρωτευθεῖ ἓνας ἄνδρας μιὰν ἀψυχὴ μαρμαρίνη μορφή. Ὡστόσο, πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, φαίνεται πὼς ὁ ἀρχαῖος μῦθος ἔγινε πραγματικότητα. Ὑπάρχει σήμερα στὴν Ἱταλία ἓνα ἄγαλμα, ποὺ εἶχε τὴ δύναμη νὰ ξυπνάει τὸν πόθο στοὺς ἄνδρες. Ἐκανε πολλοὺς δυστυχισμένους καὶ δυὸ τοῦλάχιστον ἄνδρες ἔχουν πεθάνει γιὰ χάρι του.

Εἶναι ἓνα ξύλινο ἄγαλμα ποὺ παριστάνει τὴ μυθικὴ Ἀταλάντη, μὲ μακρὰ ξανθὰ μαλλιά καὶ χιτῶνα, ποὺ ἔχει γλυστρήσει ἀπὸ τὸ δεξιὸ της ὤμο καὶ ἀφῆνει τὸ στήθος της ἀκάλυπτο. Κάποτε ἡ ξύλινη αὐτὴ μορφή στόλιζε τὴν πλῶρη ἐνὸς ἰστιοφόρου τοῦ 19ου αἰώνα. Σήμερα βρίσκεται στὸ Ναυτικὸ Μουσεῖο τῆς Σπέτσας, ἐνὸς λιμανιοῦ κοντὰ στὴ Γένοβα.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ μουσείου ὅπου στεγάζεται τώρα ἡ Ἀταλάντη, ἔχει ἀναλάβει νὰ τὴν προσοδεύει ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ, ἐξωργισμένοι ἢ τρομαγμένοι ἀπὸ τὴν ἱστορία της, θέλουν νὰ τὴν καταστρέψουν. Ἀπειλητικὲς ἐπιστολὲς κατὰ τῆς Ἀταλάντης ἔχουν φτάσει στὸ μουσεῖο ἀπ' ὅλες τίς χώρες

Ὑπάρχει σήμερα στὴν Ἱταλία ἓνα ξύλινο ἄγαλμα ποὺ ἔχει τὴ δύναμη νὰ ξυπνάει τὸν πόθο στοὺς ἄνδρες. Πολλοὺς ἔχει κάνει δυστυχισμένους καὶ δυὸ τοῦλάχιστον ἔχουν πεθάνει γιὰ χάρι του...

Η ΤΡΑΓΙΚΗ ΚΥΡΑ ΤΗΣ ΣΠΕΤΣΙΑΣ

ΟΠΟΥ ΞΑΝΑΖΕΙ Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΜΥΘΟΣ ΤΟΥ ΠΥΓΜΑΛΙΩΝΟΣ

τοῦ κόσμου, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴν Κίνα, καὶ πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια ἓνας Ἱταλὸς βουλευτὴς κατέθεσε ἓνα νομοσχέδιο ποὺ καταδίκαιζε τὴν Ἀταλάντη νὰ καταστραφεῖ στὴ φωτιά, ὅπως ἔκαιγαν ἄλλοτε τίς μάγισσες! Τὸ νομοσχέδιο ἀπερίφθη, ἀλλ' ἡ αἰνιγματικὴ κυρὰ τῆς Σπέτσας ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμπνέει προληπτικὸν τρόπον σὲ ὅσους γνωρίζουν τὴν ἱστορία της.

★

ΟΘΡΥΛΟΣ ἔχει προσδώσει μιὰ τραγικὴ αἰγλή στὸ παράξενο αὐτὸ ἄγαλμα, ὑπάρχουν ὅμως καὶ ὠριμένα ἀνενεργὰ ἱστορικά στοιχεῖα ποὺ ἐνισχύουν τὴ γενικὴ δεισιδαιμονία ποὺ περιβάλλει τὴν ξύλινη Ἀταλάντη τῆς Σπέτσας. Ἡ ἱστορία της ἀρχίζει τὸ 1866 ὅταν ἓνας ναύτης τῆς ἰταλικῆς φρεγάτας «Βελότσε» παρατήρησε στὴ θάλασσα κάτι ποὺ νόμιζε πὼς ἦταν ἀνθρώπινο σῶμα ποὺ παρασυρόταν ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ὁ ναύτης εἰδοποίησε τὸν καπετάνιο, ποὺ λεγόταν Ἀριστοφάνης Καίμμι, καὶ ὁ καπετάνιος διέταξε ν' ἀναυρθεῖ τὸ σῶμα ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Ἦταν μιὰ ξύλινη μορφή σὰν ἐκείνη ποὺ στόλιζαν τίς πρῶτες τῶν παλιῶν ἰστιοφόρων, ἀλλὰ σκαλισμένη μὲ ἀσυνήθιστη τέχνη. Στὸ ξύλινο δάθρο τῆς ἦταν χαραγμένο ἓνα ὄνομα, «Αταλάντη».

Κανεὶς ποτὲ δὲν ἔμαθε πὼς βρέθηκε τὸ ἄγαλμα στὸν Ἀτλαντικὸ καὶ τί ἀπέγινε τὸ πλοῖο ποὺ εἶχε γιὰ στολίδι τῆς πλῶρης τοῦ ἡμορφῆς Ἀταλάντης. Οἱ ναῦτες τοῦ ἰστιοφόρου «Βελότσε» συζητοῦσαν ἀδιάκοπα γιὰ τὸ μυστήριον τῆς Ἀταλάντης καὶ συνήθιζαν νὰ κάθονται μπροστὰ τῆς ἐπὶ ὥρες ὁλόκληρες γιὰ νὰ θαυμάσουν τὴν ἡμίγυμνη προκλητικὴ ὁμορφιά της. Ἀρχίσαν νὰ δημιουργοῦνται ἀντιζηλίες, οἱ ναῦτες ἀλληλοσκοτώνονταν γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ξύλινης γυναίκας καὶ ὁ καπετάν Ἀριστοφάνης, γιὰ νὰ προλάβει μιὰ ναυτικὴ ἀνταρσία, κλείδωσε τὴν Ἀταλάντη στὴν καμπίνα του... καὶ τὴν ἐρωτεύθηκε. Ἀλλ' ὁ δευτέρως πλοίαρχος τὸν ἀπέληξε ὅτι θὰ ξεσηκώσει τὸ πλήρωμα ἐναντίον του καὶ τὸν ἔπεισε νὰ ρίξει τὸ ἄγαλμα στὸ ἀμπάρι.

Ὅταν τὸ «Βελότσε» ἔφτασε στὴ Γένοβα, ὁ Καίμμι παρέδωσε τὴν Ἀταλάντη στὸ Ναυτικὸ Μουσεῖο τῆς Σπέτσας. Τὸ ἄγαλμα πήρε θέση ἀνάμεσα σὲ ἄλλα τριάντα περίπου ἄγαλματα ἀπὸ τίς πλῶρες παλιῶν ἰστιοφόρων. Ἀλλὰ τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τ' ἄγαλματα παριστάνουν μινωεὶς ἀνδρὸν γυναικὲς μὲ δόρατα καὶ κράνη, σκαλισμένους ἀπὸ μέταλλο καλλιτέχνες. Ἡ Ἀταλάντη ξεχώριζε μὲ τὴ θηλυκὴ χάρι καὶ τὴ ὁμορφιά της καὶ θεωρήθηκε ἐξ ἀρχῆς ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ

Σὲ λίγα χρόνια, ἓνας τηλεοπτικὸς φανὸς διαμέτρου μερικῶν χιλιοστῶν, τοποθετημένος στὴν ἄκρη ἐνὸς εὐλύγιτου σωλήνα, θὰ ἐξερευνεῖ τὸ στόμα ὄλων ἐκείνων ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ τὰ δόντια τους καὶ θ' ἀποκαλύπτει, χωρὶς πιθανότητα σφάλματος, τὴν τερηδόνα, τὴν περισσίτιδα καὶ κάθε ἄλλη ἀρρώστια τῶν δοντιῶν. Θὰ εἶναι ἓνα ἰδεώδες διαγνωστικὸ ὄργανο στὴ διάθεση κάθε ὁδοντιάτρου.

Τὸ σύστημα αὐτό, ποὺ βρίσκεται ἀκόμα στὸ πειραματικὸ στάδιο, μελετᾶται ἀπὸ τοὺς τεχνικοὺς μιᾶς ἀμερικανικῆς ἐταιρείας γιὰ λογαριασμὸ τοῦ ἀμερικανικοῦ ναυτικοῦ. Τὸ ὄργανο ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓναν ὀπτικὸ καθεστῆρα ἐιδικῆς μορφῆς ποὺ δίνει μιὰ πιστὴ καθαρὴ εἰκόνα ὄλων τῶν λεπτομερειῶν τῆς στοματικῆς κοιλότητος. Εἶναι συνδεδεμένο μ' ἓνα τηλεοπτικὸ σύστημα κλειστοῦ κυκλώματος. Ἡ εἰκόνα τοῦ δοντιοῦ προβάλλεται σὲ μιὰ μικρὴ ὀθόνη πίσω ἀπὸ τὸν ἐξεταζόμενο.

πιδ ενδιαφέροντα εκθέματα του μουσείου.

ΤΟ 1924 υπηρέτουσε στο μουσείο ένας άνθρωπος που ή δουλειά του ήταν να σκουπίζει τις αλυσίδες και να ξεσκονίζει τα εκθέματα. Σχεδόν χωρίς να το καταλάβει, άρχισε να λατρεύει την 'Αταλάντη. Όσο περνούσε ο καιρός τόσο πιδ φλογερή γινόταν το πάθος του και, όπως οι ναύτες του «Βελότσε», δεν μπορούσε πιδ να ξεκολλήσει τα μάτια του από πάνω της. Μια μέρα καθώς ξεσκονίζε το άγαλμα, παράτησε το ξεσκονόπανο και με τρεμάμενα χέρια χάιδεψε το ξύλινο κορμί της 'Αταλάντης. 'Αλλ' ένας από τους φύλακες του μουσείου τον είδε και ξέσπασε σε γέλια:

— Είναι έρωτευμένος με την 'Αταλάντη! είπε στους συναδέλφους του.

Και από τότε οι φύλακες δεν έχαναν καμιά ευκαιρία για να πειράξουν το δυστυχισμένο άνθρωπο. Έκείνος, ωστόσο, ήταν ανίκανος να κατανηκίσει το πάθος του και κάθε φορά που ξεσκονίζε το άγαλμα δεν μπορούσε ν' αντισταθεί στον πειρασμό. Οι φύλακες άρχισαν να τον θεωρούν τρελλό και διασκέδαζαν μαζί του.

Η γυναίκα του έμαθε τις απιστίες του με την 'Αταλάντη και του έκανε κάθε μέρα φοβερές σκηνές.

Η Σπέτσια βούιξε από το «σκάνδαλο». 'Όπου κι' αν πήγαινε ο δυστυχισμένος ο άνθρωπος τον κτύπαζαν παράξενα και τα παιδιά τον ξαίαναν από πίσω. Θά ήθελε να φύγει απ' το μουσείο αλλά δεν είχε άλλον πόρο ζωής για να θέψει την οικογένειά του. Ήταν υποχρεωμένος να ξεσκονίζει κάθε μέρα την 'Αταλάντη και κάθε μέρα το ξύλινο κορμί της φλόγιζε τις αισθήσεις του.

Μια νύχτα, έφυγε απ' το σπίτι του και προχώρησε προς την αποβάθρα του λιμανιού. Την άλλη μέρα βρέθηκε πνιγμένος ανάμεσα στα καράβια. Είχε σβύσει το κολασμένο πάθος του στα κύματα.

ΕΝΑ δεύτερο τραγικό περιστατικό συνέβη λίγα χρόνια αργότερα, κατά τη διάρκεια του πολέμου. Το 1943, μετά τη συνθηκολόγηση της 'Ιταλίας, οι Γερμανοί κατείχαν ακόμα τη μεγάλη ναυτική βάση της Σπέτσας. Μια μέρα, ο σημερινός διευθυντής του μουσείου συνάντησε τον Έρικ Κούρτε που μελετούσε με προσοχή τα εκθέματα. Ήταν ένας νεαρός αξιωματικός, πολύ σοβαρός και λίγο σχολαστικός. Είχε νοικιάσει ένα δωμάτιο στην πιάτσα Βέργι και ζούσε εκεί με μόνη συντροφιά τα βιβλία του. Μιλούσε πολλές γλώσσες, αλλά δεν ήταν καθόλου φλύαρος. Είχε συνδεθεί φιλικά με το διευθυντή του μουσείου κι' έρχόταν συχνά στο γραφείο του. 'Αλλ' ήταν πάντα σιωπηλός και όνειροπαρμένος.

Το κάπνισμα επιβραδύνει την ανάπτυξη

— 'Αν αρχίσεις να καπνίζεις από τώρα, δε θα ψηλώσεις ποτέ! προειδοποιούν οι μανάδες τους νεαρούς γιούς που διάβονται να «κάνουν το μυστάκι τους».

Η έπιστήμη απέδειξε πως οι μανάδες έχουν δίκιο. Τα πειράματα που διεξήγαγε πρόσφατα ο Άγγλος καθηγητής Πάσσει, του 'Ινστιτούτου, 'Αντικαρκινικών Έρευνών του Λονδίνου, έδειξαν ότι τα ζωα (ποντίκια, αρουραίοι και ινδικά χοιρίδια) που εξετάστηκαν επί μακρό χρονικό διάστημα στον καπνό του τσιγάρου, έχασαν την όρεξή τους και το βάρος τους περιορίστηκε. Διαπιστώθηκε εξ' άλλου ότι η μείωση του βάρους ήταν πραγματική και όχι απλώς αποτέλεσμα του περιορισμού της τροφής.

Βρισκόταν αρκετούς μήνες στη Σπέτσια όταν, μια μέρα, ο διευθυντής του πρότεινε να τον συνοδεύσει στην αίθουσα των αγαλμάτων. 'Ο Έρικ Κούρτε τον ακολουθούσε. 'Όταν έφτασε μπροστά στο άγαλμα της 'Αταλάντης, σταμάτησε ταργυμένος και φώναξε:

— Αυτό το θέλω!
'Ο διευθυντής τον κτύπησε έκπληκτος.

— Θα στείλω ένα αυτοκίνητο για να το πάρω! πρόσθεσε επιτακτικά ο Κούρτε.

Οι επιθυμίες των Γερμανών ήταν διαταγές για τους ήττημένους 'Ιταλούς και ο διευθυντής δεν μπορούσε να φέρει αντίρρηση. 'Ο Κούρτε μετέφερε την 'Αταλάντη στο δωμάτιό του. Κανείς δεν ξέρει γιατί την κράτησε μαζί του επί ένα μήνα. Στο διάστημα αυτό δεν δεχότανε καμιά επίσκεψη και δεν έβγαине σχεδόν καθόλου, εκτός όταν το απαιτούσε η δουλειά του.

Στις 13 'Οκτωβρίου 1944 ο Έρικ Κούρτε δεν παρουσιάστηκε στην υπηρεσία του. 'Ο Γερμανός διοικητής της Σπέτσας, ξέροντας πως οι 'Ιταλοί παρτιζάνοι είχαν κάνει την εμφάνισή τους στην περιοχή φοβήθηκε ότι κάτι κακό συνέβη στον Κούρτε. Πήγε μόνος του στο δωμάτιο της πιάτσα Βέργι και μπήκε σπάζοντας την πόρτα. 'Ο νεαρός αξιωματικός είχε σωριασθεί, μέσα σε μια λίμνη αίματος, στα πόδια του αγαλματος της 'Αταλάντης. Κρατούσε ακόμα το περίστροφο στο χέρι. Στο ξύλινο κορμί της 'Αταλάντης είχε καρφισώσει ένα σημείωμα. Γραμμένο σε γαλάζιο επιστολόχαρτο αυτό το σημείωμα είναι σήμερα ένα από τα εκθέματα του μουσείου:

'Αφού καμιά γυναίκα δεν μπορεί να μου χαρίσει την όνειρεμένη ζωή που μου χάρισε εσύ, 'Αταλάντη, σου προσφέρω τη ζωή μου.

ΕΡΙΚ ΚΟΥΡΤΕ

★

ΜΕΤΑ τον πόλεμο το Ναυτικό Μουσείο της Σπέτσας ξαναπήρε την 'Αταλάντη από τους Γερμανούς. 'Επί χρόνια την κρατούσαν στο υπόγειο γιατί φοβόνταν τις αντιδράσεις του κοινού. Το άγαλμα είχε αποκτήσει άπαισία φήμη. Τελικά, το διοικητικό συμβούλιο του μουσείου αποφάσισε να την εκθέσει παρά τις διαμαρτυρίες ώρισμένης μερίδας του κοινού που φοβόταν πως η ξύλινη 'Αταλάντη... θα διαφθείρει τους εφήβους της Σπέτσας. 'Αλλά μέχρι στιγμής δεν έγινε γνωστό κανένα καινούργιο κρούσμα... «πνιγματομανίας», όπως θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε την παράξενη αυτή έρωτική παρέκκλιση. 'Αλλ' η 'Αταλάντη της Σπέτσας, με το αινιγματικό της χαμόγελο, ίσως περιμένει ένα καινούργιο θύμα...

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Μια πρόσφατη έρευνα του 'Ινστιτούτου Γκάλοπ έχει ως θέμα τον αμερικανικό κινηματογράφο. 'Ιδού τι απέκλυσε μεταξύ άλλων:

—Οι ταινίες που προβάλλονται στους αμερικανικούς κινηματογράφους κατά τη διάρκεια μιας έβδομης, αν εννοούν ή μια με την άλλη, θα μπορούσαν να «τυλίξουν» έφτα φορές την περιφέρεια της γής. — 'Αν χρησιμοποιούσαμε το ύψος της δόνης, όλων των αμερικανικών κινηματογράφων, θα μπορούσαμε να φτιάξουμε 165.000 ποντάκια. — 'Η ηλεκτρική ενέργεια που καταναλώνεται σ' ένα χρόνο από ένα αμερικανικό κινηματογραφικό στούντιο θα ήταν αρκετή για να φωτισθούν επί ένα χρόνο 33.000 κατοικίες.

★

'Η αμερικανική «Λέσχη των 'Αναβλητικών» τα μέλη της οποίας έχουν ως άρχη να μην κάνουν ποτέ σήμερα κάτι που μπορεί ν' αναβληθεί για αύριο, εξέλεξε στη Φιλαδέλφεια τη «Βασίλισσα της 'Ομορφιάς 1960». Είναι 18 χρονών και ονομάζεται Ρούθ Μπρέντγουϊτ. 'Αλλά, πιστή στις αρχές της, η Λέσχη των 'Αναβλητικών ανακρίνει επίσημα τη Βασίλισσα της 'Ομορφιάς τρεις μέρες μετά την εκλογή της.

★

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η διεύθυνση του ζωολογικού κήπου της Ουάσιγκτον, μια γιγαντιαία χελώνα ψαρεύθηκε στη θάλασσα της Κορέας. Έχει μήκος 2.13 μ.μ. και πλάτος 1.83 μ.μ. Είναι η μεγαλύτερη γνωστή χελώνα του κόσμου. Μεταφέρθηκε με πολλές τιμές στο ζωολογικό κήπο της Σεούλ και οι κορεατικές εφημερίδες ισχυρίζονται πως της άρσει το κρασί: 'Ηταν τρεις στάμνες κρασιού και... δε μέθυσε.

★

Στο Σαντιάγο της Κούβας βρίσκεται το ιερό της «Παρθένας του Κόγκρε» που το επισκέπτονται κάθε χρόνο χιλιάδες προσκυνητές ή απλοί τουρίστες. Στις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές το άγαλμα της Παργίας στολίζεται με πολύτιμα κοσμήματα και με το χρυσό παρόσημο του... θραβελού Νόμπελ. Βέβαια, οι Κουβανέζοι δε φτάνουν ως το σημείο να ισχυρισθούν ότι το θαυματουργό άγαλμα έχει συγγραφικές ικανότητες. Το παρόσημο αυτό ανήκει στον Έρνεστ Χεμινγκγουέι και του είχε απονεμηθεί το 1955 μαζί με το θραβείο Νόμπελ της λογοτεχνίας. 'Εκείνος μετά τη θάναυσή του ο 'Αμερικανός συγγραφέας απέβρασε το χρυσό μετάλλιο στην «Παρθένου του Κόγκρε».

Ο οργανισμός του ανθρώπου και των ζώων προστατεύεται από τις άρρώστειες με μια μυστηριώδη λειτουργία: το σχηματισμό των αντισωμάτων. Τι είναι, πώς παράγονται, πώς ενεργούν τα μικροσκοπικά αυτά μόρια που αποτελούν τις άμυντικές δυνάμεις του σώματός μας; Στο ενδιαφέρον αυτό άρθρο ένας διαπρεπής έπιστήμων της Π.Ο.Υ. μάς συνοψίζει τι γνωρίζουμε — και τι δεν γνωρίζουμε — για τα παράξενα αντισώματα.

ΤΑ ΑΝΤΙΣΩΜΑΤΑ

Ο μυστηριώδης και θαυμάσιος κόσμος που προστατεύει τον οργανισμό από τις άρρώστειες.

Του δρος NIELS K. JERNE, διευθυντού του τμήματος βιολογικών έρευνών της Παγκοσμίου 'Οργανώσεως 'Υγείας.

ΤΑ έμβόλια μάς προστατεύουν κατά της διφθερίτιδας, του τέτανου, του κοκκίτη και άλλων ασθενειών, έπειδη προκαλούν τη δημιουργία αντισωμάτων στον οργανισμό. 'Όταν ο γιατρός εξετάζει το αίμα ενός ανθρώπου για να καταλάβει αν υπάρχει κίνδυνος να προσβληθεί από ώρισμένες άρρώστειες, αναζητάει κυρίως την παρουσία ώρισμένων αντισωμάτων στον όρο του αίματος του ανθρώπου που εξετάζει. 'Ο σχηματισμός των αντισωμάτων είναι το κεντρικό πρόβλημα του φαινομένου της άνοσίας. Στο φαινόμενο αυτό υπάρχουν κι' άλλες πλευρές που δεν τις έχουμε ακόμα τελείως κατανοήσει — όπως η άλλεργία και η υπερευαισθησία — άλλ' αναμφισβήτητα η πιδ αξιοθαύμαστη πλευρά του φαινομένου είναι η ικανότητα του οργανισμού του ανθρώπου και των άνωτερων ζώων να σχηματίζει αντισώματα.

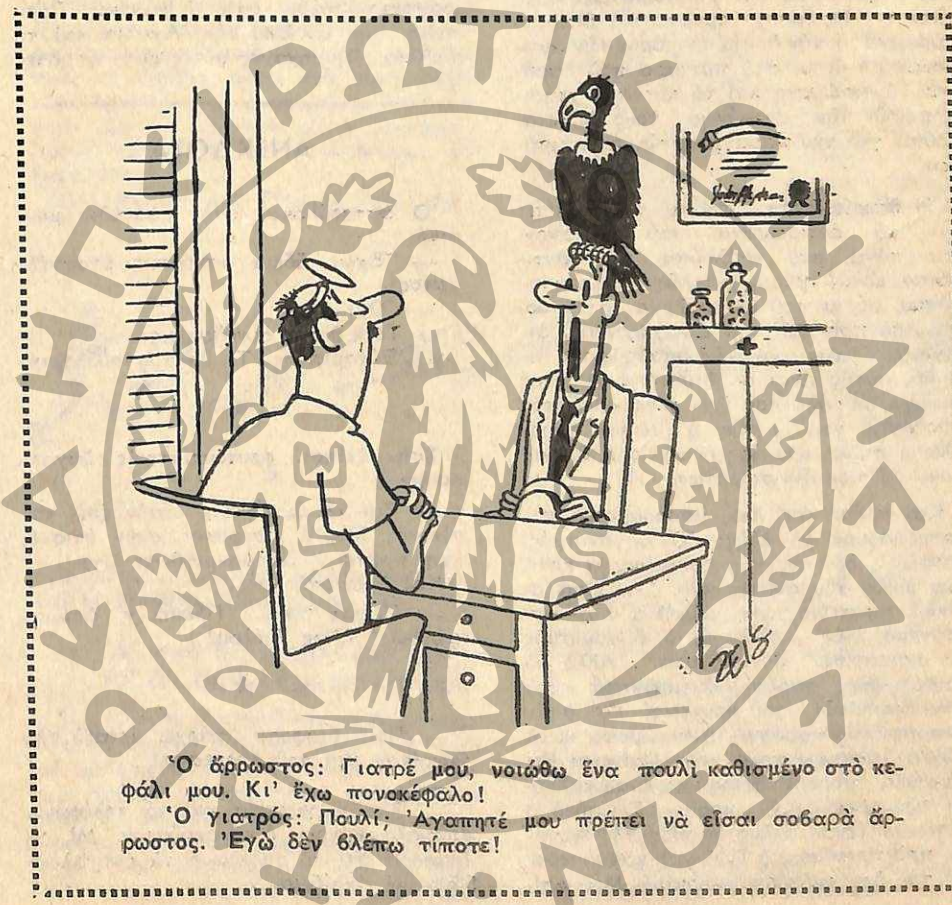
Οι έρευνήτες μπορούν να προσεγγίσουν το πρόβλημα κατά διάφορους τρόπους. 'Υπάρχουν πολλές και διάφορες άρρώστειες που θα ήταν εύκατο να τις καταπολεμήσουμε με μια ειδική άνοσία. Καταβάλλοντας πολλές προσπάθειες για την άνοκαλύψη έμβολίων που θα μπορούσαν να μάς προφυλάξουν κατά της πολιομυελίτιδος, της ίλαρας και άλλων ασθενειών. 'Όλες αυτές οι έρευνες έχουν έναν άμεσο πρακτικό σκοπό, άλλ' όσο σημαντικές κι' αν είναι, δεν νομίζω ότι μάς φέρνουν εγγύτερα προς τη λύση του βασικού προβλήματος: Πώς παράγει αντισώματα ο οργανισμός, αντιδρώντας στην εισαγωγή ενός έμβολίου ή αντιγόνου; Είναι φανερό πως, αν μπορούσαμε να κατανοήσουμε το μηχανισμό με τον όποιο το ανθρώπινο σώμα παράγει αντισώματα, θα είμαστε έτοιμοι να κάνουμε το έόμενο βήμα, δηλαδή να πετύχουμε την άνοσία πιδ αποτελεσματικά από τις σημερινές έμπειρικές μεθόδους.

Τα αντισώματα είναι πρωτεϊνικά μόρια — για την ακρίβεια μόρια γάμμα αίμοσφαιρίνης, μοριακού βάρους περίπου 160.000. Αυτά τα μόρια των αντισωμάτων αποτελούνται, φυσικά, από άτομα: Χρειάζονται περίπου 20.000 άτομα για το σχηματισμό ενός μορίου

ρούμε όλα τα αντισώματα που βρίσκονται σε μια σταγόνα αίματος και τα ενώσουμε το ένα με το άλλο, θα σχηματίσουμε μια γραμμή από τη Γή ως τη Σελήνη! 'Αλλ' αυτό, βέβαια, δεν θα μάς βοηθούσε να λύσουμε το πρόβλημα.

★

ΚΑΘΕ μόριο αντισώματος έχει δύο ειδικές περιοχές, κατά πάσαν πιθανότητα στις δυο άκρες του, που αντιστοιχούν με τη σύνθεση της επιφανείας ενός μορίου αντιγόνου («αντιγόνο» λέγεται κάθε ουσία που, όταν εισαχθεί στον οργανισμό, προκαλεί το σχηματισμό αντισωμάτων). Αυτά ακριβώς είναι που κάνει τόσο ενδιαφέρον το φαινόμενο των αντισωμάτων. Οι επιφάνειες όλων των αντιγόνων αποτελούνται από ύδρογόνο, οξυγόνο, άνθρακα, άζωτο και θείο. Τα άτομα των στοιχείων αυτών πρέπει να σχηματίζουν ομάδες με ώρισμένη διάταξη και θα υπάρχουν ασφαλώς πολλά διαφορετικά σχέδια στην επιφάνεια κάθε αντιγόνου. 'Όταν εισάγουμε στον οργανισμό ένα αντιγόνο ή έμβολιο, ο οργανισμός σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, παράγει εκατομμύρια εκατομμυρίων αντισωμάτων που κατευθύνονται ειδικά προς

Ο άρρωστος: Γιατρέ μου, νοιώθω ένα πουλί καθισμένο στο κεφάλι μου. Κι' έχω πονοκέφαλο!
Ο γιατρός: Πουλί; 'Αγαπητέ μου πρέπει να είσαι σοβαρά άρρωστος. 'Εγώ δεν βλέπω τίποτα!

τη μοριακή σύνθεση του αντιγόνου που εισέρχεται στον οργανισμό. Αυτό σημαίνει ότι τα αντισώματα που έχουν παραχθεί μπορούν να προσκολληθούν ακριβώς στον τύπο του αντιγόνου που έχει εισαχθεί στον οργανισμό, αλλά δεν μπορούν να προσκολληθούν σε τίποτα άλλο. Υπολογίζεται ότι κάθε κύτταρο που έχει αναλάβει την παραγωγή αντισωμάτων, παράγει χίλια αντισώματα κατά δευτερόλεπτο. Άλλα το ζήτημα είναι: Πώς γίνεται αυτό; Δεν πρέπει να μάς κάνουν εντύπωση οι μεγάλοι άριθμοι που αναφέραμε. "Αν ο οργανισμός μπορεί να παράγει ένα και μόνο αντίσωμα, είναι φανερό ότι μπορεί να παράγει κι' ένα εκατομμύριο αντισωμάτων. Το πρόβλημα συνεπώς δεν είναι πώς παράγονται τόσα πολλά αντισώματα, αλλά πώς παράγεται ένα αντίσωμα.

Ο πρώτος που διατύπωσε μια θεωρία για το σχηματισμό των αντισωμάτων ήταν ο Πάουλ Έρλιχ, στα τέλη του περασμένου αιώνα. Η θεωρία του συζητήθηκε πολύ κατά τα επόμενα είκοσι χρόνια, αλλά θεωρήθηκε ξεπερασμένη όταν ο Λανσταϊνερ, γύρω στο 1920, παρουσίασε τα πορίσματα των εκπληκτικών του πειραμάτων. Ο Λανσταϊνερ εισήγαγε στον οργανισμό των πειραματοζώων συνθετικές χημικές ουσίες που δεν υπάρχουν στη φύση. Και όμως, ο οργανισμός των ζώων παράγει αντισώματα κατά των παρασκευασμάτων αυτών του εργαστηρίου. Αυτό μπορεί να επαναληφθεί απεριόριστα με κάθε είδος τεχνητό αντιγόνο.

Προστασία κατά του άγνωστου

ΜΕΤΑ τα πειράματα του Λανσταϊνερ, κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια, οι επιστήμονες πίστεψαν ότι τα αντιγόνα έχουν άμεση επίδραση στο σχηματισμό των αντισωμάτων. Αυτή είναι η λεγόμενη «μωρφωτική θεωρία» σύμφωνα με την οποία τα μόρια των αντιγόνων μπαίνουν στα κύτταρα που παράγουν αντισώματα και τα κύτταρα χρησιμοποιούν την επιφάνειά τους ως «καλούπι» για την παραγωγή των αντισωμάτων.

Η θεωρία αυτή, ωστόσο, προϋποθέτει ότι τα αντισώματα που παράγονται πάνω στο «καλούπι» των αντιγόνων είναι μόρια εντελώς καινούργιου τύπου, μόρια που δεν υπήρχαν στον οργανισμό πριν από την εισαγωγή του αντιγόνου. Ένας από τους όπαδους της θεωρίας αυτής είναι ο διάσημος Λάινους Πάουλιγκ. Μ' όλο που έχει γίνει εύριστα αποδεκτή, νομίζω πως η θεωρία παρα βλέπει πολλά ουσιαστικά στοιχεία στο σχηματισμό των αντισωμάτων.

Και πρώτα απ' όλα, μπορούμε να παρατηρήσουμε το εξής: Ο οργανισμός, κανονικά, δεν παράγει αντισώματα κατά των δικών του συστατικών. "Αν εισαγάγουμε πρωτεΐνες από κουνέλια στον οργανισμό ενός ανθρώπου, ο οργανισμός θα σχηματίσει αντισώματα κατά των πρωτεϊνών του κουνελιού και ο άνθρωπος δεν παράγει αντισώματα κατά των ανθρώπινων πρωτεϊνών. Φαίνεται ότι το σώμα μπορεί ν' αναγνωρίσει το καλούπι των δικών του μορίων. Γι' αυτό ο Μπέρνερ (Ένας άλλος όπαδός της θεωρίας που προσβέει ο Πάουλιγκ) κατασκεύασε τον όρο «αυτοαναγνώριση». Μου φαί-

νεται, ωστόσο, πως αν το καλοσκεφθούμε, η «αυτοαναγνώριση» δε μάς λέει και πολλά πράγματα. Το σώμα κάθε ανθρώπου ή ζώου περιλαμβάνει χιλιάδες διαφορετικών πρωτεϊνικών μορίων. Για ν' αναγνωρισθούν όλα αυτά πρέπει να υπάρχουν οι κατάλληλοι αναγνωριστικοί παράγοντες, δηλαδή μια δλόκληρη στρατιά από αντισώματα που ή μόνη τους αποστολή θα ήταν ν' αναγνωρίζουν και να ξεχωρίζουν τα «φιλικά» από τα «έχθρικά» μόρια. Άλλα μια τέτοια στρατιά έχει το μειονέκτημα ότι θα μένει άργόσχολη κατά το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μας, γιατί δεν εισάγονται κάθε μέρα «έχθρικά» μόρια στον οργανισμό. Είναι λοιπόν άπιθανο να υπάρχει κάτι τέτοιο.

Πιστεύω, αντίθετα, ότι ο οργανισμός καταφέρνει να ξεχωρίσει τα δικά του μόρια από τα ξένα όχι με την «αυτοαναγνώριση», αλλά με την αναγνώριση των ξένων μοριακών συνθέσεων. Και ο απλούστερος τρόπος αναγνώρισεως των ξένων μοριακών συνθέσεων είναι η ύπαρξη αντισωμάτων με αντίστοιχη σύνθεση. Συνεπώς — και αυτό είναι το λογικό συμπέρασμα — τα αντισώματα προϋπάρχουν των αντιγόνων. Αυτή είναι η λεγόμενη «έκλεκτική θεωρία» του σχηματισμού των αντισωμάτων, ή οποία εξηγεί το φαινόμενο με την επιλογή ώρισμένων προϋπαρχόντων αντισωμάτων που, όταν συναντηθούν με ώρισμένα αντιγόνα, αρχίζουν ν' αναπαράγονται σε μεγάλη κλίμακα.

Το λεξικό των αντισωμάτων

ΣΥΜΦΩΝΑ μ' αυτή τη θεωρία, το σύστημα σχηματισμού των αντισωμάτων μοιάζει πολύ μ' εκείνους τους ηλεκτρονικούς μεταφραστές που παράγουν τώρα στις Ηνωμένες Πολιτείες, την ΕΣΣΔ, την Αγγλία και τη Γαλλία. Οι μηχανές αυτές είναι γεμάτες

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ο άστουφύλακας στον πλανόδιο μουσικό:

— "Έχεις άδεια άσκήσεως επαγγέλματος;

— "Οχι...

— Τότε θα με συνοδεύσεις...

— Εύχαρίστως. Τί θα τραγουδήσετε;

★

Στην έκθεση φουτουριστικής ζωγραφικής:

— Για να έννοήσετε αυτόν εδώ τον πίνακα, λέει ο ζωγράφος στον επισκέπτη, πρέπει ν' απομακρυνθείτε λίγο...

Και ο επισκέπτης:

— "Έχετε δίκιο... Πρέπει ν' απομακρυνθώ... Όλως δίδου!..

★

— Ποιά διαφορά υπάρχει μεταξύ της γυναίκας και του τηλεφώνου...

—

— Και η γυναίκα και το τηλέφωνο, επαναλαμβάνουν ό,τι ακούσουν. Με τη διαφορά ότι το τηλέφωνο τ' επαναλαμβάνει με ακρίβεια...

από πολύπλοκα ηλεκτρονικά συστήματα, άλλ' ούσιαστικά αποτελούνται από μια συσκευή όπου τοποθετείτε π.χ. ένα ρωσικό κείμενο από τη μια μεριά και θυγάτε από την άλλη μεριά το αντίστοιχο αγγλικό κείμενο. Η μηχανή, μπορούμε να πούμε, «μιλάει» αγγλικά αλλά δεν «ακούει» παρά μόνο ρωσικά, ή παράγει αγγλικές λέξεις άλλ' αναγνωρίζει μόνο τις «ξένες» λέξεις — σ' αυτή την περίπτωση τις ρωσικές λέξεις. Για να το επιτύχει αυτό η μηχανή πρέπει να διαθέτει — και πραγματικά διαθέτει — ένα λεξικό αποτυπωμένο με συμβολικούς χαρακτήρες σε μια γυάλινη πλάκα. Κατά τον ίδιο τρόπο, η έκλεκτική θεωρία του σχηματισμού των αντισωμάτων υποστηρίζει ότι ο οργανισμός διαθέτει ένα είδος «λεξικού των αντισωμάτων», με τη βοήθεια του οποίου αναγνωρίζει όλες τις δυνατές «ξένες» μοριακές συνθέσεις και ότι το λεξικό αυτό αποτελείται από προϋπαρχόντα αντισώματα.

Πρόσφατα οι Μπέρνερ και Λέντερμπεργκ προσπάθησαν να τροποποιήσουν τη θεωρία αυτή, διατυπώνοντας την άποψη ότι τα στοιχεία του «λεξικού», δηλαδή οι παράγοντες αναγνώρισεως των ξένων μορίων, δεν είναι προϋπαρχόντα αντισώματα αλλά δλόκληρα κύτταρα. Αυτό θα σήμαινε ότι για κάθε είδος αντισώματος που μπορεί, αν χρειασθεί, να παράγει ο οργανισμός διαθέτει έναν διαφορετικό τύπο προϋπαρχόντος κυττάρου, που δεν παράγει παρά ένα και μόνο τύπο αντισώματος. Αυτό, θεωρητικά, δεν είναι άπιθανο, αν σκεφθούμε πως υπάρχουν δισεκατομμύρια κύτταρα που έχουν ως αποστολή την παραγωγή αντισωμάτων.

Τον περασμένο χρόνο, Άμερικανοί επιστήμονες έθεσαν σε δοκιμασία την τροποποιημένη αυτή θεωρία. Τα πειράματά τους απέδειξαν ότι ένα κύτταρο μπορεί να παράγει δυο διαφορετικούς τύπους αντισωμάτων, πράγμα που δεν ένισχύει τη θέση των Μπέρνερ και Λέντερμπεργκ. Τα κύτταρα δεν φαίνονται να είναι βασικά στοιχεία στο «λεξικό των αντισωμάτων».

★

Οι σκέψεις αυτές, φυσικά, πρέπει να τοποθετηθούν στο πλαίσιο πολλών άλλων φαινομένων, που σχετίζονται με την άνοσια και τις βιοχημικές λειτουργίες του οργανισμού. Έδω θέλω να τονίσω δυο παράγοντες σχετικά με τα πειράματα που ανέφερα: 1) ότι τα πειράματα έγιναν με ιούς που χρησιμοποιούνται συνήθως εύκολα στο εργαστήριο, αλλά δεν έχουν σχέση με ανθρώπινες αρρώστιες και 2) ότι τα πειράματα έγιναν με σκοπό να δοκιμασθεί μια θεωρία.

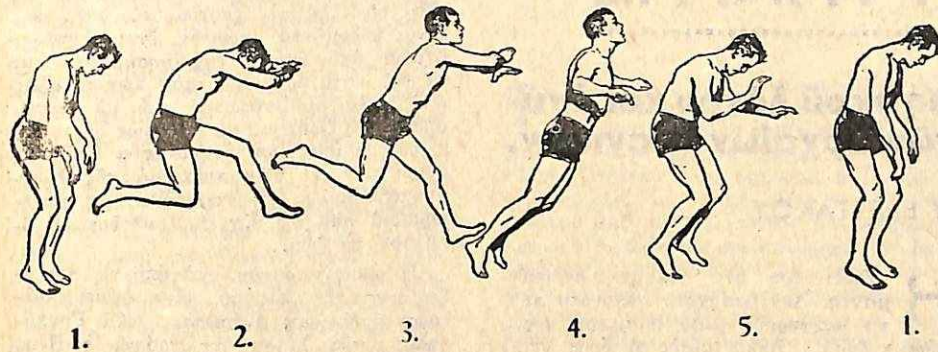
Πιστεύω, πράγματι, πως είναι σφάλμα να φανταζόμαστε πως ή πρόοδος της ιατρικής επιτυγχάνεται με τις ειδικές έρευνες για ώρισμένες αρρώστιες. Άποτελεσματική προστασία έναντι των ασθενειών επιτυγχάνεται με την καλύτερη κατανόηση του μηχανισμού των βιολογικών λειτουργιών του ζωντανού σώματος και ιδιαίτερα του σχηματισμού των αντισωμάτων.

NIELS K. JERNE

Ο πανικός και η εξάντληση είναι οι σπουδαιότερες αιτίες των δυστυχημάτων που συμβαίνουν κάθε καλοκαίρι στη θάλασσα. Υπάρχει μια μέθοδος με την οποία μπορούμε να γλυτώσουμε από τον τραγικό θάνατο στο νερό. Ο έρυθρός σταυρός έχει έκφρασθεί ευνοϊκά για τη μέθοδο που περιγράφουμε πιο κάτω. Κάθε άνθρωπος από την ηλικία των τεσσάρων ετών και πάνω μπορεί να τη μάθει.

Μη σās τρομάζει το νερό!

Και να μη σās πόνει πανικός, έστω κι' αν δεν ξέρετε κολύμπι.

ΧΙΛΙΑΔΕΣ άνθρωποι πνίγονται κάθε χρόνο σ' όλο τον κόσμο. Έχει αποδειχθεί πως οι σπουδαιότερες αιτίες του πνιγμού είναι ο πανικός και η εξάντληση. Σε κατάσταση πανικού, όσοι δεν ξέρουν να κολυμπάνε αλλά και μερικοί από εκείνους που ξέρουν, αγωνίζονται να κρατήσουν το κεφάλι τους πάνω απ' το νερό — πράγμα που κανείς δεν μπορεί να το κάνει επί πολλή ώρα. Κατόπιν έρχεται η εξάντληση, και το συντησμένο της έπακόλουθο, ο πνιγμός.

Στα τελευταία 25 χρόνια έχει αναπτυχθεί μια τεχνική με την οποία μπορούμε να προλάβουμε το θάνατο στο νερό. Αποβλέπει στην άμεση απελευθέρωση του υποψήφιου θύματος από τον ύστερικό φόβο και τη νευρική ένταση που οδηγεί στην εξάντληση. Η μέθοδος, που έχει ανακαλυφθεί από τον Άμερικανό καθηγητή της φυσικής αγωγής Φρέντ Λανού, αποτελείται από δυο απλές κινήσεις, την «κίνηση της επιπλεύσεως» και την «κίνηση της προώθησεως». Με τις κινήσεις αυτές χιλιάδες άνθρωποι έχουν μάθει να επιπλέουν — έστω κι' αν δεν ξέρουν να κολυμπάνε — και να προχωρούν στη θάλασσα τουλάχιστον ένα χιλιόμετρο, χωρίς να εξαντλούνται.

Οι μύς και τα όστα είναι βαρύτερα από το νερό και συνεπώς βυθίζονται. Το λίπος επιπλέει. Επίσης, ή κοιλότητα του θώρακος που περιλαμβάνει τους πνεύμονες, γεμάτους αέρα, είναι ελαφρώτερη από το νερό. Η αναλογία λιπαρών ιστών και αέρα σε κάθε άνθρωπο είναι αρκετή για να επιπλέει σε όλες τις γυναίκες και στα 98% των ανδρών να επιπλέουν χωρίς προσπάθεια, υπό τον όρο ν' αναπνέουν

κανονικά (ώστε οι πνεύμονες να περιέχουν αρκετόν αέρα) και να μην προσπαθούν να κρατήσουν το κεφάλι τους ψηλά.

Έτσι, στη μέθοδο του Λανού πρέπει να μένουμε σχεδόν όρθιοι, με το μυϊκό σύστημα χαλαρό και το κεφάλι πεσμένο προς το στήθος, μέσα στο νερό. Κάθε λίγα δευτερόλεπτα ανασηκώνουμε το κεφάλι έξω απ' το νερό για ν' αναπνεύσουμε και κατόπιν το αφήνουμε να ξαναπέσει.

Στα σχέδια που δίνουμε εδώ, περι-

γράφονται οι κινήσεις επιπλεύσεως (Α) και οι κινήσεις προώθησεως (Β).

Α' πώς δά επιπλέετε έστω κι' αν δεν ξέρετε κολύμπι

1.— Πάρτε αναπνοή και άμέσως αφήστε το κεφάλι σας να πέσει στο νερό με το σαγόνι προς το στήθος. Τα χέρια πρέπει να κρέμονται χαλαρά στα πλάγια, μην καταβάλετε καμιά μυϊκή προσπάθεια. "Αν έίστε παχύσαρκος, το μίμημα του σώματός σας από τη μέση και κάτω θα έχει την τάση ν' ανυψώνε-

ται προς την όριζόντια στάση. Για να μέινετε όρθιος στο νερό, εκπνεύσατε λίγο αέρα από τη μύτη. Με τον τρόπο αυτό είναι άδύνατο να βυθισθείτε. Η κορυφή του κεφαλιού σας θα έξεχει λίγο απ' την επιφάνεια του νερού.

2.— "Επειτα από λίγα δευτερόλεπτα, αλλά προτού αισθανθείτε την ανάγκη αναεώσεως του αέρα, σταυρώστε τα μπράτσα σας μπροστά στο κεφάλι, σηκώνετε το ένα γόνατο λίγο προς το στήθος, ενώ συγχρόνως θ' απλώνετε το άλλο πόδι προς τα πίσω. Οι κινήσεις αυτές πρέπει να γίνονται χαλαρά, χωρίς βία, για να μη χάσετε την κάθετη στάση σας στο νερό.

3.— "Υψώστε το κεφάλι γρήγορα άλλ' όχι σπασμωδικά, μέχρι που το σαγόνι σας θά βρεθεί στην επιφάνεια του νερού. Αρχίζοντας αυτή την κίνηση, αρχίστε συγχρόνως και την έκπνοή.

4.— Όταν το κεφάλι σας θά έχει βγει τελείως απ' το νερό, ή έκπνοη πρέπει να έχει κιάλας τελειώσει. Άνοιξτε το στόμα σας για να εισπνεύσετε. Για να κρατήσετε το σώμα σας πάνω απ' το νερό την ώρα της εισπνοής, κάνετε ελαφρές κινήσεις με τα χέρια και τα πόδια. Προσέξτε όμως να μην κινηθείτε απότομα για να μη βγουν οι όμοι σας έξω απ' το νερό. Δεν είναι απαραίτητο να πάρετε πολύ βαθιά εισπνοή, γιατί δεν χρειάζεται σε κάθε αναπνευστική κίνηση ν' αλλάξει εντελώς ο αέρας των πνευμόνων.

5.— Μετά την εισπνοή κλείστε το στόμα σας κι' αφήστε το κεφάλι να γύρει προς το στήθος, με τα χέρια προς τα γόνατα. Έτσι θά επανέλθετε στη στάση 1. "Αν έχετε την τάση να βυθίζεσθε λίγα εκατοστά κάτω από την επιφάνεια, αυτό συμβαίνει γιατί δεν αφήσατε τα χέρια σας να πέσουν χαλαρά

την ώρα που καταβάλατε το κεφάλι. Έπαναλάβετε τις κινήσεις 2, 3, 4 και 5. Έκείνο που έχει σημασία, είναι να μην εξαντλείσθε σε άσκοπες κινήσεις.

Β' Οι κινήσεις προώθησεως

1.— Πάρτε αναπνοή, κρατηθείτε σε όρθια στάση. Καθώς το κεφάλι σας θά βυθίζεται, κάνετε μερικές απαλές κινήσεις με τα χέρια για να κρατηθείτε σε ισορροπία.

2.— Αφήστε το κεφάλι σας να πέσει ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΣΤΗ ΣΕΛ. 48

ΣΤΗΝ ΕΞΕΙΡΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 48

Ο τσάρεβιτς Άλξιος, τελευταίος των Ρωμανόφ, ήταν αιμοφιλικός

Η "ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΚΗ,, ΑΙΜΟΦΙΛΙΑ

Η τρομερή άρρώστεια, που μεταδίδεται από τις γυναίκες, αλλά πλήττει μόνο τους άνδρες.

ΚΑΘΕ πρωί, πλύνει ακόμα άνοιξουμε την έφημερίδα μας, ξέρουμε ότι θα βρούμε σ' αυτή έναν κατάλογο δυστυχημένων. Τα περισσότερα απ' αυτά ανήκουν στον τομέα της τροχαίας. Υπάρχουν, όμως, κι ένα σωρό άλλα. Σε μια εποχή, λοιπόν, που τα δυστυχήματα είναι καθημερινά, δεν θα ήταν περιττό να θυμηθούμε ώρισμένους συνανθρώπους μας, που εξ αιτίας μιάς παθολογικής καταστάσεως του οργανισμού τους, κινδυνεύουν πιο πολύ από τον καθένα, γιατί και μια άπαλη άμυχη μπορεί να τους προκαλέσει αιμορραγία με μοιραίο χαρακτήρα.

Πρόκειται για όσους πάσχουν από αιμοφιλία, δηλαδή από ανικανότητα του αίματός τους να πήξει έγκαιρα. Αυτή η άρρώστεια είναι συνήθως οικογενειακή και κληρονομική, επιδεινώνεται δε από ενώσεις απόμων που συγγενεύουν στενά. Έχει το ιδιαίτερο και πολύ γνωστό γνώρισμα να παρουσιάζεται μονάχα στα αγόρια μιάς οικογένειας, που μεταδίδεται σ' αυτά αποκλειστικά από την πλευρά της μητέρας τους. Γιατί η πραγματική γυναικεία αιμοφιλία, αν δεν είναι ανύπαρκτη, είναι πάντως πολύ σπάνια.

Γι' αυτό το λόγο, η αιμοφιλία συναντάται σε αρκετά άρρενα μέλη βασιλικών οίκων, όπου οι γάμοι μεταξύ εξαδέλφων είναι συχνοί, όπως στον τελευταίο τσάρο της Ρωσίας Άλξιο ή στους Βουρβόνους της Ισπανίας.

★

ΑΝ και με το προχώρημα της ηλικίας γίνεται όλοένα πιο ελαφρή, ή πάθηση αυτή δεν παύει να είναι σωστός εφιάλτης. Αν δεν τύχει της κατάλληλης θεραπευτικής αγωγής, μπορεί να προκαλέσει, από άσχημες αι-

Ήαιμοφιλία είναι μιὰ άρρώστεια, που γι' αυτή σήμερα γίνεται ελάχιστος λόγος. Όστόσο, οι στατιστικές δείχνουν ότι, η διάδοσή της είναι αρκετά μεγαλύτερη απ' ότι φανταζόμαστε. Η έπιστήμη δεν έχει ακόμα στη διάθεσή της παρά μόνο ένα αποτελεσματικό μέσο για την αντιμετώπιση αυτής της παθήσεως: τις μεταγγίσεις. Ίσως, όμως, είναι πιο κοντά ή μέρα, που θα βρεθεί ένα φάρμακο, ικανό να διαλύσει όριστικά τον εφιάλτη της αιμοφιλίας. Πρό καιρού δημοσιεύθηκε στον « Κόσμο » ότι έλπίδες για μιάν αποτελεσματική θεραπεία της αιμοφιλίας αρχίζουν να δημιουργούνται με τη μέθοδο ενός γιατρού, που υποστηρίζει ότι τό φάρμακο βρίσκεται στά... φυστίκια!

Ο κόμης Καβαντόγκα, γιός του βασιλιά Άλφόνσου ΧΙΙΙ της Ισπανίας ήταν αιμοφιλικός και πέθανε από αιμορραγία σε ηλικία 31 ετών. Ο άδελφός πέθανε κατά τον ίδιο τρόπο.

αν και μπορεί να προκαλέσουν σωστή καταστροφή στους ιστούς.

Πιο σοβαρά είναι τα αιματώματα που παρουσιάζονται μέσα στα μάτια. Συνεπίζουν την προσωρινή ή και την όριστική τύφλωση. Επίσης φοβερά στις συνέπειές τους είναι τα αιματώματα που εμφανίζονται στη βάση του στόματος, καθώς κι' οι αιμορραγίες των μηνίγγων, των νεφρών κι' άλλων έσωτερικών οργάνων, στις οποίες δεν είναι δυνατή ή απ' ευθείας επέμβαση.

Οι πιο συχνές εκδηλώσεις — συνήθως πανομοιότυπες στα μέλη της ίδιας οικογένειας — είναι «αυθόρμητες» αιμορραγίες στις περιοχές των αρθρώσεων, ιδίως στο γόνατο. Η έπανάληψή τους οδηγεί σε χρόνια αγκύλωση.

Τα υποδερμικά ή ένδομυϊκά αιματώματα είναι λιγώτερο σοβαρού χαρακτήρα,

Οι παράγοντες Α και Β

ΣΕ τί όφειλονται αυτές οι αιμορραγίες;

Στο ότι τό αίμα των απόμων που πάσχουν από την αιμοφιλία, πήζει με πολύ άργό ρυθμό. Ένώ στα φυσιολογικά άτομα, τό αίμα πήζει σε έξη με

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΣΤΑ ΥΠΝΟΔΩΜΑΤΙΑ

Πολλοί φαντάζονται ότι πρέπει ν' απομακρύνουμε τα λουλούδια από τις κρεβατοκάμαρες κατά τη διάρκεια της νύχτας έπειδή — υποτίθεται — καταναλίσκουν τό όξυγόνο του δωματίου. Είναι αλήθεια ότι τα φυτά αναπνέουν, ότι απορροφούν τη νύχτα όξυγόνο και αποβάλλουν διοξείδιο του άνθρακος. Άλλ' οι ποσότητες του όξυγόνου που καταναλίσκουν και του διοξειδίου που αποβάλλουν είναι τόσο άσχημαντες, ώστε δεν αποτελούν κίνδυνο για τον άνθρωπο ακόμα και σ' ένα κλειστό δωμάτιο.

Μόνο τα πτητικά έλαια και οι άρωματικές ουσίες ώρισμένων λουλουδιών μπορούν να προκαλέσουν ζαλάδα. Σ' αυτή την κατηγορία περιλαμβάνονται τα κρίνα, οι ύάκινθοι και πολλά όρχεοειδή.

Αντίθετα, όπως διαπίστωσε ο Ρώσος καθηγητής Γκραμψ, ή παρουσία ώρισμένων λουλουδιών στο ύπνοδωμάτιο είναι ευεργετική, γιατί έχουν αντιβιοτικές ιδιότητες και απολυμαίνουν την άτμόσφαιρα του δωματίου.

Ευεργετικές ιδιότητες έχουν οι βιολέτες, τα τριαντάφυλλα όλων των ποικιλιών, τα γαρύφαλλα και οι έγκλαντίνες. Τα πτητικά έλαια των φυτών αυτών, όπως αποδείχθηκε σ' εργαστηριακά πειράματα, καθαρίζουν την άτμόσφαιρα από τα μικρόβια. Η έπίδρασή τους διαρκεί άκόμα κι' όταν τα λουλούδια έχουν κοπεί και τοποθετηθεί σ' ένα βάζο, άρκει να μην έχουν τελείως μαραθεί.

δέκα λεπτά της ώρας, στους ανθρώπους εκείνους πήζει σε χρονικό διάστημα που κυμαίνεται από τα τριάντα λεπτά ως άρκετές ώρες.

Τό αίμα, όπως ξέρουμε, είναι ένα άρκετά πολυσύνθετο υγρό που περιέχει, εκτός από τα γνωστά σ' όλο τον κόσμο λευκά κι' έρυθρά αιμοσφαίρια, πολλές άλλες χημικές συνθέσεις κι' ουσίες. Άνάμεσα σ' αυτές, υπάρχουν δυό που είναι απαραίτητες για τη διαδικασία της πήξεως: οι προθρομβοπλαστίνες Α και Β.

Όταν λείπει ή προθρομβοπλαστίνη Α ή ή προθρομβοπλαστίνη Β, ή «έπιχειρήση — πήξη» που είναι πολυπλοκώτατη, δεν μπορεί να γίνει. Η πρώτη που είναι άφθονη, αλλά κι' ή λιγώτερο σταθερή, λείπει στην περίπτωση της κλασικής, σοβαρής αιμοφιλίας. Η δεύτερη, πιο λίγη, αλλά και πιο μόνιμη μέσα στο πλάσμα, λείπει στην περίπτωση της λεγόμενης «αιμοφιλίας του Κρίτσμας».

Με βάση τον ρόλο που παίζουν οι δυό αυτοί παράγοντες, ή αιμοφιλία διακρίνεται σαφώς από άλλες αιμορραγικές παθήσεις, όπως είναι λ.χ. ή ήπατική αιμορραγία των βρεφών, που από τον οργανισμό τους λείπει ή βιταμίνη Κ.

Τοπική θεραπεία της αιμοφιλίας

ΟΙ έξωτερικές αιμορραγίες, μετά τό πλύσιμο και την απολύμανση της πληγής, αντιμετωπίζονται με ισχυρές δόσεις θρομβίνης σε σκόνη και με επίδεση κατόπιν ενός ταμπόν από ζελατίνη, που αφήνεται πάνω στην πληγή τουλάχιστον για είκοσι λεπτά. Τό ίδιο γίνεται και στο σημείο όπου βγήκε ένα δόντι, καθώς και στις αιμορραγίες της μήτης.

Τα ταμπόν αυτά είναι έντελώς άκίνδυνα κι' εύχρηστα, αποκλείοντας κατά ιδεώδη τρόπο τη μόλυνση κατά την σλλαγή της πληγής, γιατί δεν ξεκολλάνε βίαια και δεν ξανανοίγουν την πληγή.

Όταν πρόκειται για αιματώματα, ή αιμορραγία που σημειώνεται άνάμεσα στους ιστούς, αντιμετωπίζεται με μιá τοπική ψύξη. Άν, όμως, τό αίματωμα φουσκώνει κι' απλώνεται, είναι άπόλυτα άπαραίτητη ή έγκαιρη μετάγγιση.

Η γενική θεραπεία

Η ΜΕΤΑΓΓΙΣΗ είναι ένας από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους που διαθέτει ή έπιστήμη γι' αυτό τον σκοπό, γιατί έχει τό διπλό προσόν να εξουδετερώνει την αιμορραγική άναιμία και να εξασφαλίζει την πήξη, εισάγοντας στον οργανισμό την προθρομβοπλαστίνη που τό λείπει. Η έκλογή του αίματος, όμως, που θα χρησιμοποιηθεί στη μετάγγιση, πρέπει να γίνει άφου ληφθούν υπ' όψει ώρισμένα δεδομένα.

Τό αντιαιμοφιλικό πλάσμα Α, ζωϊκής προελεύσεως, που προμηθεύουν οι «τράπεζες αίματος» είναι πολύ δραστικό, αλλά προορίζεται μονάχα για τις σοβαρές περιπτώσεις, έξ αιτίας του κινδύνου που συνοδεύει την εισαγωγή ζωικών ούσιν στο ανθρώπινο αίμα. Τό ανθρώπινο πλάσμα είναι άπειρώς προτιμότερο, αλλά χρειάζεται μεγάλες ποσότητες, σε έπανηλημένες δόσεις, κατά την περίπτωση της σοβαρής αιμοφιλίας Α.

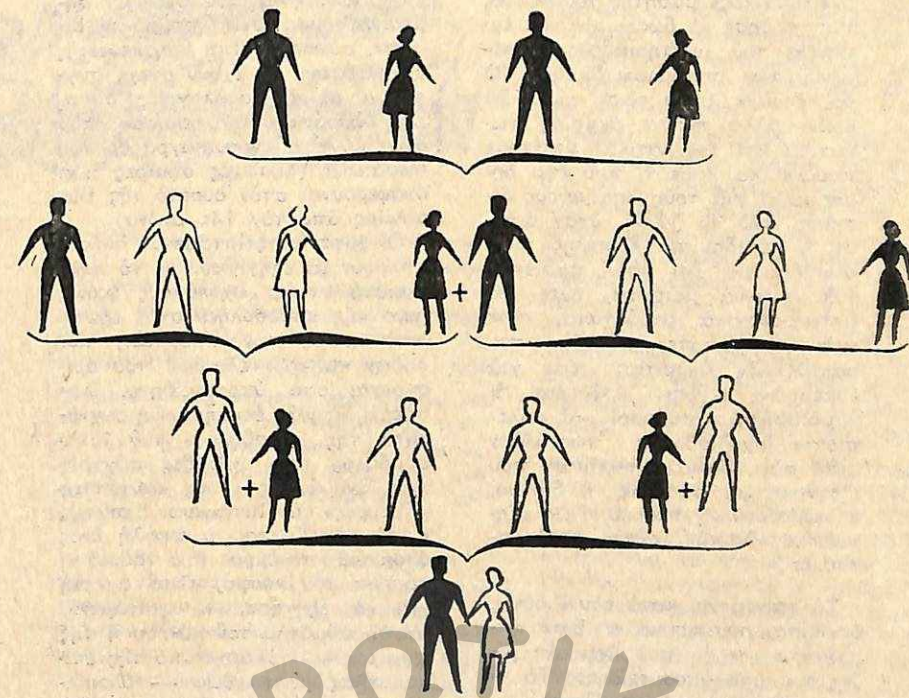
Για την «αιμοφιλία του Κρίτσμας», δ-

που ο παράγων Β διατηρείται καλύτερα, ένα μικρότερο 350 κυβικών εκατοσμέτρων πλάσματος ή κονσερβαρισμένου αίματος μπορεί να άρκέσει. Όστόσο, οι μεταγγίσεις πρέπει να περιορίζονται στα άναγκαία όρια, για ν' αποφευχθεί έτσι ή έμφάνιση ενός έθισμού του οργανισμού που θα καθιστούσε άτελέσφορο τό μοναδικό αυτό μέσο θεραπείας.

Οι συνηθισμένες πηκτικές ουσίες, δυστυχώς, δεν έπιδρούν παρά άσήμαντα στους αιμοφιλικούς οργανισμούς, όπως λ.χ. οι βιταμίνες Κ1 και Β12 ή οι

σιμοφιλία πρέπει να τα προσέχουμε ιδιαίτερα, ώστε να περιορίζονται στο έπακρο οι πιθανότητες δυστυχήματος. Όρισμένα παιχνίδια και τα περισσότερα σπόρ δεν πρέπει να τους έπιτρέπονται. Οι ένδομυϊκές ένεσεις, αν χρειάζονται για όποιαδήποτε αίτία, πρέπει να περιορίζονται στον άκρως άπαραίτητο άριθμό και να χρησιμοποιείται πολύ λεπτή βελόνη.

Όπως όλοι καταλαβαίνουμε, ή άρρώστεια αυτή δυσχεραίνει ιδιαίτερα την έκλογή επαγγέλματος, παρ' όλο ότι, όπως σημειώσαμε στην άρχή, ή τάση

Άπό τό γάμο ενός αιμοφιλικού (μαύρη σιλουέττα) με υγιή γυναίκα (άσπρη σιλουέττα) γεννιούνται δυό υγιή αγόρια και δυό κορίτσια που μπορούμε να όνομάσουμε «φορείς» (γκρίζες σιλουέττες), γιατί μεταδίδουν κληρονομικά την άρρώστεια στους απογόνους, χωρίς να προσβληθούν απ' αυτή. Από τό γάμο αυτών των κοριτσιών με άνδρες υγιείς θα γεννηθούν παιδιά υγιή, ένα αγόρι αιμοφιλικό κι' ένα κορίτσι - φορέας. Άν τό αιμοφιλικό αγόρι παντρευθεί την έξαδέλφη του, θα γεννηθούν αγόρια αίμοφιλικά και κορίτσια - φορείς. Αυτό έξηγεί τη συχνότητα της αιμοφιλίας στις βασιλικές οικογένειες, όπου οι γάμοι μεταξύ εξαδέλφων δεν είναι σπάνιοι.

όρροι. Μόνο ή θρομβίνη είναι αποτελεσματική, αλλά ή χορήγηση της με ένδοφλέβιες ένεσεις μπορεί να προκαλέσει καρδιακή έμβολη. Η φολλικυλίνη ευνοεί την απορρόφηση των αιματωμάτων, αλλά δεν μπορεί να άναστέλλει την αιμορραγία.

Η προληπτική άγωγή

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ έχει κι' ένα προληπτικό στάδιο. Πρόκειται για τις μεταγγίσεις που γίνονται πριν από μιá χειρουργική επέμβαση ή την έξαγωγή δοντιού. Η χρησιμότητά της είναι μεγάλη αν ληφθεί υπ' όψει ότι οι σοβαρές αιμορραγίες που ακολουθούν μιá έγχειρηση δεν έμφανίζονται παρά όστερα από τέσσερις ή πέντε μέρες, όταν ή πληγή άρχίζει να έπουλώνεται.

Τέλος, τα παιδιά που πάσχουν από

του οργανισμού προς την αιμορραγία ελαττώνεται προοδευτικά με τό πέρασμα των χρόνων. Στη Γαλλία, ύπάρχει ειδικό ίδρυμα, που καθοδηγεί και βοηθά έόσους νέους πάσχουν από αιμοφιλία για τόν επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

Η αιμοφιλία είναι μιá άρρώστεια για την όποια γίνεται ελάχιστος λόγος. Είναι, χωρίς άμφιβολία, λιγώτερο συχνή και φοβερή απ' ό,τι ή φυματίωση κι' ό καρκίνος. Όστόσο, ή διάδοσή της είναι μεγαλύτερη από εκείνη που φανταζόμαστε. Πάντως, οι ειδικοί πιστεύουν ότι είναι πιο κοντά ή μέρα, που οι μεταγγίσεις, με τις οποίες και μόνο κατορθώνει προς τό παρόν ή έπιστήμη να εξασφαλίζει την έπιβίωση στα θύματα αυτής της άρρώστειας, θα συμπληρωθούν με κάποιο φάρμακο πιο σίγουρης αποτελεσματικότητας.

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΛ ΓΙΟΥΓΚ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΠΤΑΜΕΝΟΥΣ ΔΙΣΚΟΥΣ

Ψυχικές «προβολές» ενός ταραγμένου υποσυνειδήτου

ΣΤΟ τελευταίο βιβλίο του, που κυκλοφόρησε τον περασμένο χρόνο με τον τίτλο: «Ένας σύγχρονος μύθος — Οι εμφανίσεις ουράνιων αντικειμένων», ο διάσημος Έλβετος ψυχολόγος Κάρλος Γουστάβος Γιούγκ, ο «αίρετικός» μαθητής του Φρόυντ, προσπάθησε να δώσει μια νέα ερμηνεία του μυστηριώδους φαινομένου των ιπτάμενων δίσκων. Ο δρ. Γιούγκ (που είναι τώρα 84 ετών, αλλά πάντα άκμαος σωματικά και πνευματικά) μελέτησε προσεκτικά κάθε τι που έχει δημοσιευθεί για τους ιπτάμενους δίσκους από το 1947, όταν άρχισε η «έπιδημία». Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «δεν πρόκειται για φωτεινά μετέωρα, ούτε για μετεωρολογικά αερόστατα, ούτε για οφθαλμαπάτες, ούτε για παραισθητικές όπτασιες, ούτε για έσκεμμένα ψεύδη». «Ανθρωποι ή ναμφισβήτητα σοβαροί και καλόπιστοι ισχυρίστηκαν πως είδαν αυτά τα ουράνια αντικείμενα που είχαν σχήμα σφαίρας, ή δίσκου, ή κυλίνδρου, ή πύρου. Πώς εξηγούνται, λοιπόν, αυτές οι εμφανίσεις;

Το φαινόμενο, κατά τον Γιούγκ, οφείλεται ουσιαστικά σ' έναν παράγοντα ψυχικό που έχει τις ρίζες του στο υποσυνείδητο. Το υποσυνείδητο, κατά τον Γιούγκ — που σ' αυτό το σημείο έρχεται σε σύγκρουση με τον δάσκαλό του, τον Φρόυντ — κυριαρχείται από εικόνες που χάνονται στη νύχτα της προϊστορίας, εικόνες αρχαίες όσο και το ανθρώπινο γένος, εικόνες που αποτελούν κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας. Τις εικόνες αυτές, που τις ονομάζει «αρχέτυπα», ο Γιούγκ τις έχει ανιχνεύσει στους μύθους και στα όνειρα των ανθρώπων από τα πανάρχαια χρόνια μέχρι σήμερα. Τα «αρχέτυπα» είναι οι εικαστικές μορφές που γεννιούνται από το ένστικτο και ανευρίσκονται σ' όλες τις εποχές και σ' όλους τους λαούς. Μπορεί να είναι πρόσωπα, καταστάσεις ή συμβολικά σημεία. Ο Γιούγκ όχι μόνο είναι βέβαιος για την ύπαρξη των αρχέτυπων, αλλά κι' έντοπιζει την έδρα τους στο κατώτερο τμήμα του εγκεφάλου.

★

ΤΟ αρχέτυπο των ιπτάμενων δίσκων είναι το κυκλικό ή το σφαιρικό σχήμα. Ο κύκλος ανέκαθεν υπήρξε μαγικό σύμβολο.

λο. Η «ψυχολογία του βάθους» (όπως λέγεται το σύνολο των θεωριών του Γιούγκ) θεωρεί τον κύκλο σαν σύμβολο που εκφράζει την ανάγκη της έσωτερικής και της εξωτερικής «ένότητας» στον άνθρωπο, την ανάγκη της επικοινωνίας με τον Θεό. Οι σημερινές εμφανίσεις ιπτάμενων δίσκων, συνεπώς, είναι θρησκευτικής προελεύσεως κι' έχουν στενή συγγένεια με τις συλλογικές όπτασιες ουράνιων αντικειμένων που αναφέρουν οι χρονικογράφοι του Μεσαίωνα (φωτεινές σφαίρες π.χ. αναφέρονται στον ουρανό της Βασιλείας από τον 14ο αιώνα).

Οι εμφανίσεις ιπτάμενων δίσκων μπορούν να εξηγηθούν με το πολύ γνωστό στους ψυχολόγους φαινόμενο της «προβολής» στον εξωτερικό κόσμο των επιθυμιών, των φόβων και των ελπίδων που βρίσκονται στο υποσυνείδητο. Δεν πρέπει να μάς εκπλήσσει ή συγχύσει η απειλή που «προβολή» από χιλιάδες σύγχρονους ανθρώπους (τους «αυτόπτες μάρτυρες» των ιπτάμενων δίσκων). Κατά τον Γιούγκ, η απειλή ενός ατομικού πολέμου που βαρύνει σήμερα τον κόσμο, είναι αρκετή για να εξηγήσει το φαινόμενο. Με το σύμβολο του κύκλου ή της σφαίρας — το αρχέτυπο της επικοινωνίας με το θείο — υλοποιούνται οι υποσυνειδητές ελπίδες μας σε μίαν υπερφυσική παρέμβαση που θα σώσει την ανθρωπότητα από το φάσμα του ατομικού θανάτου και θα την βγάλει από τον φαύλο κύκλο στον οποίο έχει παγιδευθεί...

★

Ο Γιούγκ αναφέρει την περίπτωση του 'Αμερικανού Τζωρτζ 'Αντάμσκι (βλ. παρά πλευρά το άρθρο του κ. Ζάν Νοσέ) που έπεισε χιλιάδες συμπατριώτες του πως είχε μια συνομιλία με τους αστροναύτες της 'Αφροδίτης που κατέβηκαν από έναν ιπτάμενο δίσκο στο όρος Παλνμάρ. Ο Γιούγκ δεν έχει καμιά αμφιβολία ότι ο 'Αντάμσκι είναι ανισόρροπος, αλλά το γεγονός ότι τόσοι άνθρωποι τον πίστεψαν και ότι η βασίλισσα Τζουλιάν της 'Ολλανδίας τον δέχθηκε σε ιδιαίτερη άκρόαση, δείχνει πως γεννιέται ένας μύθος ακόμα και στην «έπιστημονική» εποχή μας, δείχνει, επίσης, ότι ιδιαίτερα σήμερα, οι άνθρωποι τρέφουν ελπίδες σε υπερφυσικές επεμβάσεις.

ΑΠΟΚΥΗΜΑΤΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΦΥΛΑΚΕΣ ΑΠΟΒΑΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΑΛΛΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ

Η «έπιδημία» των ιπτάμενων δίσκων ξέσπασε το 1947. Από τότε σημειώθηκαν χιλιάδες εμφανίσεις ιπτάμενων δίσκων, στο έδαφος ή στον ουρανό, από πιλότους αεροπλάνων ή από χειριστές ραντάρ, από αυτόπτες μάρτυρες διαφόρου βαθμού αξιοπιστίας. Το βέβαιον είναι ότι δεν μπορούμε πια ν' αγνοήσουμε το φαινόμενο. 'Αμερικανικές και Σοβιετικές υπηρεσίες έχουν ασχοληθεί με τις μελέτες και την έρμηνεία των ιπτάμενων δίσκων, αλλά όσο πιο άνησυχητικά είναι τα στοιχεία που περιέχουν τόσο πιο άόρητοι μένουν οι φάκελλοι της υποθέσεως.

ΙΠΤΑΜΕΝΟΙ ΔΙΣΚΟΙ

ΣΤΑ χρονικά περασμένων εποχών έχουν σημειωθεί πολλές εμφανίσεις «ουράνιων αντικειμένων». 'Αλλ' η «έπιδημία» των ιπτάμενων δίσκων χρονολογείται από το 1947 και, ακριβέστερα, από τις 24 'Ιουνίου, την ημέρα που ο πιλότος Κένεθ 'Αρνολντ, πετώντας με το αεροπλάνο του πάνω από το όρος Ραϊνιέ της Ουάσιγκτον, είδε όχι λιγότερους από έννιά δίσκους αστραφτερούς, να κινούνται σε σταθερό σχηματισμό με ταχύτητα 2.000 χιλιομέτρων την ώρα. Ο 'Αρνολντ είχε την ευκαιρία να τους παρατηρήσει επί τρία λεπτά και, λίγες ώρες αργότερα, σε απόσταση 200 χιλιομέτρων από την Ουάσιγκτον, ο Φρέντ Τζόνσον παρατήρησε, με το τηλεσκόπιό του, ξη παρόμοια αντικείμενα πάνω από την όρεσιρα του 'Ορεγκον. Δύο εβδομάδες αργότερα, ο 'Αλ Χίξενμπι, φωτορεπόρτερ των «Τάιμς της Λούισβιλ», μπόρεσε να φωτογραφήσει στον ουρανό το φωτεινό αυλάκι ενός αντικειμένου που παρατηρήθηκε την ίδια νύχτα από πολλούς κατοίκους του Κεντάκυ...

Έτσι ξέσπασε η «έπιδημία»: Παντού, από την 'Αμερική ως την 'Ιαπωνία, από τις Φιλιππίνες ως την Αυστραλία, από την Ευρώπη ως την 'Αφρική, σημειώθηκαν χιλιάδες εμφανίσεις ιπτάμενων δίσκων, στο έδαφος ή στον ουρανό, από πιλότους αεροπλάνων ή από χειριστές ραντάρ, από αυτόπτες μάρτυρες διαφόρου βαθμού αξιοπιστίας, αλλά συχνά με τεχνικές γνώσεις που αποτελούσαν κάποια εγγύηση για την ακρίβεια των περιγραφών τους. Μετά την περίπτωση 'Αρνολντ τα μυστηριώδη Α.Ι.Α. ('Ακαθόριστα 'Ιπτάμενα 'Αντικείμενα, όπως τα ονομάζουν οι αρμόδιες 'Αμερικανικές υπηρεσίες) παρατηρήθηκαν από πολλούς έρασιτέχνες αεροπόρους, που συχνά είχαν την ευκαιρία να τα παρακολουθήσουν. 'Αλλά και δυο πεπειραμένοι πιλότοι της Αϊρ Φράνς, οι Καβάς και Κλεμάν, τα είδαν πάνω από το Ντραγκινιάν της

.....
'Ιπτάμενος δίσκος και αστροναύτες, όπως τους είδε μια 'Ιταλίδα χωρική το 1952.

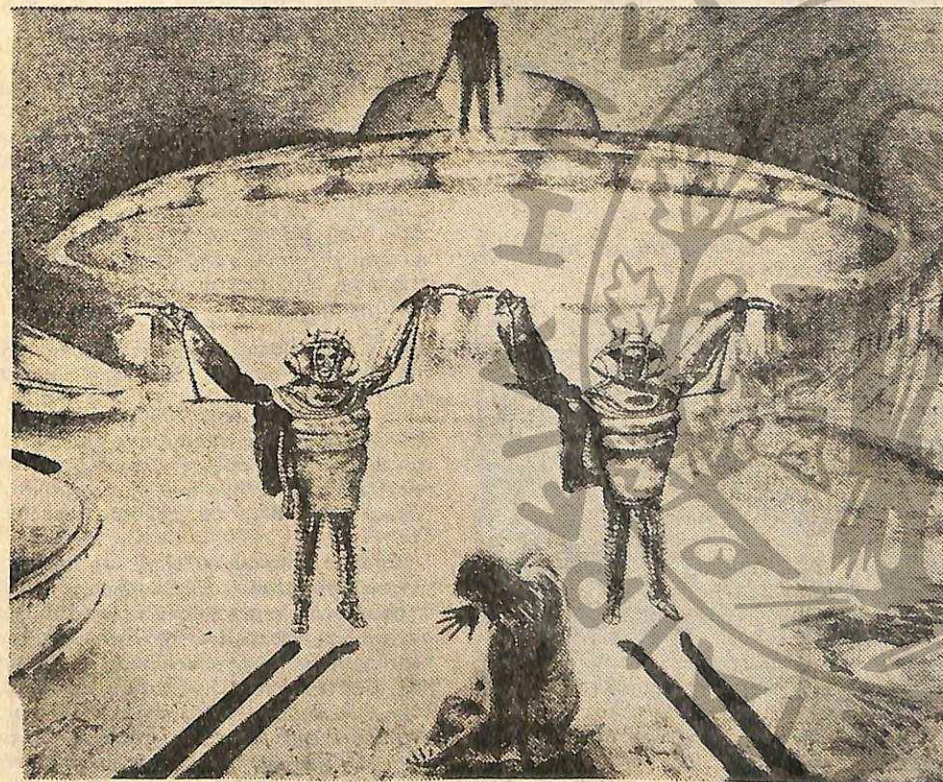
Γαλλίας. Τα είδαν και οι στρατιωτικοί πιλότοι Γκαλιμπέρ και Πριό στους γαλλικούς ουρανούς — και ο 'Αμερικανός σμηναγός Λώρενς Χούντερ που ένας ιπτάμενος δίσκος τον «κυνήγησε» πάνω απ' την 'Αϊόβα και ο Φράνκλιν Φλόουτ, αρχιμηχανικός της 'Αερολέσχης του Νέου Δελχί που «καταδίωξε» έναν ιπτάμενο δίσκο με δυο πυραυλοκίνητα της 'Ινδικής 'Αεροπορίας. Και πιο πρόσφατα, είχαμε την περίπτωση του ιπτάμενου δίσκου του 'Ορλύ (Παρίσι) που έγινε αντιληπτός από τον πυργίσκο έλέγχου του αεροδρομίου την ώρα που ακολουθούσε το επιβατηγό αεροπλάνο της γραμμής του Λονδίνου — προς μεγάλη φρίκη του πληρώματος και των επιβατών.

Παρά τον γενικό σκεπτικισμό των

συναδέλφων του ένας διάσημος αστρονόμος, ο δρ. Τομπόου (που ανέκαυσε πριν από χρόνια τον πλανήτη Πλούτωνα), είχε την ευκαιρία να παρατηρήσει — με όλες τις εγγυήσεις της έπιστημονικής παρατηρήσεως — ένα

ιπτάμενο μηχανήμα που περιέγραφε ως «το πιο παράξενο και ανεξήγητο πράγμα που μου δόθηκε ποτέ ή ευκαιρία να παρατηρήσω στις χιλιάδες ώρες που έχω αφιερώσει στην παρατήρηση του ουρανού».

Και όσο για τις δυο κομμουνιστικές χώρες, τη Ρωσία και την Κίνα, που χαρακτηρίζαν αρχικά τις εμφανίσεις ιπτάμενων δίσκων ως «ψευδαισθήσεις» ή ως προπανανδιστικά τεχνάσματα, φαίνεται πως τώρα έχουν αλλάξει γνώμη...

ΠΟΛΛΟΙ έπιστήμονες ή ψευτοεπιστήμονες, κατά τη γνώμη των οποίων το «έπιστημονικό πνεύμα» απαιτεί ν' αρνούνται την ύπαρξη κάθε πράγματος που δεν μπορούμε να εξηγήσουμε, δεν έδισσαν να εκφράσουν την περιφρόνησή τους για τις εμφανίσεις των ιπτάμενων δίσκων. Κατόπιν, όταν δεν μπορούσαν πια να θέσουν υπό σοβαρή αμφισβήτηση την αξιοπιστία πολλών μαρτυριών, άρχισαν να δίνουν διάφορες «εξηγήσεις» του φαινομένου — οποιαδήποτε εξήγηση ήταν καλή, άρκει να μην έρχόταν σε σύγκρουση με τις πενιχρές έπιστημονικές τους γνώσεις, άρκει να μην τάραιε την πνευματική τους αδράνεια και τον ένστικτώδη φόβο τους για κάθε τι το καινούργιο. 'Αλλ' όπως διαπιστώθηκε αργότερα, τα γεγονότα έπερνούν τις όρθολογικές εξηγήσεις των έπιστημόνων.

'Αξίζει ν' αναφερθούμε στις ακριβείς και σοβαρώτατες έρευνες που διεξήχθησαν στις 'Ηνωμένες Πολιτείες, έπειτα από διάφορα περιστατικά που προκάλεσαν εύλογη συγκίνηση στο κοινό. Το 1948 δυο 'Αμερικανοί πιλότοι αναγκάστηκαν να δώσουν μάχη με τους ιπτάμενους δίσκους: Στις 7 'Ιανουαρίου, λίγο μετά το μεσημέρι, ο πυργίσκος έλέγχου του αεροδρομίου Γκόντμαν — κοντά στο Φόρτ Νάξ, όπου είναι αποθηκευμένο το χρυσάφι των Η.Π.Α. — σημειώνει την παρουσία ενός «κυκλικού

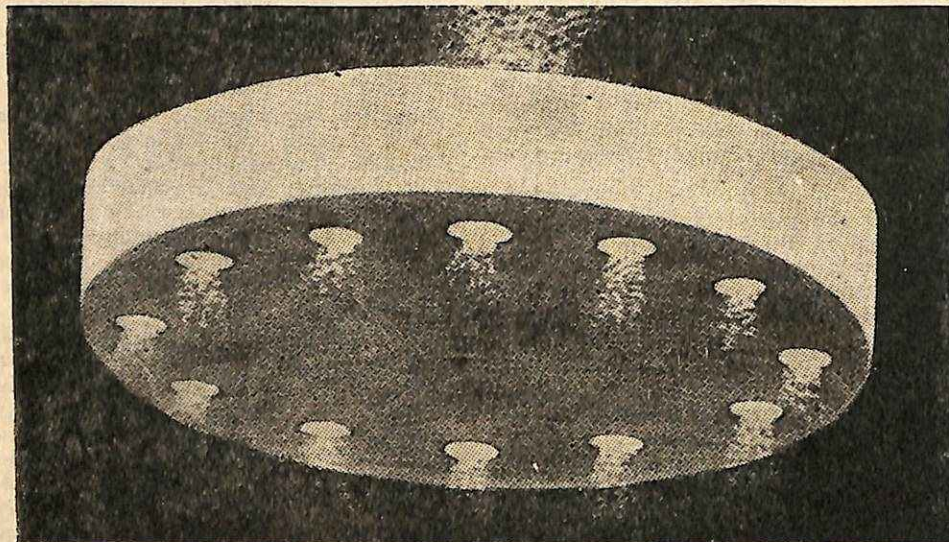
μηχανήματος διαμέτρου 70 μέτρων» και ο σμήναρχος Χίξ, διοικητής της αεροπορικής βάσεως, διατάζει ν' απογειωθούν άμέσως τρία καταδιωκτικά για να κυνηγήσουν το παράξενο «άντικείμενο». Πρώτος απογειώνεται ο σμηναγός Μάντελ, παρασημοφορημένος πιλότος του τελευταίου πολέμου, γνωστός ως άνθρωπος σοβαρός και συγκρατημένος. Με ταχύτητα 500 χιλιομέτρων την ώρα, επί 25 λεπτά, τα τρία καταδιωκτικά παρακολουθούν το «άντικείμενο» που κρατάει πάντα μίαν απόσταση, ενώ συγχρόνως ανυψώνεται. Ο Μάντελ βρίσκεται πιο κοντά του και περιγράφει από τον ασύρματο το μηχανήμα που του φαίνεται «μεταλλικό και πελώριο». Σε ύψος 5.000 μέτρων αναγγέλλει πως είναι αδύνατο να το φτάσει και ότι θα εγκαταλείψει την προσπάθεια στα 6.000 μέτρα. Είναι το τελευταίο του μήνυμα. Στις 15.30 το αεροπλάνο του εξερράγη σαν πυροτέχνημα και τα συντρίμματά του σκορπίστηκαν σε άκτινα πολλών χιλιομέτρων.

Την 1η 'Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου, παρά λίγο να έχει την ίδια τύχη και ο ύποσμηναγός Γκόρμαν ο οποίος από το αεροδρόμιο του Φάργκο (Βόρεια Ντακότα) κατέδιωξε με το αεροπλάνο του έναν φωτεινό δίσκο που του ξέφυγε, κατόπιν του επέτέθη, απέφυγε τη σύγκρουση ανεβαίνοντας κάθετα στον ουρανό κι' εξαφανίστηκε. Δύο άλλοι πιλότοι παρακολούθησαν από το έδαφος το δραματικό αυτό έπεισόδιο. 'Αλλά και το 1949 σημειώθηκαν παρόμοια περιστατικά με ήρωες έναν πιλότο της Μανίλλας και δυο πιλότους 'Αμερικανικού έπιβατηγού αεροπλάνου που καταδίωχθηκαν από ιπτάμενα αντικείμενα με σχήμα πύρου.

Λίγο αργότερα, σε μια έπίσημη ανακοίνωση της Ουάσιγκτον, η 'Αμερικανική

Ειδικές επιτροπές στην 'Αμερική και την Εύρωπη που εξέητασαν 3.000 εμφανίσεις ιπταμένων δίσκων, έχουν εποφανδρι οι 450 περιπτώσεις κείναι αδύνατο να εξηγηθούν με το σημερινό επίπεδο των επιστημονικών μας γνώσεων» και συστήνουν συνεχή παρακολούθηση του φαινομένου.

νική 'Αεροπορία ώμολογούσε πως «οι ιπτάμενοι δίσκοι δεν είναι άστειότητες» και διέταξε όλους τους πιλότους καταδικαιών να παρακολουθούν τα «άκαθιστα αντικείμενα» όποτε τα συναντούσαν στον ουρανό. 'Η πρώτη, άλλωστε, επίσημη «επιτροπή έρευνας» για τους ιπτάμενους δίσκους είχε συγκροτηθεί το Δεκέμβριο του 1947 από τον 'Αμερικανό ύπουργό 'Αμύνης Τζέιμς Φόρεστολ. Για να μη θεωρηθεί ή κοινή γνώμη, ή επιτροπή αυτή διαλύθηκε επίσημως τον επόμενο χρόνο, αλλά στην πραγματικότητα μεταμφιέθηκε σε «Σχέδιο Τούινκλ»

Ιπτάμενος δίσκος με προβολείς στην κάτω επιφάνεια, όπως τον περιέγραψαν δυο πιλότοι το 1950.

κι' αργότερα ονομάστηκε «Σχέδιο Μπλούμπουκ» ή «Επιτροπή Γκρότζ» ή «Σχέδιο Σάιν». 'Υπό τα διάφορα προσωπεία που της επέβαλε ή ανάγκη της μυστικότητας, ή επιτροπή έρευνών επί των ιπτάμενων δίσκων μελέτησε 375 περιπτώσεις, έδωσε μια πιθανοφανή εξήγηση στις 226, αλλά παραδέχθηκε ότι απέμειναν 34 περιπτώσεις «αινιγματικών» εμφανίσεων.

Το 1952 σημειώθηκε μια αληθινή «εισβολή» ιπτάμενων δίσκων. Οι 'Αμερικανικές υπηρεσίες αναγκάστηκαν να μελετήσουν πάνω από 3.000 αξιόπιστες μαρτυρίες, ενώ στην 'Αγγλία, κατά τη διάρκεια των ναυτικών γυμνασίων, ένας ιπτάμενος δίσκος παρακολούθησε, καθώς φαίνεται, με μεγάλο ενδιαφέρον τις ασκήσεις του στόλου και έτρεψε σε φυγή ένα καταδιωκτικό «Μέτεορ». Την ίδια εποχή μυστηριώδη ιπτάμενα αντικείμενα παρατηρούνται σ' όλους τους ουρανούς της Εύρωπης.

ΣΤΟ μεταξύ, επιτροπές έρευνας είχαν συγκροτηθεί όχι μόνο στις 'Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και σε πολλές χώρες της Εύρωπης. 'Η σπατιστική ανάλυση των εμφανίσεων ιπτάμενων αντικειμένων, αποτελεί την καλύτερη απάντηση στους αιώνιους δύσπιστους. Γιατί, πραγματικά, στις χιλιάδες των περιπτώσεων που μελετήθηκαν, το ποσοστό που επιδέχεται μια «λογική» εξήγηση έχει έπακριδώς καθορισθεί. Σύμφωνα με τις έρευνες αυτές, μπορούμε ν' αποδώσουμε:

15,4% των περιπτώσεων σε μετεωρολογικά αερόστατα.

15,3% σε αεροσκάφη διαφόρων τύπων.

17,8% των περιπτώσεων σε διάφορα ατμοσφαιρικά φαινόμενα.

6,3% σε πουλιά, όπτικές παραισθήσεις κλπ.

5,8% σε διαταραχές της λειτουργίας του ραντάρ.

1,5% σε καθαρές απάτες.

Μένουν 37,9% των μαρτυριών στις οποίες οι επιστήμονες δεν μπόρεσαν να δώσουν μια εξήγηση. 'Απ' αυτές, έπεται από μια πολύ παρατραβηγμένη ανάλυση, παραμερίστηκαν ως «αμφίβολες» 23,6% των περιπτώσεων και μένουν τα 14% (δηλαδή 450 σ' ένα σύνολο περίπου 3.000 περιπτώσεων) που «είναι αδύνατο να εξηγηθούν με το σημερινό επίπεδο των επιστημονικών μας γνώσεων».

Το Πεντάγωνο έπαψε να εκδίδει τις

«καθησυχαστικές του «διαψεύσεις» και αναγκάστηκε να παραδεχθεί τη σοβαρότητα του φαινομένου που λέγεται «ιπτάμενος δίσκος». 'Αλληλοδιαδόχως, ο πρόεδρος Τρούμαν, ο ύπουργός 'Αμύνης Τζόνσον και ο πρόεδρος της επιτροπής ατομικής ενέργειας, άρκεστηκαν σε μια άρνητική δήλωση: «Τα άνεξηγητα αυτά φαινόμενα δεν οφείλονται σε δοκιμές ενός μυστικού όπλου των 'Ηνωμένων Πολιτειών».

Μπορούμε να προσθέσουμε ότι τα φαινόμενα δεν ήταν δυνατό να οφείλονται ούτε σε δοκιμές σοβιετικών μυστικών δ-πλων, γιατί την εποχή εκείνη ή ρωσική επιστήμη δεν είχε ακόμα αποκτήσει το προβάδισμα απέναντι της δυτικής κι' εκτός αυτού δεν μπορούμε να υποθέσουμε πως οι 'Αμερικανοί και οι Ρώσοι κατάσκοποι είχαν... αποβλακωθεί. 'Αν όποιαδήποτε μεγάλη δύναμη διέθετε τέτοια δ-πλα, έστω και στο πειραματικό στάδιο, άργα ή γρήγορα το μυστικό θα ξεσκεπαζόταν.

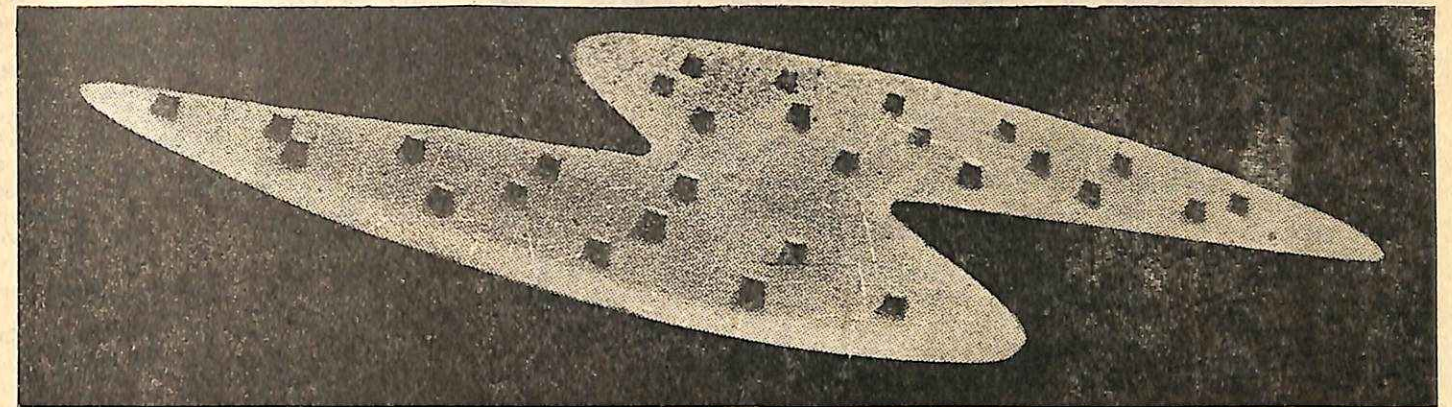
Δεν έμενε, λοιπόν, παρά μόνο μια δυνατή έρμηνεία και ή έρμηνεία αυτή διατυπώθηκε χωρίς περιστροφές από ένα στρατιωτικό σχολιαστή αναμφισβήτητης αθεντίας, τον ταγματάρχη Κηδόου: «Οι ιπτάμενοι δίσκοι είναι αναγνωριστικά διαστημόπλοια ενός άλλου κόσμου και οι έμπροσθοφυλακές μιας τεράστιας απο-εατικής δυνάμεως που σύντομα θα εισβάλει στη Γη».

'Εξ άλλου, επιβάλλεται να σκεφθούμε ότι το κίνητρο των αναγνωριστικών αυτών πτήσεων είναι οι σοβαρές ανησυχίες των κατοίκων των άλλων πλανητών για την πρόοδο των κατοίκων της Γης στον τομέα των πυρηνικών έρευνών. 'Η πρόοδος αυτή μπορεί να θεωρείται ως επικίνδυνη για τους γείτονές μας του Διαστήματος. Δυο διαπιστώσεις είναι αναμφισβήτητες:

★ Οι εμφανίσεις ιπτάμενων δίσκων είναι ιδιαίτερα συχνές πάνω από τα κέντρα ατομικών έρευνών.

★ Οι εμφανίσεις ιπτάμενων δίσκων γίνονται ιδιαίτερα συχνές κάθε δυο χρόνια ακριβώς, την εποχή που ή τροχιά του 'Αρεως πλησιάζει περισσότερο προς τη Γη.

'Ετσι, ο Κηδόου κατέληξε σ' ένα τρομακτικό συμπέρασμα: Οι 'Αρειοί έχουν αποφασίσει να μεταναστεύσουν από τον άνυδρο και γερασμένο πλανήτη τους και καταπιεύουν τους γειτονικούς πλανήτες και ιδιαίτερα τη Γη, έτοιμοι να εισβάλουν... Αυτά όλα είναι πολύ μυθιστορηματικά, πρέπει όμως να παρατηρήσουμε πως εδώ και δυο χρόνια οι επιστήμονες δεν θεωρούν άπίθανη την ύπαρξη ώρι-

Ένα παράξενο μηχάνημα σε σχήμα σπασμένου δίσκου παρατηρήθηκε στις 'Ηνωμένες Πολιτείες τον 'Ιούλιο του 1948.

σμένων μορφών ζωής πάνω στον 'Αρη και πως ένας Ρώσος αστρονόμος ύπεστήριξε ότι ένας από τους δορυφόρους του 'Αρεως είναι τεχνητός και κούφιος...

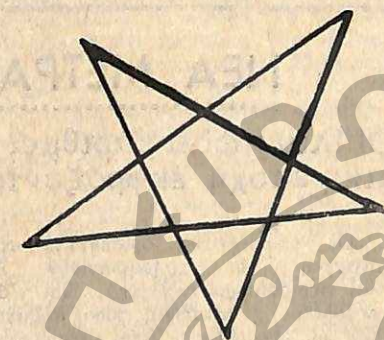
Οι κινήσεις των δίσκων

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ και σοβιετικές υπηρεσίες έχουν ασχοληθεί με τη μελέτη, την ταξινόμηση και την έρμηνεία του φαινομένου των ιπτάμενων δίσκων — που είναι πλέον αδύνατο να τους άγνοήσουμε — αλλά, φυσικά, είναι πολύ δύσκολο να μάθουμε τ' αποτελέσματα των έρευνών τους: 'Όσο πιο άνησυχητικά είναι τα στοιχεία που περιέχουν, τόσο πιο άπάρρητοι και διπλοκλειδωμένοι παραμένουν οι φάκελλοι της ύποθεσής. Μόνο πριν από έξη μήνες πληροφορηθήκαμε πως ή Σοβιετική 'Ακαδημία 'Επιστημών επανέλαβε τις έρευνες για την περίφημη έκρηξη της Ποντκαμένγια (1908) την οποία οι έπιστήμονες αποδίδουν στην καταστροφή ενός γιγαντιαίου διαστημόπλοιου.

Στη Γαλλία, ή πιο σοβαρή και λεπτομερής έρευνα του θέματος οφείλεται στον καθηγητή Αιμέ Μισέλ που, μαζί με τους συνεργάτες του, ανέκλυψε ακόμα και τους «νόμους της κίνησης» των ιπτάμενων δίσκων. 'Ο Γάλλος καθηγητής συνέλαβε πρώτος την ιδέα της χρονογραφικής ανάλυσης των μαρτυριών για την εμφάνιση άκαθόριστων ιπτάμενων σωμάτων. Τ' αποτελέσματα της έρευνας ήταν έκπληκτικά: Για να δώσουμε μονάχα ένα παράδειγμα, στις 24 Σεπτεμβρίου 1954 σημειώνεται ή εμφάνιση ενός ιπτάμενου δίσκου σε έννέα πόλεις της Γαλλίας, σε διάφορες ώρες της ίδιας ημέρας. 'Αν ενώσουμε αυτές τις πόλεις με μια νοητή γραμμή, θα ίδουμε ότι βρίσκονται σχεδόν στην ίδια ευθεία και το πιο σημαντικό είναι ότι οι ώρες εμφάνισής έχουν μια αδιάσπαστη χρονική συνέχεια: 'Ο δίσκος παρατηρήθηκε πρώτα στο Βισύ, λίγο αργότερα στη Ζέλ, κατόπιν στην Ουσέλ, στην Τουλ, στο 'Ενκουάκ κτλ. που, όπως είπαμε, βρίσκονται όλες στην ίδια νοητή ευθεία. Με όλη την καλή ή την κακή θέληση του κόσμου είναι αδύνατο ν' αποδώσουμε αυτό το φαινόμενο σε «συμππτώσεις». 'Αν οι κάτοικοι των έννέα γαλλικών πόλεων είχαν παραισθήσεις, είναι άπίθανο ότι θα διάλεγαν τις κατάλληλες ώρες και την κατάλληλη γεωγραφική γραμμή για ν'

ανάφερουν την εμφάνιση των ιπτάμενων δίσκων.

'Εξ άλλου, ο καθηγητής Αιμέ Μισέλ που δημοσίευσε τις έρευνές του σ' ένα αύστηρο επιστημονικό σύγγραμμα, έχει συγκεντρώσει άφθονες ανάλογες παρατηρήσεις, από τις οποίες συνάγεται ότι οι ιπτάμενοι δίσκοι μάς παρακολουθούν συστηματικά πετώντας σ' ευθεία γραμμή, από τη μια πόλη στην άλλη. Το πιο παράδοξο είναι ότι οι ευθείες αυτές, αν τις ενώσουμε, σχηματίζουν κανονικά άστερία με πέντε γωνίες, όπως αυτό εδώ που μπορούμε να φτιάξουμε με μια μονοκονδυλιά:

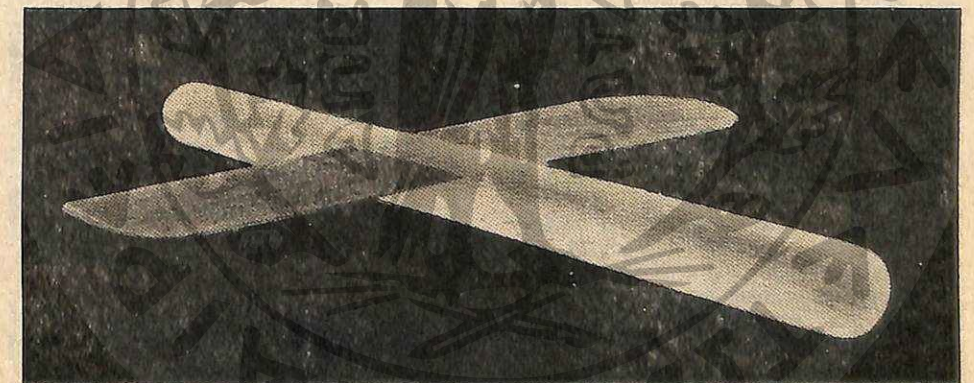

Είναι αδύνατο να φαντασθούμε πιο σφαιρικά μελετημένη εξερεύνηση μιας περιοχής από άερος! Οι πτήσεις των ιπτάμενων

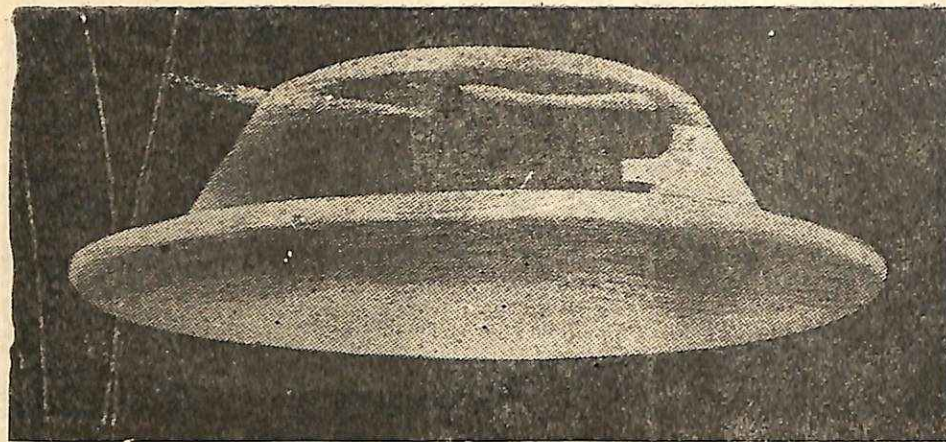
δίσκων είναι τόσο κανονικές, ώστε ο καθηγητής Αιμέ Μισέλ ελπίζει ότι, με πολύπλοκους μαθηματικούς ύπολογισμούς, θα μπορούμε να προβλέψουμε κατά προσέγγιση το σημείο και την ώρα της εμφάνισής των ιπτάμενων δίσκων. (Π.χ., αν ο δίσκος εμφανισθεί στην Α και στη Β πόλη, μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι θα εμφανισθεί σε λίγο και στη Γ πόλη που βρίσκεται στην ίδια ευθεία).

'Όλα αυτά προϋποθέτουν μια νοημοσύνη άνωτερη από τη δική μας και δεν αποκλείεται να είναι τελείως αδύνατη κάθε πνευματική επικοινωνία μεταξύ των κατοίκων της Γης και των πλάσμάτων που χειρίζονται τους ιπτάμενους δίσκους. Και ύπάρχουν ελάχιστες πιθανότητες ότι τα πλάσματα αυτά θα μάς μοιάζουν στη μορφή.

'Όπωςδήποτε, θα μπορούσε κανείς να διερωτηθεί: Γιατί δεν προσγειώνονται; Γιατί δεν εμφανίζονται ανάμεσά μας; Οι παρατηρήσεις τους πρέπει να τους έχουν πείσει ότι, όσο καθυστερημένοι κι' αν είμαστε, έχουμε πάντως περάσει το στάδιο της ανθρώποφαγίας. Τί έχουν να φοβηθούν τα εξωγήινα πλάσματα; 'Ισως να μη φοβούνται απόλυτως τίποτα, ξέρουν όμως ότι, εξ αίτίας της διαφοράς του πνευματικού επιπέδου, κάθε ψυχική έπαφή μαζί μας είναι αδύνατη. Στην περίπτωση αυτή, ή προσγείωση δεν θα έχει κανένα ενδιαφέρον για τους επισκέπτες μας. Μας βλέπουν, ίσως, όπως βλέπουμε έμεις τα ζώα: Μπορούμε εν

Ιπτάμενο «πούρο» με φτερά, όπως το περιέγραψαν δυο 'Αμερικανοί αεροπόροι τον 'Ιανουάριο του 1951.

Ίπτάμενο μηχανήμα σε σχήμα καπέλου. Τό είδε ένας 'Αμερικανός γεωργός τόν Αύγουστο του 1947.

μέρει να τα καταλάβουμε, άλλ' εκείνα έιν μ'ας καταλαβαίνουν...

Αυτοί που τούς «είδαν»

Και όμως, πολλοί κάτοικοι της Γής σ'αυριστήκαν πώς «είδαν» τους χειριστές των Ίπτάμενων δίσκων στο έδαφος. Γ'ι'αύτους, υπάρχουν άφθονες σχετικές μαρτυρίες. Τί πρέπει να σκεφθούμε γι' αυτές; Ούα ήταν λάθος να τις απορρίψουμε όλες; ως προϊόντα της εξημένης φαντασίας των ανθρώπων ή ως απάτες. Υπάρχουν ώρισμένες περιπτώσεις που θα ήταν δύσκολο να τις άμφισδητήσουμε σοβαρά.

Ας παραμερίσουμε πρώτα όσες μπορούν να φανούν «υποπτες», όπως ή καμική έκκινη περίπτωση του Τζώρτζ 'Αντάμοκι πού, τό 1952, είχε μιά μακρά συνομιλία με τούς άστροναύτες της 'Αφροδίτης στην 'Αριζόνα!

Πιο σοβαρή φαίνεται ή περίπτωση του Καναδού Σόνου Ντεβεργέ ό όποιος, στις 19 Αύγουστου 1952, έπαθε έγκαύματα από μιά «σφαίρα φωτιάς» που του πέταξε ένα άνθρωπόμορφο πλάσμα από τό ύψος ενός Ίπτάμενου δίσκου, που είχε άκίνητοποιηθεί πάνω από τά δέντρα του δάσους. 'Η άφήγησή του έπιβεβαιώθηκε από δυό συντρόφους του. Στο νοσοκομείο, τά τραύματα και τά καμμένα ρούχα του Ντεβεργέ εξέτάσθηκαν από τούς ειδούς της καναδικής αεροπορίας που δέ βέλησαν ν' άνακοινώσουν τά συμπεράσματά τους.

Τόν 'Ιούλιο του 1952, στο Χάσελμποχ της Γερμανίας, ό άπόστρατος ταγματάρχης 'Οσκαρ Λίνκε και όι δυό κόρες του είδαν έναν προσγειωμένο δίσκο και μερικά παράξενα πλάσματα που έβγαζον από μέσα.

Οι μυστικές υπηρεσίες της γερμανικής αεροπορίας άνεκάλυσαν «ίχνη» προσγειώσεως και συνεπώς έπιβεβαίωσαν την άφήγησή του ταγματάρχη.

Στή Γαλλία, υπάρχουν πολλές και άξιόπιστες μαρτυρίες. Είναι γνωστή ή περίπτωση του χωρικού 'Αντουάν Μαζώ που στις 10 Σεπτεμβρίου 1954, τό δράδυ, βρέθηκε μπροστά σ' ένα παράξενο μηχανήμα με σχήμα πούρου, από τό ό-πείο δγήκε ένας μικρόσωμος άνθρωπος που τό έσφιξε τό χέρι. 'Όσοι γνώρισαν τόν 'Αντουάν Μαζώ ό όποιος, άλλωστε, έκανε ό,τι μπορούσε γιά ν' άποφύγει τη δημοσιότητα, δέν άμφισδητούν τη σοβαρότητα και την ειλικρίνειά του.

Δυό ώρες άργότερα, σε άπόσταση 500

χιλιόμετρων από τό Μουριερά (τό χωριό του 'Αντουάν Μαζώ) κοντά στη Βαλανσιέν, ό εργάτης Μάριο Ντεβέλντ και ή οικογένειά του, άκουσαν τό σκύλο τους να γαυγίζει και τόν είδαν να κυνηγάει δυό μικρόσωμους ανθρώπους με σκάφανδρα και μάσκες που έσπευσαν να εξαφανισθούν μ' ένα μηχανήμα σαν εκείνο που περιέγραψε ό Μαζώ. Οι υπηρεσίες της αεροπορίας άνεκάλυσαν ίχνη προσγειώσεως — πέτρες άσβεστοποιημένες από τη θερμότητα και κοιλότητες στο έδαφος που έπρεπε να είχαν γίνει από ένα μηχανήμα βάρους τριάντα τόννων.

'Αλλά και στις 17 Σεπτεμβρίου 1954 οι Ίπτάμενοι δίσκοι είχαν την ενεργητική τους. Γύρω στις πέντε τό άπόγευμα έκατοντάδες άνθρωποι βλέπουν στον ου-

ρανό της Ρώμης έναν Ίπτάμενο δίσκο, άκίνητο. Στις 6.28 ό δίσκος άρχίζει να κινείται προς τά βορειοδυτικά. Στις 7.15 τόν βλέπουν στο Κλερμάν Φεράν. Στις 10.30, στο Ποντερώ, ό ποδηλατιστής 'Υ6 Νταβίντ παθαίνει κάτι σαν «ηλεκτροπληξία», κατεβαίνει άπ' τό ποδήλατό του και βρίσκεται άντιμέτωπος μ' έναν μικρόσωμο άνθρωπο που τόν χτυπάει φιλικά στον ώμο κι' εξαφανίζεται μ' ένα μηχανήμα σχήματος πούρου. Σημειώτέον ότι ή Ρώμη, τό Κρεμόν Φεράν και τό Ποντερώ βρίσκονται στην ίδια ευθεία.

'Εξ άλλου, όλες οι περιγραφές των μαρτύρων, από την 'Αμερική ως τη Γερμανία, από τη Γαλλία ως την 'Ιταλία, συμφωνούν έκπληκτικά στις λεπτομέρειες, μόνο που άλλοι μιλάνε γιά «δίσκους» και άλλοι γιά «πούρα». Μπορούμε, ίσως, να υποθέσουμε ότι τά «πούρα» είναι μικρότερα μηχανήματα που βγαίνουν από τούς δίσκους όπως τ' αεροπλάνα από τό αεροπλανοφόρο.

Δέν μπορούμε, βέβαια, να διατυπώσουμε καμιά υπόθεση γιά την κινητήρια δύναμη των δίσκων. 'Αλλά δέν είναι άπίθανο οι κάτοικοι άλλων πλανητών να έχουν άνακαλύψει, πολύ πριν από μ'ας, επιστημονικά μέσα με τά όποια έμεις τώρα μόλις άρχίζουμε να πειραματιζόμαστε. Δέν υπάρχει τίποτα τό παράδοξο και τίποτα τό άνησυχητικό σ' αυτή την υπόθεση. Τ' άστροπλοια των άλλων κόσμων εξερευνούν τη Γή και δέν πρέπει να μ'ας έκπλήσσει τό γεγονός ότι παίρνουν τόσες προφυλάξεις. Τό ίδιο θα κάναμε κι' έμεις στη θέση τους...

JEAN NOCHER

ΝΕΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜ Α

Οι ιλιγγιώδεις άριθμοι που παρακολουθούν την άτομική εποχή έκφράζονται με νέες έλληνικές λέξεις.

Οι επιστήμονες βρίσκονται στην άνάγκη να χρησιμοποιούν όλο και περισσότερα μηδενικά. Και όσο προοδεύει ή επιστήμη τόσο αυξάνονται οι δυσκολίες. 'Ετσι άναγκασθήκαμε όλοι να δεχθούμε τη χρησιμοποίηση ώρισμένων συμβατικών όρων που εκφράζουν διάφορα μεγέθη. Π.χ. όταν μιλάμε γιά την εκρηκτική ισχύ των πυρηνικών ύλων, ξέρουμε ότι ένας «μεγάτονος» ισοδυναμεί με την εκρηκτική ισχύ ενός εκατομμυρίου τόννων και άντι να γράφουμε 2.000.000 τόννοι γράφουμε 2 μγ. που σημαίνει τό ίδιο πράγμα και είναι πολύ άπλούστατο.

'Αλλά τό εκατομμύριο είναι ένα μέγεθος σχετικά μικρό γιά την άστρονομία, την πυρηνική φυσική και τόν.. άμερικανικό προϋπολογισμό. 'Ετσι, τό έννινά Γραφείο Μέτρων και Σταθμών των ΗΠΑ καθιέρωσε και άλλες έλληνικές λέξεις που (συμβατικά) εκφράζουν τό δισεκατομμύριο και τό τρισεκατομμύριο. Π.χ. ένα «γίγαδολτ» ισοδυναμεί μ' ένα δισεκατομμύριο δόλτ κι' ένα «τετραδολτ» (άπό τό «τέρας») σημαίνει ένα τρισεκατομμύριο δόλτ. Γιά τ' άπειροελάχιστα κλασματικά μεγέθη καθιερώθηκαν δυό άλλες λέξεις

(μιά ελληνική και μιά ιταλική). Π.χ. τό δισεκατομμυριοστό του δευτερολέπτου λέγεται... νανοδευτερόλεπτο (άπό τό «νάνος») ένν τό χιλιοστό του δισεκατομμυριοστό του δευτερολέπτου άνομάσθηκε «πικοδευτερόλεπτο» (άπό τό «πίκολος»).

Θά μπορούσε κανείς να παρατηρήσει ότι, προσπαθώντας ν' άπλοποιήσουν τά πράγματα, οι 'Αμερικανοί θα έπιφέρουν μεγαλύτερη σύγχυση — άλλ' αυτό είναι άλλο ζήτημα. Οι καινούγιοι αυτοί όροι δέν άποκλείεται να μπουν στην καθημερινή ζωή. Οι 'Αμερικανοί οικονομολόγοι μιλάνε κιόλας γιά «γίγαδολάγια» και «τετραδολάγια» (δισεκατομμύρια και τρισεκατομμύρια). 'Αλλά τό νέο σύστημα θα εξυπηρετήσει ιδιαίτερα τούς πολιτικούς: 'Ενα δισεκατομμύριο δρχαζμες είναι ένα σημαντικό ποσό. 'Αν τό άνομάσουμε «μιά γιγαδραχμή» οι φορολογούμενοι πολίτες θα τό καταπιούν πολύ πιό εύκολα — τι είναι, όρε ά-δεραφέ, μιά.. γιγαδραχμούλα! 'Ο μόνος κίνδυνος είναι ότι, με τό σύστημα αυτό, ή γιγαδραχμή πολύ γρήγορα θ' άποκτήσει την άγοραστική αξία μιάς... νανοδραχμής!

Ο Χαμένος Κόσμος

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΤΜΕΝΑ

'Ο καθηγητής Γεώργιος 'Εδουάρδος Τσάλλεντζερ, διάσημος ζωολόγος, ταξίδευε πριν από δυό χρόνια στη Νότιο 'Αμερική και, όπως ισχυρίζεται, άνεκάλυψε μιά περιοχή του 'Αμαζονίου γεμάτη προϊστορικά μεγαθήρια. Μετά την έπιστροφή του στο Λονδίνο κανείς δέν θέλει να τόν πιστέψει, έκτός από τό νεαρό δημοσιογράφο 'Εδουάρδο Μαλόου, ό όποιος, μαζί με τόν λόρδο Ρόξτον και τόν καθηγητή Σάμμερλη, προσφέρεται να λάβει μέρος σε μιά επιστημονική άποστολή που ξεκινάει γιά τη Νότιο 'Αμερική με σκοπό την έπιβεβαίωση των άνακαλύψεων του Τσάλλεντζερ. 'Από τό Μανας της Βραζιλίας, με τόν Τσάλλεντζερ επικεφαλής, ή άποστολή φτάνει στην άπόρριτη περιοχή που περιβάλλεται από ψηλά τείχος βασάλτινων βράχων. Τό τείχος είναι κάθετο και λείο, δέν προσφέρεται γιά την άναρρίχησή κι' έπειτα από μερικές άκαρπες προσπάθειες, ή άποστολή αποφασίζει να χρησιμοποιήσει ως γέφυρα ένα μεγάλο δέντρο. 'Ετσι περνάνε άπέναντι, αλλά δυό μεγάδες όδηγοί, γιά να έκδινηθούν τόν λόρδο Ρόξτον, γκρεμίζουν τη γέφυρα και οι τέσσερις άνδρες βρίσκονται παγιδευμένοι στον άγνωστο κι' έχθρικό Χαμένο Κόσμο. Προχωρούν προς τό έσωτερικό και σε λίγο άνακαλύπτουν ίχνη από τά πέλματα ενός γιγαντιαίου ζώου...

10ον

Μικρότερα ίχνη του ίδιου σχήματος είχαν άποτυπωθεί δίπλα στα μεγάλα.

— Και τι νομίζετε πως είναι αυτό; ρώτησε θριαμβευτικά ό καθηγητής Σάμμερλη...

— 'Ενα πλάσμα που περπατάει όρθιο στα πίσνια του πόδια, άπάντησε ό Τσάλλεντζερ. 'Αλλά δέν είναι πουλί, άγαπητέ Ρόξτον, δέν είναι πουλί!

— 'Ενα πελώριο θηλαστικό;

— 'Οχι! Είναι ένα έρπετό, ένας δεινόσαυρος! Κανένα άλλο ζώο δέ θ' άφηγε τέτοια ίχνη...

'Ακολουθώντας τά ίχνη περάσαμε τό οηγδ ποτάμι και πήκαμε στο δάσος. Σε λίγη άπόσταση από την όχθη, σ' ένα ξεφωτό είδαμε πέντε από τά πιό παρόξανα πλάσματα που είχε ποτέ δοθεί ή εύ-καίρια ν' άντικρίσουμε. Κρυμμένοι πίσω από τούς θάμνους, τά παρατηρήσαμε με την ήσυχία μας.

'Ηταν πέντε, όπως είπα, δυό μεγάλα και τρία μικρότερα. Τό άνάστημά τους ήταν πελώριο. 'Ακόμα και τά μικρά είχαν τόν όγκο ενός μεγάλου έλέφαντα, ένν τά μεγαλύτερα ήταν κάτι τό εφιαλτικό. Είχαν γορξό δόμα με λεία, όπως τό δόμα μιάς σαύρας, γυαλιστερό στον ήλιο. Στέκονταν όλα στα μεγάλα πίσνια τους πόδια ένν με τά μικρότερα μπροστινά κατέβαζαν τά κλαδιά των γύρω δέντρων γιά να τά φάνε. 'Εμοιαζαν με όπερ-φυσικά καγκουρά.

Δέν ξέρω πόση ώρα μείναμε άκίνητοι παρακολουθώντας τό εκπληκτικό αυτό θέαμα. Είμαστε καλά κρυμμένοι πίσω από πυκνούς θάμνους και δέν άπηρεζε πιθανότητα να μ'ας αντίληφθούν τά ζώα. Τά μικρά έπαιζαν γύρω άπ' τά μεγάλα και χοροπηδούσαν άχαρα. 'Η δύναμή τους φαίνόταν άπεριόριστη, γι'αυτό ένα από τά ζώα που δέν μπορούσε να φτάσει τά τρυφερά φυλλώματα στην κορυφή ενός πανύψηλου δέντρου, έβαλε τά μπροστινά του πόδια γύρω άπ' τόν κορμό και τόν ξεροίωσε με τη μεγαλύτερη εύκολία. Δέν φαίνόταν όμως καθόλου έξυπνο. 'Όλο τό βάρος του ξεροίωμένου δέντρου έπεσε πάνω στο ένα άπ' τά μικρά που, μ' όλο που δέν έπαθε τίποτα, άρχισε να

φωνάζει σαραντικά. Τά ζώα φαίνεται ότι τρώζαν από τό έπισδόδιο αυτό και τό έβαλαν στα πόδια. Είδαμε τά τρία τερατώδη μωρά να τρέχουν άχαρα πίσω άπ' τούς γονείς τους, σπάζοντας σαν δ-δοστωήρες τά μικρότερα δέντρα. 'Εξαφανίσθηκαν μέσα στο δάσος.

Κότταζε τούς συντρόφους μου. 'Ο Ρόξτον στεκόταν με τό δάχτυλο στη σκανδάλη. Φλεγόταν από έπιθυμία να πυροβολήσει και είναι θαύμα πως κατάφερε να καταπνίξει τό κυνηγετικό του ένστικτο που έκανε τά μάτια του να γυαλίζουν από άνυπομονσία. Θά έδινε τη μισή ζωή του γιά να μπορούσε να κοιμάσει ένα κεφάλι δεινόσαυρου άνάμεσα σ' άλλα κυνηγετικά του τρόπαια, στο διαμέρισμά του στο 'Αλμπαν. 'Αλλ' έντωχως συγκρατήθηκε, ξέροντας πως ή άσφάλειά μας σ' αυτό τόν έχθρικό κόσμο άπαιτούσε να μείνουμε άπαρηγόρητοι.

Οι δυό καθηγητές παρακολουθούσαν έκστατικοί τό θέαμα. 'Ασυναίσθητα, είχαν πιασθεί χέρι με χέρι, και στέκονταν σά δυό μικρά παιδιά μπροστά στα θαύματα ενός Λούνα Πάρκ. 'Ο Τσάλλεντζερ χαμογελούσε σαν άποχαυνωμένος, ένν τά σκληρά χαρακτηριστικά του Σάμμερλη είχαν μαλακώσει σε μιάν έκφραση άπατης ίκανοποίησεως.

— Νύν άπολόις τόν δούλον σου δε-σποτα! φώναξε τέλος ό Σάμμερλη. Τώρα μπορεί να περύνω εύχαριστήμενος. Τι θα πουν στο Λονδίνο γι' αυτό τό πράγμα;

— 'Αγαπητέ Σάμμερλη, άπάντησε ό Τσάλλεντζερ με κάποια πικρία, δέν είναι καθόλου δύσκολο να φανταστείς τί θα πουν στο Λονδίνο. Θά πουν πως είσαι ένας άδιάντροπος ψεύτης, ένας Μυγκάου-ξεν της επιστήμης, άκριδώς αυτό που είπαν γιά μένα.

— Κι' άν τούς δείξουμε φωτογραφίες;

— Θά πουν πως είναι πλαστές, Σάμμερλη, θα πουν πως είσαι άπατεώνας.

— Οι μαρτυρίες τεσσάρων τιμίων αν-θρώπων δέν είναι άρκητές.

— Χά, χά! 28 Αύγουστου, είδαμε πέντε ίγουνάνδοντες σ' ένα δάσος της

χώρας του Μάπλ Χουάιτ! Σημείωσε εν στο ημερολόγιό σου, Μαλόου και στείλ το στην κουρελοφυλλάδι σου!

— Κι' έτοιμάσου να γίνεις... Πανσα-νίας! συμπλήρωσε ό λόρδος Ρόξτον. Στο Λονδίνο τά πράγματα φαίνονται πολύ διαφορετικά άπ' ό,τι μ'ας φαίνονται εδώ. Πολλοί άνθρωποι άναγκάζονται να σφραγίσουν τά χείλη τους γι'αυτό δέν έχουν καμιά έλπίδα να γίνουν πιστευτοί. Και στο κάτω — κάτω, οι άνθρωποι του Λον-δίνου δέν έχουν άδικο. Σε λίγους μή-νες όλα αυτά θα φαίνονται άπίστευτα ά-κόμα και σε μ'ας τούς ίδιους... Πώς εί-πατε ότι λέγονται αυτά τά ζώα;

— 'Ιγουνάνδοντες, της είκογενείας των δεινοσαύρων, άπάντησε ό Σάμμερλη. 'Απολιθωμένα ίχνη τους βρίσκονται σ' όλη την Ευρώπη. Ζούσαν ακόμα και στην 'Αγγλία πριν από εκατομμύρια χρόνια, όταν ύ-πηρχε άφθονη πρασινάδα γιά να τρα-φούν. Οι κλιματολογικές συνθήκες άλλα-ξαν και τά ζώα αυτά εξαφανίσθηκαν άπ' όλες τις ήπείρους. 'Αλλ' έδώ φαίνε-ται πως οι συνθήκες έμειναν άμετάβλη-τες και τά δεινοσαυροειδή επέζησαν ως την εποχή μας.

— 'Αν βγούμε ζωντανοί άπ' αυτή την περιπέτεια, είπε ό Ρόξτον, πρέπει να πά-ρω μαζί μου ένα κεφάλι δεινοσαύρου... Πάντως, μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι θα συναντήσουμε πολλές κακοσοπίες.

Είχαμε όλοι τό ίδιο συναίσθημα του μυστηρίου και του κινδύνου γύρω μας. Τά ζώα που είχαμε δει πριν από λίγο φαίνονταν άκίνητα, παρ'ότι τίν τρομα-κτικό τους όγκο, αλλά ποιός ξέρει τί μ'ας περίμενε πιό κάτω;

Βαδίζαμε όργα και προσεκτικά μέσα άπ' τά τά δάση. 'Ο λόρδος Ρόξτον δέ μ'ας άφησε να προχωρήσουμε προτού βεβαιωθεί πως ή περιοχή μπροστά μας ήταν άκίνητη, κι' έκτός αυτού, οι δυό καθηγητές καθυστέρησαν σε κάθε βήμα θαυμάζοντας τις άγνωστες ποιότητες των και τά παράξενα έντομα που συναντού-σαμε. Δέ θα είχαμε προχωρήσει πάνω από τρία ή τέσσερα χιλιόμετρα κατά μή-κος της δεξιάς όχθης του ποταμού, ό-ταν φτάσαμε σ' ένα μεγάλο ξεφωτό με μιά ζώνη θάμνων στην περιφέρεια και τερατώδεις βράχους στο κέντρο του. Βα-δίζαμε όργα προς αυτούς τούς βράχους, άνάμεσα στους θάμνους που έφταναν πά-νω άπ' τη μέση μας, όταν αντίληφθήκα-με έναν παράξενο ήχο, σά σιγανό σφύριγ-μα που έρχόταν από κάποιο σημείο πί-σω άπ' τά βράχια.

'Ο Ρόξτον σήκωσε τό χέρι του σά σήνθημα πως έπρεπε να σταματήσουμε, και προχώρησε σιγασώς και τρέχοντας ά-νάμεσα στους θάμνους προς τά βράχια. Τόν είδαμε να σκύβει με πολλές προφυ-λάξεις πάνω από ένα δαμάκι γιά νι κυ-τάξει από πίσω. 'Εκανε μιά χειμονο-μία έκπληξεως και γιά λίγες στιγμές έ-μεινε άκίνητος σαν άποροφημένο! άπ' κάποιο συναρπαστικό θέαμα. Κιότι πιν μ'ας έκανε νόημα να πλησιάσουμε.

Συρτήκαμε αδρόθεα δίπλα στο λόφο Ρόξτον και κοιτάξαμε πίσω άπ' τά βρά-χια. 'Ηταν μιά μεγάλη τρύπα που έ-

φαιστείου. Στο βάθος της ύπηρχε λίγο πρασινωπό αποτελεσματομένο νερό. Ήταν παράξενος τόπος, αλλά τὰ ζῶα πού εἶδαν ἐκεῖ μέσα τὸν ἔκαναν νὰ φαίνεται πὺδ παράξενος: ἦταν μιὰ φωλιά πετροδοκτύλων. Ἐπὶ τὴν ἑκατοντάδες ἀπὸ τὰ γιγαντιαία αὐτὰ πουλιά, στὸ βάθος τὰ θηλυκὰ πὺδ κλωσοῦσαν τὰ πελώρια κίτρινα αὐγὰ τους, λίγο πὺδ πάνω τ' ἄρσενικά, τελείως ἀκίνητα, μὲ τὰ φτερά τους διπλωμένα σὰ φρουροὶ ἔτοιμοι νὰ κατασπαράξουν τοὺς παρειακτούς.

Οἱ δυὸ καθηγητὲς θὰ ἦταν πρόθυμοι νὰ μείνουν ἐκεῖ ὅλη τὴν ἡμέρα παρακολουθώντας τὴ ζωὴ τῶν προϊστορικῶν πουλιῶν. Ἐδῶ καὶ κεῖ βλέπαμε σκορπισμένα τὰ κόκκαλα ψαριῶν καὶ μικρότερον πουλιῶν, πρᾶγμα πὺδ ἔδειχνε πὺς οἱ πετροδοκτύλοι ἦταν σαρκοφάγοι.

Στὴν ἀρχή, οἱ καθηγητὲς συζητοῦσαν χαμηλόφωνα μεταξὺ τους, ἀλλ' ἔπειτα ἀπὸ λίγο φαίνεται πὺς οἱ Τσάλλεντζερ διαφώνησε σ' ἓνα σημεῖο μὲ τὸ συνάδελφόν του, ἦρθε στὸν τόνο τῆς φωνῆς του, σήκωσε τὸ κεφάλι του πάνω ἀπ' τὰ βράχια — καὶ παρὰ λίγο νὰ μᾶς καταστρέψει ὅλους μὲ τὴν ἀκρονοησία του:

Σ' ἓνα κλάσμα δευτερολέπτου, ὁ πλησιέστερος πρὸς ἐμᾶς ἀρσενικὸς πετροδοκτύλος, ἔβγαλε μιὰ φοβερὴ κραυγὴ, ἔβγαλε τὰ φτερά του καὶ ὑψώθηκε στὸν ἀέρα. Ήταν τὸ σύνθημα τοῦ συναγεμίου. Ἐνῶ τὰ θηλυκὰ συσπειρώνονταν τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο στὸ βάθος τοῦ κρατήρα, τ' ἄρσενικά, σφουρίζοντας ἀνατριχιαστικά, ἀπογειώθηκαν ὅλα μαζί καὶ ἄρχισαν νὰ πετᾶνε πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας. Στὴν ἀρχή, σχηματίσαν ἓναν τεράστιο κύκλο σὲ ἀρκετὸ ὕψος, ἔπειτα σιγὰ — σιγὰ ὁ κύκλος ἄρχισε νὰ στενεύει καὶ νὰ καταβαίνει.

— Προχωρήστε πρὸς τὸ δάσος καὶ μὴ διασκορπισθῆτε! φώναξε ὁ λόρδος Ρόξτον, ἑτοιμάζοντας τὸ τουφέκι του.

Ἀλλὰ τὴ στιγμή πὺδ ἀρχίσαμε νὰ ὑποχωροῦμε πρὸς τὸ δάσος, ὁ κύκλος τῶν τεράτων ἔκλεισε γύρω μας. Οἱ πετροδοκτύλοι εἶχαν προσγειωθεῖ καὶ τὰ φτερά τους σχεδὸν μᾶς ἄγγιζαν. Προσπαθήσαμε νὰ τοὺς χτυπήσουμε χρησιμοποιώντας τὰ τουφέκια μας σὰ ρόπαλα, ἀλλὰ δὲν μπορούσαμε ν' ἀγγίξουμε παρὰ μόνο τις μαλακὲς μεμβράνες τῶν φτερῶν τους. Τότε, ἔξαφνα, ἔνας μακρὸς λαμὸς τεντώθηκε πρὸς τὸ μέρος μας. Ἐνας ἄλλος κι' ἓνας ἄλλος ἀκολούθησαν. Ὁ Σάμμερλη ἄρπασε μιὰ κραυγὴ πόνου καὶ σήκωσε τὸ χέρι πρὸς τὸ πρόσωπό του πὺδ ἦταν καταματομένο. Ἐνοιώσα ἓνα τρώπημα στὸ σῆμα καὶ σπάρθηκαν ὅλα σπασμένα. Ὁ Τσάλλεντζερ ἔπεσε καὶ καθὼς ἔσκυψε γιὰ νὰ τὸν βοηθήσω τὸ ράμφος ἐνὸς πετροδοκτύλου μὲ χτύπησε στὴν πλάτη καὶ σωριώθηκε πάνω στὸν καθηγητὴ. Ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἄκουσα τὸ τουφέκι τοῦ Ρόξτον νὰ ἐκπυροβολοῦ καὶ ἀνασηκώνοντας τὸ κεφάλι μου εἶδα ἓνα ἀπὸ τὰ τέρατα, μὲ σπασμένο φτερό νὰ κυλιέται ἀφρίζοντας καὶ σφουρίζοντας μανιασμένον λίγα μέτρα πὺδ πέρα. Μὲ τὸν πυροβολισμό, οἱ ἄλλοι πετροδοκτύλοι εἶχαν πετάξει καὶ στριφογυρίζαν πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας.

— Ἐμπρός! τώρα εἶναι ἡ εὐκαιρία νὰ ὑποχωρήσουμε! φώναξε ὁ Ρόξτον. Τρέξαμε σκυφτὰ ἀνάμεσα στοὺς θάμνους, ἀλλὰ καθὼς πλησιάζαμε στὸ δάσος οἱ πετροδοκτύλοι μᾶς ἐπετίθησαν γιὰ δευτέρου φορὰ. Ὁ Σάμμερλη ἔπεσε χάμω, ἀλλὰ τὸν σηκώσαμε καὶ χωθήκαμε τρέχοντας στὸ δάσος. Ἐκεῖ εἴμαστε

ἀσφαλεῖς, γιατί τὰ τέρατα δὲν μπορούσαν ν' ἀπλώσουν τὰ πελώρια φτερά τους ἀνάμεσα στὰ δέντρα. Πήραμε τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς, ὅλοι τραυματισμένοι καὶ ἐξοχισμένοι ἀπὸ τὰ τσιμπήματα τῶν πετροδοκτύλων. Μᾶς ἀκολούθησαν γιὰ ἀρκετὴ ἀπόσταση, πετώντας ψηλὰ ἀπὸ τὰ δέντρα, ἀλλ' ὅταν ἐπεσθῆσαν ὅτι ἀπομακρυνθήκαμε ἀρκετὰ μᾶς ἔγκατέλειψαν κι' ἐξαφανίσθηκαν.

— Πολὺ ἐνδιαφέρονσα περιπέτεια! εἶπε ὁ Τσάλλεντζερ καθὼς ἔσκυβε σ' ἓνα ρυάκι γιὰ νὰ πλύνει τὸν κορμὸν του γόνατο. Εἴχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ μελετήσουμε ἀπὸ κοντὰ τις συνήθειες τοῦ πετροδοκτύλου!

Ὁ Σάμμερλη σφουγγίζε τὸ αἷμα πὺδ ἔτρεχε ἀπὸ μιὰ πληγὴ στὸ μέτωπό του, ἐγὼ ἔδεναι μὲ τὸ μαντίλι μου μιὰ πληγὴ στὸ σῆμα. Τὸ χιτῶνιο τοῦ Ρόξτον ἦταν σχισμένο στὸν ὄμο καὶ τὸ δέμα του ἦταν γδαρμένο ἀπὸ τὰ δόντια ἐνὸς πετροδοκτύλου.

— Εἶναι ἀξιοσημείωτο, συνέχισε ὁ Τσάλλεντζερ σὰ νὰ ἔκανε μάθημα στοὺς φοιτητὲς τῆς Ὁξφόρδης, ὅτι ὁ Μαλόουν ἔχει μιὰ πληγὴ πὺδ μοιάζει μὲ μαχαιριὰ, ἐνῶ τὸ χιτῶνιο τοῦ Ρόξτον πρᾶττει νὰ σκίσθῃ μὲ μιὰ δαγκωνιά. Στὴ δική μου περιπέτεια, τὰ τραύματα ἔχουν προκληθεῖ ἀπὸ χτυπήματα φτερῶν, ἐνῶ τὰ τραύματα τοῦ Σάμμερλη ὀφείλονται σὲ χτυπήματα μὲ τὸ ράμφος. Ἐτσι, ἔχουμε μιὰ μοναδικὴ συλλογὴ ἀπὸ τραύματα πὺδ δείχνουν ὅλες τις ἐπιθετικὲς μεθόδους τῶν πετροδοκτύλων...

— Ἐκεῖνο πὺδ ξέρω ἐγὼ, διέκοψε ἔκνευρισμένος ὁ λόρδος Ρόξτον, εἶναι ὅτι φθηνὰ τὴ γλυτώσαμε. Θὰ ἦταν ὁ φριχτότερος θάνατος, νὰ γίνουμε μεζέδες τῶν πετροδοκτύλων. Εἶναι κοῖμα πὺδ ἀναγκάσθηκαν νὰ πυροβολήσω, ἀλλὰ δὲν μπορούσα νὰ κάνω τίποτα ἄλλο...

— Θὰ εἴμαστε ὅλοι καταδικασμένοι ἂν δὲν πυροβολοῦσε τὴν κατάλληλη στιγμή, παρατήρησα τρίβοντας τὸν πονεμένο ὀδόντο μου.

— Ἴσως νὰ μὴν ἀκούσθηκε μακρὰ, πρὸς τὸ Ρόξτον. Ἡ πυκνὴ βλάστηση πνίγει τοὺς θορύβους... Ἀλλὰ τώρα, μοῦ φαίνεται πὺς ἀρκετὰ τραβήξαμε γιὰ μιὰ μέρα. Εἶναι καιρὸς νὰ ἐπιστρέψουμε στὴ βάση μας καὶ νὰ δάσουμε λίγο ἀντικειμενικὴ σὲς πληγὲς μας. Δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι δηλητηριώδη τὰ ράμφη καὶ τὰ νύχια αὐτῶν τῶν τεράτων.

★

ἈΛΛΑ καινούργιες ἐκπλήξεις μᾶς περίμεναν. Ὅταν, ἀκολουθώντας τὴν ὁχτὴ τοῦ ποταμοῦ φτάσαμε στοὺς ἀκαθέρους θάμνους πὺδ εἴχαμε συσσωρεύσει γύρω ἀπ' τὰ ἐφόδια μας, νομίσαμε ὅτι τουλάχιστον γιὰ κελὴν τὴν ἡμέρα, τὰ βασάνια μας εἶχαν τελειώσει. Ἀπ' ἔξω, τὸ ξέφωτο πὺδ ὀνομάζουμε «φρούριο Τσάλλεντζερ» φαινόταν ἄθικτο, ἀλλὰ μόλις πλησιάσαμε καταλάβαμε πὺς κάποιο παράξενο καὶ ἰσχυρὸ πλάσμα τὸ εἶχε ἐπισκεφθεῖ κατὰ τὴν ἀπουσία μας. Δὲν ὀφείχαν ἔχῃ πελάματα ἀπὸ τὸ πέρασμά του, ἀλλ' ἓνα μεγάλον κλαδί ἀπὸ τὸ πελώριον δέντρο «τρίγχο» πὺδ σκίαζε τὴν βάση μας, κρεμόταν ἀρκετὰ χαμηλὰ καὶ ἴσως αὐτὸς ἦταν ὁ δρόμος πὺδ εἶχε ἀκολούθησε ὁ ἄγνωστος ἐπισκέπτης μας. Ὅλα τὰ ἐφόδια μᾶς εἶχαν ἐρευνηθεῖ, ἀναποδογυ-

ρισθεῖ καὶ διασκορπισθεῖ ἔδω καὶ κεῖ. Μιὰ κονσόρδα κρέατος ἦταν ξεκοιλιασμένη, ἓνα κιδώτιο μὲ φρούγια ἦταν σπασμένο. Ἐνας μπρούτζινος κάλυκας ἦταν στραβωμένος σὰ νὰ τὸν εἶχαν χτυπήσει μ' ἓνα σφυρί. Τὸ πλάσμα πὺδ πέρασε, πρᾶττει νὰ εἶχε ὑπεράνθρωπη δύναμη.

Νοιώσαμε καὶ πάλι ἐκεῖνο τὸ συναίσθημα τῆς ἀόρατης ἀπειλῆς καὶ κυτάξαμε γύρω μας σὲς σκοτεινὲς σκιὲς τοῦ δάσους πὺδ μᾶς περιέβαλλε. Λίγο ἀργότερα ἀκούσαμε μὲ ἀνακούφιση τὴ φωνὴ τοῦ Ζάμπο πὺδ μᾶς καλοῦσε ἀπὸ τὸν ἀπομονωμένο βράχο. Πλησιάσαμε στὸ χέλος τοῦ βασανιστικοῦ τελῶν καὶ ἀντικρύσαμε τὴ φιλικὴ μορφή τοῦ νέγρου πὺδ μᾶς χαμογελοῦσε:

— Ὅλα πάνε καλά, ἀφεντικό, ὅλα πάνε καλά! Εἶμαι ἔδω καὶ σᾶς περιμένω!

Τὸν ἀποχαιρετήσαμε καὶ γυρίσαμε στὸ «φρούριο Τσάλλεντζερ». Ἐνα τελευταῖο περιστατικὸ ἔχει ἀποτυπωθεῖ στὴ μνήμη μου ἀπὸ τὴν περιπετειώδη αὐτὴ μέρα. Οἱ δυὸ καθηγητὲς, χωρὶς ἄλλο ἔκνευρισμένοι ἀπὸ τὰ χτυπήματα πὺδ εἶχαν δεχθεῖ, ἦσαν ἔτοιμοι νὰ χυμῆξουν ὁ ἓνας στὸν ἄλλο γιατί ὁ Τσάλλεντζερ ὑποστήριξε πὺς τὰ πουλιά πὺδ εἶδαμε ἀνῆκαν στὸ γένος τῶν πετροδοκτύλων, ἐνῶ ὁ Σάμμερλη εἶχε τὴ γνώμη πὺς ἦταν «εὐμορφόδοτες». Κουρασμένος ἀπὸ τις συγκινήσεις τῆς ἡμέρας, δὲν εἶχα καμμιὰ ὁρεξὴ ν' ἀναμειχθῶ στὴ συζήτηση καὶ ἀποτραβήχθηκα γιὰ νὰ καπνίσω ἓνα τσιγάρο καθισμένος στὴ βάση ἐνὸς δέντρου. Ὁ λόρδος Ρόξτον μὲ πλησίασε:

— Πέες μου, Μαλόουν, θυμᾶσαι αὐτὴ τὴν τρύπα μὲ τοὺς πετροδοκτύλους;

— Πολὺ καθαρά.

— Δὲ σοὺ φάνηκε πὺς ἔμοιαζε μὲ κρατήρα ἡφαιστείου;

— Ἀκριβῶς.

— Ὁ λόρδος Ρόξτον ἦμινε λίγο σκεπτικὸς. Κατόπιν συνέχισε:

— Παρατήρησε τὸ ἔδαφος τοῦ κρατήρα;

— Ναί, ἦταν βραχώδες.

— Ἀλλὰ κοντὰ στὸ ἀποτελεσματομένο νερό, ἐκεῖ πὺδ φώτρωσαν οἱ καλαμιές;

— Τὸ ἔδαφος εἶχε μιὰ γαλάζια ἀποχρωση. Ἐμοιάζε μὲ πηλὸ.

— Ναί, μὲ πηλὸ. Ἐνας ἡφαιστειακὸς κρατήρας γεμάτος μὲ γαλάζιον πηλὸ. Εἶναι παράξενο...

— Τί θέλεις νὰ πεῖς;

— Ὡ, τίποτα, τίποτα, εἶπε ὁ λόρδος Ρόξτον καὶ ἀπομακρύνθηκε πρὸς τὸ μέρος ὅπου διαπληκτίζονταν ἀκόμα οἱ δυὸ καθηγητὲς. Ἡ φωνὴ τοῦ Τσάλλεντζερ ἀκούγεται βαρεὶ καὶ ἀγριωμένη, ὁ Σάμμερλη οὐλοῦσε ὕστερα. Κατόπιν ἀκούσθηκε ἡ ἥρεμὴ φωνὴ τοῦ Ρόξτον καὶ ὁ καινὸς πῆρε τέλος.

Δὲ θὰ θυμόμουν τὴν παρατήρησιν τοῦ λόρδου Ρόξτον ἂν δὲν τὸν ἔκουσα τὴ νύχτα νὰ μουμυολοῖ ἀνάμεσα σὰ δόντια του:

— Γαλάζιος πηλός, πηλὸς σ' ἓναν ἡφαιστειακὸ κρατήρα!

Ἦμουν ἔξαπλωμένος δίπλα τοῦ ἄλλου, πολὺ κουρασμένος γιὰ νὰ ξανανοῦξω τὴ συζήτηση, κοιμήθηκα βαθειὰ ὡς τὸ πρῶτ.

Η ΣΤΝΕΧΒΙΑ: Στὸ ἐπόμενο

Οἱ χημικοὶ ξέρουν ἀπὸ καιρὸ ὅτι τὸ ξύλο περιέχει χημικές οὐσίες ἀλλὰ μόνο πρόσφατα ἔχουν ἀνακαλυφθεῖ πρακτικοὶ τρόποι γιὰ τὴν ἐξίγωγὴ τους. Σήμερα μπορούμε νὰ φτιάξουμε ἄρωμα βανίλλια ἀπὸ ξύλο, κάλτσες νάυλον ἀπὸ δέντρα, μαγιὰ καὶ οἰνόπνευμα ἀπὸ ροκανίδια...

ΠΙΝ ἀπὸ μερικὲς δεκαετίες τὸ ξύλο ἦταν μιὰ πρώτη ὕλη τῆς βιομηχανίας πὺδ δὲν ἐπιδεχόταν παρὰ μόνο «ἐξωτερικὴ» ἐπεξεργασία. Πέρα ἀπὸ τὸ τεκοῦρι τοῦ ξυλοκόπου, τὸ πρῶνι τοῦ ξυλοφυτοῦ καὶ τὸ κοπίδι τοῦ ξυλογλύπτη, ἐλάχιστα πράγματα μπορούσαμε νὰ κάνουμε γιὰ τὸ ξύλο. Σήμερα, ἡ πρόοδος τῆς «χημείας τοῦ ξύλου» ἔχει μεταβάλει τις ἀντιλήψεις μας γιὰ τὸ πανάρχαιο αὐτὸ ὕλικό: Εἰσάγουμε στὸ ξύλο χημικὲς οὐσίες πὺδ τὸ κάνουν ἀνθεκτικὸ στὴ φωτιά, ξέρουμε νὰ κατασκευάζουμε ξύλα πὺδ δὲ φουσκώνουν καὶ δὲν σκεβρώνουν μὲ τὴν ὑγρασία, ξύλα πὺδ ἀψηφοῦν τις ἐπιθέσεις τῶν τερμιτῶν καὶ τῶν μυκήτων τῆς σήψης. Ἀπὸ τὸ ξύλο βγάζουμε χημικὲς οὐσίες πὺδ χρησιμοποιοῦν στὴν παραγωγὴ ἀμειντων προϊόντων τῆς βιομηχανίας: χαρτί, οἰνόπνευμα, κόλλες, πλαστικὲς ὕλες, ἀκόμα καὶ τὸ ἄρωμα τῆς βανίλλιας πὺδ χρησιμοποιοῦμε στὰ γλυκίσματα.

★

ΑΠ' ὅλα τὰ ζωντανὰ πλάσματα τῆς φύσεως, οἱ πὺδ ἐπικινδύνει καταστροφὴς τοῦ ξύλου εἶναι τὰ ἔντομα καὶ οἱ μύκητες τῆς σήψης. Σήμερα ὅμως ἔχουν βρεθεῖ τὰ μέσα γιὰ τὴν καταπολέμησή τους. Ἡ κλασικὴ μέθοδος προστασίας εἶναι ὁ ἐμποτισμὸς τοῦ ξύλου μὲ «κερεΐζοντα» (ἓνα ἀντισηπτικὸ πὺδ χρησιμοποιοῦσαν ἄλλοτε οἱ ὀδοντογιατροὶ) καὶ ἄλλες χημικὲς οὐσίες. Ἀλλὰ μὲ μιὰ νέα μέθοδο πὺδ λέγεται «μέθοδος τοῦ διπλοῦ ἐμποτισμοῦ» τὸ φρέσκο ξύλο ἐμποτίζεται διαδοχικὰ μὲ διαλύματα θειικοῦ χαλκοῦ καὶ ἀρσενικοῦχων ἀλάτων τοῦ νατρίου. Μέσα στὸ ξύλο αὐτὲς οἱ δυὸ χημικὲς οὐσίες ἐπιδροῦν ἡ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη καὶ σχηματίζουν ἀρσενικοῦχο χαλκὸ, πὺδ εἶναι θανάσιμο δηλητήριο γιὰ τὰ ἔντομα καὶ γιὰ τοὺς μικροοργανισμοὺς πὺδ προκαλοῦν τὴ σήψη. Τὸ δηλητήριο εἶναι ἀδιάλυτο καὶ παραμένει γιὰ πάντα μέσα στὸ ξύλο. Ἐτσι, μὲ τὴν ἴδια ἐπεξεργασία, ἐξοδευτερόνεται ὁ κίνδυνος τῶν τερμιτῶν καὶ συγχρόνως κατασκευάζεται ἓνα ξύλο πὺδ δὲ σαπίζει.

Ἐξ ἴσου ἐνδιαφέροντες εἶναι οἱ προσπάθειες γιὰ τὴν παραγωγὴ ἐνὸς ξύλου πὺδ δὲν καίγεται. Χρησιμοποιοῦνται ὠριωμένα ἄλλα (μεταξὺ τῶν ὁποίων μιὰ σύνθεση ἀλάτων ἀμμωνίου καὶ βορίου) πὺδ εἰσάγονται μὲ ἰσχυρὴ πίεση μέσα στὸ ξύλο. Ἐπειτα ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπεξεργασία τὸ ξύλο δὲν κινδυνεύει νὰ τροφοδοτεῖ τὴ φωτιά, ἀλλ' ὅπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς θερμότητος ἀναδίδει ἀέρια πὺδ σβύνουν τις φλόγες! Ἐνα ἀμερικανικὸ ἐργοστάσιο, γιὰ νὰ δοκιμάσει τὴν καινούργια μέθοδο, κατασκεύασε δυὸ ξύλινα σπῆτα. τὸ ἓνα μὲ τὸ κοινὸ κοντραπλακέ, τὸ ἄλλο μὲ χημικὸς ἐπεξεργασμένο κοντραπλακέ. Γέμισαν τὰ δυὸ σπῆτα μὲ σκουπιδιὰ ποτισμένα μὲ πετρέλαιο καὶ τοὺς ἔβαλαν φωτιά. Τρία λεπτὰ ἀργότερα τὸ πρῶτο

ἔπῃτι καίγεται σὺν πυροτέχνημα, στὸ δεύτερο οἱ φλόγες ἔσβυναν σιγὰ — σιγὰ καὶ τὸ ξύλο ἔμεινε ἀνέπαρο, μόνο πὺδ εἶχε μαυρίσει ἀπὸ τοὺς καπνοὺς.

Τὸ ἐπεξεργασμένο αὐτὸ ξύλο χρησιμοποιεῖται σήμερα ἀκόμα καὶ στὰ βιομηχανικὰ κτίρια — ὅπου χρησιμοποιοῦσαν ἄλλοτε τὸ ἄσάλι καὶ τὸ μπετόν — πρᾶγμα πὺδ περιορίζει σημαντικὰ τις δαπάνες οἰκοδομῆσεως. Στὶς ἰδιωτικὲς κατοικίες ὁ πολογίζεται πὺς ἡ χρῆσις ἀκυστου ξύλου δὲν ἐπιβραδύνει τὴν οἰκοδομικὴν περιόδον ἀπὸ 5%.

Τὰ Θαύματα τοῦ ξύλου

ΕΝΑ ΠΑΝΑΡΧΑΙΟ ΥΛΙΚΟ ΣΕ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΝΑ ἀπὸ τὰ σοβαρὰ μειονεκτήματα τοῦ ξύλου ἦταν ἀνέκαθεν ἡ ἰδιότητά του νὰ συστέλλεται, νὰ φουσκώνει καὶ νὰ σκεβρώνει ἐξ αἰτίας τῶν αὐξομειώσεων τῆς ἀτμοσφαιρικῆς ὑγρασίας. Ἀλλοτε, δὲν ὑπῆρχε παρὰ ἓνας τρόπος προστασίας τοῦ ξύλου ἀπὸ τις μεταβολὲς τῆς ὑγρασίας: Οἱ ξυλοργοὶ ἄφηναν τὸ ξύλο νὰ στεγνώσει καλὰ προτοῦ τὸ ἐπεξεργασθῇ καὶ κατόπιν σκέπαζαν τὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐπίπλου, ἡ ὁποιοῦδηποτε ἄλλου ξύλινου ἀντικειμένου, μὲ διάφορα βερνίκια, λαδομπογιὰ κλπ. Ἀλλὰ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δὲν ἐξασφαλίζεται παρὰ μόνο μερικὴ προστασία κατὰ τῶν ἐπιδράσεων τῆς ὑγρασίας.

Ἐπειτα ἀπὸ μακροχρόνια πειράματα, ὁ Ἀμερικανὸς δρ. Ἀλφρεντ Στάμ τελειοποίησε μιὰ μέθοδο πὺδ ἐπιτρέπει τὸν ἐμποτισμὸ λεπτῶν ξύλινων φύλλων μὲ μιὰ ὀητινὴ οὐσία. Τὰ φύλλα αὐτὰ ἐνώνονται κατόπιν μεταξὺ τους κι' ἔτσι μπορούμε νὰ κατασκευάσουμε σανίδες ὁποιοῦδηποτε πάχους. Ἡ σταθερότητα τοῦ ὕλικου αὐτοῦ εἶναι τόσο, ὥστε χρησιμοποιεῖται σήμερα γιὰ νὰ κατασκευάζονται καλοῦπια μεταλλικῶν ἐξαρτημάτων τῆς βιομηχανίας αυτοκινήτων.

★

ΤΟ ξύλο στὴ φυσικὴ του κατάσταση εἶναι μᾶλλον ἀραιὸ ὕλικό: Τὰ 80 ὡς 70% τοῦ ὅγκου του εἶναι καθαρός ἀέρας (καὶ γι' αὐτὸ τὸ ξύλο ἐπιπλεῖ στὸ νερό). Οἱ τεχνικοὶ σκέφαζαν νὰ τὸ συμπέσουν γιὰ νὰ τὸ κάνουν πῶ πυκνὸ καὶ γερὸ σὰ σίδηρο. Συνδυάζοντας τὴν μέθοδο τοῦ Στάμ (τὸν ἐμποτισμὸ μὲ ὀητινὴ οὐσία) μὲ τὴν μέθοδο

τῆς συμπίεσεως πέτυχαν τὴν παραγωγὴ ἐνὸς ξύλου ἀπίστευτα σκληροῦ καὶ συγχρόνως ἀνεπηρέαστου ἀπὸ τὴν ὑγρασία. Τὸ ὕλικό αὐτὸ χρησιμοποιεῖται σήμερα γιὰ νὰ κατασκευάζονται οἱ λαβὲς τῶν μαχαίρων τῆς κουζίνας πὺδ μπορούν νὰ πλῦθουν ἀμέτρητες φορὲς χωρὶς νὰ «φουσκώσουν» στὸ νερό.

Ἀλλ' ἡ μέθοδος εἶναι ἀκόμα πολὺ δαπανηρὴ καὶ ἀναζητοῦνται οικονομικότεροι τρόποι ἐπεξεργασίας. Τὸ ἀμερικανικὸ «Εργοστάσιο δασικῶν προϊόντων» ἀνεκάλυψε μιὰ νέα μέθοδο: Τὸ ξύλο ἀφηνεῖται ἐπὶ μερικὲς ἡμέρες σ' ἓνα λουτρὸ γλυκολικοῦ πολυαιθυλενίου, κατόπιν στεγνώνει σιγὰ — σιγὰ. Τὸ νερὸ ἐξατμίζεται ἀλλ' οἱ χημικὲς οὐσίες παραμένουν στὴ μᾶσα τοῦ ξύλου, πὺδ γίνεται πολὺ ἀνθεκτικὸ στὴν ὑγρασία.

Ξύλα ἐπεξεργασμένα μ' αὐτὸ τὸν τρόπο εἶναι ἀρκετὰ οικονομικὰ ὥστε νὰ χρησιμοποιηθοῦν στὴν ἐπιπλοποιὰ καὶ στὴν οἰκοδομικὴ καὶ θὰ μᾶς γλυτώσουν ἴσως ἀπὸ τις σκεβρωμένες πόρτες καὶ τὰ

παραθυρόφύλλα, τὰ συρτάρια πὺδ δὲν ἀνοίγουν, τὰ ντουλάπια πὺδ χάσκουν...

★

ΤΑ ροζιασμένα κομμάτια τοῦ ξύλου θεωροῦνται δευτέρας ποιότητος καὶ συνήθως γίνονται καυσόξυλα. Σήμερα οἱ τεχνικοὶ ἀναζητοῦν τοὺς κατάλληλους τρόπους ἐπεξεργασίας πὺδ θὰ ἐπιτρέψουν τὴν ἀποδοτικὴ ἐκμετάλλευσιν αὐτοῦ τοῦ ξύλου οὐδέτερης ποιότητος, Σκέφθηκαν νὰ ἐπενδύσουν τὸ ξύλο μὲ χαρτὶ ἀδιάρρηκτο, κολλήσιμο μὲ οὐσίες ἀδιάλυτες στὸ νερό. Πιὰ νὰ δοκιμάσουν τὴν ἀνθεκτικότητά τοῦ νέου ὕλικου, κατασκεύασαν ἓνα μέρος τῶν ἐδωλίων τοῦ σταδίου τοῦ Γουϊνκόρνς μὲ τέτοια ξύλα. Τὸ πείραμα ἄρχισε πρὶν ἀπὸ πέντε χρόνια καί, πρὸς τὸ παρόν, τὰ ξύλινα αὐτὰ καθίσματα, ἐκτεθειμένα στὸν ἥλιο καὶ στὴ βροχὴ, δὲν παρουσιάζουν καμμιὰν ἀλλοίωσιν.

Οἱ χημικοὶ ξέρουν ἀπὸ καιρὸ ὅτι τὸ ξύλο περιέχει χημικὲς οὐσίες, ἀλλὰ μόνο πρόσφατα ἔχουν ἀνακαλυφθεῖ πρακτικοὶ τρόποι γιὰ τὴν ἐξίγωγὴ τους. Ἡ βανίλλια, πὺδ χρησιμοποιεῖται σήμερα ἐοδύτατα ὡς ἀρωματικὴ οὐσία τῆς ἔα-χαροπλαστικῆς καὶ ἔχει κατὰ τὸ ἦμισιν ἀντικαταστήσει τὴ φυσικὴ βανίλλια τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, βγαίνει ἀπὸ τὸ ξύλο. Ἐνα ὁμοειδὸς τῆς βανιλίνης, τὸ «βανιλινικό ὀξυ», προσφέρεται γιὰ τὴν κατασκευὴν πλαστικῶν ἰνῶν τῆς ὕφαν-τουργίας. Ἀπὸ τὸ σάκχαρο τοῦ ξύλου παράγεται μαγιὰ καὶ οἰνόπνευμα. Καί ἡ «ξυλόξη», μιὰ σακχαρώδης οὐσία τοῦ ξύλου, μπορεί νὰ μετασχηματισθεῖ σὲ νάφ-λον καί, συνεπῶς, μπορούμε νὰ κατασκευάσουμε κάλτσες... ἀπὸ δέντρα!

Η Φαννύ Έλσλερ
(Σκίτσο της εποχής)

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ από την ιστορία του χορού που μάς είναι η καλύτερα γνωστή, χάρη στις πολυάριθμες ωραίες λιθογραφίες και τα άφθονα σκίτσα που έχουν διασωθεί, είναι του Ρωμαντικού Μπαλλέτου — μία περίοδος που ανανέωσε την τέχνη του χορού και δημιούργησε την παράδοση όπου στηρίζεται η σημερινή θαυμαστή καλλιτεχνική άνθιση του μπαλλέτου. Οι λεπτότατα σχεδιασμένες, στο έπακρο εξιδανικευμένες εικόνες των μεγάλων χορευτριών της εποχής εκείνης, της Ταλιόνι, της Τσερρίτο, της Έλσλερ, της Γκριζί, της Γκράν, που στολίζουν τα δωμάτια τόνων χορευτριών του καιρού μας, έχουν πολλά να μάς πουν αν τις μελετήσουμε προσεκτικά. Καμιά φωτογραφία δεν θα μπορούσε να ήταν τόσο αποκαλυπτική όσο αυτά τα σκίτσα. Η Τσερρίτο πλέει επάνω σ' έναν καταρράκτη, η Ταλιόνι περπατά στις κορυφές των δένδρων για να πάρει μια φωλιά ή βηματίζει σ' ένα λειβάδι χωρίς να πατά ούτε ένα χορτάρι. Τα σκίτσα αυτά, τόσο έκφραστικά, τόσο ποιητικά, εκφράζουν την κίνηση με φτερά, ποτέ με μύς. Είναι η απόθεση της ελαφρότητας, της αύλης κινήσεως. Τα χαριτωμένα αυτά σκίτσα μάς μιλούν για μιαν εποχή που ο χορός χρησιμοποιούν για την έκμεταλλευση μίας καινούργιας αισθητικής, για μία περίοδο μεγάλων χορευτριών που ήταν τα είδωλα του κοινού του, για έναν καιρό που οι θεατές ξεχνούσαν την τέχνη του μπαλλέτου μέσα στον ένθουσιασμό τους για τη χορεύτρια σαν άτομο. Το Ρωμαντικό Μπαλλέτο άρχισε με μιαν απόθεση δόξας και μέσα σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα κάηκε από την ίδια του τη φλόγα, άφησε όμως μια παράδοση που ρίζωσε στη Ρωσία και μεταδόθηκε έπειτα από εκεί, με τα Μπαλλέτα του Ντιαγκίλεφ, στις αρχές του αιώνα μας, στην υπόλοιπη Ευρώπη και στην Αμερική.

Το μπαλλέτο είναι σήμερα μιὰ από τις πιο τέλειες και πιο έκφραστικές μορφές της Τέχνης. Τα μπαλλέτα του Ντιαγκίλεφ, του Σάντλερς Ουέλλς, του Μπολσόι, της Νέας Υόρκης είναι από τα πιο θαυμαστά καλλιτεχνικά φαινόμενα της εποχής μας. Για να φθάσουν, όμως, στη σημερινή τους τελειότητα, είχαν ανάγκη από μιὰ παράδοση, που να είχε βάλει τα θεμέλια της τέχνης τους και να είχε δώσει την καλλιτεχνική μορφή του στο χορό. Η παράδοση αυτή αρχίζει ουσιαστικά στις αρχές του περασμένου αιώνα, με το ρωμαντικό μπαλλέτο και τις κορυφαίες χορεύτριες της εποχής εκείνης, την Ταλιόνι και την Έλσλερ. Χωρίς το ρωμαντικό μπαλλέτο ο χορός δεν θα ήταν σήμερα αυτό που είναι.

Το ρωμαντικό μπαλλέτο

ΜΑΡΙΑ ΤΑΛΙΟΝΙ ΚΑΙ ΦΑΝΝΥ ΕΛΣΣΛΕΡ

ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

Ο ΝΟΒΕΡΡ, ο μεγάλος Γάλλος χορογράφος του 18ου αιώνα, είχε διακηρύξει ότι ο χορός πρέπει να έχει στενή επαφή με τη φύση. Ο Ρωμαντισμός των αρχών του 19ου αιώνα αρνήθηκε αυτή την αντίληψη. Τη μεγαλύτερη επίδραση στο Ρωμαντικό Μπαλλέτο την άσκησε όχι ένας χορογράφος ή ένας χορευτής, αλλά ένας ποιητής, ο Θεόφιλος Γκωτιέ, και το γεγονός αυτό είχε σημαντικές συνέπειες για την ανάπτυξη του Μπαλλέτου στον περασμένο αιώνα.

Το Ρωμαντικό Μπαλλέτο ήταν μιὰ πλευρά ενός γενικότερου κινήματος, που απλώθηκε και κατέκτησε τη Γαλλία και έπειτα την υπόλοιπη Ευρώπη μετά το 1830. Τα είδωλα του κινήματος αυτού ήταν ο Γερμανός ποιητής Έρρίκος Χάινε κι' ο Άγγλος μυθιστοριογράφος Ουώλτερ Σκότ και τα μεγαλύτερα προϊόντα του ήταν το θεατρικό έργο του Βίκτωρος Ουγκώ, οι πίνακες του Ντελακρουά κι' η μουσική του Μπερλιόζ. «Εξορίστε την πραγματικότητα», έλεγαν οι ρωμαντικοί: «η Τέχνη πρέπει να είναι φύγη σε μαγεμένο βασίλειο». Την επανάσταση την αντιλαμβάνονται ρωμαντικά, όπως στον μεγάλο πίνακα του Ντελακρουά «Στα όδοφράγματα». Το Μπαλλέτο, πάντοτε ευαίσθητο όργανο στα χέρια καλλιτεχνών, το Μπαλλέτο που δημιουργούσε έναν φανταστικό κόσμο, όσοδήποτε ρεαλιστική κι' αν ήταν η μεταχείρισή του, ήταν ιδεώδες για τη διάδοση των ρωμαντικών αντιλήψεων. Η νεράιδα, η μάγισσα, ή βασίλισσα, το βασίλειο, ο δρυόλακας σάρωναν τους ήρωες της αρχαιότητας, το χλωμό γερμανικό σελήνοφως του Γκαίτε αντικαθιστά τον Όλυμπο. Ο άνδρας δεν ήταν πια ο ήρωας: είχαν περάσει οι μέρες που ο Ιταλός χορευτής Βέστρις (1729 — 1808) ήταν ο θεός του Μπαλλέτου. Η γυναίκα ήταν τώρα θεά — ένα εξιδανικευμένο πλάσμα κι' ο άνδρας χορευτής έπρεπε ν' αρκείται να μένει στο φόντο και να σηκώνει τη

χορεύτρια ψηλά όταν ήταν ανάγκη: η αντίληψη αυτή αναστάτωσε δολοκλήρη την ένορχήστρωση του χορού.

Στις αρχές του 18ου αιώνα το Μπαλλέτο ήταν αποκλειστικά ανδρική τέχνη. Στις αρχές του 19ου αιώνα, ο άνδρας έμπαινε στο περιθώριο. Οι ρωμαντικοί δεν μπορούσαν ν' αναμιχθούν πολύ πειστικά στην τεχνική του χορού, αλλά η τεχνική δεν ενδιέφερε και πολύ τον Γκωτιέ που συχνά μιλούσε περιφρονητικά γι' αυτή, μολονότι ήταν αρκετά μεγάλος κριτικός ώστε να μπορεί να κρίνει την αξία ενός χορευτή. Η μόνη σπουδαία τεχνική ανάπτυξη της εποχής ήταν οι «πουάντ», η χρησιμοποίηση των άκρων των δακτύλων του ποδιού, ή Ιδανική «θέση ξεκινήματος» για πέταγμα. Από τότε έχει γίνει κατάχρηση των «πουάντ» σε σημείο που να έχει ζημιωθεί πολλές φορές η τέχνη του Μπαλλέτου.

Η Μαρία Ταλιόνι

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ μορφή της περιόδου ήταν ένας μη χορευτής, ο Θεόφιλος Γκωτιέ, αλλά ο άνθρωπος που πραγματοποίησε τα Ιδανικά του ήταν ο Φίλιππος Ταλιόνι, σπουδαίος χορογράφος, πατέρας και δάσκαλος της μεγάλης Μαρίας Ταλιόνι. Δεν έχει επιζηήσει κανένα από τα μπαλλέτα του. Από τις πληροφόριες που υπάρχουν τα πρώτα μπαλλέτα του είχαν εξαιρετικό ενδιαφέρον, αλλά το μεταγενέστερο έργο του ξέπεσε σ' έναν τύπο που σκότωσε το ρωμαντισμό.

Η Μαρία Ταλιόνι ήταν μιὰ μεγάλη χορεύτρια, μοναδική στην άπιστευτα αύλη ελαφρά της που της έδινε αιθέρια εμφάνιση. Θεωρείται αρχηγός του Ρωμαντικού Μπαλλέτου. Το χορόδραμα της «Η Σουλφίδα» υπήρξε το μονιφέστο του κινήματος και όμως από ό,τι έχει γίνει γνωστό γι' αυτή, φαίνεται ότι ήταν περισσότερο κλασική παρά ρωμαντική χο-

ρεύτρια. Η Ταλιόνι έχει αποικηθεί «η πρώτη χριστιανή χορεύτρια», τόσο ήταν απηλλαγμένη από το σέξ ή τέχνη της.

Η Μαρία Ταλιόνι γεννήθηκε στη Στοκχόλμη το 1804 από Ιταλό πατέρα και Σουηδέζα μητέρα. Σπούδασε χορό με δάσκαλο τον πατέρα της στο Παρίσι. Έμφανίστηκε για πρώτη φορά στο Χοροθέατρο της Βιέννης το 1822 στο χορόδραμα του πατέρα της «Υποδοχή μιάς νεαρής νύμφης στην Αύλη της Τερψιχόρης». Χόρεψε στη Γερμανία, στην Ιταλία και στο Παρίσι το 1823. Πρωτοεμφανίστηκε στην Όπερα του Παρισιού το 1827 και το 1832 δημιούργησε το ρόλο της «Σουλφίδα», του έργου που έγκαινιωσε τη ρωμαντική περίοδο στο Μπαλλέτο και του οποίου υπήρξε η μεγαλύτερη μορφή. Το 1837 πήγε στην Πετρούπολη για τρία χρόνια κι' έπειτα γύρισε στην Ευρώπη, όπου γνώρισε συνεχείς θριάμβους σ' όλες τις πρωτεύουσες. Αποτραβήχθηκε από το χορό το 1847 — ήταν 43 χρόνων — και εγκαταστάθηκε στη Βενετία, όπου όμως έχασε δολοκλήρη τη μεγάλη περιουσία της (το πώς δεν αποκαλύφθηκε ποτέ) και γύρισε στο Παρίσι και το Λονδίνο, όπου έδινε μαθήματα χορού για να ζήσει. Πέθανε στη Μασσαλία το 1884, ογδόντα χρόνων.

Μετά την επιτυχία της στη «Σουλφίδα» η Ταλιόνι έγινε παγκόσμια διάσημη και ποτέ, καμιά άλλη χορεύτρια, ούτε η Παύλοβα, δεν είχε τόσο διεθνή φήμη. Ήταν πραγματικά μοναδική: δεν χόρευε, πετούσε, έπλεε στον αέρα. Ο ρυθμός της είχε μιὰ πνευματικότητα που ήταν κάτι καινούργιο για την τέχνη του χορού. Οι λιθογραφίες της εποχής την δείχνουν να στέκεται επάνω σ' ένα λουλούδι ή να ξεκουράζεται επάνω σ' ένα σύννεφο. Ποτέ άλλοτε ο χορός δεν έφθασε σε τόση τελειότητα, όσο με την Ταλιόνι.

Η Φαννύ Έλσλερ

Η ΜΕΓΑΛΗ αντίπαλός της ήταν η Φαννύ Έλσλερ. Γεννήθηκε έξη χρόνια μετά την Ταλιόνι, το 1810, στη Βιέννη, όπου και πέθανε το 1884, τον ίδιο χρόνο με την αντίπαλό της. Η Έλσλερ είναι μιὰ από τις μεγαλύτερες χορεύτριες στην ιστορία του Μπαλλέτου. Ο πατέρας της ήταν ο αντιγραφάς των χειρογράφων του Χάινδν κι' ο διάσημος συνθέτης φρόντισε να σπουδάσει χορό η Φαννύ στο Βιεννέζικο Παιδικό Μπαλλέτο του Χόρσελτ και με το Γάλλο χορογράφο Ωμέρ. Το 1819 η Φαννύ μπήκε στο Μπαλλέτο του Χοφτέατερ της Βιέννης, που το διηύθυνε ο Φίλιππος Ταλιόνι. Εκεί πρωτοεμφανίστηκε το 1822 και έγινε γρήγορα διάσημη. Το 1833 χόρεψε μαζί με την αδελφή της Τερέζα στο Βασιλικό Θέατρο του Λονδίνου και το 1834 προσελήφθη στην Όπερα του Παρισιού. Μετά την εμφάνισή της στο χορόδραμα «Η τρικυμία» του Κοράλλι, ο Γκωτιέ έγραψε το πολυθρύλητο άρθρο του, όπου την έσύγκρινε με την ήδη διάσημη Ταλιόνι. «Η Ταλιόνι είναι χριστιανή χορεύτρια, η Έλσλερ είναι εθνική...», έγραφε, και το Παρίσι χωρίσθηκε σε Ταλιονικούς και Έλσλερικούς. Όταν η Ταλιόνι πήγε στην Πετρούπολη, το 1838, η Έλσλερ έμεινε η κύρια χορεύτρια της Όπερας του Παρισιού και δοκίμασε βιαστικά και χωρίς επιτυχία μερικούς από τους ρόλους της αντίπαλός της, ιδίως στη «Σουλφίδα». Από το 1840 ως το 1842 περιόδευσε

στην Αμερική με καταπληκτική επιτυχία. Στο ταξίδι της ένας ναύτης της έπεσε για να την κλέψει. Του έδωσε μιὰ τέτοια κλωστή, που ο ναύτης πέθανε σε λίγες μέρες. Από το 1843 και έπειτα χόρεψε σ' όλο τον κόσμο, εκτός από το Παρίσι, όπου δεν ξαναγύρισε ποτέ και αποτραβήχθηκε όταν έγινε 41 χρόνων. Η τελευταία εμφάνισή της ήταν στη Βιέννη το 1851.

Η Φαννύ Έλσλερ δεν είχε την αύλη ελαφράδα, ούτε την αιθέρια πνευματικότητα της Ταλιόνι. Ήταν μιὰ προσγειωμένη χορεύτρια με εκπληκτική τεχνική τελειότητα και η μεγαλύτερη επιτυχία της ωφείλετο στο ότι είχε πλουτίσει το μπαλλέτο με εθνικούς χορούς. Είναι η πρώτη που έδωσε καλλιτεχνική μορφή στο χορευτικό φολκλόρ και η σημασία της για την εξέλιξη του Μπαλλέτου είναι από την πλευρά αυτή πολύ μεγάλη.

Η άγρια αντίζηλία ανάμεσα στην Ταλιόνι και την Έλσλερ συνετέλεσε πολύ να γίνει δημοφιλές το Μπαλλέτο, γιατί είχε χωρίσει το Παρίσι σε δύο στρατόπεδα που γέμιζαν κάθε βράδυ την Όπερα για να χειροκροτήσουν το καθένα την εύνοια του και γιατί είχε προκαλέσει ατέλειωτες συζητήσεις στον Τύπο, που τροφοδοτούσαν την περιέργεια του κοινού και το υποκινούσαν να παρακολουθήσει το μπαλλέτο στην Όπερα.

Η ζωντανή παράδοση

ΑΠΟ τις μεγάλες χορεύτριες του Ρωμαντικού Μπαλλέτου η πιο κοντά στην εποχή μας είναι η Καρλόττα Γκριζί (1819 — 1899), που συνδυάζει κάτι από την πνευματικότητα της Ταλιόνι και από το μπρίο της Έλσλερ. Η Γκριζί δημιούργησε το ρόλο της «Ζιζέλλ», του περιφημότερου ίσως χοροδράματος. Είναι το μόνο ρωμαντικό χορόδραμα που έχει επιζηήσει κι' έχει φθάσει απόφοιτος της εποχής μας. Η «Σουλφίδα» ανήκει στο θρόνο, αλλά η «Ζιζέλλ» είναι πραγματικότητα. Θριαμβεύει ακόμα και σήμερα. Ο ρόλος της «Ζιζέλλ» συνδέει την Γκριζί με την Παύλοβα, την Κασαρίνα, την Σπεσιότσεβα, την Ουλάνοβα και την Μάργκοτ Φοντέν, το Παρίσι με την Πετρούπολη και το Λονδίνο. Όταν λέμε Ρωμαντικό Μπαλλέτο έννοούμε κυρίως τη «Ζιζέλλ»: ο κύριος γυναικείος ρόλος του είναι η λυδία λίθος για κάθε σημαντική χορεύτρια.

Το Ρωμαντικό Μπαλλέτο ήταν ένα φαινόμενο που χρωστούσε την ύπαρξή και το θρίαμβό του σ' έναν ποιητή, τον Γκωτιέ, σ' ένα χορογράφο, τον Ταλιόνι και σε μερικές πραγματικά μεγάλες χορεύτριες: την Ταλιόνι και την Έλσλερ προ πάντων και την Γκριζί, την Τσερρίτο και την Γκράν. Όταν ο Γκωτιέ κι' ο Ταλιόνι πέθαναν κι' οι μεγάλες χορεύτριες αποτραβήχθηκαν από τη σκηνή, η δημοτικότητα του Ρωμαντικού Μπαλλέτου άρχισε να σβύνει. Ένα μεγάλο καλλιτεχνικό κίνημα είχε ξεθυμάνει. Οι αρχές του Νοβέρρ είχαν ξεχασθεί ολότελα, το Μπαλλέτο δεν ήταν πια τέχνη, αλλά θέαμα για τα μάτια του κουρασμένου ατόμου. Το Μπαλλέτο δεν ενδιέφερε πια τους σοβαρούς μουσικούς. Είχε αρχίσει η παρακμή του — εκτός από την Πετρούπολη, όπου η μεγάλη παράδοση της περιόδου 1830 — 1850 εξακολουθούσε να είναι ζωντανή και να εκπαιδεύει γενιές χορευτών και χορευτριών, που έφοιμαζαν τη νέα άνθιση του 1920 με τα

Η Μαρία Ταλιόνι
(Σκίτσο της εποχής)

Μπαλλέτα του Ντιαγκίλεφ. Γενικά ο ρωμαντισμός είχε σβύσει στην Ευρώπη και τον είχε αντικαταστήσει ο ρεαλισμός σ' όλες τις μορφές της Τέχνης. Το Μπαλλέτο — στη ρωμαντική αποθέωσή του — ήταν ένα μέσο που εξέφραζε ένα καλλιτεχνικό κίνημα που δεν ήταν πια της μόδας. Οι άνδρες χορευτές δεν υπήρχαν. Κι' οι χορεύτριες ήταν τώρα άσημαντες, όπως τις έχει ζωγραφίσει ο Ντεγκά. Από το 1850 ως το 1920 σχεδόν ο χορός δεν ήταν πλέον τέχνη παρά μόνο στην Πετρούπολη. Το Ρωμαντικό Μπαλλέτο είχε βρεί εκεί ασύλο κι' εκεί έτοιμασε την αναγέννηση του χορού. Η πρώτη μεγάλη χορεύτρια μετά την Ταλιόνι υπήρξε η Παύλοβα. Μ' αυτήν το Μπαλλέτο ξεκίνησε για τη θριαμβική πορεία του, που από το 1920 ως σήμερα συνεχίζεται χωρίς ούτε μιὰ στιγμή παρακμής. Η εποχή μας, παρά τον μοντερνισμό της, παρά τις νέες μορφές, παρά την καινούργια τεχνική, δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να παίρνει το Ρωμαντικό Μπαλλέτο εκεί που το άφησαν η Ταλιόνι κι' η Έλσλερ και να το προσαρμόζει στο πνεύμα της. Και τα πιο μοντέρνα μπαλλέτα της εποχής μας δαίνουν από την επαναστατική αντίληψη για την τέχνη του χορού που είχε δημιουργήσει τα Ρωμαντικά Μπαλλέτα, πριν από εκατόν τριάντα χρόνια.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

μιάν οποιαδήποτε κοπέλλα. Τώρα, τώρα άμέσως...

Δίχως να περιμένει το τέλος του χορού βγήκε βιαστικά και σκαρφάωσε σ' ένα άμαξι.

— Στη Μυραρία Μοναστή.

Γιατί εκεί; Δεν μπορούσε να εξηγήσει. Ήταν το πρώτο όνομα που ήρθε στο μυαλό του.

Το καφενείο ήταν όπως κι' εκείνη την πρώτη νύχτα. Δυνατά φώτα, τὰ γκαρσόνια πηγαινοερχότανε βιαστικά. Οι κοκοτίτσες ρωτούσαν την ώρα.

Παράγγειλε ένα αφέντι, θούτξε μέσα ένα κομματάκι ξαχαρη και το ρούφηξε. Ναι, θ' άποτοούσε μιάν απ' αυτές τις κοπέλλες. Τούτη τη φορά θάτανε θαρραλέος ξεκάθαρος.

— Κι' άλλο αφέντι.

Ένοιωσε παράξενα ανάλαφρος, λεύτερος. Σακάτης, πούδς ήταν σακάτης; Τί, αυτός θα μπορούσε να πετάξει σαν τον Ίκαρο. Καί δυνατός! Άς τουέλεγε κανείς κουβέντα, άς τον λοξοκύτταζε και θ' ά τοδδειχνε! Λιγάκι κουτσός, αυτό ήταν όλο...

Μιά νεαρή άφρότη κοκοτίτσα ήρθε και κάθησε στο διπλανό τραπέζι. Είχε ένα χτυπητά βαμμένο στόμα κι' έμοιαζε με ψεύτικη κυκλία. Έβαλε το ένα της πόδι πάνω στ' άλλο, άναψε ένα τσιγάρο κι' έβγαλε απ' τη τσάντα της ένα γραμμά. Αέτη θάτανε λοιπόν.. Για να μην την φέρει σε δύσκολη θέση, θά την συναντούσε έξω και θά πηγαίνανε με τ' άμαξι στο σπίτι της..

Έσκυψε προς το μέρος της.

— Δεσποινίς, τής ψιθύρισε, θά θέλατε να πείτε κάτι μαζί μου;

Έκείνη σήκωσε τὰ μάτια.

— Δέ βλέπεις πώς είμαι άπασχολημένη; Άν είχα τη φάτσα σου και τὰ σακάτικά σου πόδια, θάτρεχα να κρυπτώ.

Τὰ λόγια της τόν διαπέρασαν σαν ήλεκτρικό ρεύμα. Για μιάν στιγμή άστράψε, πώς θά πέθαινε. Έβλεπε τὰ μάτια του. Ήταν αλήθεια, λοιπόν.. Άκόμα και μιάν παξιμάδα δεν τόν ήθελε. Κανένα κορίτσι δεν θά τόν ήθελε ποτέ. Θάτανε μόνος, πάντα. Ός τώρα το πώς ήτανε σακάτης σήμαινε μονάχα τόν πόνο στα πόδια, τὸ λαχάνιασμα, τὸ μπαστούνι. Τώρα σήμαινε πώς δεν τοδμελέποτε του ν' άγαπηθεί, να πάει εκδρομή με μιάν κοπέλλα, να φιληθεί έρωτικά... Καλά, λοιπόν, μὰ τὰ γένεια του Σαίν Ζοζέφ, θά τοδς έδειχνε άν δεν κατάφερνε να χαρεί μιάν γυναίκα! Θά πηγαίανε σε μορντέλο, ναι, σε μορντέλο...

Άνοιξε τὰ μάτια του. Ή κοπέλλα είχε αλλάξει τραπέζι. Άρπαξε τὸ μπαστούνι του και βγήκε έξω.

— Στὸν «Γκρίζον» Πιαγάλο» φώναξε στὸν άμαξι. Καί γοήγορα.

Έκείνο τὸ βράδυ, γυρίζοντας στὴν κάμαρά του, έπεσε στὴ μικρὴ πολυθρόνα, κοντὰ στὸ παράθυρο κι' έμεινε άκίνητος στὸ σκοτάδι, μετὰ τὰ χέρια σφιγμένα στὰ γόνατα, άνημπορος να γδυνεί ή ν' άνάψει τὸ φῶς. Όχι δεν είχε πάει στὸ μορντέλο. Έφτασε όμως στὴν πόρτα... κόντενε να χτυπήσει τὸ κουδούνι... Τότερα, τὸ κουράγιο του τὸν έγκατέλειψε. Πίσω απ' τὴς κίτρινες κουρτίνες έφτασε ὁ ήχος τῆς πιανόλας και τῶν γέλιων. Είθε μετὴ φαντασία του τὸ γεμάτο σαλόνι, πνιγρὸ απ' τοὺς καπνούς. Οἱ άντρες κατακόκκινοι απ' τὸ μεθύσι και τὸν πόθο, οἱ κοπέλλες σκορπισμένες στὰ ντιβάνια. Ή

μάντμ, σὰ χοντροφιαγμένο εἰδῶλο, καθισμένη στὸ ταμείο. Τί θά λέγανε, δταν σερόντανε κι' αὐτὸς μέσα; Θά γελοῦσαν, θά λέγανε χυδαῖα καλαμπούρια γ'ὰ τὰ πόδια του, γιὰ τὴν τέχνη του στὸ έρωτα; Όχι, δεν θάμπαινε ποτὲ σὲ τοῦτα τὰ σπῖτια. Άν μπορούσε... Κι' άν έμειλε νὰ εξακολουθήσει έτσι, νὰ μουνγκρίζει στὸν ύπνο του, ν' άντέχει σ' αὐτὰ τὰ δνεῖρα τῶν γυνῶν γυναικῶν, **Ξ, λοιπόν, άς μούγκριζε, άς ύπόφερε.** Έτούτη τὴ στιγμὴ, σ' ὅλο τὸ Παρίσι εκατοντάδες, χιλιάδες ξενογάρα χαῖδο λογοῦσαν ὁ ένας τὸν άλλον, άναζητοῦσαν ὁ ένας τὰ χεῖλη τοῦ άλλου. "Ε, καί; Αὐτὸς ήταν ένας σακάτης, ένας κακοφιαγμένος νάνος. Καί δεν τοδμελέποτε του ν' άγαπηθεί.

— Εἰσαι ένας σακάτης, Άνρύ. Ένας άσχημος σακάτης. Αὐτὸ μὴν τὸ ξεχάσεις ποτέ...

Ή άπελπισία τὸν κυρίεψε. Ένοιωσε τὰ δάκρυά του νὰ κυλοῦν. Έκρυψε τὰ χέρια του τὸ πρόσωπό του. Οἱ λέξεις βγήκαν σὲ ένα λυγμό.

— Μανούλα, γιατί δέ μ' άφησες νὰ πεθάνω;

★

ΣΤΗ σκιερὴ βεράντα τοῦ Μαλρομέ, ἡ Άντέλα, κόμησσα ντὲ Τουλούζ Λωτρέκ, παρακολουθοῦσε πόν Άνρύ, πὸν γνυμένος σ' άσπρα λινά, ἦταν ξεπλωμένος σὲ μιὰ σαῖς — λόγκ Κοιμότανε ήρεμος, μετὰ γυαλὶ στερωμένο μέσα στὴ μύτη του, μετὰ ένα χέρι στὸ στήθος. Τὰ χοντρά του χεῖλη, κατακόκκινα και ὄγρη, σάλευαν άνεπαίσθητα σὲ κάθε άναπνοή.

Είχε έρθει στὸ σπίτι ἐπὶ τέλους! ὁ καῖμένος ὁ Ριρής, ἡ άποτυχία του στὴν Έκθεση τοῦ είχε τσακίσει τὴν καρδιά, ἀλλὰ ὁ πόνος είχε άρχίσει νὰ κοπάξει. Δεν έδειχνε άνησυχος. Φαίνονταν ήρεμος, σχεδὸν ήκανοποιημένος. Τὸ πρῶτ έμεινε τὴν βόλτα του στὸν κήπο, κάποτε έπαψε σκάκι μετὸν Άββὰ Σουλάν, διδάσκει και κοιμότανε. Τὸ βραδάκι πήγαυαν μαζί μακρονῶδες περιπάτους μετὰ τ' άμαξι. Ποτὲ του δὲ παραπονιότανε γιὰ τὴν μονοτονία αὐτῆς τῆς ζωῆς, γιὰ τὴν ελλειψή φίλων, δεν μιλοῦσε ποτὲ γιὰ τὴν Μονμάρτη. Είχε πληγωθεῖ, είχε βαθεῖα πληγωθεῖ. Είχε μάθει τὴν αλήθεια σχετικά μετὸν έαυτὸ του. "Ισως και νάχε συμφιλιωθεῖ μετὰ τὴ μοῖρα του. "Ισως τὸν άλλο χρόνο νὰ ξαναγύριζε σὰ διδύλια του. Αὐτὰ θά τὸν προστάτευαν. Δεν θά πονοῦσε πιά...

Τὸν είθε ν' άνασταλέι και χαμήλωσε τὸ βλέμμα της βιαστικά.

— Μιὰ μύγα με ξύπνησε, τῆς χαμογέλασε. Γιατὶ μιὰ μύγα, ἐνῶ έχει ὀλόκληρο τὸ τόπο δικὸ της, προτιμᾷ νὰ κάθεται πάντα στὴν άκρη τῆς μύτης σου; Όσοδὸ άρκετὰ κοιμήθηκα.

— Άνρύ, εἰπε δστερα ἀπὸ λίγο ἡ κόμησσα. Τί θάλέγες γιὰ νὰ περνούσαμε τὸ χειμῶνα στὴν Ίταλία;

— Θά μ' άρεσε πολὺ. Μανούλα άγαπημένη, μάντενε πὸς ὁ γιὸς της πέθαινε ἀπὸ πλῆξη και τοῦ πρόσφερε τὴν ποιμῖλλα ἐνὸς ταξιδιῦ. Μὰ δεν είχαμε άποφασίσει νὰ μείνουμε ἐδῶ ἵσαμε τὰ Χριστούγεννα;

— Ναι, ἀλλὰ δεν μ' ένθουσίαζε ποτὲ ἡ ἰδέα τοῦ νὰ περάσουμε ἐδῶ τὸ χειμῶνα. Πὸς σου φαίνεται ἡ Ίταλικὴ Ριβιέρα;

— Τὸ Σάν Ρέμο; τῆς είπε με λαχτάρα. Θυμᾶσαι πὸς τὸ είχαμε δεῖ ἀπὸ μακριά; Λένε, πὸς είναι θαῦμα. Άργότερα

θὰ μπορούσαμε νὰ πάμε στὴ Φλωρεντία και στὴ Ρώμη.

— Μποροῦμε νὰ φύγουμε σὰ μέσα τοῦ Όχτώδρη.

— Γιατὶ δχι νωρίτερα;

Τοῦ χαμογέλασε. Άνυπόμονε Ριρής, ετοίμος νὰ φύγει και τὴν ἴδια στιγμὴ! Σάν τὸν Άλφόνς πὸς δεν ύπόφερε τὴς άργοπορίες.

— Ὅθ περιμένουμε νὰ περάσουν οἱ φθινοπωρινὲς βροχὲς γιὰ νὰ χαροῦμε τὴς ὥραιες λιακάδες τοῦ Σάν Ρέμο.

Ο Άνρύ άνοιξε τὸ διδύλο του. Καμώθηκε λίγο πὸς διδάβαε, ἀλλὰ τὸ βλέμμα του πλανήθηκε στὸν οὐρανό. Τί ὥραία μέρα! Τὰ ἴδια λόγια είχε πεῖ ἐκεῖνο τὸ πρῶτ, πὸς κύτταζε τὰ χελιδόνια...

Ή θύμηση τοῦ έαυτοῦ του, νὰ στέκεται ξεπλόητος στὸ παράθυρο τοδφερνε τὴν εἰκόνα τῆς φανταστικῆς εκδρομῆς μετὰ τὴ Ζυλί. Τὴν έδιωξε απ' τὴ σκέψη του. Άρκετὰ... Ήταν ένας σακάτης, κι' οἱ σακάτηδες δεν πηγαίνουν εκδρομές, δεν έκαμιναν έρωτα κάτω απ' τὰ δέντρα. Μένανε στὸ σπίτι. Μερικοὶ τὰ καταφέρνανε νὰ ζοῦνε δίχως άγάπη. Πρέπει νὰ μάθει νὰ κάνει τὸ ἴδιο, νὰ λημονήσει τοὺς έρωτες, τὰ φίλια στὸ φεγγαρόφωτο, βλες αὐτὲς τὴς σαχλαμάρες. Πρέπει νὰ ξεχάσει τὴς γυναῖκες. Άρκετὰ ύπόφερε ὡς τώρα γι' αὐτὲς. Έχασε τὴν Έκθεση, τὴν καριέρα του.

Τί τὸν είχε πιάσει ἐκεῖνο τὸ πρῶτ στὸ Άτελιέ; Για χιλιοστὴ φορά δεν μπορούσε νὰ δώσει άπάντηση σὲ τούτη τὴν ερώτηση. Πούδς δαίμονας τὸν έσπρωξε νὰ τὰ βάλε μετὸν Κορμόν; Δεν τῶξερε, δεν μπορούσε νὰ τὸ εξηγήσει, παρὰ μονάχα πὸς ἴσως σάν φτάσεις σ' ένα ὀρισμένο ὄριο άπελπισίας, κούρασης, άπογοήτευσης, λὲς πράματα πὸς δεν θάδενες νὰ πεις, χάνεις τὴν αυτοκυριαρχία σου και, γιὰ μιάν στιγμὴ, σὲ πιάνει τρέλλα. Δεν είχε κοιμηθεῖ. Όλη τὴν νύχτα άκουγε τὰ λόγια τῆς κοκάτας.

— Άν είχα τέτοια φάτσα σαν τὴ δική σου και τέτοια σακατεμένα πόδια, έάτρεχα νὰ κρυπτώ.

Όταν μπήκε στὸ άτελιέ, ένοιωσε άρρωστος, πρეტωμένος. Είχε ακόμη στὸ στόμα του τὴν κίκρα τοῦ αφεντιῦ. Τὰ μάτια του ήταν ξεστὰ, πρησμένα, τὰ νεύρα του τσακισμένα.

Ο Κορμόν είχε σταθεῖ στὸ τελάρου του, άρχίζοντας τὴς συνθησιμένες τοὺς κουβέντες.

— Πολὺ καλὸ, Λωτρέκ. Φαίνεσαι νὰ δουλεύεις σκληρά. Βέβαια δεν έχεις τὴν εἰδυλλιακή φινέτσα, έμφοτο ταλέντο, ἀλλὰ δεν μπορεί ὅλος ὁ κόσμος νὰ είναι μεγαλοφυῖα, δεν είναι; Άν ήταν άλλη μέρα, αὐτὸ δεν θά σήμαινε τίποτα. Θάχε παραμείνει στὸ σκαμνὶ του ζωγραφίζοντας.

Όχι, όμως, ἐκεῖνο τὸ πρῶτ. Κάτι μέσα του είχε άρπάξει φωτιά. Στρέφοντας πίσω είχε πεῖ στὸν Κορμόν τὸ σκεφτότα νε γιὰ τὴν εἰδυλλιακή του φινέτσα, τὴς ὁμορφες εἰκόνας του και τὴς γυνὲς κυρίες. "Ω, τὸ γλέντησε γιὰ πέντε λεπτά! Είχε μπήξει τὴς φωνῆς, κοροῖδεψε, γέλασε... Κι' ὅλη τὴν ὥρα ένοιωσε πὸς τσάκιζε τὸ μέλλον του, πὸς αὐτοκτονοῦσε σαν καλλιτέχνης, ἀλλὰ δεν σκετιότανε. Τπῆρξε ένα απ' τὰ ανεξήγητα ξεσπάσματα σὰ φτάσεις στὴν έξουθενάωση και δεν δίνεις πᾶ πεντάρα γιὰ τὸ τίποτε...

★

ΣΤΡΑΦΗΚΕ βλέποντας νάρχεται ὁ Ζοζέφ, κρατώντας ένα άσημένιο δισκάκι.

Ή κόμησσα πῆρε μιὰ κάρτα απ' τὸ δέ-

σχο, τὴν κύτταξε κι' άναπήδησε ξαφνιασμένη.

— Θεέ μου! Έβαλε μιὰ φωνή. Ήρθε ἡ Άνζελίκα!

Ή Άνζελίκα; Ποιὰ στὴν εὐχή ήταν ἡ Άνζελίκα;

Σηκώθηκε αδέξια απ' τὴ σαῖς — λῶγκ γιὰ ν' άκολουθήσει τὴ μητέρα του. Σήκωσε τὴν καρτέλα πὸς είχε μείνει στὸ τραπέζι και διάβασε «Βαρόνη Άντρέ ντὲ Φοντενάκ».

— Τ' ὄνομα αὐτὸ δεν σήμαινε τίποτε γι' αὐτόν. Ξαφνικά ὅμως φωτίστηκε. Μά, φυσικά! Ή Άνζελίκα ήταν ἡ συμμαθήτριά της μαμᾶς. Αὐτὴ ἡ άχώριστη φιλενάδα της, πὸς είχε παντρευτεῖ έναν άξιωματικό τοῦ Ναυτικοῦ κι' είχε πάει νὰ τὸν συναντήσει στὴν Μαρτινίκα. Ή, μήπως, στὴ Μαδαγασκάρη;

Μιὰ παχουλὴ, μεσοκοπή κυρία, τυλιγμένη στὴς πλερέξες φάνης μεσ' απ' τ' άμάξι και με μιὰ διαπεραστικὴ κραυγὴ ὁρμησε στὴν άνοιχτὴ άγκαλιά τῆς κόμησας.

— Άντέλα!

Ή Άνζελίκα!

Ήταν τόσο συναρπαστικὸ τ' άγκάλιασμα τῶν δυὸ γυναικῶν, πὸς ὁ Άνρύ κόντεψε νὰ μὴν παρατηρήσει τὴν εμφάνιση μιᾶς άλλης ἐπισκέπτριας: μιὰ νεαρή δεκαεπτάχρονη κοπέλλα, ντυμένη πένθιμα. Κράτησε τὴν άναπνοή της. Ή Ζυλί... Όχι βέβαια, δεν ήταν ἡ Ζυλί. Ή Ζυλί ήταν ξανθεῖα. Τὰ μαλλιά αὐτοῦ τοῦ κοριτσιῦ ήταν καστανά, σχεδὸν κόκκινα. Έξ άλλου, δεν έμοιαζε καθόλου με μιντινέττα.

— Ἡ κόρη μου Ντενίς, σύστησε ἡ βαρόνη κλαίγοντας γοερά. Γεννήθηκε στὸ Φῶρ—ντὲ—Φράνς.

Ή Ντενίς ὀποκλήθηκε χαριτωμένα και δέχτηκε εὐγενικά τὸ φίλ τῆς κόμησας.

Μιὰ ὀλόκληρη ὥρα ὁ Άνρύ άκουγε τὴς ατέλειωτες σχολικὲς άναμνήσεις κι' έμαθε τὴν γενεαλογία και τὴς δοκιμασίες τῆς οικογένειας Φοντενάκ, γιατί ἡ βαρόνη ήταν άκούραστη ὀμιλήτρια.

Και τώρα πὸς πέθαινε ὁ καῖμένος μου ὁ άντρας, ἡ Ντενίς κι' ἐγὼ είμαστε ὀλομόναχες στὸν κόσμο. Στράφηκε στὴν κόρη της. Χρυσή μου, γιατί δεν πᾶς νὰ παίξεις πιάνο γιὰ τὸν κύριο ντὲ Τουλούζ—Λωτρέκ; Παίξεις, ξερετε, ὀπέροχα.

Τπάκουοι οἱ δυὸ νεοὶ σηκώθηκαν απ' τὴς καρέκλες τοὺς. Ο Άνρύ σύσθηκε πρὸς τὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας και τὴν άνοιξε γιὰ τὴν κοπέλλα.

Ενῶ ἐκείνη έπαίξε, κι' έπαίξε πραγματικά ὥραία, τὴν παρακολουθοῦσε απ' τὸ ντιβάνι, παρατηρώντας τὴ χαριτωμένη της σιλουέττα. Σκέφτηκε, πὸς ἡ μητέρα του, σὰ νιάτα της θ' άμοιζε πολὺ σαν τὴ Ντενίς.

Νὰ εξακολουθήσω ἡ βαρεθήκατε; ρώτησε ξαφνικά, χαμογελαστή. Σταθήτε, φάναξε ποτοῦ προστᾶσει ἐκεῖνος νὰ τῆς άπαντήσει. Θέλω νὰ σᾶς παίξω τ' άγαπημένο μου κομμάτι. Είναι τοῦ Σεζάρ Φράνκ, ἐνὸς σύγχρονου συνθέτη, δχι πολὺ γνωστοῦ. Τοῦ μπαμπᾶ τοῦ άρεσε πολὺ. Συνήθιζε νὰ μοῦ ζητᾶ νὰ τοῦ τὸ παίξω.

Σάν έσβυσε κι' ἡ τελευταία νότα, ἐκείνη έστριψε πάνω στὸ σκαμνὶ τοῦ πιάνου.

— Βλέπω πὸς σᾶς άρεσε πραγματικά. Είναι έξοχο, ψέματα;

Σηκώθηκε και πῆγε νὰ καθήσει κοντά του στὸ ντιβάνι.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ή συνέχεια

Τὸ « Άρκάδι »

Ή δράση ἐνὸς καραβιοῦ στὴν Κρητική επανάσταση τοῦ 1866 — 69

Τοῦ ΠΑΡΙ Σ. ΚΕΛΑΪΔΗ

ΚΑΜΠΟΣΟΤΣ μῆνες πρίν, είχε τιναχθεῖ στὸν αέρα τὸ Μοναστήρι τ' Άρκαδιῦ. Ή φλόγα κι' ὁ κρότος τῆς άνατιναγμένης μπαρουταποθήκης, είχε άκουστεῖ κι' είχε φωτίσει τὸν κόσμο.

Τώρα — σὰ 1867 — είχε δοθεῖ τ' ὄνομα τῆς Μονῆς σ' ένα βατόρι. Τοῦτο, άραγε, ήταν ἡ αἰτία πὸς έγινε θυρικὸ και πασίγνωστο ἡ οἱ πράξεις του;

«Ηρωϊκὸ» τὸ είπαν. Άλλ' είναι λίγο. Τὸ γράφουν κι' οἱ ἱστορὲς. Μά, λίγα ὅσα γράφουν. Καί τὰ κατορθώματα, πολλά. Πάρα πολλά. Με μιὰ φράση: Κράτησε στοὺς ὅμους του τὴν Επανάσταση. Γιατὶ, άν έλειπε ὁ άνεφοδιασμός απ' τὴν ἐλεύθερη Ελλάδα, ὁ ξεσηκωμός τοῦ 1866 θάσε σῶσει άμέσως μόλις θά τέλειωναν τὰ μπαρουτόκαγα πὸς είχαν μαζέψει οἱ άγωνιστὲς πρίν ν' άρχίσουν τὸν πόλεμο. Θά λύγιζε, σάν δεν ὀά ὑπῆρχε πᾶ ψωμί, σάν θάλλυναν οἱ φορεσιές, σάν θά τρύπαγαν τὰ ὑποδήματα.

★

Ο Κρητικοὶ πὸς πολεμοῦσαν μῆνες τώρα, τὴ μιὰ πεινασμένοι και ξυλιασμένοι απ' τὸ κρύο τοῦ Γενάρη, χωρίς ρούχα και παπούτσια και τὴν άλλη λαθρομένοι και με λιγοστὰ πολεμοφόδια μέσα στὴ λάβα τ' Αἰγυόστου, σάν άκουγαν κι' έβλεπαν τὸ «Άρκάδι» νὰ σπάει τὸν κλοιὸ τῶν τούρκικων περιπολικῶν και νὰ ξεφορτώνει άφθονα ὅλα κείνα πούχαν άνάγκη, έπαιρναν κουράγιο κι' άνδρα γιὰ νὰ ξαναρχιστὸν στὴ φωτιά πὸς άκράττοι κι' ἀπὸ πρίν.

Μὰ τὸ ξεφόρτωμα τῶν γεμάτων άμπαιριῶν τοῦ βαποροῦ, ήταν ἡ μισὴ μόνο προσφορά τοῦ πρὸς τοὺς άγωνισμένους. Ή ὀλόκληρη, ήταν τὸ φόρτωμα τοῦ ζωντανοῦ ὀλικοῦ. Τὸ φόρτωμα τῶν παιδιῶν, τῶν γυναικῶν, τῶν γερόντων και τῶν τραυματισμένων: Γέμισε τ' άμπάρια, και τοὺς μετέφερε στὴ Σύρα, στὸν Πειραιᾶ, στὸ Ναύπλιο, στὸ Τσίριχο. Έτσι, ξαλάφρωνε τοὺς πολεμιστὲς. Τοὺς έβγαζε απ' τὸ κεφάλι τὴν έγνοια και τὴ φροντίδα τῶν άνημπορων δικῶν τοὺς.

Πολλὲς φορές, έγινε τὸ ταξίδι αὐτό. Κάθε ταξίδι, κι' ένα παιχνίδι μετὰ τὸ θάνατο. Κάθε ταξίδι, κι' ένας άνεφοδιασμός, μιὰ τόνωση γι' αὐτοὺς πὸς πολεμοῦσαν. Κάθε ταξίδι, και μιὰ καρδιά άμαχοι πληθυσμοῦ ξεφύγνε και γλύτωνε ζωὴ και τιμὴ. 22 φορές νίκησε. Καί φτάνομε στὸ εικοστὸ τρίτο ταξίδι τοῦ «Άρκαδιῦ».

★

ΕΙΧΕ ξεκινήσει απ' τὰ Κόθηρα μόλις βράδιαζε (πρίν 93 χρόνια σάν τοῦτες τὴς μέρες). Έφτασε στὴν περιοχή Ἁγία Ροήμελης (Σφακιῶν), λίγο πρίν απ' τὰ μεσάνυχτα. Άρχισε ν' άδειάζει ὅτι κουβάλοῦσε και με βάρκες νὰ τὰ στέλνει στὴ στεριά, σταν φάνηκαν ἀπὸ μακριὰ τὰ φῶτα τοῦ τούρκικου πολεμικοῦ, πὸς έκανε περιπολία.

Διέφυγε τὴ δουλειά. Πῆγε κι' άραξε στὴ πίσω μεριά τοῦ μικροῦ νησιοῦ Γαῦδος — πῶναι λίγο πὸς έξω, σὲ κείνα τὰ μέρη. Έμεινε καί ὅλη τὴν επομένη κι' ὀ-

ταν βράδυασε, ξεκίνησε πάλι γιὰ τὴν παρاليا.

Σάν φθάσανε στὴ μέση τῆς άποστάσεως, είδαν φωτιές ν' άνάβουν στὴ Γαῦδο κι' άμέσως άλλες, σάν ν' άπαντοῦσανε στὴς πρῶτες, ξεπετάχτηκαν απ' τὴν άπέναντι μεριά απ' τὴν Κρήτη. Όλοι κατάλαβαν πὸς ήταν σινάλα πὸς μιλοῦσαν γιὰ τὸ καράβι τους. Τοὺς είχαν δεῖ... Μὰ ὁ Καπετάνιος, τῶχε άποφασίσει νὰ κάμει τὴ δουλειά ὀλάκερη. Ξεφόρτωσε ὅσα είχαν μείνει απ' τὴ προηγούμενη, γέμισε τ' άμπάρια γυναικόπαιδα κι' έτοιμίστηκε νὰ φύγει.

Άλλά, νά! Ξαφνικά προβάλλει μπροστά του τὸ τούρκικο πολεμικὸ «Ίτζεδίν», γνωστὸ στοὺς ναυτικούς — ποῦχε μεγαλύτερη ταχύτητα, βαρύτερο και καλύτερο ὀπλισμὸ απ' τὸ δικὸ μας.

Τὸ «Άρκάδι», ξεκινᾶ ὀλοταχῶς. Άνοίγεται πρὸς τὸ πέλαγος και δυτικά. Απὸ δυτικὰ ὅμως, έρχονται κατὰ πάνω του δυὸ εχθρικοὲς φρεγάτες. Πίσω του, τὸ πολεμικὸ πλησιάζει ἤδη σὲ άπόσταση βολῆς και βάλλει μ' ὅλα του τὰ κανόνια. Άπαντὰ άκατάπανστα τὸ «Άρκάδι». Προχωρεῖ. Πλησιάζει τὴς φρεγάτες. Τοῦ βάλλουν κι' ἀπὸ καί. Άπαντὰ, ὅπως μπορεί. Τὴς πλησιάζει τὴς πλησιάζει και.. περνᾶ άνάμεσα απ' τὴς δυὸ, γιὰ νὰ συνεχίσει τὸ δρόμο του!

★

Ο «Άρκάδι» είναι ακόμη άκτύπητο. Δεν μπορεί ὅμως νὰ γλυτώσει φεύγοντας, γιατί ἡ ταχύτητά του είναι μικρὰ. Πλησιάζει στὴ παρاليا. Ξέρει τὰ κατατόπια. Τὰ νερά είναι άβαθῆ. Άν έπιχειρήσει τὸ «Ίτζεδίν» νὰ τὸ πλησιάζει ἐκεῖ, ἔτσι πὸς έχει βαθεῖα κανίνα θά καρφοῦσε σὰ βυθάλ... τὰ πράγματα ὅμως έγιναν — δυστυχῶς — διαφορετικά: Καταστρέφεται ὁ δεξιὸς τορξὸς τοῦ καραβιοῦ μας. Ἡ ταχύτητά του λιγοστεύει σὲ μισὸ και συγχρόνως χάνει τὴν εὐθυπλοία του. Βγαίνει πρὸς τὰ βαθεῖα νερά. Τὸ εχθρικὸ πολεμικὸ τὸ φθάνει. Έτοιμίζεται νὰ κτυπήσει μετὰ τὴ πλώρη στὴ μέση, γιὰ νὰ τὸ κόψει σὰ δυὸ. Ο Έλληνας Καπετάνιος τὸ νοῦρεῖ και στρίβει Μόλις προλαβαίνει. Τὰ πλοῖα στῖπν μετὰ τὰ πλαινά τοὺς και συμπλέκονται. Μένουν κολλημένα γιὰ λίγο και τὰ πληρώματα άλληλοκτυπιούνται μετὰ τὸ τουφέκια...

... Όταν ξεχωρίσαν, τὸ «Άρκάδι» μόλις πὸς έβλεπε. Ο πλοίαρχος κατάλαβε πὸς δεν μπορούσε νὰ κάμει τίποτα. Έπρεπε νὰ σώσει τοῦλάχιστον τὸ πλήρωμα και τὸν κόσμο πὸς εἶχε σὲ ὅλα.

Ρίχνει τὸ πλοῖο στὴ στεριά. Τοὺς άποδιβάει ὅλους. Τέσσερις λεβέντες, δάξουν φωτιά σ' άπομεινάρια τοῦ «Άρκαδιῦ», πρίν προλάβει νὰ πλησιάσει τὸ «Ίτζεδίν». Δεν κάρη ὅμως ὅλο. Έτσι, μισοκαμένο, τῶσαναν οἱ Τούρκοι και τὸ πῆγαν στὴ Κανὸταντινούπολη σάν τρέπαιο. Είχαν... ενήκειν! Τὸ ἴδιο έκαμαν τὴ προηγούμενη χρονία, πὸς ἀφοῦ «νίκησαν» τὴ Μονὴ Άρκαδιῦ, είχαν πάει στὸ Ρέθυμνο καρφομένα σὲ κοντάρια τὰ κεφάλια τῶν σκοτωμένων ὀπερασπιστῶν του. Ἰδια ενήκειν, ἴδια καμώματα....

Ήσμηνίο ἀθηναϊκὸ νόμισμα τῶν δέκα δραχμῶν με παράσταση κουκουβάγιας (486 π.Χ.)

Ἡ κουκουβάγια, ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀξιοθαύμαστα καὶ τὰ πιὸ εὐεργετικὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο πλάσματα τῆς φύσεως, κοντεύει νὰ ἐξαφανισθεῖ. Σχεδὸν παντοῦ, τὸ ἱερὸ πουλὶ τῆς Ἀθηνᾶς βρίσκεται ὑπὸ διωγμὸν. Καὶ ὁμως, μέσα σὲ μιὰ νύχτα, μιὰ κουκουβάγια μπορεῖ νὰ ἐξολοθρεύσει τόσα ποντίκια, ὅσα θὰ ἐξωλόθρευαν δώδεκα γάτες μαζί... Θύμα μιᾶς βλακώδους προλήψεως, ποὺ τὴ θεωρεῖ «χρουσοῦζα», ἡ Δέσποινα τῆς νύχτας, δὲν ἔχει πιά πουθενὰ καταφύγιο...

Η ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ, ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

σεὶ στὴν αἰχμαλωσία καὶ κατατάσσεται μεταξὺ τῶν πιὸ μακρόβιων πουλιῶν.

★

ΠΑΡΑ τὴν ἀμείλικτη ἔχθρα τῶν ἀνθρώπων, οἱ κουκουβάγιες εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ διαδεδομένα πτερωτὰ πλάσματα τοῦ κόσμου. Τὰ 135 εἶδη τοὺς ἔχουν ξαπλωθεῖ σ' ὅλες τὶς περιοχὲς τῆς γῆς ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παγωμένη Ἀνταρκτική. Ἐλάχιστα πουλιά, ἂν ἐξαίρεσουμε τ' ἀποδημητικά, εἶναι τόσο διαδεδομένα. Σὰν ἀρπακτικά ποὺ εἶναι, οἱ κουκουβάγιες συγγενεῖται μὲ τοὺς ἀετοὺς καὶ τὰ γεράκια. Ὁρισμένα εἶδη εἶναι πελώρια καὶ τὸ ἄνοιγμα τῶν πτερῶν τοὺς φτάνει τὸ ὕψος ἐνὸς ἀνθρώπου. Ἀλλ' ὁ πᾶρχουν ἄλλα ποὺ δὲν εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ ἓνα σπουργίτη. Οἱ ἄνθρωποι, ὡστόσο, αἰχμάλωτοι τοῦ φωτός, σπάνια ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ ἴδουν μιὰ κουκουβάγια. Πουλὶ νυκτοβία καὶ μοναχικά, οἱ κουκουβάγιες, ἀφοῦ ποτὲ δὲ μεταναστεύουν, δὲν ἐπιζητοῦν ποτὲ τὴ συντροφιά τῶν ὁμοίων τους.

★

ΚΑΤΑ τὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας, ὅταν τὰ ἐξειδικευμένα αἰσθητήρια ὁργανά τους ἀρχεστέονται, οἱ κουκουβάγιες κἀθονται ναρκωμένες στὴ φωλιά τους ἢ, στὶς χειμωνιάτικες μέρες, λιάζονται στὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων. Τυφλωμένες ἀπὸ τὸ φῶς, εἶναι ἀνίκανες ν' ἀντιμετωπίσουν τὶς ἐπιθέσεις τῶν κορακιῶν καὶ πολλῶν ἄλλων πουλιῶν ποὺ τὶς ἀντιπαθοῦν — ἐντελῶς ἀδικαιολόγητα, γιὰτὶ οἱ κουκουβάγιες δὲν μποροῦν νὰ βλέπουν κανένα πλάσμα στὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἀλλὰ φαίνεται πὺς τὶς ἐκδικοῦνται γιὰ τὸν τρόμὸ ποὺ ἐμπνέουν τὴ νύκτα. Οἱ ἐχθροὶ τῆς κουκουβάγιας, ἄλλωστε, δὲν ἔχουν συχνὰ τὴν εὐκαιρία νὰ εἶδε ἐπιτεθοῦν, γιὰτὶ προστατεύεται ἀπὸ ἓνα τέλειο καμουφλάζ. Τὸ χρώμα τῶν πτερῶν τῆς συγγέται μὲ τὶς κηλίδες τοῦ φωτός ποὺ πέφτει στὸν κορμὸ ἐνὸς δέντρον ἀνάμεσα σὰν φυλλώματα. Μπορεῖ νὰ μένει ἐντελῶς ἀκίνητη ἐπὶ πολλὰ ὥρες συνέχεια. Κάποτε, ἓνας ὀρνιθολόγος ἀφοῦ παρακολούθησε μιὰ κουκουβάγια ἐπὶ δεκαπέντε λεπτά, πίστεψε πὺς εἶχε πάψει ν' ἀναπνέει. Χρειάστηκε νὰ τὴν περιεργασθεῖ ἀπὸ κοντὰ γιὰ νὰ καταλάβει τὴν πονηριά της: "Ὅταν εἰσέπνεε τὸν ἀέρα, συμπλέξε τὰ φτερά στὸ σῶμα τῆς.

Στὴν ἐκπνοή, φούσκωνε ἐλαφρὰ τὰ φτερά της. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι ἡ κίνηση τοῦ στήθους στὴν ἀναπνοή δὲ γινόταν αἰσθητή.

★

Τὸ πέταγμά της εἶναι τελείως ἀόρτο, γιὰτὶ ὁλόκληρο τὸ σῶμα της εἶναι σκεπασμένο μὲ πούπουλα τόσο λεπτὰ καὶ μαλακά, ὥστε κάθε ἦχος καταπνίγεται. (Ἀκόμα καὶ τὸ ἐξαιρετικὰ μεγάλο ρόμφος τῆς κουκουβάγιας εἶναι μισοκρυμμένο στὰ πούπουλα). Ἀντίθετα πρὸς τ' ἄλλα πουλιά, τὰ φτερά της καταλήγουν σὲ μαλακά, μεταξένια πούπουλα καὶ ἔτσι μπορεῖ νὰ κινεῖται γρήγορα στὸν ἀέρα χωρὶς ν' ἀκούγεται κανένα πλατάγισμα... Οἱ κουκουβάγιες δὲ διστάζουν νὰ ἐπιτεθοῦν σὲ ζῶα βαρύτερα καὶ μεγαλύτερα ἀπ' τὸ ἀντίστοιχό τους — γάτες, ἀρουραῖους, σκατδόχοιρους, γαλοπούλες. Ἀκόμα καὶ ἡ «πυγμαία γλαυξ» τῶν νησιῶν τοῦ Εἰθιπικοῦ, ποὺ δὲν ὑπερβαίνει σὲ μέγεθος ἓνα κοτσόφι, ἀρπάζει βαρεῖες χελώνες καὶ ἀρουραῖους. Μόλις ἡ κουκουβάγια ἀγγίξει τὸ θῦμα τῆς τὰ νύχια της κλείνουν αὐτομάτως καὶ σφίγγουν τόσο ἱσχυρὰ ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ τῆς ξεφύγει αὐτὸ ποὺ ἔχει ἀρπάξει. Ὅποτε ὁ ἀετὸς δὲν ἔχει τόσο ἱσχυρὰ νύχια. Ὅταν γαντζωθεῖ πάνω σ' ἓναν ἄνθρωπο — αὐτὸ συμβαίνει στὰ παιδιὰ ποὺ κυνηγᾶνε κουκουβάγιες τὴν ἡμέρα — συχνὰ χρειάζεται νὰ τῆς κόψουν τὰ πόδια.

★

ΕΝΩ τὸ ἀνθρώπινο μάτι περιέχει δυὸ εἶδη κυττάρων — γιὰ τὴ συγκέντρωση τοῦ φωτός καὶ τὴ διαφοροποίηση τῶν χρωμάτων — τὸ μάτι τῆς κουκουβάγιας δὲ διακρίνει τὰ χρώματα, ἀλλὰ τὰ ὀπτικά του κύτταρα περιέχουν μιὰν ἀξιοθαύμαστη χημικὴ οὐσία ποὺ συλλαμβάνει καὶ τὴν πιὸ ἀπειροελάχιστη φωτεινὴ εἰκόνα. Ἔτσι, ἡ κουκουβάγια βλέπει καθαρὰ ἐκεῖ ποὺ ὁ ἄνθρωπος νομίζει πὺς εἶναι ἀπόλυτο σκοτάδι. Ἀλλὰ, φυσικά, αὐτὴ ἡ ὑπερευαίσθησία τῶν ὀπτικῶν ὁργάνων τῆς κουκουβάγιας τὴν κάνει σχεδὸν τυφλὴ στὸ ζῶον φῶς... Τὸ μάτι της εἶναι πολλὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο μάτι καὶ δὲν περιστρέφεται στὴν κόγχη του. Ὁ βολβὸς εἶναι σταθερὸς, ὅπως τὰ φανάρια ἐνὸς αὐτοκινήτου. Γιὰ νὰ ἴδῃ πρὸς

διάφορες κατευθύνσεις ἡ κουκουβάγια εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ στρέφει ὁλόκληρο τὸ κεφάλι της. Καὶ αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ κάνει μὲ ἀστραπιαία ταχύτητα. Ὁ λαίμῳς της μπορεῖ νὰ στραφεῖ περισσότερο ἀπὸ 180 μοῖρες. Ἄν βαδίσουμε κυκλικά γύρω ἀπὸ τὸ δέντρο ὅπου κἀθετα μιὰ κουκουβάγια, τὰ μάτια της θὰ μᾶς παρακολουθοῦν συνεχῶς. Καὶ ὅταν συμπληρώσουμε δυὸ — τρεῖς κύκλους γύρω ἀπὸ τὸ δέντρο θὰ μᾶς φανεῖ πὺς ὁ λαίμῳς ἔχει τὴν ἐκπληκτικὴ ἱκανότητα νὰ στρέφεται συνεχῶς πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση, ὅπως ὁ λαίμῳς μιᾶς κουκλάς. Ἀλλὰ τίποτα τέτοιο δὲ συμβαίνει: Ὅταν τὸ κεφάλι της συμπληρώσει μιὰ στροφὴ 180—250 μοιρῶν θὰ γυρίσει μὲ ἀστραπιαία ταχύτητα πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνση καὶ θὰ συνεχίσει τὴν παρακολούθησιν τοῦ στόχου της.

★

ΕΠΙ χρόνια οἱ ὀρνιθολόγοι δὲν μποροῦσαν νὰ ἐξηγήσουν πὺς οἱ κουκουβάγιες συλλαμβάνουν τὸ θῦμα τους ὅταν δὲν ὑπάρχει καθόλου φῶς. Τελικά, ὁ Ἀμερικανὸς Ρότζερ Παῖν, τοῦ πανεπιστημίου Κόρνελ, ὁρῆκε τὴν ἐξήγησιν: Σφράγισε ὅλα τ' ἀνοίγματα μιᾶς μεγάλης ἀποθήκης ὥστε νὰ μὴν μπαίνει καμμιά ἀκτῖνα φωτός, σκόρπισε ξερὰ φύλλα στὸ δάπεδο καὶ ἄφησε ἐλεύθερον τὴν ἀποθήκη μιὰ κουκουβάγια. Κατόπιν ἐσθυσεν τὰ φῶτα καὶ ἐξάπλωσε καὶ ἓνα ποντίκι. Ἀκουσε τὸ ποντίκι νὰ κινεῖται ἀνάμεσα στὰ φύλλα καὶ ἔνοιωσε ἓνα κύμα ἀέρος ἀπὸ τὰ φτερά τῆς κουκουβάγιας. Ἀναψῆς ἀμέσως τὸ φῶς: Ἡ κουκουβάγια κρατοῦσε τὸ ποντίκι στὰ νύχια της. Ὁ Παῖν διεξήγαγε καὶ ἄλλα πειράματα γιὰ νὰ διαπιστώσῃ ἂν οἱ κουκουβάγιες ὁδηγοῦνται ἀπὸ τὶς ὑπερῶδρες (θερμικὲς) ἀκτίνες, ὅπως οἱ κροταλίες. Τὰ πειράματα ἦταν ἀρνητικά. Αὐτὸ σήμαινε πὺς ἡ κουκουβάγια ὁδηγεῖται στὸ σκοτάδι ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὴν ὀσμὴ τοῦ ποντίκι καὶ ὁ Παῖν ἐπιβεβαίωσε τὴν παρατήρησιν αὐτὴ μ' ἓνα τελευταῖο πείραμα: Βούλωσε τὸ ἓνα αὐτὴ τῆς κουκουβάγιας καὶ τὴν ἔβαλε νὰ κυνηγήσῃ ἓνα ποντίκι στὸ ἀπόλυτο σκοτάδι. Ἀποτέλεσμα: Τὸ ποντίκι τῆς ξεφύγε.

★

ΗΛΕΙΟΘΑΤΜΑΣΤΗ ἀκοή τῆς κουκουβάγιας ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος στὸ σχῆμα τῶν αὐτιῶν της. Τὸ κεφάλι της εἶναι σκεπασμένο μὲ σκληρὰ φτερά ποὺ συγκεντρώνουν τὰ ἡχητικὰ κύματα πρὸς τὰ τύμπανα τῶν αὐτιῶν. Κανένα ἄλλο πουλὶ δὲν ἔχει τόσο μεγάλα τύμπανα. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄνοιγμα τῶν αὐτιῶν, σὲ ὀρισμένα εἶδη κουκουβάγιας, εἶναι πελώριο καὶ πᾶναι ὅλη τὴν πλευρὰ τοῦ κεφαλοῦ. Ἐκτὸς αὐτοῦ, τὸ κεφάλι τῆς κουκουβάγιας εἶναι πλατὺ καὶ τ' αὐτιά της βρίσκονται σὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Αὐτὸ σημαίνει πὺς ὁ ἦχος δὲ φτάνει συγχρόνως καὶ στὰ δυὸ αὐτιά — ἓνα ἀπειροελάχιστο χρονικὸ διάστημα μεσολαβεῖ, ἀλλ' ἡ διαφορὰ αὐτὴ εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ δώσει στὸ πουλὶ τὴν αἰσθησὶν τῆς κατευθύνσεως τοῦ ἤχου καὶ νὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ τὸν ἐντοπισμὸ τοῦ στόχου του.

★

ΤΗΝ ἐποχὴ τῶν ἐρώτων, γιὰ νὰ προσελκύσουν τὸ ταίρι τους, οἱ κουκουβάγιες χρησιμοποιοῦν τὴ φωνή

τους. Διαθέτουν μιὰ εὐρύτατη ποικιλία κραυγῶν καὶ κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ 135 εἶδη τοὺς ἔχει τὴ χαρακτηριστικὴ κραυγὴ του. Γενικά, οἱ κραυγὲς εἶναι πένθιμες καὶ ἀνατριχιαστικές. Μοιάζουν ἄλλοτε μὲ σασαμιδικὸ γέλιο, ἄλλοτε μὲ λόξυγγα, μὲ στεναγμὸ, μὲ σφύριγμα, μὲ ἐπιθανάτιο ρόγχο, μὲ ροχαλητό. Γιὰ νὰ προστατεύσῃ τὴ φωλιά της, ἡ κουκουβάγια μπορεῖ νὰ μιμηθεῖ καὶ τὶς κραυγὲς διαφόρων ἄλλων ζώων: Νιαουρίζει σὰν ἀγριόγατα, οὐρλιάζει σὰν τσαλάι. Μόνον ὅταν δὲν καταφέρει νὰ τρομάξῃ τὸν ἐχθρὸ μὲ τὶς κραυγὲς της, ἐπιτίθεται γιὰ νὰ τὸν σπαράξῃ μὲ τὰ νύχια καὶ τὸ γαμψὸ ρόμφος της.

★

ΟΙ μελέτες τῶν ὀρνιθολόγων ἀπεκάλυψαν ὅτι οἱ κουκουβάγιες τρέφονται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ μὲ τρωκτικὰ καὶ ἄλλα βλαβερὰ μικρὰ ζῶα

ποὺ καταστρέφουν τὰ δάση καὶ τὶς καλλιέργειες. Οἱ κουκουβάγιες εἶναι ἀγαπησθέντα ἀπὸ τὰ πιὸ εὐεργετικὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο πλάσματα τῆς φύσεως. Χωρὶς αὐτές, τὰ τρωκτικὰ θὰ εἶχαν κατακτήσῃ τὴ γῆ. Μέσα σὲ μιὰ νύχτα ἡ κουκουβάγια μπορεῖ νὰ ἐξολοθρεύσῃ τόσα ποντίκια, ὅσα θὰ ἐξωλόθρευαν δώδεκα γάτες μαζί. Ἐνας Βρετανὸς φυσιοδίφης ὑπολογίζει ὅτι σ' ἓνα χρόνο οἱ κουκουβάγιες καταστρέφουν 23.980 τρωκτικὰ κατὰ τετραγωνικὸ μίλι. Καὶ ὅμως, ἐλάχιστες χώρες τοῦ κόσμου προστατεύουν μὲ τὴ νομοθεσία τους αὐτὰ τὰ ὀφέλιμα πουλιά. Μιὰ βλακώδης πρόληψιν θέλει τὴν κουκουβάγια «χρουσοῦζα». Ἔτσι, ἐνῶ ἄλλοτε ἦταν ἀφθονοί, οἱ κουκουβάγιες ἔχουν τώρα ἀρχίσει νὰ ἐξαφανίζονται. Ἔχουν μίολας ἐξαφανισθεῖ ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴν πόλιν ποὺ τὶς θεοποίησε, τὴν Ἀθήνα. Σχεδὸν παντοῦ, ἡ κουκουβάγια βρίσκεται ὑπὸ διωγμὸν. Ἡ «δέσποινα τῆς νύχτας» δὲν ἔχει πιά κανένα καταφύγιο.

Τὸ χρώμα, ἡ κυρτότης τοῦ φακοῦ, τὸ βάρος τοῦ σκελετοῦ εἶναι στοιχεῖα, ποὺ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ λάβετε ὑπ' ὄψει σας, ὅταν πρόκειται νὰ διαλέξετε ἕνα ζευγάρι γυαλιὰ τοῦ ἡλίου, γιὰ νὰ προστατεύσετε πράγματι τὰ μάτια σας κι' ὄχι νὰ ἔχετε ἀπλῶς τὴν ψευδαίσθηση ὅτι τὰ προστατεύετε. Ὑπάρχουν, ἐξ ἄλλου περιπτώσεις ποὺ εἶναι προτιμότερο νὰ μὴ φορᾶτε γυαλιὰ.

Διαλέξτε μέ προσοχή τὰ γυαλιὰ τοῦ ἡλίου

Οἱ εἰδικοί προειδοποιοῦν ὅτι ὠρισμένα εἶδη γυαλιῶν προξενοῦν μεγαλύτερο κακὸ, παρὰ καλὸ

ΟΛΑΙΟΣ, ἰδίως τώρα τὸ καλοκαίρι, κάνει κακὸ στὰ μάτια. Δὲν εἶναι, ὅμως, λίγο καὶ τὸ κακὸ ποὺ μπορεῖ νὰ τοὺς προξενήθῃ ἀπὸ τὰ σκούρα γυαλιὰ, ὅταν δὲν εἶναι κατασκευασμένα ὅπως πρέπει. Στὴν περίπτωση αὐτή, ἡ προστασία ποὺ προσφέρουν στὰ μάτια εἶναι συχνὰ χειρότερη κι' ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἥλιο.

Οἱ ἡλιακὲς ἀκτίνες, ὅταν δὲν ἀπορροφῶνται κατὰ ἕνα μέρος ἀπὸ τὴ σκόνη κι' ἀπὸ τὴν ὕγρασία τοῦ ἀέρα, εἶναι ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνες. Κατὰ ἀνάλογο τρόπο εἶναι ἐπικίνδυνες κι' ὅταν ἀντανανκλῶνται ἀπὸ τὸ νερὸ, τὴν ἄμμο καὶ τὶς ἀνοιχτόχρωμες καὶ λεῖες ἐπιφάνειες τῶν κτιρίων. Κατὰ τὴν ἀντανάκλαση αὐτή, σημειώνεται μιὰ συγκέντρωση τῶν ὑπερύθρων ἀκτίνων, ποὺ μπορεῖ νὰ προκαλέσει

μεγάλη ζημιὰ στὰ μάτια. Τὰ θαμπάνει, τοὺς μειώνει τὴν ἱκανότητα τῆς δράσεως κι' ἐπιφέρει πόνους. Καμμιά φορά, τὸ κέντρο τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος ἐπιδίνει φωτιά. Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση, ἐμφανίζεται μιὰ μελανὴ κηλίδα στὴν ἐστία τῆς δράσεως. Χωρὶς νὰ ἔχουν, εὐτυχῶς, πάντα αὐτὲς τὶς συνέπειες, οἱ ἡλιακὲς ἀκτίνες προκαλοῦν ἐπίσης ἐπώδυνες φλογώσεις στὰ βλέφαρα κι' ἡμικρανίες.

Ὁ ρόλος τῶν γυαλιῶν

ΟΡΟΛΟΣ τῶν σκούρων γυαλιῶν ἔγκειται σὲ νὰ ἀπορροφῶν καὶ νὰ συγκρατοῦν τὶς βλαβερὲς ἡλιακὲς ἀκτίνες, συγκεκριμένα δὲ τὶς ὑπερύθρες καὶ τὶς ὑπεριώδεις. Ἡ σπουδαίτης αὐτοῦ τοῦ ὁλοῦ εἶναι τέτοια, ὥστε δὲν ἀρκεῖ καθόλου νὰ ἀγοράσετε ἀπλῶς ἕνα ζευγάρι σκούρα γυαλιὰ, γιὰ νὰ ἔχετε ἐξασφαλισθεῖ. Πρέπει νὰ ἐξερετε καλὰ τὶς ιδιότητες τῶν γυαλιῶν τοῦ ἡλίου, πρὶν τὰ διαλέξετε καὶ τὰ φορέσετε.

Προστασία τῶν ματιῶν δὲν σημαίνει καθόλου προμήθεια μαύρων γυαλιῶν. Ἡ ἔραση κορυφάζεται ὅταν ὅλα γύρω τῆς ἀρχίζουν νὰ στοτεινίζονται. Τὰ βλέφαρα ἀνοίγουν πὺ πολλὰ κι' ἀφήνουν τότε νὰ περνῶν στὸ μάτι πολλὰ περισσότερες ὑπερύθρες κι' ὑπεριώδεις ἀκτίνες.

Συμπέρασμα: τὰ πολὺ σκουρόχρωμα γυαλιὰ δὲν εἶναι καθόλου καὶ τὰ καλύτερα. Γιὰ νὰ προστατευθῶν τὰ μάτια, ἔχει μεγαλύτερη σημασία τὸ σχῆμα κι' ἡ κατασκευὴ τῶν γυαλιῶν παρ' ὅ,τι τὸ χρώ-

μα τους. Οἱ εἰδικοί μᾶς πληροφοροῦν ὅτι, γενικὰ τὸ πράσινο, τὸ «φινέ» καὶ τὸ γαλὶ χρώμα εἶναι τὰ πὺ ἀναπνευστικά. Τὸ πράσινο ταιριάζει καλύτερα στοὺς προσώπους ἐνῶ τὰ ἄλλα δύο εἶναι πὺ εὐνοϊκὰ γιὰ τοὺς μύopes.

Προσέχετε τὴν ἐπιφάνεια τῶν γυαλιῶν. Εἶναι ἐπικίνδυνα, ὅταν ἡ ἐπιφάνειά τους δὲν εἶναι ἀπόλυτα κανονικὴ κι' οἱ ἄκρες τῆς ἔχουν ἄνισο πάχος.

Αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα προκαλοῦν παραμορφώσεις στὴν ὄραση. Τὸ μάτι τίς διορθώνει, ἀλλὰ μὲ πολὺ κόπο. Γιὰ νὰ διαπιστώσετε ἂν τὰ γυαλιὰ σας ἔχουν κανονικὴ κυρτότητα, δηλαδὴ δὲν ἔχουν τὸ ἐλάττωμα, ποὺ εἴπαμε παραπάνω, ὑπάρχει ἕνα ἀπλούστατο μέσον. Περιστρέψατέ τα γρήγορα μπροστὰ στὰ μάτια σας.

Ἄν τὰ ἀντικείμενα, ποὺ ἀντικρίζετε, διατηροῦν τὴ συνήθη τους ἐμφάνιση, ἡ κυρτότης τῶν γυαλιῶν εἶναι ἄσπρη. Ἄν τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐμφανίζονται παραμορφωμένα, πετάξτε τὰ γυαλιὰ, ποὺ φοροῦσατε χωρὶς δισταγμὸ.

Μιὰ ἄλλη ιδιότης τῶν γυαλιῶν, ποὺ πρέπει νὰ λάβετε ὑπ' ὄψει σας, εἶναι τὸ βάρος τους.

Φακοὶ ἀπὸ πλαστικὴ ὕλη

ΟΣΚΕΛΕΤΟΣ τους πρέπει νὰ εἶναι ἐλαφρὸς, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ τὰ φοροῦν ἄνετα κι' εὐκόλα ὅλοι οἱ ὑποφέρουν συχνὰ ἀπὸ ἰγμορίτιδες ἢ ἡμικρανίες. Τὰ γυαλιὰ, ποὺ ὁ σκελετὸς τους κι' οἱ φακοὶ τους εἶναι καμωμένα ἀπὸ πλαστικὴ ὕλη, εἶναι πέντε φορὲς ἐλαφρότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα. Εἶναι, ἐπίσης, ἄθραυστα. Δὲν ὑπάρχει, ἄρα, κίνδυνος νὰ πληγωθεῖ κανεὶς σὲ περίπτωση ἀτυχήματος. Ἐχουν, ὅμως, τὸ ἐλάττωμα, ὅτι παθαίνουν εὐκόλα ἀμυγνίαι. Προστατενετέ τα, λοιπόν, σὲ μιὰ καλὴ θήκη.

Τώρα τελευταῖα, κατασκευάζονται γυαλιὰ ἀπὸ πλαστικὴ ὕλη, ποὺ παρουσιάζουν τὴ διαφάνεια τῶν πὺ φθινον γυαλίων φακῶν. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ, ποὺ κοστίζουν ὅμως ἀρκετὰ ἀκριβὰ, ἔχουν στὴν πλαστικὴ ὕλη τους ὠρισμένες οὐσίες, ποὺ ἀπορροφῶν κατὰ ἰδεώδη τρόπο τὶς ὑπεριώδεις ἀκτίνες κι' ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ὑπερύθρων.

Ἄλλὰ καὶ πολλὲς ἄλλες κατηγορίες συνθετικῶν γυαλιῶν περιέχουν στοὺς φακοὺς των χημικὰ σωματίδια, ποὺ φράζουν ἀρκετὰ ἀποτελεσματικὰ τὸν δρόμο

στὶς ἐπικίνδυνες αὐτὲς ἀποχρώσεις τοῦ ἡλιακοῦ φάσματος. Εἶναι ἰδιαίτερα χρήσιμα, ὅταν ἀτενίζουμε ἐπιφάνειες, ποὺ προκαλοῦν ἰσχυρὲς ἀντανανκλάσεις: νερό, ἀμμουδιά, ἄσπροι τοῖχοι.

Δὲν εἶναι πάντα ἀπαραίτητα

ΠΡΕΠΕΙ νὰ φοροῦμε συνεχῶς γυαλιὰ τοῦ ἡλίου; Ἄν οἱ εἰδικοί θεωροῦν ἀπαραίτητὴ τὴν προσεκτικὴ καὶ καλὴ ἐκλογή τῶν γυαλιῶν, λένε ἐπίσης ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ κάνετε ἀπόλυτο κανόνα τῆς ζωῆς σας τὸ νὰ φορᾶτε γυαλιὰ τοῦ ἡλίου κατὰ τὸ καλοκαίρι.

Πραγματικά, οἱ ἡλιακὲς ἀκτίνες εἶναι λιγώτερο ἔντονες, ἄρα καὶ λιγώτερο ἐπιζημιες, σὲ ὠρισμένες περιοχὲς ἀπ' ὅ,τι εἶναι σὲ ἄλλες. Ἐξ ἄλλου, ἀπὸ ἄτομο σὲ ἄτομο διαφέρει ἡ ἀντοχὴ τῶν ματιῶν στὸν ἥλιο.

Πρέπει νὰ φορᾶτε διαρκῶς γυαλιὰ τοῦ ἡλίου ἂν ἔχετε γαλάζια μάτια ἢ ἂν εἰστε μύωψ. Τὰ μάτια αὐτῆς τῆς κατηγορίας εἶναι πὺ εὐπαθῆ.

Ἄν ὄχι, πρέπει νὰ φορᾶτε διαρκῶς γυαλιὰ σὲ περιβάλλον ὅπου ὁ ἀέρας εἶναι πολὺ καθαρὸς καὶ στεγνός, ὅπως λόγου χάρι στὸ δουνὺ. Ἡ ὄραση καὶ οἱ σκόνες σταματοῦν ἕνα μέρος ἀπὸ τὶς ὑπεριώδεις καὶ τὶς ὑπερύθρες ἀκτίνες.

Νὰ τὰ φορᾶτε ἐπίσης σὲ περιοχὲς ὅπου ἡ ἀντανάκλαση εἶναι ἔντονη: στὴν πλάττ στὴ θάλασσα, στὶς πόλεις ὅπου ἐπικρατεῖ τὸ ἄσπρο χρώμα στοὺς τοίχους τῶν κτι-

Τὰ ἀνοιχτόχρωμα γυαλιὰ εἶναι πὺ εὐπαθῆ στὸν ἥλιο ἀπὸ τὰ σκούρα. Ἐνα ζευγάρι γυαλιῶν μὲ μελετημένη βαφὴ των φακῶν, εἶναι κυριολεκτικὰ σωτήριο τώρα τὸ καλοκαίρι.

ρίων. Μπορεῖτε, ὅμως, μιὰ χαρὰ νὰ κάνετε χωρὶς γυαλιὰ τοῦ ἡλίου σὲ περιοχὲς ὅπου ἐπικρατεῖ τὸ πράσινο. Ἡ θλάση, χάρις ἀκριβῶς σὲ τὸ χρώμα αὐτό, δὲν ἀντανανκλᾷ παρὰ μονάχα ἕνα 15% ὡς 20% τοῦ φωτός.

Τέλος, μὴν ἔχετε τὴν ἰδέα ὅτι στὰ παιδιὰ δὲν χρειάζονται τὰ γυαλιὰ. Τὰ μάτια τους ἔχουν τὴν ἴδια ἐδάρεια μὲ ἐκεῖνα τῶν ἐνηλίκων. Συνήθως, οἱ γονεῖς διστάζουν νὰ τοὺς πάρουν γυαλιὰ, ἐπεὶδὴ φοβοῦνται μὴ τὰ σπάσουν, καθὼς παίζουν, καὶ πληγωθοῦν. Ἄλλὰ ἀπ' ὅτου κυκλοφοροῦν στὸ ἐμπόριο ἄθραυστα γυαλιὰ, ἀπὸ πλαστικὴ ὕλη, ὁ κίνδυνος αὐτὸς ἔχει ἐκλείψει.

ΛΕΩΝ ΓΑΜΒΕΤΤΑΣ

Ὁ μεγάλος πολιτικός ποὺ πέδαινε καθημερινὰ γιὰ τὴ Γαλλία.

Τοῦ ΖΑΚ ΣΑΣΤΕΝΕ, τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας

2ον (Τελευταῖον)

Η ΓΥΝΑΙΚΑ αὐτὴ ποὺ τὸν ἀγάπησε παρὰφορα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ τὸν εἶδε ἦταν καρπὸς τῆς παράνομης ἐνώσεως μιᾶς νεαρῆς Λυωνέζας κι' ἐνος ἀξωματικοῦ ἐβραϊκῆς καταγωγῆς. Ὁ σύνδεσμός της μὲ τὸν διευθυντὴ τῆς ἀντικυβερνητικῆς αστυνομίας, σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη μερικῶν ἱστορικῶν, ἦταν ψεύτικος. Ἀπλῶς, ἡ ἀστυνομία τὴν εἰχε βάσει νὰ ὑποκρίνεται τὴν ἐρωμένη, γιὰ νὰ παρακολουθεῖται ἔτσι ἀπὸ πὺ κοντὰ ὁ Ἰ'αμβέττας. Πάντως εἶτε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ εἶτε ἀργότερα, τὸ γεγονὸς εἶναι ὅτι ὁ Ἰ'αμβέττας τῆς ἐνέπνευσε ἕνα βαθὺ αἰσθημα.

Τῆς ἀνταποκρίθηκε ὄχι ἀμέσως, ὅπως εἴπαμε. Ἀλλὰ ἡ Λεονί, μὲ τὴν ἐπιμονή της, κατάρθωσε νὰ νικήσει τὴν ἀδιαφορία του. Συναρπάσθηκε ἀπὸ τὴν ὁμορφία της, τὸν αἰσθηματισμὸ της, τοὺς λεπτοὺς τροπούς της, τὴν ἐξυπνάδα της, τὸν ψυχικὸ της πλοῦτο. Ἡ Λεονί τὰ εἶχε ὅλα, ὥστε νὰ αἰχμαλωτίσει ἐκεῖνον τὸν μεσογειακὸ ἄνδρα, ποὺ τὸ αἷμα του ἔβραζε, ποὺ ἀγαποῦσε τὰ ὠραία σχήματα καὶ τὶς ὠραῖες φράσεις.

Ἰσως, μάλιστα, μέσα στὴν κοχλάζουσα φαντασία τοῦ Ἰ'αμβέττα, οἱ ιδιότητες τῆς Λεονί νὰ εἶχαν ἐξιδανικευθεῖ καὶ νὰ εἶχαν πάρει μεγαλύτερη ἀξία ἀπ' ὅση εἶχαν πραγματικά. Ὁ θαυμασμός του γίνεται γρηγορὰ ἀπείραγτος γι' αὐτὴ τὴ γυναῖκα. Στὰ γράμματα, ποὺ τῆς ἀπευθύνει ἐπὶ μιὰ δεκαετία, θρῖσκονται φράσεις σὰν τὶς παρὰ κάτω:

Μάρτης 1875. «Εἶσαι ἡ ἐμπνευστρια τῶν πὺ καλῶν μου πράξεων, ὁ ἀλάνθαστος ὁδηγὸς τῶν βημάτων μου».

Μάρτης 1876. «Θὰ πάρω ἀπὸ σένα τὴ δύναμη καὶ τὸν οἶστο ποὺ χρειάζομαι γιὰ τὸν ἀγῶνα μου. Σοὺ ὀφείλω τοὺς πὺ πολλοὺς μου θριάμβους καὶ νοιώθω ὡς τὰ βαῦτα τῆς ψυχῆς μου, ὅτι δὲν μπορῶ νὰ τοὺς συμπληρώσω παρὰ κάτω ἀπὸ τὰ δικά σου πτερὰ».

Ἰούλιος 1876. «Μὲ μεθᾶς σὲ σῶμα καὶ στὴν ψυχὴ. Εἶσαι ἡ ἰδανικὴ γυναῖκα. Σὲ λατρεύω πὺ πολλὰ ἀπὸ χθές. Εἶμαι ὁλοένα πὺ εὐτυχισμένος, πὺ τρελὸς ἐξ αἰτίας σου. Ἴπποτα δὲν μ' ἐνδιαφέρει ὅσο ἐσύ».

Διάλεξα τὸ καλύτερο

ΣΤΟ μεταξὺ, τὰ γεγονότα ἐξελλίσσονται ραγδαῖα. Στὶς 13 τοῦ Γενάρη τοῦ 1879, ὁ Μάξ-Μαόν, νοιώθοντας τὸν ἐαυτὸ του σὰν παρειασπο στὸν κόσμον τῶν δημοκρατικῶν, παραιτεῖται ἀπὸ πρόεδρος. Τὰ Ἠλύσια εἶναι ἐλεύθερα.

Ἐφθάσε πᾶς ἡ ὥρα τοῦ Γαμβέττα; Ὁχι. Ἄν, μὲ τὴν ἐφορτήα τοῦ ἀνευμάτος του, μπόρεσε νὰ κερδίσει τὴν ἐκτίμησιν πολλῶν ἀντιπάλων του, παρὰ-ληλα δημιουργῆσε κι' ἕνα σωρὸ ἐχθρῶ-

τητες ἀνάμεσα στοὺς ὁμοϊδεάτες του. Τὸν φθονοῦν γιὰ τὸ ὅτι εἶναι λαοφίλητος κι' ἔχει τόσο δυνατό μυαλό, γιὰ τὸ ὅτι εἶναι τόσο ἐλκυστικός.

Οἱ ἐνδοκομματικοί, λοιπόν, ἐχθροὶ του κατορθώνουν νὰ τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸν προεδρικὸ θῶκο, μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμος γιὰ κανένα ἄλλο, πὺ δραστηκὸ ρόλο. Διάδοχος τοῦ Μάξ — Μαὸν γίνεται ἔτσι ὁ Ζυλ Ἰ'αρεβύ.

Ὁ Γαμβέττας προσανατολίζεται τώρα πρὸς τὴν προεδρίαν τῆς Βουλῆς. Ἐχθροὶ καὶ φίλοι ἐπικροτοῦν αὐτὴ τὴ θέση. Κι' ὁ ἴδιος, μὲ τὴν ἀνίατη αἰσιοδοξία, ποὺ τὸν διέκρινε σὲ κάθε περίπτωσι, πείθεται γι' αὐτό. Γράφει ἔτσι στὴ Λεονί: «Διάλεξα τὸ καλύτερο. Ἡ θέση τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς μοὺ ταιριάζει περισσότερο ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας».

Ἡ ἀγαπημένη του, ἐνῶ ἐκεῖνος ἐγκαθίσταται στὴν προεδρία τῆς Βουλῆς, μένει σὲ Ζαρντί, σ' ἕνα κτήμα τοῦ Γαμβέττα, ποὺ θρῖσκεται στὴ Βλ — ντ' Ἰ'Αβρα. Τῆς γράφει κάθε μέρα καὶ κάθε φορὰ πὺ τὰ καθήκοντά του τὸ ἐπιτρέπουν, τρέχει νὰ τὴ συναντήσει γιὰ νὰ περάσει μαζί της λίγες μέρες. Ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦ δεσμοῦ, ποὺ τοὺς ἐνώνει, δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ. Τὴν παρακαλεῖ, λοιπόν, νὰ δεχθεῖ νὰ γίνει γυναῖκα του.

«Σ' ἀγαπᾶ, μ' ἀγαπᾶς — τῆς γράφει στὶς 12 Αὐγούστου τοῦ 1879 — πρέπει, λοιπόν, νὰ ἐνωθῶμε μὲ τὸ δεσμὸ τοῦ ὁμεναιῶν».

Ἀλλὰ ἡ Λεονί διστάζει νὰ πει τὸ ναί. Ὁ λόγος; εἶναι πρὸς τιμὴν της. Τὸν θρῖσκουν σ' ἕνα ἀπὸ τὰ γράμματά της. «Ὅσο πὺ ἐνδοξος γίνεσαι, τόσο πὺ λίγο πρέπει νὰ φαίνομαι στὴ ζωὴ σου. Ἡ Γαλλία ἔχει περισσότερα δικαιώματα πάγω σου ἀπὸ μένα. Δὲν μπορῶ νὰ γίνω ἀντίζηλη τῆς πατρίδος. Θὰ ἦταν σωστὴ ἱεροσύλα».

Ἡ συκοφαντία δὲν καταδέτει τὰ ὄπλα

Ο ἔχθροὶ τοῦ Γαμβέττα, σὲ μεταξὺ, δὲν διστάζουν νὰ ἐπαφελθοῦν κι' ἀπὸ τὸν δεσμὸν τοῦ με τὴν ἐξαιρετικὴ αὐτὴ γυναῖκα, γιὰ νὰ τὸν συκοφαντοῦν. Διασπέρνουν τὴ φήμη ὅτι εἶναι ἕνας ἀνίηθικος. Καὶ τὸ κατορθώνουν. Ἐτσι, σιγά — σιγά, στοὺς πυθόνους τῶν πολιτικῶν παρασηκίων, προστίθεται κι' ὁ μυκηθμὸς τοῦ λαοῦ. Ὅταν, στὶς ἐκλογὲς τοῦ 1881, ὁ Γαμβέττας ἐμφανίζεται μπροστὰ στοὺς ψηφοφόρους τῆς Μπελβίλ, ἀκούονται φωνές: «Κάτω ὁ παραλυσμένος!».

Ἀλλὰ ἐκεῖνος δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν ἀνθρώπων ποὺ φοβοῦνται τὸν λαόν. Ἀπαντᾷ ἀμέσως, ἀπτότητα, περήφανα:

— Παραλυσμένος εἶναι ὁ λαὸς ποὺ δὲν βλέπει τοὺς ἄξιους πολιτικούς. Μπροστὰ σας ἔχετε ἕνα τέτοιο πολιτικό. Ἄν τολμήσετε νὰ ξαναφωνάξετε τὴν ἴδια λέξη,

Λεονί Λεόν, ἡ Ἡγερία τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ.

ἡ λέξη αὐτὴ θὰ πέσει πάνω σας!... Ξενακλέγεται, ἀλλὰ οἱ φωνὲς ἐκεῖνες τοῦ ἔχουν ἀνοίξει μιὰ πληγὴ στὴν καρδιά, ποὺ δὲν λείει νὰ κλείσει. Ἡ λάσπη ποὺ τοῦ πέταξαν κατὰ πρόσωπο, τὸν κάνει νὰ σέφεται στὰ σοβαρὰ μήπως θὰ ἔπρεπε ν' ἀποτραβηχθεῖ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ.

Ἡ Λεονί, ὅμως, τὸν ἀποτρέπει ἀπ' αὐτὴ τὴ δειλία. Τὸν ἐμφυλώνει καὶ τοῦ δίνει νὰ καταλάβει, ὅτι πρέπει νὰ συνεχίσει τὸν δρόμο του, παρὰ τὰ ἐμπόδια ποὺ τοῦ στήνουν οἱ ἐχθροὶ κι' οἱ φθονεροί.

Διπλὴ πικρία

ΣΤΙΣ 10 Νοέμβριον, ἡ κυβέρνησις Ζυλ Φερὸν παραιτεῖται κι' ὁ πρόεδρος Γαρεβὺ καλεῖ τὸν Γαμβέττα. Ἀλλὰ οἱ δημοκρατικὲς γύρω του εἶναι πολὺ καὶ ὁ Γαμβέττας δὲν κατορθώνει νὰ σχηματίσει κυβέρνησι ἀπὸ τὰ μέλη ποὺ ἤθελε. Ἐτσι, ἀναγκάζεται νὰ προσφύγει σὲ ἀδοκίμαστα ὀνόματα, μὲ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι καθόλου βέβαια, ἂν ἡ νέα κυβέρνηση θὰ κατορθώσει νὰ γείη ἀσπρό-πρόσωπον.

Δημοσιεύει ἕνα μεγαλειόβολο, γεμᾶτο ὑπόσχεση πρόγραμμα. Ἀλλὰ, σύμφωνα μὲ τὶς προβλέψεις τῶν ἀπαισιόδοξων, ὅλη αὐτὴ ἡ ὑπόσχεσι ἀποδεικνύεται μιὰ τρούπα σὲ νερό. Στὶς 26 Γενάρη τοῦ 1882, ἡ κυβέρνησις Γαμβέττα πέφτει. Ὁ δῖος της δὲν διήρκεσε παρὰ 72 μέρες. Τὸ ἴδιον ἐκεῖνο δράδυ, ὁ Γαμβέττας γράφει στὴ Λεονί: «Ἐγὼ αὐτὸ ποὺ πάντα κατὰ βάθος ποθοῦσα. Τώρα

45

φαινόταν έτοιμη να λιποθυμήσει, όποτε έγω έτρεξα στο διπλανό δωμάτιο να φέρω το φάρμακό της.

Τή στιγμή που περνούσα ύμως άκριβώς κάτω απ' τó φώς του πολυέλαιου, ένοιωσα να με άγγίζει κάτι σαν άέρας, και, συγχρόνως, είδα χάμω, στο χαλί και μέσα στο κύκλο που έκανε τó φώς του πολυέλαιου, μιάν άόριστη σκιά, τόσο άόριστη, σά νάτανε από ίσκιο. Δέν είπα ύμως, τίποτα στη Ροβένα. Τής έδωσα τó φάρμακο και κείνη κράτησε με τά χέρια της τó ποτήρι για νά τó πιεί. Ξανακάθησα στο σοφά, άπέναντί της άκριβώς και τήν παρακολουθούσα. Καί τότε, άκουσα καθαρά ένα πολύ έλαφρό κρότο από βήματα, που πλησίαζαν τó κρεβάτι και, ξαφνικά — νάτανε παραισθήση; — τή στιγμή που ή Ροβένα σήκωνε τó ποτήρι με τó φάρμακο για νά τó πιεί, είδα νά πέφτουν 3 ή 4 σταγόνες από ένα ύγρò κοκκινωπό μέσα στο ποτήρι. Δέν πρόφτασα νά τή σταματήσω και τó είχε κιάλας πιεί — άλλα έγω δέν ήμουνα και σίγουρος για τά ύσα είχα «δει».

★

Σ Ε τρείς μέρες ή Ροβένα πέθανε. Μόνο μεσα στην κάμαρη, πλαι στο σαβανωμένο πατώμα τής γυναικας μου, νόμιξα πώς γύριζαν γύρω μου άλλόκοτες μορφές σαν σκιές. Κύτταξα γύρω μου και δέν έβλεπα τίποτα... Έμεινα πολλές ώρες άκίνητος κυττάζοντας τó νεκρό πρόσωπο τής Ροβένας. Ένοιωθα τó ίδιο εκείνο σπαραχτικό πόνο, που είχα νοιώσει με τó θάνατο τής Λιγείας — πάλι ύμως, τή Λιγεία θυμόμουνα, και πο- νούσα έτσι.

Κατά τά μεσάνυχτα, άκουσα ξαφνικά ένα μικρό λυγμό που έρχόταν απ' τó νεκρικό κρεβάτι. Δέν είχα γελαστεί, τó είδα καθαρά: Στο νεκρικό πρόσωπο τής Ροβένας, άρχιζε νά ροδίζει ένα έλαφρότα- τó ζωντανό χρώμα!

Μ' έπιασε τρόμος άπερίγραπτος. "Ήθε- λα νά φωνάξω, μά δέν τó κατώρθωνα. Μ' έπιασε βαθεία άπελπισία και προσπάθησα νά τή βοηθήσω νά ξαναζήσει, γιατί πί- στευα κιάλας πώς είχα κάνει λάθος και πώς ή Ροβένα ζούσε...

Ξαφνικά, ύμως, τó πρόσωπό της ξανα- πήρε τή νεκρική του ύψη και ή Ρο- βένα έμοιαζε νάχει πεθάνει πολλές ώ- ρες πριν.

Αυτό, έγινε πολλές φορές εκείνη τή φρεση νύχτα κι' έγω, μ' ένα τρόπο ά- περίγραπτο κάθε φορά και μιάν άγωνία φρικτή, προσπαθούσα νά τή βοηθήσω.

Στό τέλος εκείνη έμεινε πάλι άκίνητη, ψυχρή και μακρυνή. Θά κόντευε νά ξε- μερώσει, όταν ξαφνικά είδα τή Ροβένα νά σηκώνεται — κι' ήταν άληθινó ύ,τι έβλεπα! — και νά προχωρεί στη μέση τής κάμαρης, τυλιγμένη με τó σάβανό της και με βήμα σιγανó και τρεμάμενο. Δέν τρύμαξα, ούτε κινήθηκα απ' τή θέση μου! Μονάχα, χωρίς καθόλου νά έλέγ- χω τή σκέψη μου, κάθε τόσο περνούσαν απ' τó μυαλό μου άνέκδοτες και άπίθα- νες άπορίες σαν κι' αυτές. «Νάσαι αυ- τή έδώ, ή ζωντανή Ροβένα. 'Η ξανθή και γαλανή γυναίκα που ήξερα».

Και, ξαφνικά, μ' έπιασε κάτι παράξε- νο, κάτι άπερίγραπτο, τρελλή άγωνία μα- ζι με ύπνωση. Χάμηξα νά τής θγάλω τó σάβανο απ' τó κεφάλι της. Και τότε, χύ- θηκαν στην πλάτη της, κύματα από μαύ- ρα, σκοτεινά μαλλιά, σαν βαθεία νύχτα. Καί τότε, σιγά — σιγά, άνοιξε και τά μάτια της...

— "Α, είναι λοιπόν άλήθεια! φώναξα κλαίγοντας. Είναι τα μάτια, τά παράξενα μαύρα μάτια τής χαμένης μου άγάπης, τής Λιγείας!!!

46

Πώς νά προλαμβάνετε τίσ επικίνδυνες κράμπες

Η ΚΡΑΜΠΙΑ είναι άληθινά επικίνδυνη για τούς κολυμβητές, άλλα δέν εί- ναι δύσκολο νά προλάβουμε τίσ τρα- γικές της συνέπειες.

Ή μυϊκή σύσπαση του όνομάζουμε «κράμπα», όφείλεται σ' ένα είδος δηλη- τηρίασως του μυϊκού ιστού που προκα- λείται από κυκλοφοριακές ή νευρικές δια- ταραχές. Ή κράμπα άρχίζει με μιάν ά- ανατριχίλα, με μιάν αίσθηση ότι μās τοιμπάνε με βελόνες — πρώτο σύμπτωμα τής μυϊκής τοξινώσως — για νά κα- ταλήξει σέ μιάν άφόρητα όδυνηρή σύ- σπαση που παραλείει κάθε κίνηση. Ό- σον είχαν τήν άτυχία νά τήν ύποστούν μιά φορά στη ζωή τους αλθάνονται τό- σο τρώο, ώστε διατάζουν νά ξαναμπούν στο νερό.

Οί κολυμβητές είναι ιδιαίτερα εύρò- θλητοι. Αυτό συμβαίνει γιατί μόλις έρ- θουν σ' έπαφή με τó ψυχρό νερό, τά αί- μόφορα άγγεια συστέλλονται και περιορί-

νήσεις που ρά επιδεινώνουν τήν κατά- στασή σας.

Στό πρώτο σύμπτωμα τής κράμπας προσπαθήστε νά μη χάσετε τήν ψυ- χραιμία σας. "Αν είναι δυνατόν, κρα- τηθήτε όρθιος στο νερό και κάνετε μιά μικρή έντριβή στο σημείο που έχει άρ- χίσαι νά μουδιάζει. Αυτό θ' άποκατα- στήσει τήν κανονική κυκλοφορία του αί- ματος. "Αν δέν μπορείτε νά κρατηθείτε όρθιος, ξαπλώστε άνάσκελα άναπνέοντας βαθεία και, με έλαφρές κινήσεις, πλη- σιάστε προς τήν άκτ ή προς έναν άλλο κολυμβητή.

"Αν έχετε προδιάθεση στίς κράμπες, δέν χρειάζεται νά στερεθείτε τά μπάνια. Μπορείτε νά προλάβετε αυτό τó άτύχημα !κολυμπώντας μερικους άπλους κανό- νες:

★ Πριν από τó μπάνιο, άποφεύγετε τίσ ζωηρές άσκήσεις που άναστατώνουν τήν κυκλοφορία του αίματος και σās

κάνουν νά ιδρώσετε.

★ Για τόν ίδιο λόγο άποφεύγετε τήν παρατεταμένη ήλιοθεραπεία.

★ Ή έφίδρωση έχει ως άποτέλεσμα τήν άπώλεια ενός μέρους των άλάτων του οργανισμού που είναι άπαραίτητα για τήν καλή λειτουργία των μυϊκών κυττάρων. Μπορείτε ν' άναπληρώσετε αυτ ήν άπώλεια πίνοντας έλαφρά άλα- τισμένο νερό (2-5 γραμμάρια άλατος σ' ένα κιλό νερού) μισή ώρα πριν από τó μπάνιο.

★ Μην τρώτε πριν από τó μπάνιο, γιατί ή κυκλοφορία του αίματος γίνεται πιο έντονη γύρω από τά πεπτικά όργα- να, ενώ στα πόδια και στα χέρια έλασθε- νίζει. Μπορείτε νά φάτε τρείς-τρισήμιση ώρες πριν από τó μπάνιο.

★ Καταναλώστε κυρίως τροφές πλού- σιες σέ βιταμίνη C (χορταρικά, ξυνά φρούτα θαλασσινά), βιταμίνη D (ψά- ρια) και βιταμίνη B1 (κρέας, γάλα αλ- γά).

★ Άποφεύγετε νά κολυμπάτε μόνος..

Σύμφωνα με τή θεωρία του άστρονόμου Γκόλντ, πριν από έ- κατόμύρια χρόνια, ό άξονας περιστροφής τής Γής περνούσε από τόν Είρηνικό. Τότε ή Ίνδια και ή Άφρική βρι- σκόντουσαν στην ψυχρή ζώνη, ενώ ή Γροιλανδία και ή Σκαν- διναβία ήταν σκεπασμένες με τροπική βλάστηση...

ΑΠΟ τή γεωλογία μα- θαίνουμε ότι, στο άπó- τατο παρελθόν, μεγάλες περιοχές τής Γής ήταν σκε- πασμένες με πελώριους παγε- τώνες, όπως αυτοί που ύπάρ- χουν ακόμα σήμερα στη Γροιλανδία και τήν Άνταρ- κτική, και ότι — παύμα ά- κόμα πιδ έκπληκτικό — σέ ώριμμένες εποχές οι παγετώ- νες αυτοί άπλώνονταν σ' όλη τήν έκταση των Ίνδιών, σ' ένα μεγάλο μέρος τής Άφρι- κής και στη Νότιο Άμερι- κή, δηλαδή σέ περιοχές που βρίσκονται σήμερα στην τρο- πική ζώνη και, συνεπώς, είναι θερμότερες. Οί γεωλό- γοι, έξ άλλου, με τή μελέτη των άπολιθωμάτων που βρέ- θηκαν σέ διάφορα στρώματα του γήινου φλοιού, άνεκάλυ- ψαν πώς οι διάφορες περιο- χές τής Γής έχουν ύποστεί κατά περιόδους ριζικές κλι- ματολογικές μεταβολές και πώς ή Εθώπη π. χ. και ή Β. Άμερική διέθεταν άλλοτε μιά πλούσια «τροπική» παν- δα και χλωρίδα, ενώ ή Γροιλ- λανδία όχι μόνο δέν ήταν παγωμένη άλλ' αντίθετα τó έ- δαφός της ήταν σκεπασμένο με πλούσια βλάστηση και στίς θάλασσές της ύπήρχαν είδη ψαριών που σήμερα τά βρί- σκουμε μονάχα στους τροπι- κούς.

★

Σ Ε μιά περίοδο ενός δι- σεκατομμυρίου έτών οι γεωλόγοι διακρίνουν τέσ- σερις μεγάλες εποχές των παγετώνων: τήν προκάμβρια (ή προτεροζωική), τήν καμ- βριική, τήν άνδρακοπερική και τήν τεταρογενή. Σ' αυ- τές τίσ ψυχρές περιόδους, ό- στόσο, τó κλίμα δέν ήταν πάν- τα τραχύ, άλλ' ύπήρχαν και θερμότερα ενδιάμεσα. Ή τε- ταρογενής περίοδος π. χ. άρχισε πριν από ένα εκατομ- μύριο χρόνια (σήμερα ζούμε στην άλλοούβια ή δόκανη πε- ρίοδο νερό (2-5 γραμμάρια άλατος σ' ένα κιλό νερού) μισή ώρα πριν από τó μπάνιο.

"Ας δούμε και μιά δευτέ- ρη θεωρία: Καθώς κινείται στην τροχιά της, ή Γή συ- ναντάει στο Διάστημα μόρια σκόνης, λεπτότατους κόκκους έλης που συνήως προσέρχον- ται από τήν άποσύσταση των κομητών. Σέ ώριμμένες ήμέ- ρες τού χρόνου, ή Γή περνάει μέσα από άσχετά πυκνά σύν- νεφα αυτού του κοσμικού κοινορτού και στίς ήμέρες αυ- τές παρατηρούνται συχνότερες

μό έντερμέτσο τής τεταρο- γενούς περιόδου των παγε- τώνων.

Πού όφείλονται αυτές οι βαθύτερες κλιματολογικές με- ταβολές; Πρόσφατα, ό Άγ- γλος άστρονόμος Γκόλντ διε- τύπωσε μιά θεωρία που έρ- χεται νά προστεθεί στίς πολ- υκόμβες **καλιότερες θεωρίες** που φιλοδοξούν νά δώσουν μιά έξήγηση του φαινομένου των παγετώνων. "Ας κάνουμε μιά σύντομη άνασκόπηση των

και πάρα πολύ άφθονότερες βροχοπτώσεις. Αυτό δέν πρέ- πει νά μās έκπλήσσει άν σκε- φθούμε πώς οι λεπτοί κόκκοι τής έλης άνακατεύονται, σ' άνώτερη στρώματα τής ατμο- σφαιρας, με τά μικροσκοπικά σταγονίδια του ύδατος, που είναι πολύ έλαφρά για νά πέσουν μόνα τους στο έδα- φος. "Όταν ύμως οι ύδρατμοί συμπυκνωθούν κάτω γύρω από ένα στερεώτερο και βαρύ- τερο σώμα — τόν κόκκο τής

ΟΤΑΝ Ο Β. ΠΟΛΟΣ ΒΡΙΣΚΟΤΑΝ ΣΤΟΝ ΕΙΡΗΝΙΚΟ

Μιά νέα έρμηνεία του φαινομένου των παγετώνων

πιδ σημαντικών από τίσ πα- λίες θεωρίες.

Κατά τή γνώμη πολλών άστρονόμων, οι μεταβολές του κλίματος τής Γής όφείλονται σέ αντίστοιχες μεταβολές τής ήλιακής άκτινοβολίας. Είναι άλήθεια πώς οι μετρήσεις τής ήλιακής άκτινοβολίας δέν ά- πέδειξαν ως τώρα καμμία οδ- σιώδη μεταβολή στην ποσότη- τα τής θερμότητας που δέχε- ται ή Γή από τόν "Ήλιο, άλλ' οι μετρήσεις αυτές άρ- χισαν μόλις πριν από (100) έκατό χρόνια. Δέν έξορουμε ποιά ήταν ή ήλιακή άκτινοβο- λία στο άπώτατο παρελθόν και ποιά θά είναι στο ά- πώτατο μέλλον. Άλλ' απ' όσα έξορουμε για τή σύσταση του "Ήλιου, είναι πιθανότατο νά συνέθισαν μεταβολές στην άκτινοβολία του κατά τή δι- άρκεια εκατομμυρίων έτών.

Οί μεταβολές αυτές, άκόμα και οι πιδ άνεπαίσθητες, θά είχαν άσφαλώς βαθύτατη επί- δραση στο κλίμα τής Γής. Μιά διαφορά μέσης θερμοκρα- σίας δέκα βαθμών περισσότε- ρο ή λιγώτερο μπορεί νά έπι- φέρε άναστάτωση στο κλίμα του πλανήτη μας.

"Ας δούμε και μιά δευτέ- ρη θεωρία: Καθώς κινείται στην τροχιά της, ή Γή συ- ναντάει στο Διάστημα μόρια σκόνης, λεπτότατους κόκκους έλης που συνήως προσέρχον- ται από τήν άποσύσταση των κομητών. Σέ ώριμμένες ήμέ- ρες τού χρόνου, ή Γή περνάει μέσα από άσχετά πυκνά σύν- νεφα αυτού του κοσμικού κοινορτού και στίς ήμέρες αυ- τές παρατηρούνται συχνότερες

σκόνης — τότε πέφτουν στη Γή υπό μορφήν βροχής. (Μπορούμε νά σημειώσουμε παρεμπιπτόντως ότι σ' αυτές τίσ παρατηρήσεις στηρίζονται οι προσπάθειες τής τεχνητής βροχοπτώσως). Έάν, για ό- ποιούδηποτε λόγο, ή πυκνότη- τα τής κοσμικής σκόνης που συναντάει στην τροχιά της ή Γή αύξηθεί ύπερβολικά, οι συνέπειες θά είναι καταστρο- φικές. Οί βροχοπτώσεις θά αύξηθούν και, μ' όλο που δέν πρόκειται νά συμβεί κα- νένας κατακλυσμός, ή ατμό- σφαιρα τής Γής θά χάσει τούς ύδρατμούς της. Αυτό θά είχε τίσ έξής συνέπειες: Ή θερμοκρασία που μās στέλνει ό "Ήλιος, όπως έξορουμε, ά- ποθηκεύεται από τή Γή κα- τά τή διάρκεια τής ήμέρας και άναδίδεται τή νύχτα.

Άλλά όλη ή θερμότητα του φλοιού τής Γής θά χανόταν μέσα σέ μιά νύχτα άν δέν ύπήρχαν οι ύδρατμοί τής α- τμοσφαιρας που τή συγκρα- τούν. Ό φλοιός τής Γής θά πάγωνε. Έτσι, κατά τούς ό- παδούς αυτής θεωρίας, έξηγουται οι εποχές των πα- γετώνων: Σέ ώριμμένες περιό- δους ή Γή περνάει από πυ- κνά σύννεφα κοσμικής σκό- νης, οι βροχές αύξάνονται, ή άτμόσφαιρα χάνει τούς ύδρα- τμούς της, ό γήινος φλοιός παγώνει...

★

Α Σ έλθουμε, τέλος, στην πρόσφατη θεωρία του Γκόλντ που, αντίθετα από τίσ προηγούμενες που δέν είναι παρά ύποθέσεις, έ-

χει τó πλεονέκτημα των ά- πτών άποδείξεων:

Ή λάβα και ή σποδός που βγαίνουν από τά ήφαιστεια περιέχουν σωματίδια σιδή- ρου τά όποια, μόλις θγούν από τόν κρατήρα προσανατο- λίζονται πάντα προς τόν μαγνητικό Βόρειο Πόλο. Ό- ταν ή λάβα κινύσει και ή σπο- δός στερεοποιηθεί, αυτá τά μαγνητισμένα σωματίδια πα- ραμένουν για πάντα προσανα- τολισμένα προς τó βορρά.

Άπό τή μελέτη τής λάβας των ήφαιστειών που έδρα- σαν πριν από έκατομμύρια χρόνια, διαπιστώθηκε — ή έ- πιστήμη μās έπιφυλάσσει πάν- τα καινούργιες έκπληξεις — ότι σέ διάφορες γεωλογικές περιόδους οι μικροσκοπικές

σπόδες πυξίδες ήταν προσα- νατολισμένες προς διάφορες κατευθύνσεις, πράγμα που ά- ποδεικνύει πώς ό μαγνητι- κός Βόρειος Πόλος δέ βρι- σκόταν πάντα εκεί που τόν έξορουμε σήμερα. Άλλ' έπει- δή από άλλες έρευνες συνά- γεται ότι ό μαγνητικός πόλος βρισκότανε πάντα πολύ κον- τά στο γεωγραφικό πόλο, εύ- κόλα καταλήγουμε στο συμ- πέρασμα ότι ό Βόρειος Πόλος δέ βρισκόταν πάντα στον Άρκτικό Όκεανό όπου βρί- σκεται στην εποχή μας.

Πόλους όνομάζουμε τά γε- ωγραφικά σημεία όπου ένας νοητός άξονας περιστροφής διατρέχει τήν επιφάνεια τής Γής. Σήμερα τά σημεία σύ- τά βρίσκονται στην Άρκτική και τήν Άνταρκτική. Ό Γκόλντ ύπελόγισε ότι πριν ά- πό έκατό εκατομμύρια χρό- νια ό άξονας περιστροφής περνούσε από τόν Είρηνικό.

Άλλ' άν ό Βόρειος Πόλος βρισκόταν στον Είρηνικό, ό Νότιος Πόλος θά ήταν άπου στην Νότιο Άφρική. Τότε, ή Γροιλανδία και Σκανδιναβία θά ήταν στην τροπική ζώνη και ή χλωρίδα και ή πα- νίδα τους θά ήταν σαν αυ- τή που συναντάμε σήμερα στίς θερμές χώρες. Αντίθετα, ή Ίνδια και ή Άφρική θά βρίσκονταν στην ψυχρή ζώνη και θά ήταν σκεπασμένες ά- πό πάγους. Σύμφωνα με τή θε- ωρία του Γκόλντ, συνεπώς, δέν ύπήρχαν κλιματολογικές μεταβολές στη Γή άλλ' άπλώς μιά μετατόπιση των Πόλων..

47

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΕΡΓΑΣΘΗΚΑΤΕ σκληρά όλο το χειμώνα. Τα νεύρα σας θρίσκονται σε υπερδιέγερση. Η καθημερινή δουλειά είναι κοπιαστική, ανιαρή, σπανίως ευχάριστη, παρ' όσα κι' αν λένε οι ήθικολόγοι. Τό πρώτο ξύπνημα είναι μαρτύριο. Σηκώνεστε απ' το κρεβάτι πιο κουρασμένοι από χθές. Για να ξεκαθαρίσει το μυαλό σας πίνετε καφέδες, καπνίζετε άφθονα τσιγάρα. Το μεσημέρι δεν έχετε όρεξη. Για να την ξαναβρείτε, καταπίνετε άφθονα απ' τα λεγόμενα «όρεκτικά». Έρχεται το θράδυ. Η αύπνιά σας βασανίζει. Στριφογυρίζετε στο κρεβάτι καπνίζοντας. Τα ξημερώματα σας παίρνει ο ύπνος, αλλά σε λίγο θα σημάνει το ξυπνητήρι — και ο φαύλος κύκλος θα συνεχισθεί...

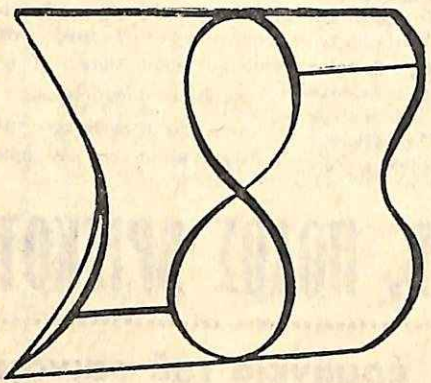
Γλυστράτε σ' έναν επικίνδυνο κατήφορο. Τα νεύρα σας δε θ' ανθέξουν. Αν δε θέλετε να καταλήξετε στην πλήρη νευρική κατάπτωση και στις κάθε λογής ψυχοσωματικές διαταραχές που σας απειλούν, **κ υ τ τ ά ξ τ ε α ύ τ ο τ ό σ χ έ δ ι ο**. Μας έρχετε από το Θιβέτ. Οι Θιβετιανοί μοναχοί έχουν χαράξει αυτό το μαγικό σχέδιο που αρκεί να το κυτάξετε λίγο ώρα για να νιώσετε άφρατη ψυχική γαλήνη.

Αντιγράψτε αυτό το σχέδιο — μ' ένα μαδί κραγιόνι κατά προτίμηση — σ' ένα λευκό φύλλο χαρτιού. Οι διαστάσεις δεν έχουν σημασία, κάντε το όμως αρκετά μεγάλο και κρεμάστε το στον τοίχο. Θα πρέπει να το κυτάξετε τουλάχιστον μία ώρα την ημέρα, συνεχώς ή κατά διαστήματα. Δεν είναι ανάγκη να μένετε ακίνητος απέναντί του. 'Αλλ' από καιρό σε καιρό καθίστε σε μιαν άναπαυτική, πολυθρόνα και κυτάξτε το μαγικό σχέδιο για λίγα λεπτά χαϊδεύοντας με το μάτι τις αρμονικές γραμμές του. Θα αισθανθείτε τα νεύρα σας να χαλαρώνουν, το πνεύμα σας να γαληνεύει...

Αν υποφέρετε από αύπνιά, ή παρατήρηση αυτού του σχεδίου μία ώρα πριν από την κατάκλιση θα σας χαρίσει τον ύπνο. Κατά τη διάρκεια

της ημέρας, κρεμασμένο στον τοίχο απέναντί στο γραφείο σας, το μαγικό σχέδιο θ' αναπαύει τα νεύρα σας κάθε φορά που ή υπερένταση της δουλειάς γίνεται άφορητη.

★
ΑΥΤΑ μάς λένε οι Θιβετιανοί μοναχοί και δεν έχουμε κανένα λόγο ν' άμφισβητούμε την καλή τους πίστη. Όστόσο, αν τα νεύρα σας είναι κουρασμένα, έπωφεληθήτε από τις

διακοπές για να τα ξεκουράσετε. Καί θα το πετύχετε καλύτερα αν ακολουθήσετε μερικές απλές συμβουλές, όχι από τα μοναστήρια του Θιβέτ, αλλ' από τη σύγχρονη έπιστήμη. Αφορούν κυρίως τη διατροφή σας:

★ Η διταμίνη C, που έπιδρά στη λειτουργία των επινεφριδίων, είναι το φάρμακο κατά της νευρικής υπερκοπώσεως. 'Αλλ' αποφεύγετε τις συνθετικές διταμίνες. Θα βρείτε διταμίνη C στη φυσική της κατάσταση σ' όλα τα χορταρικά και τα φρούτα του καλοκαιριού.

★ Η ζάχαρη έχει το πλεονέκτημα ότι μετασχηματίζεται γρήγορα σε χρήσιμες θερμίδες. Αφήστε μία καραμέλλα να λυώσει σιγά - σιγά στο στόμα σας. Η ζάχαρη περνάει στο αίμα και μετατρέπεται σ' ενέργεια.

★ Μία κουταλιά μέλι το πρωί, πριν από το πρόγευμα, έχει ακόμα πιο εύεργετικό αποτέλεσμα.

ρούς, το σώμα χαλαρό, και άρχιστε την έκπνοή από τη μύτη.

6.— Όταν είσθε έτοιμος για να εισπνεύσετε, άρχιστε να παίρνετε πάλι όρθια στάση. Αυτό θα το καταφέρετε, αν κάμψετε τα γόνατα προς το στήθος και υψώσετε λίγο τα χέρια προς το κεφάλι.

7.— Άνοίξτε τα πόδια, υψώστε τα χέρια στο μέτωπο με τις παλάμες προς τα έξω. Έτσι θ' ανορθωθείτε έντελώς.

8.— Τώρα είσθε έτοιμος για να εισπνεύσετε. Άλλα μην υψώσετε το κεφάλι αν το σώμα σας δεν είναι κάθετο.

9.— Για να κρατήσετε το κεφάλι ψηλά την ώρα της εισπνοής, κινήστε απαλά τα χέρια, ένωση τα πόδια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΡΥΠΑΡΗΣ

ΣΤΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 23

το όμολογήσει, ούτε μέσα στην ποίηση.

Είναι ίσως ή μόνη του περίπτωση που δεν μάς εξένισε, ή που σχεδόν δεν μάς εξένισε με τους γλωσσικούς τους ιδωματοισμούς που την κατάχρησή τους θα την βλέπαμε σ' άλλον ποιητή χωρίς ταλέντο. Στο Γρυνάρη τις λέξεις αυτές τις ανέβασαν τό αισθημα και ή μουσικότητα, οε σημείο που πολλές φορές δεν μάς ενδιαφέρει να μάθουμε τί ακριβώς σημαίνουν. Τέτοιες είναι οι λέξεις «γιαλλατρίγιαλα» «τομπερούσα» «ενυχοπαρωρίτρα» «μάργελος» κ.λ.π. κ.λ.π.

Είναι ή μόνη ελληνική ποίηση που σχεδόν δεν μάς ένοχλεί ή κατάχρηση των επιθέτων, άφομοιωμένη και δεμένη με την όλη σύνθεση και μουσικότητα. Φυσικά δεν θα είχε νόημα να σταθεί κανείς εδώ στη μικρή αξία και χαλαρότητα όρισμένων στίχων ή καί ποιημάτων του άκόμα. Δίνουμε εδώ μια σκιαγράφιση συνολικής ματιάς.

ΕΙΝΑΙ γνωστό και στον πολύ κόσμο ακόμη το μεταφραστικό έργο του Γρυνάρη. Όσο κι' αν πολλές φορές λείπει το εύπλαστο και το εύλύγιστο από τις μεταφράσεις του, των άρχαίων τραγικών σωστό, γενικά είναι αυτό που γράφει ο Ι. Κακριδής: «Οι νεώτεροι μεταφραστές θα θελήσουν να ξεπεράσουν το Γρυνάρη, μα να τον άγνοήσουν, αυτό δε θα γίνει ποτέ. Από τη δική του τη μετάφραση θα πρέπει πρώτα να περάσουν, για να δοκιμάσουν ύστερα, αν θα μπορέσουν να δώσουν κάτι καλύτερο. Κι' αν κάποτε το μπορέσουν, άς μη λησμονήσουν ποτέ την ευγενική, άσκητική μορφή του προέδρου, που σκυμμένος στο γραφείο του πενήντα δλόκληρα χρόνια μόχθησε όσο λίγους...»

Ο Γρυνάρης με το σιωπηλό άνεραιο χαρακτήρα του, πέθανε, στην κατοχή, Μάρτιος του 1942. «Όλόκληρο τον τελευταίο χειμώνα — γράφει ο Χατζίνης — δε σκεφτόταν παρά το θάνατο. «Αν πεθάνω...» ή «Όταν πεθάνω...» έτσι άρχιζε συχνά την κουβέντα. Κι' όπως σ' όλη του τη ζωή το ίδιο και τους τελευταίους μήνες της ζωής του μιλούσε χωρίς κανέναν είδους έπαυση. Δεν έβρισκε πώς ή μοίρα του στάθηκε λαμπρή κι' ίσως ακόμη να μην πίστευε πώς υπάρχει λαμπρή μοίρα σ' αυτό τον κόσμο.

Το πλοίο θαλασσοδέρνεται ξυλάρμενο και το πατάει το κύμα πρώτα — πλώρη, δε θε νάράξουμε ούτε βράδυ ούτε αύγη κι' ο θάνατος μάς ζώνει πρώτα — πλώρη.

Πάντοτε θαλασσοδέρνονταν. Πεθαίνοντας άφησε τα πενήντα υπάρχοντά του, το σπιτάκι του και τη βιβλιοθήκη του στην «Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών».

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Οί κατακτήσεις της έπιστήμης

ΟΠΩΣ άποκαλύπτει μια στατιστική που δημοσιεύθηκε από την Παγκόσμια Όργάνωση Έγείας, τό 1958 ύπηρεζε τό έτος κατά τό οποίο σημειώθηκε τό μικρότερο ποσοστό παιδικής θνησιμότητας σε πολλές χώρες του κόσμου. Στη Σουηδία π. χ. σημειώθηκαν μόνο 16 θάνατοι επί χιλίων νεογεννητών. Στην Ίσλανδία και στην Όλλανδία 17 επί 1.000. Στη Νέα Ζηλανδία 19. Στην Αυστραλία 20. Στην Έλβετία 22.

ΟΙ μελλοντικοί ταξιδιώτες του Διαστήματος θα προτιμούν τα εγκαταλείψουν τη Γη κατά τον Ίούνιο, έποχή του έτους κατά την οποία παρατηρείται ή μικρότερη πυκνότητα ηλεκτρικών μορίων στο έξωγήνιο Διάστημα... Την άποψη διέτυπωσε ο Άμερικανός καθηγητής Χελ γουελ στο πρόσφατο άστρονομικό συνέδριο της Κοπεγχάγης. Οι μετρήσεις που έγιναν μέχρι σήμερα έχουν καταδείξει ότι σε ύψος 30.000 χιλιομέτρων παρατηρείται μια ζώνη μορίων που είναι ηλεκτρικά φορτωμένα. Τό παράδοξο είναι ότι ή πυκνότητα των μορίων αυτών κατά κυβικό εκατοστό είναι μεγαλύτερη τόν Δεκέμβριο και μικρότερη τόν Ίούνιο. Οι έπιστήμονες δεν μπόρεσαν ως τώρα να εξηγήσουν τούς λόγους αυτής της διακυμάνσεως, νομίζουν όμως ότι τα ηλεκτρισμένα μόρια δεν είναι ή μοναδική παράγων που θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψη για την πραγματοποίηση πτήσεων στο Διάστημα... Στο άστρονομικό συνέδριο της Κοπεγχάγης, έλαβαν μέρος 150 άστρονόμοι και γεωφυσικοί από 15 χώρες.

ΜΙΑ νέα μέθοδος θεραπείας της δηλητηρίασεως από τις ακτινοβολίες του ραδιενεργού Στροντίου 90 έπινόηθηκε στο πανεπιστήμιο του Γκρόνιμ της κεντρικής Ίαπωνίας. Ο δο Όγκάβα, διευθυντής του εργαστηρίου ισότοπων της Ιατρικής σχολής του πανεπιστημίου άνεκοίνωσε ότι ή έρευνητική του ομάδα πέτυχε να εξαλείψει τό Στροντίο 90 από τα σώματα των πειραματόζώων με τη χρησιμοποίηση ενός αντιδότη, του υποθειώδους διξέος.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

ΕΙΝΑΙ γνωστό πώς τό θαλασσινό νερό περιέχει σε διάφορες ποσότητες χημικά στοιχεία όπως ο χρωσός, ο χαλκός, τό νικέλιο, τό κοβάλτιο, κλπ. Με τόν καιρό, οι άκαανοί του πλανήτη μας θα χρησιμοποιούνται σαν άνεξάντητες πηγές για την έξοικονόμηση μετάλλων. Στο πειραματικό εργαστήριο μικροστοιχείων του Τεχνολογικού Ίνστιτούτου του Λένινγκραντ, υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Άλεσκόφου, γίνονται μελέτες για την εξαγωγή χημικών στοιχείων από θαλασσινό νερό. Μία ομάδα του Ίνστιτούτου που έχει εργασθεί στη Βεργίγιο Θάλασσα, διεξήγαγε πρακτικά πειράματα. Με άποροφητήρες που κατασκευάστηκαν στο εργαστήριο έχουν εξαχθεί από τό θαλασσινό νερό διάφορα μεταλλικά στοιχεία. Οι συνεργάτες του εργαστηρίου έχουν κατασκευάσει επίσης και ειδικούς άποροφητήρες που θα εξαγάουν μόρια των πολυτίμων μετάλλων από τα νερά που άποχετεύουν οι βιομηχανίες.

ΣΕ γλωσσολογικό συνέδριο που συνήλθε στο Σαιντ Άντρεάσμπέργκ, κοντά στο Γκότλαφ της Γερμανίας, με συμμετοχή Γάλλων και Γερμανών γλωσσολόγων, ο Γάλλος καθηγητής Έστεμπαν Μαρτινέξ πρότεινε να υιοθετηθεί διεθνές αλφάβητο που θ' αποτελείται από τέσσερα μόνο σύμφωνα και τέσσερα φωνήεντα. Αύτά τα όχτώ γράμματα, κατά τη γνώμη του καθηγητή Μαρτινέξ, άρκούν για την καταγραφή των 72 ήλων που μπορούν να προσφέρουν τ' ανθρώπινα όργανα.

ΣΤΟ Άσχαμπάτ, πρωτεύουσα της σοβιετικής δημοκρατίας του Τουρκμενιστάν, όπου γίνονται συχνά σεισμοί, χτίσθηκε ένα τριώροφο κλινοστάσιο κτίριο με αντισεισμικά θεμέλια. Ένα σπίτι με τέτοια θεμέλια δε στέκει σταθερά, αλλ' αιώρεται όπως τό έκκορμενός πάνω από τη Γη. Σά βαρύ του έκκορμενός χρησιμοποιεί τό ίδιο τό κτίριο. Τis σεισμικές δονήσεις τις δέχεται μόνο τό σημείο άναγέρσεως, ενώ τό κτίριο μένει άνέπαφο. Τα αντισεισμικά θεμέλια έ-

λαττώνουν κατά 13 φορές τη σκληρότητα της σχέσεως του κτιρίου με τη Γη, γι' αυτό και τα σεισμικά κύματα που μεταδίδονται από τη Γη στο κτίριο είναι πιο αδύνατα.

ΑΠΟ άρμόδιες έπιστημονικές πηγές της Ουάσιγκτον έγινε γνωστό πώς ο άμερικανός μετεωρολογικός δορυφόρος μετέδωσε μεγάλης αξίας πληροφορίες, πριν από δυό μήνες, όταν τυχαίως εφωτογράφησε νέφος τυφώνος. Ο δορυφόρος «Τίρος» που βρίσκεται σε ύψος 400 μιλίων πάνω από τη Γη, φωτογράφησε τόν τυφώνα όπως ακριβώς φαινόταν δυό περίπου ώρες προτού πλήξει τό κεντρικό τμήμα της πολιτείας Όκλαχόμα, στις 19 του περασμένου Μαΐου. Η φωτογραφία έμφανίζει μεμονωμένο συγκρότημα νεφών. Πρόκειται για μία από τις 30.000 φωτογραφίες που έλαβε ο δορυφόρος, στην οποία άπεικονίζεται σαν φωτεινό τετραγωνικό σχήμα.

ΕΝΑΣ Άμερικανός έπιστήμων, ο δο Μπέρκλεϋ του Ίνστιτούτου Ροκφέλλερ της Νέας Υόρκης, δήλωσε ότι, εξ αίτίας των προόδων που έχουν σημειωθεί στην κατασκευή ηλεκτρονικών συσκευών, είναι πολύ πιθανόν οι έξεταστές των σχολείων και των πανεπιστημίων να βοηθούν μπροστά σ' ένα νέο πρόβλημα: Δεν αποκλείεται να σημειωθούν στο μέλλον περιπτώσεις φοιτητών που θα έρχονται στις έξετασεις έφωδιασμένοι με ηλεκτρονική συσκευή που θα μπορεί να ενισχύσει τη μνήμη τους, χωρίς αυτό να γίνεται αντίληπτο από τούς έξεταστές. Τis άπόψεις του άμερικανού δο Μπέρκλεϋ σε μελέτη που υπέβαλε στο τρίτο διεθνές συνέδριο ηλεκτρονικής Ιατρικής που συνήλθε στο Λονδίνο την περασμένη εβδομάδα.

ΟΙ έπιστήμονες του ραδιοαστρονομικού άστεροσκοπίου Μόλλαρντ της Άγγλιας άνεκάλυψαν στο μακρυνότερο ούρανο σώμα που είδε ποτέ άνθρωπο μάτι. Είναι ένα νεφέλωμα που απέχει πέντε δισεκατομύ-

Έπιτεύγματα της τεχνικής

ύρια έτη φωτός από τη Γη. Έννοείται ότι τό ούρανο αυτό σώμα μπορεί να έχει πάψει από πολλούς να ύπάρχει, έφ' όσον αυτό που είδαν οι Άγγλοι άστρονόμοι δεν ήταν παρά ή εικόνα του προ πέντε δισεκατομμυρίων έτών.

ΣΤΗΝ Κοπεγχάγη συνήλθε τό συνέδριο κατά της πολιομυελίτιδος με συμμετοχή 700 έπιστημόνων από 44 χώρες. Ο Άμερικανός καθηγητής Σώλκ, ο έφευρέτης του πρώτου έμβολίου κατά της πολιομυελίτιδος σε μία όμίλια του από τό ραδιοσταθμό της Κοπεγχάγης, δήλωσε πώς οι έπιθέσεις που εξαπολύθηκαν πρόσφατα κατά του έμβολίου του είναι άδικαιολόγητες. Τό έμβόλιο είναι δραστικό, τόνισε ο δο Σώλκ. Η επίδρασή του διαρκεί επί αρκετό χρονικό διάστημα και άσφαλώς θα συντελέσει στην εξαφάνιση της πολιομυελίτιδος.

ΟΙ Ρώσοι λογαριάζουν να λύσουν τό πρόβλημα της μεταφοράς πετρελαιοειδών χωρίς πετρελαιοφόρα πλοία. Καί να με ποιόν τρόπο; Στην επιφάνεια της θάλασσας εύκολα μετακινείται ένας μεγάλος κυλινδρικός σάκος γεμάτος πετρέλαιο. Ο σάκος είναι κατασκευασμένο από αδιάβροχο ύφασμα νάιλον και σφηνεται πίσω από ένα ρυμούλκο. Όταν τό πετρέλαιο φθάνει στο λιμάνι του προορισμού, ο σάκος άδειάζεται με άντλίες, διπλώνεται και επιστρέφεται στη βάση του. Ο όρθολογιστικός αυτός τρόπος μεταφοράς των πετρελαιοειδών φαίνεται πως έχει λαμπρό μέλλον ενώ, αντίθετα, μαύρο και άραχλο διαγράφεται τό μέλλον των γιγαντιαίων πετρελαιοφόρων που έχουν ναυπηγηθεί τα τελευταία χρόνια από τούς Έλληνες έφοπλιστές. Με τό νέο τρόπο μεταφοράς έλαττώνεται ο άριθμός του άπαιτουμένου προσωπικού και μειώνονται τό κόστος, γιατί ένα μικρό ρυμούλκο μπορεί να σέρει δλόκληρο καράβι από σάκος νάιλον γεμάτος πετρέλαιο οι όποιοι δεν κινδυνεύουν από τη θαλασσοταραχή.

ΜΗ ΣΑΣ ΤΡΟΜΑΖΕΙ ΤΟ ΝΕΡΟ!

ΣΥΝΕΧΕΙΑ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 21

πρός τό στήθος. Υψώστε τα χέρια προς τό μέτωπο και άνοίξτε τα πόδια. Έτσι τό σώμα σας θ' άρχίσει να παίρνει μία όριζόντια στάση.

3.— Άπλώστε τα χέρια σας προς την επιφάνεια, ένωμένα, και συγχρόνως κλωστήστε με τα πόδια.

4.— Κατεβάστε τα χέρια άπαλά προς τούς μηρούς. Μην κάνετε άπότομες κινήσεις.

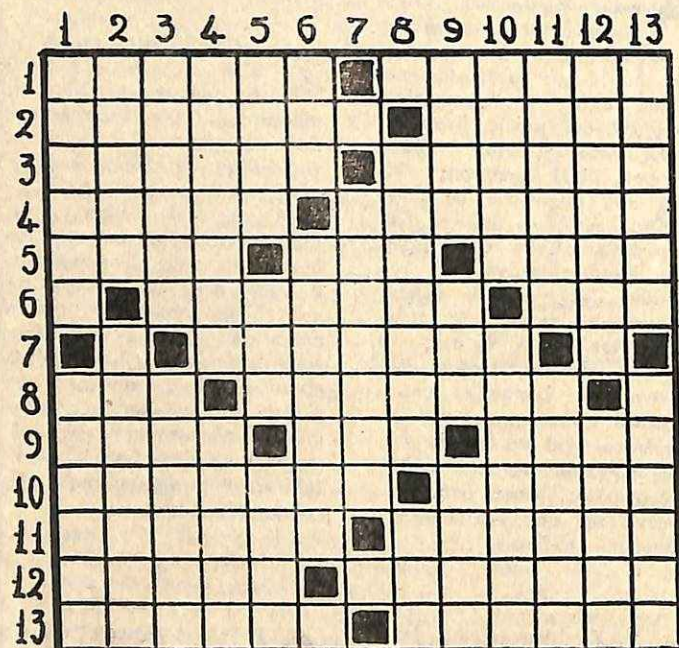
5.— Καθώς θα γλυστράτε προς τα πάνω, κρατήστε τα χέρια σας στους μη-

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- Ευχάριστο θαλάσσιο α-εράκι. — Πολύτιμο μέταλλο.
- Ήλικιωμένος άνθρωπος. — Ο πατέρας της βιβλικής Ραχήλ.
- Παρουσιάζουν κενά. — Δέρμα ζώου.
- Σύγχρονος Έλληνας συγγραφέας. — Μεγάλος θόρυβος.
- Όμοιες σάν διαστάσεις (αίτ.). — Χαρακτηρίζει σκωτσέζικα ονόματα. — Άποτε-

- Εκεί στάθηκε ή κιβω-τός του Νώε. — Γίνεται με κρέας.
- Η των νόμων επιβάλ-λεται. — Ένισχύει και την ύραση.
- Αρχαία πόλις της Πε-λοποννήσου. — Ξενικό άνδρι-κό όνομα. — Άποτελεί τδ έν δεύτερον συνόλου.
- Τών ναυτικών μας κέ-λευσμα. — Θρεφτάρια.
- Εφώτιζαν άλλοτε τούς άθηνάϊκούς δρόμους.
- Διάσημος Λατινός ιστορι-

λεϊ τδ εκατοστόν του δολλαρί-ου.

6) 'Αθηναϊκός κινηματογράφος α' προβολής. — Περιοχή της 'Αθησυνίας, ή κυ-σιωτέρα της χώρας.

7) Τού Μπετόβεν θαυμά-ζονται.

'Αφρικανός φύλαρχος. — 'Εκεί βρίσκεται ή Καζαμπλάν-κα.

9) "Όνομα πέντε βασιλέων της Νορβηγίας. — "Όργανον αισθήσεως. — 'Εφευρέσις του είναι οι λαβίδες, με τις ό-ποιές σταματούν την αιμορρα-γία.

10) Φτιάχνουν μ' αυτά κα-λάθια. — Φαίνονται.

11) 'Απαντάται στις δενδρο-στοιχίες. — Περιφημος Γάλ-λος ήθοποιός, μαθητής του Μολιέρου.

12) 'Ο παραβάτης του τι-μωρείται. — 'Ασήμεντο και μικρό πράγμα.

13) Διαφέρει στις διαστά-σεις. — Δέν συμπονεί τούς άλλους.

ΚΑΘΕΤΩΣ

1) 'Εδώδιμο φυτό. — Ξύ-λινο κατόπι.

2) 'Όνομαστοί αγωνιστές του 21 από την Κεφαλληνία. — Δέν είναι σκληρό.

κός. — 'Αριθμητικόν.

9) Σπουδαία αρχαία πόλις της Θεσσαλίας. — Θυμίζει δι-κέφαλο αετό. — 'Έχει σχέσι με τδ Πρδ-πό.

10) Φερνάντο. γόνις του Χόλλυγουντ. — 'Οξεία γυναι-κεία φωνή.

11) Δέν υπολογίζεται τδ βά-ρος του. Μικροί στην ήλίκια (γεν.).

12) 'Ανδρικό όνομα. — Οι έπιστήμονες τδ διέσπασαν.

13) 'Αδεράπεντα. — 'Εξω-τικό φρούτο.

A.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ

- ΜΠΑΚΚΑ — ΧΑΛΑΖΙ.
- ΠΑΣΑΣ — ΜΑΓΟΣ.
- ΑΚΕΛ — ΤΗΓΑΝΙΤΑ.
- ΚΑΤΑΦΑΝΗΣ — ΓΕΝ.
- ΟΡ — ΜΙΓΑΣ — ΜΗΛΟ.
- ΠΑΝΟΣ — ΓΑΤΟΣ.
- ΠΑΡΟΣ — ΠΙΛΟΣ.
- ΚΑΡΑΣ — ΦΑΓΑΣ.
- ΟΛΑΣ — ΡΕ-ΝΑΚ — ΜΑ.
- ΡΙΣ ΠΑ-ΡΙΣΑΛΟΣ.
- ΜΟΤΣΑΚΑΣ.
- ΣΟΛΟ.
- ΡΟΛΟΙ — ΡΗ-ΤΩΡ.
- ΑΝΩΣΙΣ — ΦΑ-ΣΙΝΑ.

- ΚΑΘΕΤΩΣ
1. ΜΠΑΚΟΤ — ΚΟΡΜΙΑ.
2. ΠΑΚΑΡ — ΠΑΛΙΟ.
3. Α ΣΕΤ — ΠΑΡΑΣΤΡΩ.
4. ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ — ΣΟΣ.
- 5.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

'Αγαπητό μας Περιοδικό,

Είμαστε μιὰ παρέα μαθη-τών που έχουμε βρεί στις δια-λεχτές σελίδες σου τδ θησαυ-ρό της πνευματικής τροφής. Κάνουμε τδ πᾶν για την διά-δοσή σου. Δέν υπάρχει πιδ ώραίο, πιδ μορφωτικό, πιδ χα-ρούμενο, πιδ φωτισμένο, πε-ριοδικό από σένα.

Μέσα στις τόσες σελίδες σου, βρίσκει κανείς ό,τι ζητή-σει. Είναι, πραγματικά, ένα περιοδικό κάθε κοινωνικής τά-ξεως, κάθε οικογενείας, κάθε ανθρώπου που σέβεται και α-γαπά την αλήθεια.

'Ο άνθρωπος που θέλει να λέγεται πολιτισμένος, πρέπει να σ' έχει πρότυπο.

Τώρα τελευταία ήρθε στην παρέα μας κι' ένας μαθητής, ή όποιος γράφει ώραία ποιή-ματα. Τδν παρακαλέσαμε να μις φτιάξει ένα ποίημα αφιε-ρωμένο εις τις σελίδες σου.

Στδ παραθέτουμε κατωτέ-ρω. "Αν τδ βρείς καλό, θά είναι μεγάλη τιμή να τδ δούμε μέσα στις φωτισμέ-νες σελίδες σου.

«Κόσμος 'Επιστήμη και Ζωή»

Τις ώρες που δέν έχω έργα- (σία τις σελίδες σου άνοίγω με (λατρεία

και πλουτίζω τις φτωχές μου (τις ιδέες

που γίνονται ολοένα πιδ (σπουδαίες.

«Κόσμος 'Επιστήμη και Ζωή» (μας

φως, χαρά έλπίδα στην ψυχή (μας.

'Ανεστήθης στην κατάλληλη (την ώρα.

ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΣΟΥ ΦΙΛΟΙ
Οι μικροί σου φίλοι

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ
ΤΟΥ «ΚΟΣΜΟΥ»

Τδ ποιημά σας μᾶς συγκι-νεϊ. Και, μάλιστα, πολύ. Δεί-χνει την πραγματική αγάπη που έχετε για τδν «Κόσμο» που αγωνίζεται μ' όλες τις δυνάμεις του και χωρίς καμ-μιάν υποχώρηση για την ένοδο του πολιτιστικού επιπέδου στδν τόπο μας. Με νέους, σάν κι' εσᾶς, στην πρωτοπο-ρεία της σταυροφορίας μας είναι βέβαιο ό,τι, σιγά — σι-γά, θά κατακτήσουμε τη θέ-ση που ταιριάζει στις ικανό-τητες του Λαού μας. 'Ο ά-

ΚΣ — ΦΙΝΟΣ — ΠΑΛΙ 6.
ΤΑΓΟΣ — ΡΑΚΟΣ 7. ΜΗ-ΝΑΣ — ΦΕΡΑΙ 8. ΧΑΓΗΣ — ΠΑΝΙΣ 9. ΑΓΑΣ — ΓΙ-ΓΑΣ — ΡΑ 10. ΔΟΝ — ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ 11. ΑΣΙΓΗ-ΤΟΣ — ΛΟΤΙ 12. ΤΕΛΟΣ — ΜΟΛΩΝ 13. ΙΚΑΝΟΣ — ΒΑΣΟΡΑ.

γνός ένθουσιασμός σας άποτε-λεϊ για μᾶς επιβράβευση της προσπάθειάς μας, αλλά και μᾶς προσθέτει ακόμη μεγαλύτερες εδδυνες. Για τδ άλλο θέμα που θίγεται στδ γράμμα σας, πολλές φορές έ-χει δοθεί απάντηση από τις στήλες του περιοδικού μας.

★
Κύριε Διευθυντά,
Έχω την εύτυχία να τυγ-χάνω εις έκ των πολλών ανα-γνωστών του θανμασίου πε-ριοδικού σας.

'Εκ περιεργείας ώθούμενος την πρώτη φορά, τδ πήρα και τδ διάβασα. "Εκτοτε ό-μως, με πολύ ένδιαφέρον ά-ναμένω την έκάστοτε νέαν του έκδοσιν, και με άπληστί-αν διαβάζω και την τελευ-ταίαν του λέξιν. Τά περιεχό-μενά του, πολλάκις με έφε-ραν εις σημείον ένθουσιώδους έξάρσεως. Τδ νέον έπιστημονι-κόν σας ανάγνωσμα «Πώς άρ-χισε και τί είναι ή ζωή», εί-ναι σπουδαίον και έλειπε μέ-χρι τώρα από τδν «ΚΟΣΜΟ».

"Αν, πράγματι, δέν σᾶς δυσχερεστούν τά συγχαρητήρια, δεχθήτε και τά έκ μέρους μου άμερίστως προσφερόμενα.

Με εκτίμησιν
ΣΤΕΛΙΟΣ Π. ΤΣΑΜΠΗΣ
Βαθδ — Σάμος

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ
ΤΟΥ «ΚΟΣΜΟΥ»

Ευχαριστούμε μ' όλη μας την καρδιά για τδν πηγαίο ένθουσιασμό σας, που πραγμα-τικά μᾶς συγκινεί. 'Αλλά γιατί αυτή ή άκαμπτη καθα-ρεύουσα της τόσον εδγενικής έπιστολής σας;

★
Κον, Λουκάν Βάρκαν,
Βριλήσια 'Αττικής
Ευχαριστούμε θερμά για τά καλά σας λόγια.

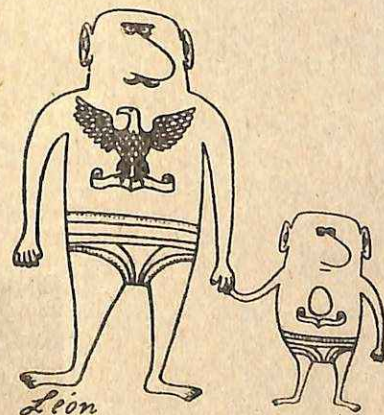
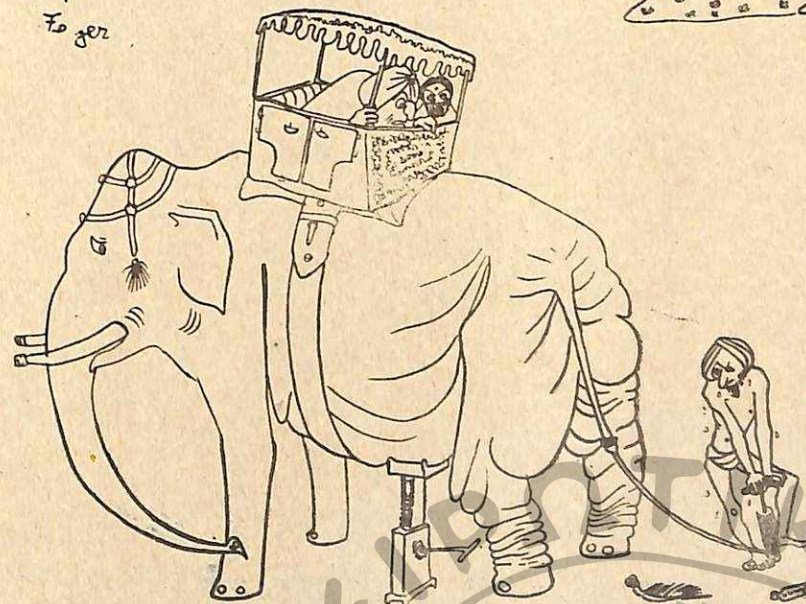
"Όσον άφορά τις παρατη-ρήσεις σας σχετικά με την κίνηση των άστροπλοίων και τούς μαθηματικούς σας ύπο-λογισμούς για τη κοινή των οδρανίων σωμάτων είμαστε άναρμόδιοι να τις ελέγξουμε. "Αν άπευθυνθείτε στδ 'Αστερο-σκοπείο 'Αθηνών και θέσετε όπ' όψει ειδικών μελετητών τούς λοχυρισμούς σας, τότε θά έχετε μιάν υπεύθυνη απάντη-ση στα έρωτήματά σας.

★
Λόγω πληθώρας έπιστολών καθυστερείται ή δημοσίευση και όρισμένων που άναφέρον-ται είτε σε επίκαιρα θέματα είτε στις άπόψεις του περιοδι-κού. Μᾶς είναι όμως άδύνατο να διαθέτουμε μεγαλύτερο χώ-ρο για την αλληλογραφία, κι' έτσι, άναγκαστικά, ή σειρά προτεραιότητος στη δημοσίευ-ση των έπιστολών έχει για τη σύνταξη του «Κόσμου» μιὰ δε-σμευτική υποχρέωση.

ΧΙΟΥΜΟΡ

Το γερ

Λέον

Χωρίς λόγια

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ
ΤΟ ΠΙΟ ΧΡΗΣΙΜΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Τὸ περιοδικὸ « ΚΟΣΜΟΣ ΕΠΙΣΤΗ-
ΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ » πρέπει νὰ γίνει ὁ
ἀπαραίτητος σύντροφος κάθε καλ-
λιεργημένου ἀνθρώπου.

Αὐξηση τῆς κυκλοφορίας τοῦ «ΚΟΣ-
ΣΜΟΥ » σημαίνει ἄνοδο τοῦ μορφω-
τικοῦ ἐπιπέδου καὶ ἀνάπτυξη τοῦ
πολιτισμοῦ στὸν τόπο μας.

